ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ (೧೮೬೦-೧೯೪೭) - ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿಗೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ
ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ

ಸಂಶೋಧಕರು

ಭಾಸ್ಕರ ಶೆಟ್ಟಿ.ಎಸ್.
ಅಸೋಸಿಯೇಟ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ
ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ ೫೭೬೨೨೭

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ| ಬಿ. ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿ
ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಕಾಲೇಜು
ಉಡುಪಿ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ
೨೦೧೧

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ (೧೮೬೦-೧೯೪೭) – ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿಗೆ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ
ಸಾದರಪಡಿಸಿದ ಸಂಶೋಧನ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ

ಸಂಶೋಧಕರು

ಭಾಸ್ಕರ ಶೆಟ್ಟಿ.ಎಸ್.

ಅಸೋಸಿಯೇಟ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ
ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ
ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ ೫೭೬೨೨೭

ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಡಾ। ಬಿ. ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿ

ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಇತಿಹಾಸ ವಿಭಾಗ
ಪೂರ್ಣಪ್ರಜ್ಞ ಕಾಲೇಜು
ಉಡುಪಿ

ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ

೨೦೧೧

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ

ಎಂ.ಜಿ.ಎಂ. ಕಾಲೇಜು, ಕುಂಜಿಬೆಟ್ಟು
ಉಡುಪಿ ೫೭೬೧೦೨

ಪ್ರಮಾಣ ಪತ್ರ

ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯದ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪದವಿಗಾಗಿ ಸಾದರ ಪಡಿಸಿದ **ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ (೧೮೬೦–೧೯೪೭) – ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ** ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಈ ಸಂಶೋಧಕನ ಸ್ವತಂತ್ರ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು ಮಾಹಿತಿ ಸಂಗ್ರಹ ಅಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗಳ ಫಲಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ. ಉಡುಪಿಯ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಡಾ.ಬಿ.ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿ ಅವರ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಬೇರಾವುದೇ ಪದವಿ, ಡಿಪ್ಲೊಮಾ ಅಥವ ತತ್ಸಮಾನ ಉಪಾಧಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಥವಾ ಆರ್ಥಿಕ ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಇಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾನು ಈ ಮೂಲಕ ದೃಢಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ
ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ
ಎಂ.ಜಿ.ಎಂ ಕಾಲೇಜು ಉಡುಪಿ 576 102

ಭಾಸ್ಕರ ಶೆಟ್ಟಿ. ಎಸ್.
ಸಂಶೋದನಾ ವಿಧ್ಯಾರ್ಥಿ

ಸ್ಥಳ : ಉಡುಪಿ
ದಿನಾಂಕ : 03–03–2011

ಯೋಗ್ಯತಾ ಪತ್ರ

ಭಾಸ್ಕರ ಶೆಟ್ಟಿ ಎಸ್ ಅವರು ನನ್ನ ಸಲಹೆ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದಲ್ಲಿ **ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ (೧೮೬೦-೧೯೪೭) – ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ** ಎಂಬ ಶೀರ್ಷಿಕೆಯ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ಸಂಶೋಧಕರ ಆಸಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಆಳವಾದ ಓದಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿಮರ್ಶಾತ್ಮಕ ತೌಲನಿಕ ಅಧ್ಯಯನದಿಂದ ರೂಪುಗೊಂಡದ್ದಾಗಿದೆ. ಇವರು ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದ ವಿಷಯವನ್ನು ಅಥವಾ ಇದರ ಯಾವುದೇ ಭಾಗವನ್ನು ಈ ಮೊದಲು ಯಾವುದೇ ಪದವಿಗಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನಿತರ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಪ್ರಮಾಣಿಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ
ಸಂಶೋಧನ ಕೇಂದ್ರ
ಎಂ.ಜಿ.ಎಂ ಕಾಲೇಜು ಉಡುಪಿ 576 102

ಡಾ. ಬಿ. ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿ.
ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರು

ಸ್ಥಳ : ಉಡುಪಿ
ದಿನಾಂಕ : 03-03-2011

ಧನ್ಯವಾದಗಳು

ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದು ನನ್ನ ಹಲವು ದಿನಗಳ ಆಸೆ. ನನ್ನ ಕನಸನ್ನು ನನಸಾಗಿಸಲು ಹಲವಾರು ಮಂದಿ ನನಗೆ ಸಲಹೆ ಸಹಕಾರವನ್ನಿತ್ತು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನನ್ನ ಸತತ ಪರಿಶ್ರಮ ಹಾಗೂ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದುದರ ಫಲವಾಗಿ ಈ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧವು ರೂಪುಗೊಂಡಿದೆ.

ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಲು ಎಫ್.ಐ.ಪಿಯುನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ ಯು.ಜಿ.ಸಿಗೆ ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿಯೋಜನೆಗೊಳಿಸಿ ನಿಯೋಜನೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರಾಂಶುಪಾಲರಾಗಿದ್ದ ಪ್ರೊ.ಮಟಪಾಡಿ ರಘುರಾಮ ಸೋಮಯಾಜಿಯವರ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂಶೋಧನೆ ಕಾರ್ಯವು ಸುಗಮವಾಗಿ ಸಾಗಲು ಪೂರ್ತಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ನಿರ್ದೇಶಕರಾದ ಪ್ರೊ. ಹೆಚ್. ಕೃಷ್ಣಭಟ್ಟ ಹಾಗೂ ಕೇಂದ್ರದ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ನೀಡಿ, ಸಂಶೋಧನೆಯ ಗೀಳನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿದ ಡಾ.ಬಿ.ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿಯವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಸಂಶೋಧನಾ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯದ ಸಂದರ್ಭ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ ತಮಿಳ್ನಾಡು ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರದ ಆಯುಕ್ತರು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ, ಆಯುಕ್ತರು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ವಿಧಾನ ಸೌಧ ಬೆಂಗಳೂರು, ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಪತ್ರಾಗಾರ ಮೈಸೂರು,ಮಂಗಳೂರು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಚೇರಿಯ ಕಡತಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸಿಬ್ಬಂದಿ ಯವರಿಗೂ ನಾನು ಆಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಜರ್ನಲ್‌ಗಳನ್ನು, ಮಹಾಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಪೂರಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿರುವ ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಗ್ರಂಥಪಾಲರಾದ ಪ್ರೊ ಭಂಡಿ ಮತ್ತು ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಸಿಬ್ಬಂಧಿಗಳನ್ನು, ಕರ್ನಾಟಕ ಥಿಯೋಲಾಜಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಪ್ರೊ.ಎ.ವಿ.ನಾವಡ ಹಾಗೂ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರನ್ನು, ಭಂಡಾರ್‌ಕಾರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು ಕುಂದಾಪುರ ಇಲ್ಲಿನ ಗ್ರಂಥ ಪಾಲರಾದ ಪ್ರೊ.ಆನಂದ ಮತ್ತುಸಿಬ್ಬಂದಿಯವರನ್ನುಹಾಗೂ ನಮ್ಮಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರದ ಗ್ರಂಥಪಾಲರಾದ ವೆಂಕಟೇಶರಿಗೂ ನಾನು ಅಭಾರಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಾರ್ಯ ಸಂದರ್ಭ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೈಗೊಳ್ಳಲು ಹುರುದುಂಬಿಸಿದ ನನ್ನ ಮಾವ ವಿಟ್ಟಲ ಶೆಟ್ಟಿ ಕೆದೂರು, ಪ್ರೊ ಕೆ.ಕೆ ಗುರುಮೂರ್ತಿ, ಡಾ. ಅಶೋಕ ಆಳ್ವ,ಮಿತ್ರ ಸುರೇಂದ್ರ, ಶ್ರೀಮತಿ ನಾಗರತ್ನಹಾಗೂ ನಮ್ಮ ಕಾಲೇಜಿನ ಸಿಬ್ಬಂಧಿ ಮಂಜುನಾಥ ನಾಯ್ಕ ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಋಣಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲಾ ಮಹನೀಯರನ್ನು ಈ ಮೂಲಕ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತೇನೆ.

ನನ್ನನ್ನು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವಂತೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದ ನನ್ನ ಅಮ್ಮ ಶ್ರೀಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಮಂಜಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ, ನನ್ನ ಮಡದಿ ಸುಮಿತ್ರಾ, ತಂಗಿ ಸುನಂದಾ ಸಂಪನ್ನ ಶೆಟ್ಟಿ, ತಮ್ಮ ದಿವಾಕರ ಪುಟಾಣಿಗಳಾದ ಅಕ್ಷರ್, ಅಂಕಿತ್, ಸನ್ನಿಧಿ, ಸಾತ್ವಿಕ್, ನಮನ್‌ರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳು. ನನ್ನ ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಸಕಾಲಕ್ಕೆ ಅಂದವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿದ ಕೇಶವ ಸಸಿಹಿತ್ಲುಕುಂದಾಪುರ ಇವರಿಗೆ ಧನ್ಯವಾದಗಳು. ಸಂಶೋಧನಾ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಿದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮನಧಾಳದ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.

ಸ್ಥಳ: ಉಡುಪಿ
ದಿನಾಂಕ: ೦೩/೦೩/೨೦೧೧

ಭಾಸ್ಕರ ಶೆಟ್ಟಿ.ಎಸ್.
ಅಸೋಸಿಯೇಟ್ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕ
ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು
ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆ ೫೭೬ ೨೨೭

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ (೧೮೬೦-೧೯೪೭) -ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ

:: ವಿಷಯಸೂಚಿ ::

ಅಧ್ಯಾಯ 1
ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 1

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಜ್ಞಾನಶಾಖೆಯ ಆಳವಾದ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಮಗ್ರ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಅರಿಯುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ. ಪ್ರಸ್ತುತ **ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ (1860–1947) ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ** ಎಂಬ ಈ ಸಂಶೋಧನ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಅವಿಭಜಿತ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಈಗಿನ ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಲವು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ಭೂಪ್ರದೇಶವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದ ಅವಧಿಯ ಸಮಗ್ರ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಕೆನರಾ ಎಂದು ಕರೆಯಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು 1860ರಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಿಭಜಿಸಿ ದಕ್ಷಿಣದ ಭಾಗವನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಉತ್ತರದ ಭಾಗವನ್ನು ನಾರ್ತ್ ಕೆನರಾ ಎಂಬುದಾಗಿ ಕರೆದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಮುಖೇನ ಮಂಗಳೂರನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದರು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರದ ಶಿರೂರಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣದ ಪಯಸ್ವಿನಿ ನದಿಯವರೆಗಿನ ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕುರಿತ ಭೂಮಿ, ಭೂಕಂದಾಯ, ಸಮಾಜರಚನೆ, ಆಧುನಿಕತೆ, ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರಸಾರ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಉದಯ ಮುಂತಾದ ಹೊಸ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ, ಆಳವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ವನ್ನು ಭಾರತದ ರಮ್ಯ ಹೂದೋಟ ವೆಂದು ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ದು ಬಣ್ಣಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೊಬಗನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡು, ವಿಶಾಲವಾದ ಉದ್ದನೆಯ ಕರಾವಳಿ ತೀರಪ್ರದೇಶ, ಅದ್ಭುತ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳು, ನಿಸರ್ಗದ ಸೊಬಗಿಗೆ ಸೋಪಾಯಮಾನವಾದ ತೊರೆ–ಹಳ್ಳ, ಗಿರಿ–ಶಿಖರ, ಕಣಿವೆ ರಾಶಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿವೆ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಿಂದ ಹರಿಯುವ ನಿತ್ಯಸುಮಂಗಲಿ ನದಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವಂತೆ ಮಾಡಿವೆ.ಸುಮಾರು 180 ಕಿ.ಮೀ.ನಷ್ಟು ಉದ್ದನೆಯ ಕರಾವಳಿ ತೀರಪ್ರದೇಶವು ನೋಡುಗರ ಕಣ್ಮನ ಸೆಳೆದಿದೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಆರಾಧನೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಗಳು. ಕ್ರೀಡೆ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕ್ಷೇತ್ರ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಸಂಗಮ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿವೆ. ವಿಭಿನ್ನ ಜಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮದ ಜನರು ಪರಸ್ಪರ ಐಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಬಾಳುವುದು ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಮನೋಭಾವನೆಯ ಮೇಳೈಕೆಯಾಗಿದೆ.

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಂಗ್ಲಭಾಷಾ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ

ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿನ ಬದಲಾವಣೆ ಈ ಮೂಲಕ ಪರಂಪರೆ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಘರ್ಷ, ತನ್ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಯ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದ ಸಂಗಮ ಕೃತಿ ಅಗನಾನೂರು, ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ತುಳುನಾಡು ಎಂದು ಕರೆದಿದೆ.[1] ಬಾರಕೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದು ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತುಳು ವಿಷಯ ಎಂದಿದೆ. ಕ್ರಿ.ಶ 7ರಿಂದ 14ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಆಳುಪರು ಈ ಭಾಗದ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳ್ವಖೇಡ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[2] ಬಹುತೇಕ ಸಮಕಾಲೀನ ಶಾಸನಗಳು ಮತ್ತು ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ತುಳುನಾಡು ಎಂಬುದಾಗಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿದೆ. ಲೋಗಾನ್‌ನ ಮಲಬಾರ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ತುಳುವ ಪದವು ಕೇರಳದ ರಾಜನಾದ ತುಳುಬಾನ್ ಪೆರುಮಾಳ್‌ನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು, ಆತನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡವು ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೋಟೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಆತ ತನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[3] ಆದರೆ ಈ ವಾದವೂ ಕೂಡ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ದೂರವಾಗಿದ್ದು, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ತುಳುಬಾನ್ ಪೆರುಮಾಳ್ ಎಂಬ ರಾಜನ ಉಲ್ಲೇಖವು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಈ ಪ್ರದೇಶ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಿ.ಎ. ಸಾಲೆತ್ತೂರರು ತುಳುವ ಎಂದರೆ ಧಾಳಿಮಾಡು ಎಂದರ್ಥವೆಂದೂ, ತುಳು ಜನರ ಧೈರ್ಯದ ಗುಣಕ್ಕೆ ಭೂಭಾಗದ ಹೆಸರನ್ನು ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ.[4] ಎಂ. ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳ ಪ್ರಕಾರ ತುಳು ಇದು ತಮಿಳಿನ ತುಲೈ ಅಂದರೆ ಬೋಟು ಎಂದರ್ಥ. ತುಳುನಾಡಿನ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಜನ ಮೀನುಗಾರರಾಗಿದ್ದು, ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆ ಕರಾವಳಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಾದ್ದರಿಂದ ಅವರನ್ನು ತುಳುವರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾರೆ.[5] ಪಿ. ಗುರುರಾಜಭಟ್ಟರ ಪ್ರಕಾರ ತುಳುವ ಪದವು ತೋಲು ಅಥವಾ ದನ ಮತ್ತು ತೋರು ಅಥವಾ ದನದ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು, ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುವರು ದನಕಾಯುವುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗದ ಜನರನ್ನು ತುಳುವರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ.[6] ಸ್ಟರಕ್ ತನ್ನ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದ ಬಹುತೇಕ ಜನ ಮಾತನಾಡುವ ಭಾಷೆಯಿಂದ ತುಳುನಾಡು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ 75 ಜನ ಆಡುವ ಭಾಷೆ ತುಳುವಾಗಿದ್ದು, ತುಳು ಎಂದರೆ ಮೃದು, ವಿದೇಯ, ದುರ್ಬಲ ಮತ್ತು ನಿದಾನಿ ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಿವೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.[7] ಈಗಿನ ಉಡುಪಿ, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ತುಳುನಾಡು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಭಾಗದ ಬಹುತೇಕ ಜನರ ಆಡುನುಡಿ ತುಳು. ತುಳುನಾಡು, ತುಳು ಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರದೇಶ. ಅದೊಂದು ಆಡಳಿತ ವಿಭಾಗ ಸೂಚಕ ಶಬ್ದವೇ ಹೊರತು ಒಂದು

ಭಾಷೆ ಪ್ರಚಲಿತವಿದ್ದ ಸೀಮಿತ ಪ್ರದೇಶವಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಭಾಷೆಗೆ ತುಳುನಾಡಿನ ಗಡಿ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸುವುದಾದಲ್ಲಿ ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಪಯಸ್ವಿನಿ ನದಿ ಅಥವಾ ಚಂದ್ರಗಿರಿಯಿಂದ ಉಡುಪಿಯ ಕಲ್ಯಾಣಪುರ ಹೊಳೆಯವರೆಗಿನ ಭಾಗವನ್ನು ತುಳುನಾಡು ಎನ್ನಬಹುದು. ಹೀಗೆ ತುಳುನಾಡು, ತುಳುಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕಿಂತ ಬಹಳ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು ಶುದ್ಧ ಕುಂದಗನ್ನಡ ಮಾತನಾಡುವ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಕೂಡ ತುಳುನಾಡಿನ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು.[8]

ಈ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಕುತೂಹಲಕಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಬರುವವರೆಗೆ ಇದನ್ನು ತುಳುನಾಡೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಇತಿಹಾಸದುದ್ದಕ್ಕೂ ಈ ಭಾಗವು ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜವಂಶದವರಾದ ಕದಂಬರು,ಆಳುಪರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಆಗ ಆಡಳಿತಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕಭಾಷೆಗಳೆರಡೂ ಕನ್ನಡ ವಾಗಿತ್ತು. ಭಾಷಾ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ 'ರ' ಕಾರವನ್ನು 'ಡ' ಕಾರವಾಗಿ ಪೊರ್ಚುಗೀಸರು ಉಚ್ಛರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕನ್ನಡವನ್ನು ಕೆನರಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತ ಕರ್ನಾಟಕ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಕೆನರಾ ಎಂದು ಕರೆದರು.[9] 1799ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರವೂ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಕೆನರಾ ಎಂದೇ ಕರೆದರು. 1860ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ನಾರ್ಥ್‌ಕೆನರಾ ಎಂದು 2 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಎಂದು ಹೆಸರಿಸಿ ಇದನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲೇ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರು. 1860ರಿಂದ 1947ರವರೆಗೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು 1956ರಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಾಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನರ ಜೀವನಶೈಲಿ, ಆಲೋಚನಾಕ್ರಮ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆ ಮೂಲಭೂತ ಪರಿವರ್ತನೆಯನ್ನು ಕಾಣಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಸ್ಥಳೀಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಬದಲಾವಣೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದಲೇ ಆರಂಭವಾದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮಾದರಿಯ ಆಧುನಿಕತೆಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮೂಲವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾಳಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅಧಃಪತನದೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯಿತು.[10] ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು, ಪ್ರವಾಸಿಗರು ತಮ್ಮ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ, ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೂರ್ವ ಕೆನರಾಭಾಗವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ವಂಚಿತವಾಗಿದ್ದು, ಶಾಪಗ್ರಸ್ಥವಾಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಕ್ರಮಣದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದು ಹೊಸ ಮನ್ವಂತರಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಹಾಡಿದೆ.

ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿ:

ಯುರೋಪ್ ಕೇಂದ್ರಿತ ಅಧ್ಯಯನಕ್ರಮ ಹಾಗು ಅಧ್ಯಯನಕಾರರ ಮಡಿವಂತಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೌಖಿಕ ಪರಂಪರೆಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಹೆಚ್ಚು ನಡೆದಿಲ್ಲ ಈವರೆಗೆ ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಜನರ ಚರಿತ್ರೆಯಷ್ಟೇ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡಿದೆ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರು. ಈ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಲು ಈಗಾಗಲೇ ಒಪ್ಪಿತ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಹೊಸ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬಲ್ಲ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಆಕರಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಯ ವಾಸ್ತವಾಂಶಗಳನ್ನು ತಿರುಚುವುದನ್ನು ತಡೆಯಲು ಈ ವಿಧಾನದ ಅಳವಡಿಕೆ ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಜನವರ್ಗದ ಚರಿತ್ರೆಯ ಗೈರುಹಾಜರಿಯಿಂದಾಗಿ ಚರಿತ್ರೆ ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಚರಿತ್ರೆಕಾರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಮರುವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಿನಿಂದ ಪುನರ್‌ನಿರ್ಮಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದ ಕೊರತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ಅರಸು ಕೇಂದ್ರಿತ ಚರಿತ್ರೆಯಾಗಿಯೆ ದಾಖಲಾಗಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ರಚನೆ (1860–1947) ಎಂಬ ಸಂಶೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಂತಹ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಅದು ಹೇಗೆ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸಿತೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ನೀತಿಗಳಾದ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಮನೋಭಾವ, ಅಧಿಕ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮತ್ತು ವಸೂಲಿ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಅಟ್ಟಹಾಸ, ಕೃಷಿಯ ಶಕ್ತಿಗುಂದಿಸುವಿಕೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣಾಕ್ರಮಗಳು, ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಂತೆ ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆದದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರವು ದೇಶದ ಬೇರೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದರೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಮೂಲವರ್ಗ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಾನ್ಯಮಾಡಿ ಅದಕ್ಕೆ ಸರಿಹೊಂದುವ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಗಾಯ್ತು, ಈ ಕಾಲದ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಈವರೆಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೀರಾ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡು, ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವ, ಆ ಕಾಲದ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ನೀತಿ ಅದರಿಂದ 20 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು

ಅಗತ್ಯ ಹಾಗು ಇದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದೊರಕುವುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ 1860–1947ರ ಕಾಲದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿ ಈವರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆಯು ಆಸಕ್ತಿ, ಕುತೂಹಲದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಹೊಸ ವಿಧದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲದ ಅದರಲ್ಲೂ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆ ವಿಭಜನೆ ಹೊಂದಿದ ನಂತರದ ಅವಧಿಯ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ, ಕೃಷಿ, ಆಧುನಿಕತೆ, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಉದಯವೇ ಮುಂತಾದ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಆದರೆ ಅಲಕ್ಷಿತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 1860ರಿಂದ 1947ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಲವು ಸಂಶೋಧನಾ ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯ ಕಾಲವೆಂದು ನನ್ನ ಅನಿಸಿಕೆ. ಈ ಅವಧಿಯ ಭೂ ಒಡೆತನ, ವಿವಿಧ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ, ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಮತಾಂತರ, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ, ಭೂಸರ್ವೇ, ಮೊದಲಾದ ಅತೀ ಮುಖ್ಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಈವರೆಗೆ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಯದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತ ವಿಷಯವನ್ನು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡದ ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಶೋಧನೆ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗುವುದೆಂಬುದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಕ್ರಿ.ಶ. 4ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಕದಂಬರು, ಚಾಲುಕ್ಯರು, ಹೊಯ್ಸಳರು, ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 7ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಮಂತರಾದ ಆಳುಪರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಹೈದರ್, ಟಿಪ್ಪು ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಆಳಿದ್ದರು. 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸೋತ ನಂತರ ಅಂದರೆ 1799ರಿಂದ 1947ರ ವರೆಗೆ ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೇರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು, ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳು, ಭೂಸರ್ವೆ, ಭೂಕಂದಾಯನಿಗದಿ, ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜಾತಿ, ದಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ಆಧುನಿಕತೆಯ ಆಕರ್ಷಣೆ ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಉದಯ ಹೀಗೆ ಈವರೆಗೆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದ ಅನೇಕ ಹೊಸ ಆಸಕ್ತಿಯ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಶೋಧಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ಮಹಾಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಆರು ಅಧ್ಯಾಯಗಳಿದ್ದು ಮೊದಲ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ಹಾಗು ಅಧ್ಯಯನದ ಉದ್ದೇಶ ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೌಗೋಳಿಕ

ವಿವರಣೆಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿಖರವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಜನಜೀವನ, ವಿವಿಧ ಜನವರ್ಗ, ಜಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮ ಇವುಗಳ ಜನಗಣತಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ ನೀಡಿದೆ. 1801ರಿಂದ 1911ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ನೂರಕ್ಕೂ ಅಧಿಕ ಜಾತಿಗಳಿರುವುದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ. ಇದೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರಿತು ಇದುವರೆಗೆ ನಡೆದಿರುವ ಅಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ನನ್ನ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಬರಹಗಳಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತಾದ ಸಂಶೊಧನಾ ಪ್ರಬಂಧಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಬಂದಿರುವ ವಿವಿಧ ಲೇಖನಗಳು ಹಾಗು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಸರಾಂತ ಸಾಹಿತಿಗಳ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪೂರಕ ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆಧಾರಗಳಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪತ್ರಾಗಾರದ ಕಡತಗಳು, ಭೂದಾಖಲೆಗಳು, ಭೂಮಂಜೂರಾತಿ ಆದೇಶಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಷದ ಗಜೆಟ್‌ಗಳ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಜನಗಣತಿ, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ, ಸರ್ವೆ, ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್‌ನ ಚಟುವಟಿಕೆ ಹಾಗೂ ವರದಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ರಾಜ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿ, ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು, ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪ್ರಬಂಧಗಳನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮುದ್ರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಗಜೆಟಿಯರ್, ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ಗಳನ್ನು, ಕಂಪ್ಯೂಟರಿನ ಅಂತರ್ಜಾಲವನ್ನು ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿ ಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಳಿದ ಸ್ಥಳೀಯ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು, ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಬೇರೆಬೇರೆ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟದ್ದನ್ನು ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

2ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕ್ರಿ.ಶ. 1860ರವರೆಗಿನ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತದ್ದಾಗಿದೆ. ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಆ ಕಾಲದ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹಾಗು ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತ ಅಮೂಲ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತೇನೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿಪೂರ್ವ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಭೂಒಡೆತನ, ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಒಡೆತನವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ, ಸರ್ಕಾರದ ಭೂ ಸಂಬಂಧಿ ನೀತಿಗಳು, ಮನ್ರೋ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿ, ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಗದಾಗಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮದಿಂದ ರೈತಾಪಿವರ್ಗ ಸರ್ಕಾರಿ ವಿರೋಧಿ ನಿಲುವು ತಾಳಿದ್ದು, ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಯಿಂದ ಅನೇಕ ಸಣ್ಣರೈತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಏಲಂ ಮಾಡಿದ ವಿವರಗಳು ಹಾಗೂ ಹೇರಳ ಬಡ್ಡಿವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಹಿನ್ನೆಲೆ, ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಲಾಭಪಡೆದು ಇವರೇ ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂ ಮಾಲಕರಾಗುವ ಸ್ಥಿತಿ, ಪ್ರಮುಖ ಗೇಣಿಪದ್ಧತಿಗಳು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತೃತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ.

3ನೇ ಅಧ್ಯಾಯವು 1860–1947ರ ಅವಧಿಯ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಭೂಸಂಬಂದ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಕಾಯ್ದೆಗಳು, ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಗಳು, ಭೂಒಡೆತನದ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು, ಭೂಮಿಯ ವಿಧ ಮೊದಲಾದದ್ದನ್ನು ಕುರಿತಲ್ಲದೆ ಭೂಹಿಡುವಳಿಯ ವಿಧಗಳಾದ ಮೂಲಗೇಣಿ, ಚಾಲಗೇಣಿ, ವ್ಯಾದೆಗೇಣಿ, ಮತ್ತಿತರ ಗೇಣಿಪದ್ಧತಿಯ ಒಳಿತು ಕೆಡುಕುಗಳನ್ನು ಕೂಲಂಕಷವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬೆಳೆಗಳ ಕುರಿತಾದ ಅಧ್ಯಯನ ಇಲ್ಲಿದೆ. ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ಭೂಮಾಲಿಕ ಗೇಣಿದಾರರ ಸಂಬಂಧ, ಭೂಮಾಲಕ ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕುರಿತ ಚರ್ಚೆಯೂ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು 4ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪೂರ್ವ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ ವಿಜಯನಗರ, ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಹೈದರ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲದ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತ ವಿವರಗಳಿವೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಭೂಕಂದಾಯನೀತಿ, ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾನದಂಡ, ಭೂಕಂದಾಯ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿವರ್ಗ, ಭೂಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ, ಪ್ರಥಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಹಾಗೂ 30 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ 1933–34ರ ಕಂದಾಯ ಪುನರ್‌ನಿಗದಿಯನ್ನೂ ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಭೂಕಂದಾಯದ ನಾನಾ ವಿಧಗಳು, ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಭೂವರ್ಗೀಕರಣ, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾನದಂಡ ಹಾಗೂ ಆ ಕಾಲದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದ ಭೂನೀತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜರಚನೆಯನ್ನು 5ನೇ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಆ ಕಾಲದ ಸಮಾಜದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಮಾಜದಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆ, ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳು, ಜಾತಿ, ಜನಾಂಗ, ಧರ್ಮಗಳ ವಿವರವನ್ನು ಜಾತಿವಾರು ಜನಗಣತಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಪಾತ್ರ, ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಬಿಟ್ಟಿಸೇವೆ ಜೀತಪದ್ಧತಿ, ಸಮಾಜದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರರ ಸ್ಥಿತಿ ಗತಿಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು, ಸಮಾಜದ ಮೇಲೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರ, ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನರಿಗಳ ಪಾತ್ರ, ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳು ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಇವೆಲ್ಲದರ ಮೂರ್ತರೂಪವಾದ ಆಧುನಿಕತೆ ತುಸು ಆವೇಶಭರಿತವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದದ್ದರ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಂದರುಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕಾ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಗೆ ಸೇರಿದ್ದು ಆ ಕಾಲದ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿವೆ. ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಗಳು, ಕೃಷಿ

ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ನಡುವಿನ ಮುಖಾಮುಖಿಯನ್ನು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜರಚನೆಯನ್ನು (1860- 1947) ಕುರಿತ ಸಂಶೋಧನೆಯ ಫಲಿತಗಳನ್ನು 6ನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಉಪಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ್ದೇನೆ.

ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಣೆ:

ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿದ್ದು, ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಿಂದ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರ ತೀರದವರೆಗೆ ಚಾಚಿಕೊಂಡಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಈ ಭೂಭಾಗವು ನೇರವಾಗಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನದಿಕಣಿವೆಗಳಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು $12^{0}27$ ಮತ್ತು $13^{0}58$ ಉತ್ತರ ಅಕ್ಷಾಂಕ್ಷ ಹಾಗೂ $74^{0}35$ ಮತ್ತು $75^{0}40$ ಪೂರ್ವ ರೇಖಾಂಶಂಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ಕರಾವಳಿ ತೀರಪ್ರದೇಶವು 110 ಮೈಲಿ (177 ಕಿ.ಮೀ) ಉದ್ದವಿದ್ದು 25 ಮೈಲಿ (40 ಕಿ.ಮೀ) ಅಗಲವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು 3902 ಚದರ ಮೈಲಿಯಾಗಿದೆ.[11] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ, ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ಶಿವಮೊಗ್ಗ, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು, ಹಾಸನ ಮತ್ತು ಕೊಡಗು, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕೇರಳರಾಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಅರಬ್ಬೀ ಸಮುದ್ರವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿದೆ. ಉತ್ತರದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕಡಿದಾದ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುಭಾಗವು ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿದೆ, ಅಪರಿಮಿತ ಸಸ್ಯರಾಶಿ, ದಟ್ಟ ನಿತ್ಯ ಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡು, ಅದ್ಭುತ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿ, ಧುಮ್ಮಿಕ್ಕಿ ಹರಿಯುವ ನದಿಗಳು, ಹೊಳೆಗಳು, ತೊರೆಗಳು, ನಿರ್ಮಲ ಕಣಿವೆಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ವಿಶಾಲವಾದ ತೆಂಗಿನ ಕಂಗಿನ ತೋಟಗಳು, ಹಚ್ಚಹಸಿರಿನ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ, ನಿತ್ಯಹರಿದ್ವರ್ಣ ಕಾಡು, ರಮ್ಯ ರಮಣೀಯ ಕಡಲ ಕಿನಾರೆಗಳು, ಮುಗಿಲಿಗೆ ಎಡತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟ ಶ್ರೇಣಿ ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಕೃತಿ ಪ್ರಿಯರನ್ನು ನಿಬ್ಬೆರಗಾಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಶಿರೂರಿನಿಂದ ಆರಂಭಗೊಂಡು ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಪಯಸ್ವಿನಿ ನದಿಯ ತನಕ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪರ್ವತ ಕುದುರೆಮುಖವಾಗಿದ್ದು, ಇತರ ಬೆಟ್ಟಗಳೆಂದರೆ ಕೊಟಚಾದ್ರಿ, ಬಲ್ಲಾಳರಾಗ್, ರಾಯದುರ್ಗ, ಕಟ್ಟೆಗುಡ್ಡ, ಬಾಳೆಬರೆ ಮುಂತಾದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಕೃಷಿಯೊಂದಿಗೆ ಮತ್ಸ್ಯೋದ್ಯಮವು ಈ ಭಾಗದ ಜನರ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾಗಿದೆ. ವಿಸ್ತೀರ್ಣದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆ 12ನೇ ಸ್ಥಾನಹೊಂದಿದ್ದು, ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ 6ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ.[12] ನೇತ್ರಾವತಿ, ಗುರುಪುರ, ಗಂಗೊಳ್ಳಿ, ಸೀತಾನದಿ, ಸ್ವರ್ಣನದಿ,

ವರಾಹಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜೀವನದಿಗಳಾಗಿವೆ. ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಯು ಕುದುರೆಮುಖದ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿಯನ್ನು ಹಾದು, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರದಾರ ನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಬಂಟ್ವಾಳದ ಮೂಲಕ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸೀತಾನದಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದು ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಾರಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಣಾನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿ ಹಂಗಾರಕಟ್ಟಾದ ಮೂಲಕ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಸಣ್ಣ ನದಿಗಳಾದ ವರಾಹಿ, ಕೊಲ್ಲೂರು, ಚಕ್ರನದಿಗಳು ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಿಂದ ಹರಿದು ಬಸ್ರೂರಿನ ಮೂಲಕ ಕುಂದಾಪುರ ಸಮೀಪದ ಗಂಗೊಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತವೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು, ಹಂಗಾರಕಟ್ಟಾ, ಗಂಗೊಳ್ಳಿಗಳು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಮುಖ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬಂದರುಗಳಾಗಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೇರಳವಾದ ವಿದೇಶಿ ಹಾಗೂ ದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು.[13] ಸೌತ್ ಕೆನರಾವು ಹೇರಳ ಅರಣ್ಯ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳು, ವನಸ್ಪತಿಗಳು ವಿಪುಲವಾಗಿದ್ದವು. ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ಋತುಗಳು ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದು, ರೈತಾಪಿವರ್ಗ ಈ ಭಾಗದ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1901ರಿಂದ 1950ರ ನಡುವಿನ 50 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ 1946ರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆಯಾಗಿದ್ದು, 1941ರಲ್ಲಿ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ದಾಖಲಾಗಿತ್ತು.[14]

1799ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ಸೋಂದಾ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕೈಸೇರಿದಾಗ, ಈ ಪ್ರಾಂತ್ಯವು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ, ಕಾಸರಗೋಡು ಮತ್ತು ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿತ್ತು. 1800ರ ದಶಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ವಿಭಾಗವನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯ್ತು. ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ವಿಭಾಗವು, ಬಾರ್ಕೂರು, ಬೇಕಲ, ಬಂಟ್ವಾಳ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಕೋಟೇಶ್ವರ ಅದರ ಮೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. 1805ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಯ್ತು. 1835 ಮತ್ತು 1852ರಲ್ಲಿ ಬಾರ್ಕೂರು ಮತ್ತು ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕುಗಳ ಬದಲು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ ಉಡುಪಿ ಮತ್ತು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯ್ತು. 1859 ದಶಂಬರ್ 16 ರಂದು ಕೆನರಾ ವಿಭಾಗವನ್ನು ಸೌತ್ ಮತ್ತು ನಾರ್ತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದಾಗ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು, ಬೇಕಲ (ಕಾಸರಗೋಡು), ಪುತ್ತೂರು ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಈ ನಾಲ್ಕು ತಾಲೂಕುಗಳಿದ್ದವು. ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಸೇರಿತ್ತು.[15] ಆದರೆ ಎಪ್ರಿಲ್ 1862ರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅನುಷ್ಠಾನವಾದಾಗ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಮುಂಬೈ ಪ್ರಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾವಣೆ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಆಗ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾಯ್ತು. ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಶಿರೂರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರದ ಗಡಿಯಾಯ್ತು. ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು 5 ತಾಲೂಕುಗಳಾಗಿ

ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ.

1.ಕುಂದಾಪುರ

2.ಉಡುಪಿ

3. ಮಂಗಳೂರು (ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ ದ್ವೀಪಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ)

4. ಕಾಸರಗೊಡು

5. ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತಾಲೂಕುಗಳು.

ಈ ತಾಲೂಕುಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಗಳ ಸಮೂಹವಾದ ಮಾಗಣೆಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಮಾಗಣೆಗಳನ್ನು ಗ್ರಾಮಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1277 ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದವು.[16] 1910ರಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಿದ್ರೆ ತಾಲೂಕನ್ನು ರಚಿಸಲಾಯ್ತು. 2 ವರ್ಷದ ನಂತರ ಇದನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ ಜುಲೈ 1, 1912ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಕಳವನ್ನು ತಾಲೂಕಾಗಿ ರಚಿಸಲಾಯ್ತು. 1927ರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತಾಲೂಕನ್ನು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕುಂದಾಪುರ, ಪುತ್ತೂರು ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರು ಹೀಗೆ 3 ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯ್ತು.[17]

1891ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮತ್ತು ಜನಸಂಖ್ಯೆ[18]

ತಾಲೂಕು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಚದರ ಮೈಲಿಗಳಲ್ಲಿ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗ
ಮಂಗಳೂರು	620	278908	ಮಂಗಳೂರು ವಿಭಾಗ
ಉಡುಪಿ	787	253717	ಕುಂದಾಪುರ ವಿಭಾಗ
ಕುಂದಾಪುರ	572	120268	
ಕಾಸರಗೋಡು	1032	280659	ಪುತ್ತೂರು ವಿಭಾಗ
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	951	113807	
ಒಟ್ಟು	**3902**	**1052359**	

ಗುರುಪುರ ಮತ್ತು ನೇತ್ರಾವತಿ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಳವಾದ ಮಂಗಳೂರು. ಗತಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸಮುದ್ರ ವ್ಯಾಪಾರದ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಶೇ 29 ಭಾಗ ಅರಣ್ಯದಿಂದಾವೃತವಾಗಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಏಕೈಕ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದು, ದೇಶದ ಭತ್ತದ ಉತ್ಪಾದನೆಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡುವ ಮೊದಲ 50 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ 3/4 ಭಾಗ ಅಕ್ಕಿಯುನ್ನು ಮಸ್ಕತ್, ಗೋವಾ, ಬಾಂಬೆ ಮತ್ತು ಮಲಬಾರಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು

ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[19] ಭತ್ತ, ಕಬ್ಬು,ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ,ತರಕಾರಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ.

ಅಧ್ಯಯನ ವಿಧಾನ – ಆಕರಗಳು :

ಪ್ರಾಚೀನ ಭಾರತೀಯರು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಗಾಢವಾಗಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಅವರು ಯಾವುದೇ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ನಡೆಸಲಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರ ಕಡೆಯಿಂದ ಕೇಳಿ ಬರುವ ಆರೋಪ. ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬರುವುದಿಲ್ಲ ನಿಜ, ಆದರೆ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ಕುರಿತಂತೆ ಭಾರತೀಯರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಅರಿಯುವ, ಅದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಖಂಡ, ಕನ್ನಡದ ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿ, ಮೌಖಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಐತಿಹ್ಯಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾದವು. ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪತ್ರಾಗಾರದ ದಾಖಲೆಗಳು, ಕಡತಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಮುಲಾಧಾರಗಳಾದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಇಲಾಖೆಗಳ ಕಡತಗಳು, ಭೂಕಂದಾಯ ಸಂಬಂಧದ ಮೂಲದಾಖಲೆಗಳು, ಭೂಮಂಜೂರಾತಿ ಅದೇಶಗಳು, ಕಂದಾಯ ವಿವರಣೆ, ಜನಗಣತಿಯ ವರದಿಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವರದಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಬಂದಿತ ಕಡತಗಳು, ಭೂದಾಖಲೆಗಳು ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಈ ಮೂಲದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಮಂಗಳೂರಿನ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಛೇರಿಯ ಪತ್ರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಡಲಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ತಮಿಳುನಾಡು ಸರ್ಕಾರದ ಚೆನ್ನೈನ ಎಗ್‌ಮೊರ್‌ನಲ್ಲಿರುವ ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡತಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಮೂಲದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ವಿಧಾನಸೌಧ ಬೆಂಗಳೂರು ಇಲ್ಲಿರುವ ಅಗತ್ಯ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾದವು ಭೂಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆಗಳು, 1857–1922, ಭೂಕಂದಾಯ ಸೆಟ್ಲಮೆಂಟ್ ಮತ್ತು ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ 1922–1956, ಭೂಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆಗಳು 1881–1900. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಚೇರಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಮಂಗಳೂರು, ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ನಡುವಿನ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್, ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಅಪರೇಶನ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1864, ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್‌ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ (Manual of Madras Administration) 3 ಸಂಪುಟಗಳು ಮದ್ರಾಸ್ 1885, ಮೆಮೊರಾಂಡಮ್ ಇನ್ ದಿ ಪ್ರೊಗ್ರೆಸ್ ಅಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಡ್ಯುರಿಂಗ್ ಲಾಸ್ಟ್ 40 ಇಯರ್ಸ್ ಅಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೂಲ್ _(ಸಂ)–ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಘವಯ್ಯಂಗಾರ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1893, (Memorandam in the

progress of Madras Presidency during the last 40 years of British rule) ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 1883-1909, (Proceedings of Madras Board of Revenue) ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಅಫ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಪ್ರಂ 1861–1956 ಮದ್ರಾಸ್, (Proceedings of education Department) ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪ್ರಂ 1860–1935 ಮದ್ರಾಸ್, (Report on the public instructions in Madras Presidency) ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ಸ್ 1834–1934 ಮಂಗಳೂರು 1958, (Madras Basel Mission Reports) ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಇಂಟರ್ನಲ್ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಅಫ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1911, (Report on Internal Administration of Kenara Madra) ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ವೇಜಸ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1908, (Report on the wages senses Madras) ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಆಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಅಫ್ ದಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ 1905, 1938, (Stastistical appendix to the Administration of the Madras two district manuvels) ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಸೆನ್ಸ್‌ಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು 1957, (Report on the Agricultural Senses Bangalore) ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ವಿಲೇಜ್ ಕಮಿಟಿ ಪುತ್ತೂರು 1931 ಮದ್ರಾಸ್ 1931, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಷಗಳ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಟಿವ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ಸ್, ಭೂ ಮಂಜೂರಾತಿ ಆದೇಶದ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಅವುಗಳ ಮೂಲ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಆ್ಯನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಅಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಪಿಗ್ರಫಿ 1931–32, ಎಪಿಗ್ರಪಿಯಾ ಇಂಡಿಕಾ ಸಂಪುಟ 9, 17, ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಶನ್ಸ್ ಸಂಪುಟ 7,9 ಭಾಗ 2ನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಗಜೆಟಿಯರ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾನುವಲ್‌ಗಳಾದ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಅಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ –(ಸಂ) ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್ ಭಾಗ 1 1982, ಭಾಗ 2 1983 ಬೆಂಗಳೂರು, ಗಜೆಟಿಯರ್ ಅಫ್ ಬಾಂಬೆ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಕೆನರಾ ಸಂಪುಟ 15 , ಬಾಂಬೆ 1893, ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸಂಪುಟ 4 ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ 1909, ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ–(ಸಂ) ಅಬಿಶಂಕರ್ ಬೆಂಗಳೂರು 1973, ದಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಮಲಬಾರ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್– ಲೋಗಾನ್ (ಸಂ) ಮದ್ರಾಸ್ 1901, ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸಂಪುಟ 1, ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ (ಸಂ) ಮದ್ರಾಸ್ 1894, ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ಸ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮ್ಯನುವಲ್ಸ್ ಸಂಪುಟ 2, ಹೆರಾಲ್ಡ್ ಎ. ಸ್ಟುವರ್ಟ್(ಸಂ) ಮದ್ರಾಸ್ 1895, ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಎಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1905, 1938ಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಜನಗಣತಿ ವರದಿಗಳಾದ ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಅಫ್

ಇಂಡಿಯಾ 1871 ದಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಅಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1873, ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸ್‌ಸ್ ಅಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1881, ದಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಅಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1883, ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1891 ಮದ್ರಾಸ್ 1892, ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಅಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1901 ಮದ್ರಾಸ್ 1902, ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಅಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1911 ಮದ್ರಾಸ್ 1912, ಸೆನ್ಸಸ್ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬುಕ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ 1951 ಬೆಂಗಳೂರು 1958, ಸೆನ್ಸಸ್ ಅಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1971, ಪಾಪ್ಯುಲೇಶನ್ ಅಫ್ ವಿಲೇಜಸ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಟೌನ್ಸ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೆಂಗಳೂರು 1972. ಪ್ರವಾಸಿ ಗಂಥಗಳಾದ ಬುಕಾನನ್‌ನ ಎ ಜರ್ನಿ ಪ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದಿ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು, ಮಲಬಾರ್ ಆಂಡ್ ಕೆನರಾ 3ಸಂಪುಟಗಳು ಲಂಡನ್ 1807,ಹೆಚ್.ಎಲ್.ನಾಗೇಗೌಡರ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪ್ರವಾಸಿ ಕಂಡ ಇಂಡಿಯಾವನ್ನು ಆಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಾಲಕ ಮನೆತನವಾದ ಹಲ್ಸಿನಾಡು ಮನೆಯ ಹಳೆಯ ಭೂದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿದೆ. ಭೂದಾಖಲೆ ಮತ್ತು ಭೂ ಸಂಬಂಧ ಹಿರಿಯ ಅನುಭವಿಗಳೋಂದಿಗೆ ಮೌಖಿಕ ಚರ್ಚೆ ನಡೆಸಿದ್ದೇನೆ. ಇವರುಗಳೊಡನೆ ಚರ್ಚಿಸುವಾಗ ವಿಸ್ತೃತ ಪ್ರಶ್ನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಮಾಹಿತಿ ಕಲೆಹಾಕಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಶಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ, ಭೂ ಸಂಬಂಧದ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ.

ತುಳು ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿಯು 26 ಅಧ್ಯಾಯುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದ್ದು, ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗಿದ್ದರೂ, ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಜನರ ಪರಂಪರೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳು ಈಗಲೂ ಜೀವಂತವಾಗಿವೆ. ದಿ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಅಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್-3 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ 1885ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರವು ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದು, ಇದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಕೈಪಿಡಿಯಾಗಿ, ಆ ಕಾಲದ ಇತಿಹಾಸ ತಿಳಿಯಲು ಉಪಯುಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಮೆಮೊರಾಂಡಂ ಆಫ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮೆಸರ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನೂರ್ಸ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ, ಸ್ಟರಕ್ ಸ್ಟುವರ್ಟರ ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ಗಳು , ಸಾಮ್ಯುವೆಲ್ ಮಿಲಿಯವರ ಕೆನರಾ ಪಾಸ್ಟ್ ಆಂಡ್ ಪ್ರೆಸೆಂಟ್ ಇವುಗಳು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಭೂಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲು ಸಹಕಾರಿಯಾಗಿವೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಅನೇಕ ವರದಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಇಂಟರ್ನಲ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ, ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ರಿವಿಜನ್ ಅಫ್ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಇನ್ ದಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮತ್ತು ಸಲಿವನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ರೈತವಾರಿ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ . ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತಾಗಿ ಮನ್ರೋಸ್ ಮಿನಿಟ್ ಆನ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಆಫ್ ದಿ ನೇಟಿವ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮತ್ತು ಕ್ಯಾಂಪ್‌ಬೆಲ್‌ನ ವರದಿ, ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಇಂಡಿಜಿನಸ್ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಆಫ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್,

ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್ ವರದಿಗಳು, ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಘವಯ್ಯಂಗಾರರ ಮೆಮೊರಾಂಡಂ ಅನ್ ದಿ ಪ್ರೋಗ್ರೆಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಡ್ಯೂರಿಂಗ್ ದಿ ಲಾಸ್ಟ್ 40 ಇಯರ್ಸ್ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಈ ಮೊದಲಾದ ದಾಖಲೆಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಾದ ಶ್ಯಾಂ ಭಟ್, ಬಿ.ಜಗದೀಶ್ ಶೆಟ್ಟಿ, ಮಾಲತಿ .ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ, ಡೆನ್ನಿಸ್ ಫೆರ್ನಾಂಡೀಸ್, ಮೋಹನ್ ಕೃಷ್ಣ ರೈ, ಶ್ರೀಧರ ನ್ಯಾಕ್, ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ ಮುಂತಾದವರು ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿಗಳಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರಿತು ಬರೆದ ಅನೇಕ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆಗಳು, ಪೊಲಿ ಕೆನರಾ–200, ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಹೊರಡಿಸಿದ ಸಮಗ್ರ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ 5,6,7,8, ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ, ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷಾಂಕಗಳನ್ನು ಆಕರವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಮುದ್ರಿತ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಾದ ಕಾರಂತರ ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ, ಮೂಕಜ್ಜಿಯ ಕನಸು, ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ, ಅಳಿದ ಮೇಲೆ, ವ್ಯೆಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ, ಇವುಗಳು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯ ಸಮಾಜ, ಜನಜೀವನ, ಕೃಷಿ ಹಾಗು ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಬದುಕನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿವೆ. ಕುವೆಂಪುರವರ ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು, ಕಾನೂರು ಹೆಗ್ಗಡತಿ ಯಂತಹ ಪ್ರಕೃತಿ ಹಾಗೂ ಆ ಕಾಲದ ಜನಜೀವನದ ಕುರಿತಾದ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಆಕರವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅನೇಕ ವೃತ್ತಪತ್ರಿಕೆಗಳ ತವರೂರಾಗಿತ್ತು ಕೃಷ್ಣಸೂಕ್ತಿ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಸುವಾಸಿನಿ, ಕಂಠೀರವ, ನವಯುಗ, ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ, ರಾಷ್ಟ್ರ ಮಾತಾ, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ, ತಿಲಕ ಸಂದೇಶ ಮತ್ತು ಸ್ವರಾಜ್ಯ. ಹರ್ಮನ್ ಮುಗ್ಲಿಂಗ್ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮಂಗಳೂರು ಸಮಾಚಾರ, ಇದು ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನವರು ಆರಂಭಿಸಿದ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ಪ್ರಥಮ ಪತ್ರಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ಉಡುಪಿ ಹಾಗು ಕರ್ನಾಟಕ ಥಿಯೋಲಾಜಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು ಮಂಗಳೂರು ಇಲ್ಲಿನ ಗ್ರಂಥಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ತುಳು ಪಾಡ್ದನಗಳೆಂಬ ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳು ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದ್ದು, ಇವು ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಾಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. 1894ರಲ್ಲಿ ಎ.ಮ್ಯಾನರ್, ಎ ಕಲೆಕ್ಷನ್ ಅಫ್ ತುಳು ಪಾಡ್ದನವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪಾಡ್ದನಗಳನ್ನು ನಾಟಿ ಸಂದರ್ಭ, ಫಸಲನ್ನು ಕೊಯ್ಯುವಾಗ, ಭತ್ತ ಕಟ್ಟುವಾಗ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬದುಕು ಜನಪದ ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲವಾಗಿದೆ ಈ ಪಾಡ್ದನಗಳು ಭೂಉತ್ಪನ್ನ, ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ಮನೆ–ಬೀಡು, ಗುತ್ತುಗಳ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಕರಗಳಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲ ಹಿರಿಯ ಜಮೀನ್ದಾರರು,

ಗೇಣಿದಾರರೊಡನೆ ಭೇಟಿ ಮಾಡಿ ಚರ್ಚಿಸಿದ್ದು, ಆ ಕಾಲದ ಪರಂಪರೆ, ಆಚಾರ-ವಿಚಾರ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತೇನೆ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಕರ್ನಾಟಕ ಥಿಯಲಾಜಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಗ್ರಂಥಾಲಯದಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನ ವರದಿಗಳನ್ನು ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಲಿಂಗಣ್ಣ ಕವಿಯ ಕೆಳದಿ ನೃಪವಿಜಯವು 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಕೃತಿಯಾಗಿದ್ದು ಇದು ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕೃಷಿ ನೀತಿ ಹಾಗೂ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಶಿಸ್ತಿನ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅತಿ ಪ್ರಮುಖ ಪ್ರವಾಸಿ ಗ್ರಂಥ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್‌ನ ಜರ್ನಿ. ತನ್ನ ತನಿಖೆ ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕರಾವಳಿಯ ಕೃಷಿ, ಜನಜೀವನ, ಭೂಮಾಲಕರ ಕುರಿತ ಸಮಗ್ರ ವಿವರಣೆಯನ್ನು 3 ಸಂಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಎ ಜರ್ನಿ ಫ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದಿ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್ ಕೆನರಾ ಆಂಡ್ ಮಲಬಾರ್ ಎಂಬ ಮಹಾಗ್ರಂಥವನ್ನು 1807ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದು ಈ ಗ್ರಂಥವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆ ಕಾಲದ ಜನಜೀವನದ ಕುರಿತು ಸಮಗ್ರ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಬೆಡನ್ ಪಾಲ್‌ನ ದಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಿಸ್ಟಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕೃತಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಮಹಿತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅನುಭವಕ್ಕಾಗಿ ಪಾರ್ಥೋಚಟರ್ಜಿ, ಬಿಪನ್ ಚಂದ್ರ, ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್, ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು, ರಜನಿ ಪಾಮ್‌ದತ್, ಗುನ್ನಾರ್ ಮಿರ್ಡಾಲ್, ಸಂಜಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ, ಯೋಗೀಂದ್ರ ಸಿನ್ಹಾ, ವಿ.ಎಸ್. ನೈಪಾಲ್, ಅಮರ್ತ್ಯ ಸೇನ, ಸಂಜಯ ಜೋಶಿ, ಸುರೇಂದ್ರ ರಾವ್, ಆದಿತ್ಯ ಮುಖರ್ಜಿ ಮುಂತಾದವರ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಅನೇಕ ಮುದ್ರಿತ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿ ಪೂರಕ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಇತಿಹಾಸದ ಅಧ್ಯಯನದ ದಾಖಲಾತಿಗಳು ಕೋರುವ ತಾಂತ್ರಿಕ ಪರಿಕರಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಮಾಹಿತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ.

ಇದುವರೆಗಿನ ಅಧ್ಯಯನದ ಸಮೀಕ್ಷೆ:

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರಿತ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮೊದಲು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ. 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಡುತ್ತದೆ. ಆ ಸಂದರ್ಭ ಈ ಪ್ರದೇಶದ ಇತಿಹಾಸ ಜನಜೀವನ ಹಾಗು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಕೈಗೊಂಡ ಅಧ್ಯಯನಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ. ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ನನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ, ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾನುವಲ್‌ಗಳು, ಕರ್ನಲ್ ಮೆಕೆಂಜಿಯ ಕೈಫಿಯತ್ತುಗಳು, ಈ.ಹಲ್ಟ್‌ರ ಶಾಸನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಟಣೆಗಳು ಈ ಹಂತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಗಮನಾರ್ಹ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಅವಧಿಯ ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕೊಡುಗೆ ನೀಡಿದವರು ಬ್ರಿಟಿಷರಾಗಿದ್ದು ಅವರುಗಳ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಥೂಲ ಮತ್ತು ಆಳ ಅಧ್ಯಯನದ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. 1801ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ ಇಡೀ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಕೃಷಿ, ಜನಜೀವನ, ಉದ್ಯೋಗ, ಭಾಷೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಆಚರಣೆಗಳ ಕುರಿತಾಗಿ 3 ಸಂಪುಟಗಳ ಬೃಹತ್ ಗ್ರಂಥ

ಎ ಜರ್ನಿ ಫ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದಿ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್, ಕೂರ್ಗ್, ಮಲಬಾರ್ ಆಂಡ್ ಕೆನರಾ ವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು, ಈ ಕೃತಿಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಆರಂಭದ ಕಾಲದ್ದಾಗಿದ್ದು, ದೇಶೀಯ ಭಾಷಾ ಅರಿವಿನ ಕೊರತೆ, ಸ್ಥಳ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗ, ಜನಜೀವನದ ಕುರಿತು ಕೇವಲ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಿಂದ ವಿವರಣೆ ಪಡೆದುದರಿಂದ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ವಸ್ತುನಿಷ್ಟತೆ ಮರೆಮಾಚಲಾಗಿದೆ. ಆ ನಂತರದ ಲಿಖಿತ ದಾಖಲೆಗಳೆಂದರೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾನುವಲ್‌ಗಳು, 1894 ಮತ್ತು 1895ರಲ್ಲಿ ಜೆ.ಸ್ಟರಕ್ ಮತ್ತು ಸ್ಟುವರ್ಟರು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು ಇವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಬರೆದದ್ದರಿಂದಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪೂರ್ವಗ್ರಹ ಹಾಗೂ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಓಲೈಕೆಗೆ ಅಧಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ನೀಡಿರುವುದು ಅವರ ಬರಹಗಳಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಹುತೇಕ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಬರಹಗಳು ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುವ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧಗೊಳಿಸುವ ಹುನ್ನಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದೆ. ಈ ಮ್ಯಾನುವಲ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ಅನೇಕ ವಿವರಗಳು ಅಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಮಗ್ರ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಇವು ಪೂರಕವಾಗಿಲ್ಲ. ಸಾಮ್ಯುವಲ್ ಮಿಲಿ ಕೆನರಾ ಪಾಸ್ಟ್ ಆಂಡ್ ಪ್ರೆಸೆಂಟ್ ಎಂಬ ಕೃತಿ ಬರೆದಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ 1880 ರವರೆಗಿನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೇಲೆ ಇದು ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತದೆ ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿ ಇಲ್ಲಿನ ಭೂ ಒಡೆತನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ಸೋತಿದೆ.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಥೈಸಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಲು ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾದ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಖಂಡ, ಕನ್ನಡದ ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿ, ಮೌಖಿಕ ಕಾವ್ಯಗಳು, ಜನಪದ ಆರಾಧನೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ಕೈಗೊಂಡ ಸ್ಥಳಿಯರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು ಪೊಳಲಿ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆಯವರು 1919ರಲ್ಲಿ ಅವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಭೂತಾಳಪಾಂಡ್ಯನ ಅಳಿಯಕಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಯು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಅಂಶಗಳ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಪುರಾಣ, ಪಾಡ್ದನಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ನೀಡಿದವರು ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗಣಪತಿರಾವ್ ಐಗಳ್ ಇವರು ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಬರೆಯುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಇವರ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ (1923) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಯನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೌಲಿಕವಾದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಈ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಲಭ್ಯವಿರುವ ಬಹುತೇಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಐಗಳು ಈ ಕೃತಿ ರಚಿಸಲು ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉದ್ದಗಲಕ್ಕೂ ಸಂಚರಿಸಿ, ಹಲವಾರು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಆಧಾರಗಳ ಹಾಗೂ ತರ್ಕದ

ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿ ಹೊಸ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಂಜೇಶ್ವರ ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳ ತುಳುನಾಡ ಪೂರ್ವ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ಲೇಖನವಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆ, ಗಣಪತಿರಾವ್ ಐಗಳ್ ಮತ್ತು ಗೋವಿಂದ ಪೈಯವರುಗಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಶೋದಕರೇ ಹೊರತು ವೃತ್ತಿಪರ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲ. ಈ ಭಾಗದ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತು ಅವರಿಗಿದ್ದ ಅದಮ್ಯ ಉತ್ಸಾಹ ಮತ್ತು ಸಂಶೋದನಾಸಕ್ತಿಗಳೇ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅವರಿಗಿದ್ದ ಅರ್ಹತೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಇವರುಗಳ ಕೃತಿಗಳು ಐತಿಹಾಸಿಕ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿವೆ. ಇತಿಹಾಸ ರಚನಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದ ಹಿನ್ನಲೆ ಹೊಂದಿದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ವೃತ್ತಿಪರ ಇತಿಹಾಸಕಾರರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗರು ಬಿ.ಎ.ಸಾಲೆತ್ತೂರರು. ಇವರು 1936 ರಲ್ಲಿ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ತುಳುವ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಇದೊಂದು ಅತೀ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ಒಡೆತನದ ಮೇಲೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಬೆಳಕು ಚೆಲ್ಲುವಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಕಾರ್ಕಳ ಕೇಶವ ಕುಡ್ವರು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಇತಿಹಾಸ (ತುಳುವ ಚರಿತ್ರೆ) ಎಂಬ ಕೃತಿಯನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಇತಿಹಾಸ ಕಾಲದ ಆರಂಭದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಯುವರೆಗಿನ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಇತಿಹಾಸವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಕೃತಿಯು ಐತಿಹಾಸಿಕ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಎಡವಿದೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಖಚಿತತೆ ಮತ್ತು ಕ್ರಮಬದ್ಧತೆ ಒದಗಿಬಂದಿದ್ದು 1960ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ. 1965–70 ರ ನಡುವೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ವಿವಿಧ ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕೆ.ವಿ. ರಮೇಶ, ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್, ಪಿ.ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ ಮತ್ತು ಬಿ. ಎಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಇವರುಗಳ ಪಿಹೆಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂದಗಳು ಮಂಡಿತವಾಗಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಮೇಲೆ ವಿಶೇಷ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲಿವೆ. ಕೆ.ವಿ. ರಮೇಶರ ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ, ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಹಾಗು ಎಂ.ಜೆ.ಶರ್ಮರೊಂದಿಗೆ ಜೊತೆಯಾಗಿ ಬರೆದ ತುಳುನಾಡಿನ ಅರಸುಮನೆತನಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಇತಿಹಾಸ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಮಹತ್ವದ ಕೃತಿಗಳು. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳು ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆ ಪೂರ್ವದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ ಕುರಿತು ಯಾವುದೇ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಪಿ. ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ಟರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಶೋದನಾ ಕ್ಷೇತ್ರದ ದಂತಕಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 700 ರಷ್ಟುಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮತ್ತು 14 ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖನಗಳು ಮತ್ತು ಕೃತಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಪೂರ್ವದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಧಿಸಿದ್ದಾಗಿವೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕುರಿತ ವಿವರಣೆಗಳು ಕಾಣಸಿಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತರ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಗ್ರಂಥ ತುಳುವಾಸ್ ಇನ್ ವಿಜಯನಗರ ಟೈಮ್ಸ್ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕೆನರಾ 1565–1763 ಬಿ.ಎಸ್. ಶಾಸ್ತ್ರಿಯವರ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಹಾಗು ಕೆಳದಿ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಎಂಬ ಲೇಖನಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮಹತ್ವದ ಆಕರಗಳು ಆದರೆ ಅವುಗಳು ನಂತರದ ಇತಿಹಾಸದ ಬಗೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ತುಳು ಕರ್ನಾಟಕದ ಅರಸುಮನೆತನಗಳು ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ 11 ಅರಸು ಮನೆತನಗಳ ವಿವರಗಳಿದೆ. ಪಿಯುಸ್ ಪಿಡೆಲಸ್ ಪಿಂಟೊರವರ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಪ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಾನಿಟಿ ಇನ್ ಕೋಸ್ಟಲ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಕೊಂಕಣಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ಸ್ ಇನ್ ಕೋಸ್ಟಲ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಇನ್ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರ್ ರಿಲೇಶನ್ಸ್ ಮುಖ್ಯ ಕೃತಿಗಳಾಗಿವೆ, ಆದರೆ ಈ ಎರಡು ಕೃತಿಗಳು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರನ್ನಷ್ಟೆ ಕೇಂದ್ರಿಕರಿಸಿದ್ದು ಇತರ ಜನಸಮುದಾಯದ ಬಗ್ಗೆ ಯಾವುದೆ ವಿವರಣೆ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವಿರೋಧಿ ರೈತ ಬಂಡಾಯಗಳ ಕುರಿತು ಶ್ಯಾಮ್ ಭಟ್ಟರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಆದರೆ ಇವರ ಗ್ರಂಥವು 1799 – 1860 ರ ನಡುವಿನ ಅವದಿಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದ್ದು 1860ರ ನಂತರದ ಅವದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಹಿತಿ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತಂತೆ ಶೈಲ.ಟಿ.ವರ್ಮ, ಪಿ ಗಣಪಯ್ಯ ಭಟ್ಟ, ಎಸ್.ಡಿ.ಶೆಟ್ಟಿ, ವಹಾಬ್ ದೊಡ್ಡಮನೆ, ಕೆ.ಜಿ.ವಸಂತ ಮಾಧವರು ತಮ್ಮದೇ ಕೊಡುಗೆಗಳ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಹುತೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಇತಿಹಾಸಕಾರರು ಪ್ರಾಚೀನ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಯುಗೀನ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪೂರ್ವದ ಚರಿತ್ರೆಗಷ್ಟೇ ತಮ್ಮ ಸಂಶೋಧನೆಯನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ವಿಲಿಯಂ ಮಸ್ಕರೇನಸ್ 1931ರಲ್ಲಿ ಹೈದರ್ ಆಂಡ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಇನ್ ಕೆನರಾ ಎಂಬ ಕೃತಿ ರಚಿಸಿದ್ದು,ಇದು ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಅವರ ಚಟುವಟಿಕೆಗಷ್ಟೇ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಕೆ.ವಿ.ರಮೇಶರ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಪ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಕೃತಿಯು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲಕ್ಕಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಪಿ. ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ಟರ ಎಲ್ಲಾ ಕೃತಿಗಳು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿದೆ. ಕೆ.ಜಿ.ವಸಂತ ಮಾಧವರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿರುತ್ತಾರೆ. ಕರುಣಾಕರರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ, ಮಾಲತಿಮೂರ್ತಿಯವರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರದ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಬಿ.ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿಯವರು ವಸಾಹತು ಪೂರ್ವ ಅವಧಿಯ ಈ ಭಾಗದ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಸೆಲ್ ಮಿಶೆನ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ, ಡೆನ್ನಿಸ್ ಫೆರ್ನಾಂಡೀಸ್ ಐರೋಪ್ಯ ಬರವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಕುರಿತು ಸಂಶೋಧನೆ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಮೋಹನಕೃಷ್ಣ ರೈ ಮಂಗಳೂರಿನ ನಗರೀಕರಣದ ಬಗೆಗೆ ಬರೆದಿದ್ದು, ಎ.ಕೆ. ಹಿಮಕರ ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನದ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಇವರೆಲ್ಲರ ಸಂಶೋಧನೆಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಪೂರ್ವದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸದ ಕುರಿತಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿದ್ವಾಂಸರುಗಳಾದ ಪೀಟರ್.ಜೆ.ಕ್ಲಾಸ್, ಹೈಡನ್ ಬ್ರೂಕರ್, ಲಾರಿ ಹ್ಯಾಂಕೊ ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ವಾಂಸರಾದ ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಚಿತ್ತಾಯ, ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್ಟ, ಯು.ಪಿ. ಉಪಾಧ್ಯಾಯ, ವಿವೇಕ ರೈ, ಕೆದಂಭಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈ, ಪೊಳಲಿ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಶೆಟ್ಟಿ, ವಾಮನ ನಂದಾವರ, ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ, ಅಶೋಕ ಆಳ್ವ, ಗಣನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ ಮುಂತಾದವರು ಶ್ರೀಮಂತಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಧೋರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಗಾಯ್ತು, ಈ ಕಾಲದ ಅಧ್ಯಯನವು ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿದ್ದು, ಈವರೆಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಯಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಶೋಧನಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತೀರಾ ಅಗತ್ಯವೆಂದು ಮನಗಂಡು, ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಅನೇಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು, ಕೈಗಾರಿಕೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವ, ಆ ಕಾಲದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ನೀತಿ ಅದರಿಂದ 20 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಾದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಅಗತ್ಯ ಹಾಗು ಇದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ದೊರಕುವುದು ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಈ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ 1860–1947ರ ಕಾಲದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರಮುಖ ಕೃತಿ ಈವರೆಗೆ ಲಭ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ಅವಧಿಯ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆಯು ಆಸಕ್ತಿ, ಕುತೂಹಲದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಹೊಸ ವಿಧದ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಫಲವತ್ತಾದ ಕ್ಷೇತ್ರವಾಗಿದೆ. ಈ ಮೂಲಕ ಸಂಶೋಧನೆಗೆ ಒಳಪಡದ ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಶೋಧಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನಕ್ಕೆ ಈ ಸಂಶೋಧನೆ ಒಂದು ಗಟ್ಟಿ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗುವುದೆಂಬುದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಅನಿಸಿಕೆ.

ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆ:

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೂರ್ವದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು, ಆಳುಪರು, ವಿಜಯನಗರ, ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರು ಆಳ್ವಿಕೆ ಹೀಗೆ 4 ಘಟ್ಟಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅಳುಪರು ಕ್ರಿ.ಶ. 7ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಿಂದ 14ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಉದ್ಯಾವರ, ಮಂಗಳೂರು, ಬಾರಕೂರುಗಳನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಅಳುಪ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳ್ವಬೇಡ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯವಾಗಿತ್ತು. ಬಾರ್ಕೂರು ಮತ್ತು ಮೂಡಬಿದ್ರೆ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಆಗ ಆರ್ಥಿಕತೆಯು ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತವಾಗಿದ್ದು, ವಸ್ತುವಿನಿಮಯ ಪದ್ಧತಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. [20] ಅಳುಪರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ

ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಮಂತ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಅವರುಗಳೆಂದರೆ ಮೂಲ್ಕಿಯ ಸಾಮಂತರು, ಉಳ್ಳಾಲದ ಮತ್ತು ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಚೌಟರು, ಕಾರ್ಕಳದ ಭೈರರಸರು, ವೇಣೂರಿನ ಅಜಿಲರು, ಬಂಗಾಡಿಯ ಬಂಗರು, ಕುಂಬಳದ ರಾಜರು, ವಿಟ್ಲದ ಹೆಗ್ಗಡೆಯವರು, ನೀಲೇಶ್ವರದ ರಾಜರು ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಜಯನಗರ, ಕೆಳದಿ, ಮೈಸೂರು ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಡಿ ಸಾಮಂತರಾಗಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ್ದರು. ಹೊಸಂಗಡಿಯನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿಸಿ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಹೊನ್ನೆಯ ಕಂಬಳಿ ಅರಸರು, ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊಲ್ಲೂರು, ಹೊಸಂಗಡಿ ಬಗ್ವಾಡಿ ಮುಂತಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಮೇಲೆ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ವೇಣೂರನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಅಜಿಲರು ಕಾರ್ಕಳ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ರಾಜ್ಯವು 13 ಮಾಗಣೆ ಮತ್ತು 80 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇವರು ಹೊಯ್ಸಳ, ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳಿದ್ದರು.ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಳಿದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ರಾಜಮನೆತನವೆಂದರೆ ಪುತ್ತಿಗೆಯ ಚೌಟರು. ಪುತ್ತಿಗೆ, ಮೂಡಬಿದ್ರೆ, ಉಳ್ಳಾಲ, ಸೋಮೇಶ್ವರಗಳಿಂದ ಆಳ್ವಿಕೆ ನಡೆಸಿದ ಚೌಟರು ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ವಿಟ್ಲದ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಮನೆತನವು ವಿಟ್ಲವನ್ನು ಕೇಂದ್ರವಾಗಿರಿಸಿ ಸುತ್ತಲಿನ 19 ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ವಿಟ್ಲ 2000 ಸೀಮೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಮೂಲ್ಕಿ ಸೀಮೆಯನ್ನು ಸಾವಂತರು ಕ್ರಿ.ಶ. 14ರಿಂದ 18ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಐಕಳ, ಅತ್ತೂರು, ಪಂಜ, ವಳಲಂಬೆ, ಕಾರ್ನಾಡು, ಕುಚೆವೂರು, ಬಪ್ಪನಾಡು, ತಳಪಾಡಿಗಳೆಂಬ ಒಂಭತ್ತು ಮಾಗಣೆಗಳು ಹಾಗೂ 40 ಗುತ್ತುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಿದ್ದರು.[21] 1498ರಲ್ಲಿ ವಾಸ್ಕೋಡಿಗಾಮ ಉಡುಪಿ ಸಮೀಪದ ಒಂದು ದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಅಲ್‌ಪಾಡ್ರಸ್‌ದೆ ಸಾನೆಟಾಮೆರಿಯಾ ಎಂದಿದೆ. ಇದೇ ಸೈಂಟ್‌ಮೇರಿಸ್ ದ್ವೀಪ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. 1526ರಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗಿಸರು ಮಂಗಳೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಬಂಗರಾಜನ ಮಡದಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ ದೇವಿಯು ಉಳ್ಳಾಲದ ರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ವೈರಿಯಾಗಿದ್ದಳು.[22]

ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು ತುಳುನಾಡನ್ನು ಮಂಗಳೂರು ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಬಾರಕೂರು ರಾಜ್ಯಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದರು. ಸ್ಥಳೀಯ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿದ್ದರು. ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲು ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜರ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಈ ಭೂಭಾಗವು ವಿಜಯನಗರದ ಅತೀ ಮೌಲ್ಯದ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿದ್ದು, ಬೇಕಲ್, ಕುಮಟಾ, ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಬಸ್ರೂರು ಅವರ ವ್ಯಾಪಾರ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದವು. 1506ರಲ್ಲಿ ಭಾರತವನ್ನು ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಪ್ರವಾಸಿಗ ವರ್ತೆಮಾ ಹೇಳುವಂತೆ ಅಕ್ಕಿ ತುಂಬಿದ 60 ಹಡಗುಗಳು ಮಂಗಳೂರು ಬಂದರಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟು

ನಿಂತಿದ್ದವು.[23] ಅಂದರೆ ಸೌತ್ ಕೆನರಾವು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ವಿದೇಶಗಳೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಭೂಒಡೆತನವಿದ್ದಿತ್ತು. ಭೂಹಿಡುವಳಿಯು ಮೂಲ ವರ್ಗದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಪಾರಂಪರಿಕ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಭೂ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಭೂಮಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೂ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಅಲ್ಲದೆ ಮೃತಪಟ್ಟ ಸೈನಿಕರ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೂ ದಾನವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಇದ್ದಿತ್ತು.[24] ವಿಜಯನಗರ ಪತನದ ನಂತರ ತುಳುನಾಡಿನ ರಾಜಕೀಯದಲ್ಲೂ ಮಹತ್ವದ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. 1550ರಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರದ ಅರಸ ಸದಾಶಿವರಾಯನು ಕೆಳದಿಯ ಸದಾಶಿವನಾಯಕನಿಗೆ ಆಡಳಿತ ನಡೆಸಲು ಕೆನರಾವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. 1613–17ರ ನಡುವೆ ಕೆಳದಿಯ ರಾಜ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಪೂರ್ವ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ ನೀಲೇಶ್ವರದವರೆಗಿನ ಭೂಭಾಗದ ಒಡೆಯನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಲಿಂಗಣ್ಣಕವಿ ತನ್ನ ಕೆಳದಿನೃಪವಿಜಯ ದಲ್ಲಿ ಈತನನ್ನು ಪಡುಗಡಲೊಡೆಯನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾನೆ.[25] 1664ರಲ್ಲಿ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನು ಸಮಸ್ತ ಕೆನರಾ ಕರಾವಳಿಯನ್ನು ಗೆದ್ದು ಕಾಸರಗೋಡಿನಿಂದ 11 ಕಿ.ಮೀ ಆಚೆಗಿನ ಬೇಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೋಟೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾನೆ.[26] ಆಗ ಭೂಕಂದಾಯವು ರಾಜ್ಯದ ಆದಾಯದ ಪ್ರಮುಖ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಭೂ ಉತ್ಪನ್ನದ 1/3 ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಯನ್ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ನಡುವೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿತ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಿಂದ ಹೇರಳ ಅಕ್ಕಿ ಗೋವಾಕ್ಕೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ರಾಮಕ್ಷತ್ರಿಯ ಮತಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕರು ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ತುಳುನಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಅಧಿಕಾರ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ತುಳುನಾಡಿನ ರಾಜಕೀಯ ಗಡಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬದಲಾದವು. ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜಮನೆತನಗಳು ತಮ್ಮ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಅತಂತ್ರಸ್ಥಿತಿ ತಲುಪಿದವು. ಕೆಳದಿ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಬಿದನೂರು ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಅರಸರು ತುಳುನಾಡಿನ ಗಡಿಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಮೈಸೂರು ಸುಲ್ತಾನರಿಗೂ, ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೂ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಉತ್ತಮ ಬಂದರುಗಳೇ ಕಾರಣ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. 1737ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿ ಲಿಂಚ್ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಬಿದನೂರು ಗವರ್ನರ್ ಸೂರಪ್ಪಯ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆ ಮೂಲಕ ಕೆಲ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಅನುಕೂಲ ಪಡೆದನು. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡು ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಗಿನ ಶಕ್ತಿಗಳ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ಪ್ರದೇಶವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. 1751ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮತ್ತು ಬಿದನೂರಿನ ರಾಜನ ನಡುವೆ ಒಪ್ಪಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟು ರಾಜನು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಹೊನ್ನಾವರದಲ್ಲಿ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿ ಕಟ್ಟಲು ಅನುಮತಿ

ನೀಡಿದನು. 1763ರಲ್ಲಿ ಹೈದರಾಲಿ ಬಿದನೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಆತ ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ಸೂಂಡಾಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಂಪೆನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ.[27] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ 300 ಕೋರ್ಜ್ ಅಕ್ಕಿ ತೆಲ್ಲಿಚೇರಿಗೆ ಸುಂಕವಿಲ್ಲದೆ ರಫ್ತಾಗಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. 1770ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಿ ರಿಯಾಯ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ಹೈದರನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಕಂದಾಯ ತರುವ ಭೂಮಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಖಾಲಿ ಇರುವ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೆರಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಟಿಪ್ಪು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದನು. ಹೈದರ್ ಟಿಪ್ಪುರವರ ಕಂದಾಯ ತೀವ್ರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಮನ್ರೋ ಇದೇ ರೀತಿ ಕಂದಾಯ ಸ್ಥಿತಿ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ಕೆನರಾ ಎಂದೋ ಮರುಭೂಮಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.[28] 1799ರಲ್ಲಿ 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಜೂನ್ 22, 1799ರ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣ ಒಪ್ಪಂದದ ಶೆಡ್ಯೂಲ್ ಎ ಯಂತೆ ಕರಾವಳಿ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲಿನ ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ಸೂಂಡಾಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಶವಾಗುತ್ತವೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ನೇರವಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳು, ವಿಶಾಲ ತೀರಪ್ರದೇಶ, ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯಭೂಮಿ, ಅರಣ್ಯಸಂಪತ್ತು, ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿತ್ತು.

ಜನಜೀವನ ವಿವಿಧ ಜನವರ್ಗ:

ಚಾರಿತ್ರಿಕ ಕಾಲಘಟ್ಟದಿಂದಲೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾವು ವಿವಿಧ ಜಾತಿ, ಮತ, ಧರ್ಮಗಳ ತವರೂರಾಗಿದ್ದು ಕೋಮುಸಾಮರಸ್ಯಕ್ಕೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿತ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದಾಗಿನಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಮಾಜವು 4 ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಣೆಗೊಂಡಿತ್ತು.

1) ಹಿಂದೂಗಳು

2) ಅರಬ್ ಸಂತತಿಯ ಮಾಪ್ಲಾಗಳು

3) ಅರೆಜಾತಿಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಮತ್ತು

4) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳಿಯ ನಿವಾಸಿಗಳು.

ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ, ಆರ್ಯ ಮೂಲದವರು ಅಂದರೆ ಸಾರಸ್ವತರು ಮತ್ತು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದವರು ಅಂದರೆ ಕೋಟ, ಕಂದಾವರ ಮತ್ತು ಶಿವಳ್ಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಎಂಬ ಎರಡು ಮೂಲಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಈ ಭಾಗದ ಸ್ಥಳೀಯರೆಂದರೆ ಬಂಟರು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಜೈನರು, ಮೊಗವೀರರು, ಮಲೆಕುಡಿಯರು, ಕುರುಬರು, ಪರಿಶಿಷ್ಟಜಾತಿಯವರು ಹಾಗು ಮತ್ತಿತರರು. ಇವರುಗಳು ಆಚರಿಸುವ ಧರ್ಮದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಹಿಂದೂಗಳು, ಮುಸ್ಲಿಮರು ಮತ್ತು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರೆಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.[29] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಆಧಾರಿತ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು 3/5 ಭಾಗ ಜನ ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿದ್ದರು. 1891ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 636250 ಜನ ಕೃಷಿಯನ್ನುವಲಂಭಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ

1,49,494 ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿರುವವರು, ಕೃಷಿ ಅಲ್ಲದ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿರುವವರು 22,387 ಜನ, ಕೃಷಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳು 3,44,421 ಜನ, ಗದ್ದೆ ಕೆಲಸದವರು. 21,121 ಜನ ಹಾಗೂ 8556 ಜನ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಜೀವನೋಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಜನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಒಟ್ಟು 31,903 ಜನ ಶೇಂದಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಾರಾಟ, 13,375 ಜನ ಬೆಲ್ಲ ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ, 1950 ಜನ ಹೊಗೆಸೊಪ್ಪು ಮತ್ತು ನಶ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರ, 1602 ಜನ ಉಪ್ಪನ್ನು ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಂಗಳೂರಿನ ಕಾಫಿಕ್ಯೂರಿಂಗ್ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ 1300 ಜನ ಕೂಲಿಗಳು ವರ್ಷದ 5 ತಿಂಗಳುಗಳ ಕಾಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನವರು ಆರಂಭದಲ್ಲಿ 1865ರ ಸುಮಾರಿಗೆ 2 ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದು, ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟು 10347 ಜನ ಚಿನ್ನ ಮಾಡುವವರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು, 2026 ಜನ ತಾಮ್ರ ಮತ್ತಿತರ ಲೋಹದ ಕೆಲಸ, 2197 ಜನ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕೆಲಸ, 10876 ಜನ ಮರಗೆಲಸ 181 ಜನ ಕಾಚು ತಯಾರಿ ಮತ್ತು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, (ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕುಡುಬಿಯವರು) 4283 ಜನ ಬಾಸ್ಕೆಟ್, 2425 ಜನ ಚಾಪೆ, 2498 ಜನ ಚರ್ಮದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು, 4925 ಜನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವರು, 8067 ಜನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು, 2584 ಜನ ಅಧ್ಯಾಪನವನ್ನೂ, 978 ಜನ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸ್ಥಳೀಯ ವೈದ್ಯರು ಮತ್ತು ಅವರ ಕುಟುಂಬ ಸೇರಿ 957 ಮಂದಿ ಹಾಗೂ 99 ಜನ ಶುಶ್ರೂಕಿಯರಿದ್ದರು. 3999 ಜನ ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ ಮತ್ತು ನಾಟಕ, 512 ಜನ ಜ್ಯೋತಿಷ್ಯರು ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು 29822 ವೃತ್ತಿಪರರಿದ್ದರು. 16,000 ಜನ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ 6000 ಮಂದಿ ಗ್ರಾಮದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, 2000 ಸೈನಿಕರು, 5000 ಪಿವನ್‌ಗಳು, 2000 ಪೋಲೀಸ್ ಕಾನ್ಸ್‌ಸ್ಟೇಬಲ್‌ಗಳು, 1118 ಜನ ರಾಜ್ಯದ ಪಿಂಚಣಿದಾರರಿದ್ದರು.[30] 1,10,000 ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕೂಲಿಗಳು, 21,000 ಮಂದಿ ವ್ಯಾಪಾರ, 5000 ಜನ ಗಾಡಿ ಹೊಂದಿದ್ದರು, 5000 ಜನ ದೋಣಿ ಹಾಗೂ ಬಾರ್ಜ್ ಹೊಂದಿದ್ದರು, 1910 ಜನ ಅಡುಗೆಯವರಿದ್ದರು, 4421 ಜನ ಮನೆಯೊಳಗೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ 2584 ಮಂದಿ ಹೆಂಗಸರಿದ್ದರು.ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ 10 ವರ್ಷದ ಒಳಗಡೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.7 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉಪನಯನ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

1891ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನರ ಉದ್ಯೋಗದ ಯಾದಿ.[31]

ತಾಲೂಕು	ಭೂಮಾಲಿಕರು	ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳು	ಇತರ ಕೂಲಿಗಳು	ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು	ಕರಕುಶಲ/ಹೊಲಿಗೆ	ಇತರರು	ಇತರರು
ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ	1545	6	476	1	-	1635	59
ಕುಂದಾಪುರ	68105	2386	23497	11800	146	7807	6529
ಕಾಸರಗೋಡು	114939	47451	44400	32058	4015	16719	21077
ಮಂಗಳೂರು	120861	24840	51854	34442	1911	19626	25374
ಉಡುಪಿ	148528	8402	51824	17189	877	15442	11455
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	67230	15517	21309	4274	427	4664	5386
ಒಟ್ಟು	551206	98602	193360	99764	7376	65893	69880

ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಗೋವಾದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು ಇವರು ಆಗ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೆಲಸ ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಜೈನರು ಈ ಭಾಗದ ಭೂಮಾಲಕರು ಹಾಗೂ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದರು. ನವಾಯತ ಮುಸಲ್ಮಾನರು ಇರಾಕ್ ಮೂಲದವರಾಗಿದ್ದು, ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಭಟ್ಕಳದಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾನೂನನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಂಟರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು. ಕಂಬಳ, ಕೋಳಿ ಅಂಕ ಇವರ ಮನೋರಂಜನೆಯ ಆಟಗಳು. ಬಿಲ್ಲವರು ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯವರಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿಯೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆಮರ ಹಾಗೂ ತೆಂಗಿನಮರದಿಂದ ಶೇಂದಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಕಂಬಳ, ಕೋಳಿಅಂಕ ಇವರ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿತ್ತು. ದೈವಸ್ಥಾನಗಳು, ಗರೋಡಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವರ ಪೂಜಾ ಸ್ಥಳಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಚಾರೋಡಿಗರು, ಆಚಾರಿಗಳು, ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸದವರು, ಖಾರ್ವಿಗಳು, ಮೊಗವೀರರು, ಕ್ಷೌರಿಕರು, ಕುಂಬಾರರು, ಕೊರಗರು, ಕಣಿದಾರರು, ಜ್ಯೋತಿಷರು, ಕೊರಮರು, ಹಾವು ಹಿಡಿಯುವವರು, ದರ್ಜಿಗಳು, ಬಟ್ಟೆ ಹೊಲಿಯುವವರು, ಮಡಿವಾಳರು, ದೇವಾಡಿಗರು, ಸಂಗೀತಗಾರರು, ಗುಡಿಗಾರರು, ಹಾಲು ಮಾರಾಟಗಾರರು, ಸಾಲೇರರು, ಸೊನಾರರು, ಸಮಗಾರರು, ಮಾಪ್ಲಗಳು ಹೀಗೆ ಸರಿಸುಮಾರು 120ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜಾತಿಯ ಜನವರ್ಗ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿತ್ತು. ತುಳು, ಕನ್ನಡ, ಕುಂದಾಪುರ ಕನ್ನಡ, ಕೊಂಕಣಿ, ಮಲಯಾಳಂ, ಬ್ಯಾರಿ ಭಾಷೆಗಳು ಜನರ ಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿತ್ತು.[32] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇಕಡಾ 82 ಇದ್ದರು. ಮಾಪ್ಲಾಗಳು 2ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದು ಶೇ 10ರಷ್ಟಿದ್ದರು. ಎಡ್ಗರ್ ತರ್ಸ್ಟನ್ ಪ್ರಕಾರ ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಯಾತ್ರಿಗಳು ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರ್‌ನ ದೊರೆ ಪೆರುಮಾಳ್‌ನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಪೆರುಮಾಳ್ ಮತಾಂತರಗೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಅರೇಬಿಯಾಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಮಂತರಿಗೆ ಪತ್ರಬರೆದು ಮಲಬಾರ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಸ್ಲಾಮ್‌ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ಮಸೀದಿ ಕಟ್ಟಲು ಭೂಮಿ ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಮಲಬಾರ್‌ನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ 9 ಮಸೀದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಯ್ತು.[33] ಹೀಗೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮ ಮಲಬಾರ್ ಮತ್ತು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. 1871ರ ಜನಗಣತಿಯ ನಂತರ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತರ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿದೆ ಹಾಗು ಮತಾಂತರವು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂದಿದೆ.

1868ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ಲಿಂಗವಾರು ಯಾದಿ

ತಾಲೂಕು	ಹಿಂದೂಗಳು		ಮುಸ್ಲಿಂರು		ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು		ಒಟ್ಟು
	ಹೆಂ.	ಗಂ.	ಹೆಂ.	ಗಂ.	ಹೆಂ.	ಗಂ.	
ಮಂಗಳೂರು	771968	75972	8119	8062	10583	10230	190164
ಕಾಸರಗೋಡು	83146	80182	18628	17701	2239	2048	203974
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	49842	46982	2603	2361	881	848	103517
ಉಡುಪಿ	98725	95699	2499	2168	4673	4454	208218
ಕುಂದಾಪುರ	51023	50038	1959	1753	891	814	106478
ಮಂಗಳೂರು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ	7144	6997	2339	2253	2437	2498	23668
ಒಟ್ಟು	367078	355870	36147	34298	21734	20892	836019

ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮ ಪ್ರಸಾರವಾಯ್ತು. ಗೋವಾದ ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಪಡೆಯಿಂದ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಮಿಶನರಿಗಳನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1560ರಲ್ಲಿ ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಶೋಧನ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು (ಇನ್‌ಕ್ಯುಸೀಶನ್) ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ದೇಶೀಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಹಿಂಸೆ ತಾಳಲಾರದೆ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದರು. ಇಕ್ಕೇರಿ ಅರಸರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯ ನೀಡಿದರು.[34] 1871ರಲ್ಲಿ ಶೇ 6.5 ಇದ್ದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1881ರಲ್ಲಿ ಶೇ 20ಕ್ಕೇರಿತು ಮತಾಂತರವು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[35] ಜಿಸುಯಿಸ್ಟರಂತೆ ಜರ್ಮನ್ ಇವಾಂಜಲಿಕಲ್ ಮಿಶನ್ ಆಫ್ ಬಾಸೆಲ್ ಹೆಸರಾಂತ ಪ್ರೊಟೆಸ್ಟೆಂಟ್ ಪಂಗಡ 1834ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ, ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿತು. ಹಿಂದೂ–ಮುಸ್ಲಿಂ ಕ್ರೈಸ್ತರಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮತಧರ್ಮದವರು ಇದ್ದರು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಂಥದವರೆಂದರೆ ಶೈವರು, ಮಧ್ವರು, ವೈಷ್ಣವರು, ವೀರಶೈವರು, ಭಾಗವತರು. ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವರ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಪಂಥಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಐಕ್ಯತೆ ಆ ಕಾಲದ ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸರ್ಕಾರವು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಸಮಾಜವು ಅನೇಕ ಅವೈದಿಕ ಘಟಕಗಳಾಗಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ತನ್ನದೆ ಆದ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. 1871–81ರಸುಮಾರಿಗೆ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭದ್ರತೆಯಿಂದ ತತ್ತರಿಸಿದ್ದು, ಮಿಶನರಿಗಳು ನೀಡಿದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಭರವಸೆ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಮತಾಂತರಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿತು. ಇವರುಗಳು ತಾವು ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಶೋಷಣೆಗಿಂತ ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿ ಹೊಸ ಬದುಕು ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಕಾಣಬಹುದು ಎಂದು ಮನಗಂಡು ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದರು.[36] ಹೀಗೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡವರನ್ನು ಮುದ್ರಣ, ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಮತ್ತಿತರ ಕಡೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ನೇಮಿಸಿದ್ದರು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪುರೋಹಿತರಾಗಿ, ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ, ವಕೀಲರಾಗಿ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಒಟ್ಟು ಹಿಂದೂ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಶೇ 4ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಶೇ 13ರಷ್ಟಿದ್ದರು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಕೃಷಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದ್ದು, ಸಮಾಜದ ಬಹುಪಾಲು ಜನ ಕೃಷಿಕರಾಗಿ, ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿ, ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರರಾಗಿ, ಕೃಷಿಯನ್ನೆ ಬದುಕಾಗಿ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.[37] ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು (ಆಚಾರಿ) ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿ ಹೊಂದದೆ ಇದ್ದು ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರಲ್ಲಿ ರೂ 30ರಿಂದ 100ರವರೆಗೆ ಭೂತೆರಿಗೆ ನೀಡುವವರು 10 ಜನಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ

ಇರಲಿಲ್ಲ.[38] ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬವು ಸಮಾಜದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು ಬಂಟರ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಬೀಡು ಅಥವಾ ಗುತ್ತುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಜಮಾನ ಅಥವಾ ಗುರಿಕಾರರು ಜಾತಿಯ ಒಳಜಗಳವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1891ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 18 ಜಾತಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿದ್ದರು. ನಾನಾ ದೇಶಿಗಳು, ಶೆಟ್ಟಿಕಾರರು, ಬಣಜಿಗರು ಮುಂತಾದವರು ಪಾರಂಪರಿಕ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. 1893–94ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಿಂದ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆ ಅಂದಾಜು ರೂ 64 ಲಕ್ಷವಾಗಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಆಮದಾಗುತ್ತಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಬೆಲೆ ರೂ 146 ಲಕ್ಷ ಆಗಿತ್ತು.

1891ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಧರ್ಮವಾರು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ವಿಂಗಡನೆ [39]

ತಾಲೂಕು	ಹಿಂದೂಗಳು			ಮುಸ್ಲಿಂರು			ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು			ಜೈನರು			ಇತರರು
	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ.	ಒಟ್ಟು	ಗಂ.	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು	
ಕುಂದಾಪುರ	50862	60943	111805 92.96%	2565	2557	5722 4.26%	1517	1546	3063 2.55%	148	130	278 0.23	–
ಕಾಸರಗೋಡು	106068	110878	216946 77.30%	27961	28770	56731 20.21%	3438	3293	6731 2.40%	133	118	251 0.01%	–
ಮಂಗಳೂರು	98642	102645	201287 72.17%	15341	15329	30670 11%	20402	21243	41645 14.93%	2744	2498	5242 1.89%	64 0.02
ಉಡುಪಿ	105295	121746	227041	3745 89.48%	3380	7125	8525 2.81%	8726	17251	1162 6.80%	1138	2309 0.91%	
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	53258	52236	105494 88.80%	4917	3696	8613 7.25%	1343	1226	2569 2.16%	1093	1035	21.28 1.29%	6
ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ	–	–	–	1738	1984	3722	–	–	–	–	–	–	–
ಒಟ್ಟು	414125	448448	862573 81.68%	56267	55716	111983 10.60%	35225	36034	71259 6.75%	5280	4919	10199 0.96%	7.0 0.01%

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೆನರಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ ಜನರು ಭಿನ್ನ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಬದುಕಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸ್ಥಳೀಯ ಶ್ರೀಮಂತರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಐರೋಪ್ಯ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಶ್ರೀಮಂತ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಕೋಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್, ಪಳ್ನೀರುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೆಂಚಿನಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಜೊಸೆಫ್ ಕೊಯಿಲೊ ಕೊಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್‌ನಲ್ಲಿ 1859ರಲ್ಲೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಸುಂದರ ಮನೆಯೊಂದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಆಗ ಅದರ ಬೆಲೆ ರೂ 60 ಸಾವಿರ ಆಗಿತ್ತು. ಮಂಗಳೂರಿನ ಆಸುಪಾಸಿನಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳು ಡಾಮರೀಕರಣಗೊಂಡಿದ್ದವು. ರಸ್ತೆಯ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಸಾಲು ಮರಗಳಿದ್ದವು. ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯು ಜೈನರ ಪ್ರಮುಖ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು.

1891ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 5 ತಾಲೂಕುಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆ.[40]

ತಾಲೂಕು	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಚದರ ಮೈಲಿ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ
ಮಂಗಳೂರು	620	278968
ಉಡುಪಿ	787	253717
ಕುಂದಾಪುರ	512	120268
ಕಾಸರಗೋಡು	1032	280659
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	951	113807
ಒಟ್ಟು	**3902**	**1052359**

ಅಮೀನ್‌ದೀವಿಯ 4 ದ್ವೀಪಗಳ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 3722 ಆಗಿತ್ತು. ಹಾಗು ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ ದ್ವೀಪದ ಎಲ್ಲಾ 3722 ಜನ ಮುಸ್ಲಿಂರಾಗಿದ್ದರು. ಸುಮಾರು 1/3 ಭಾಗ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಜೈನ ಜನಸಂಖ್ಯೆ, ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. 1881ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಂತೆ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 5,10,937 ಗಂಡಸರು ಮತ್ತು 545144 ಹೆಂಗಸರು ಇದ್ದು ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರ ಅನುಪಾತ 1000:1067 ಆಗಿತ್ತು.

1891ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾವಾರು ಉದ್ಯೋಗ ಹೀಗಿದೆ.[41]

ವರ್ಗ	ಶೇಕಡಾವಾರು ಉದ್ಯೋಗ
ಸರ್ಕಾರಿ	1.52%
ಕೃಷಿ	61.8%
ವೈಯಕ್ತಿಕ ಸೇವೆ	1.51%
ವಸ್ತು ತಯಾರಿಕೆ ಮತ್ತು ಪೂರೈಕೆ	19.63%
ವಾಣಿಜ್ಯ ಸಾರಿಗೆ	2.06%
ಖಾಯಂ ಅಲ್ಲದ ಉದ್ಯೋಗ	11.43%
ಒಟ್ಟು	**100%**

1931ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 46740107 ಆಗಿತ್ತು. 1931ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ, ಒಟ್ಟು 800 ಗ್ರಾಮಗಳಿದ್ದು, 8 ಪಟ್ಟಣಗಳಿದ್ದವು. ಒಟ್ಟು 244232 ಮನೆಗಳಿದ್ದು, 19,154 ಮನೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ 225078 ಮನೆಗಳಿದ್ದವು. ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ 1372241 ಇದ್ದು, ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ 124722 ಜನ ಹಾಗು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ 1247519 ಜನ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಪುರುಷರು 663950 ಹಾಗೂ 708291 ಮಹಿಳೆಯರಿದ್ದರು. 1951ರ

ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರತಿಗ್ರಾಮದ ಸರಾಸರಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 2380ಇತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1000 ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇರುವ ಗ್ರಾಮಗಳು 861 ಇದ್ದು, 5000ದಿಂದ 2000 ಜನವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವ ಗ್ರಾಮಗಳು ಒಟ್ಟು 288ಇದ್ದಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೇವಲ 5 ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ 500ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಜನ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜನಸಾಂದ್ರತೆ ಚದರ ಮೈಲಿಗೆ 712 ಇತ್ತು.[42]

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1881 ರಿಂದ 1931ರ ವರೆಗಿನ ಜನಗಣತಿ ವರದಿಯಂತೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೀಗಿದೆ.

1881	1891	1901	1911	1921	1931
959514	1056081	1134713	1195227	1245368	1372241

ಈ 50ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಸಮಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಏರಿಕೆಯಾದದ್ದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.

1913ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಳಕಂಡ ಗ್ರಾಮಗಳ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗು ದನಕರುಗಳು.[43]

ಗ್ರಾಮ	ಸ್ವಾಧೀನದ ಭೂಮಿ ಎಕ್ರೆ	ಸ್ವಾಧೀನವಲ್ಲದ ಭೂಮಿ ಎಕ್ರೆ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ	ದನಕರುಗಳು
ಕಾಳಾವರ	621.64	1177.50	879	693
ಕೊರ್ಗಿ	757.23	1684.2	959	769
ಅಸೋಡು	472.39	603.77	473	344
ಜಪ್ತಿ	801.7	1301.44	897	686

ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಂತೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಾದ್ಯಂತ ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು, ಐಗಳ ಮಠಗಳೆಂದು ಕರೆಯುವ ಹಿಂದೂ ಮಠಗಳು, ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಲಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮೀಣ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಬೋಧನೆಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವಸ್ಥಾನ, ಮಸೀದಿ, ಚರ್ಚ್‌ಗಳು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಮಾತ್ರ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು, ಕಲಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಪುಗಾರರಾಗಿ, ಗ್ರಾಮದ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಪರಿಹಾರ ಸೂಚಿಸುವುದು, ಪಂಚಾಗ ನಿರ್ಣಯ, ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದು, ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತ ನಿಗದಿ, ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಮದ್ದಳೆಗಳನ್ನು ಆಯೋಜಿಸುವುದೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.[44] ಜಿಲ್ಲೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಂಪರೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದ್ದು, ಯಕ್ಷಗಾನ, ಭೂತದ ಕೋಲ,ಕಂಬಳ ಮುಂತಾದವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಕಲೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ರಮೇಶ .ಕೆ.ವಿ. – ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಮೈಸೂರು. 1973, ಪು. 23.
2. ವಿವೇಕ ರೈ .ಬಿ.ಎ. (ಸಂ)–ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ. 2007, ಪು 30–35. ಲೇಖನ ಮೋಹನ ಕೃಷ್ಣ ರೈ– ತುಳುನಾಡಿನ ಎಲ್ಲೆಕಟ್ಟುಗಳು.
3. ಲೋಗಾನ್–ಮಲಬಾರ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ 1901, ಮದ್ರಾಸ್. ಪು. 224.
4. ಸಾಲೆತ್ತೂರು. ಬಿ.ಎ. –ಏನ್ಸಿಯಂಟ್ ಕರ್ನಾಟಕ –ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ತುಳುವಾಸ್. ಸಂ. 1, 1936, ಪೂನಾ ಪು.1–6.
5. ಗೋವಿಂದ ಪೈ .ಎಂ.–ತೆಂಕನಾಡು ಕಾಸರಗೋಡು, 1947.
6. ಗುರುರಾಜ್ ಭಟ್.ಪಿ. –ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ತುಳುವ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ಮಣಿಪಾಲ 1975 ಪು. 3.
7. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ. – ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, ಸಂ. 1 ಮದ್ರಾಸ್ 1894 ಪು. 2.
8. ವಿವೇಕ ರೈ .ಬಿ.ಎ.(ಸಂ) ಮೀಲಿನಂತೆ– ಪು. 36–38.
9. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ. (ಸಂ)–ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ. ಬೆಂಗಳೂರು, 1973,ಪು.1.
10. ಮೋಹನ್ ಕೃಷ್ಣ ರೈ–ಅರ್ಬನೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಮಂಗಳೂರು –ಎ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೀರಿಯನ್ಸ್ 1799–1947 ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ. ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. 2000.
11. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)– ಅದೇ–ಪು.3.
12. ___________ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1973–ಪು. 5–10.
13. ಸಾಮ್ಯುವೆಲ್ ಮಿಲಿ–ಕೆನರಾ ಪಾಸ್ಟ್ ಆಂಡ್ ಪ್ರಸೆಂಟ್. 1884, ಮಂಗಳೂರು, ಪು.1.
14. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ. (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ _ ಪು.25.
15. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ.–ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ. ಸಂ. 1. 1894–ಪು.2.
16. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ) ಅದೇ– ಪು. 16.
17. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ.–ಅದೇ –ಪು.3.
18. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟು ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ಮದ್ರಾಸ್ 1938 ಪು.16.
19. ಮೋಹನ ಕೃಷ್ಣ ರೈ .ಕೆ. ಅದೇ –ಪು.6.
20. ರಮೇಶ .ಕೆ.ವಿ. – ಹಿಸ್ಟರಿ ಅಫ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ 1970 ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ. ಧಾರವಾಡ ಪು.246–272.

21. ವಿವೇಕ ರೈ .ಬಿ.ಎ. (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–ಪು. 30–35.
22. ಅನಂತ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ (ಸಂ)– ಸುದರ್ಶನ ಟಿ.ಎಂ.ಎ ಪೈ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ ಮುಲ್ಕಿ .1977, ಪು.12.
23. ರಮೇಶ .ಕೆ.ವಿ.–ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1970 ಕರ್ನಾಟಕ ವಿ.ವಿ.ಧಾರವಾಡ ಪು. 246–48.
24. ಎಪಿಗ್ರಾಪಿಯಾ ಇಂಡಿಕಾ ಸಂ. 7, ಪು. 301.
25. ಲಿಂಗಣ್ಣ ಕವಿ–ಕೆಳದಿ ನೃಪ ವಿಜಯ. ಪು. 81
26. ಚಿಟ್ನೀಸ್. ಕೆ. ಎನ್. – ಕೆಳದಿ ಪೊಲಿಟಿ ಧಾರವಾಡ. 1994, ಪು. 227.
27. ಗೋಪಾಲ .ಎಂ. ಎಚ್. – ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ಸ್ ಮೈಸೂರು. ಬಾಂಬೆ, 1970, ಪು. 29–46.
28. ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ಟು ವಿಲಿಯಂ ಪೆಟ್ರೆ 31.5.1800 ಪಿ. ಎಂ. ಬಿ. ಆರ್. 28.8.1800 ಸಂ. 26. ಪು. 7456.
29. ಸ್ಯಾಮ್ಯುವೆಲ್ ಮಿಲಿ – ಕೆನರಾ ಪಾಸ್ಟ್ ಆಂಡ್ ಪ್ರೆಸೆಂಟ್. ಮಂಗಳೂರು, 1884. ಪು.32.
30. ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1891. ಪು.16.
31. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ .ಎಚ್. ಎ. ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1895 ಮದ್ರಾಸ್ ಪು.154.
32. ಸಾಮ್ಯುವೆಲ್ ಮಿಲಿ–ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು.38.
33. ಎಡ್ಗರ್ ತರ್ಸ್ಟನ್ –ಕಾಸ್ಟ್ ಆಂಡ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಆಪ್ ಸದರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1909 ಸಂ. 4. ಪು. 455–457.
34. ಸವರಿನ್ ಸಿಲ್ವಾ–– ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಪ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯಾನಿಟಿ ಕಾರಾವಾರ.1957. ಪು.44.
35. ಮ್ಯಾಕ್ ಐವರ್ಸ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1891, ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.21.
36. ಕೆ. ಕೆ. ಕುಡ್ವ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಇತಿಹಾಸ ತುಳು ಚರಿತ್ರೆ. ಮಂಗಳೂರು,1948 ,ಪು. 40.
37. ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಮದ್ರಾಸ್.1895.ಸಂ.2. ಪು.226.
38. ಮೆಮೊರಾಂಡಂ ಸಬ್ ಮಿಟೆಡ್ ಬೈ ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಕಮ್ಯುನಿಟಿ ಟು ಗವರ್ನರ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್.ದಿ.20/8/1919.ಮದ್ರಾಸ್ 1919.ಪು.3.
39. ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಪ್ ಇಂಡಿಯಾ–1891.ಮದ್ರಾಸ್. 1892.
40. ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಪ್ ಇಂಡಿಯಾ–1891.ಮದ್ರಾಸ್. 1892.
41. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಎಚ್. ಎ._ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ. ಸಂ2. ಮದ್ರಾಸ್.1894.

42. ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1931 ಸಂಪುಟ 14, ಭಾಗ 2, ಮದ್ರಾಸ್ ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪ್ರೊವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಟೇಬಲ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1932.
43. ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ನಂ 2746 ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ 13.09.1913 ಪು.2.
44. ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ 23.10.1860 ಪು.1851.

ಅಧ್ಯಾಯ 2
ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ – ಭೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ 1860ರವರೆಗೆ

ಅಧ್ಯಾಯ 2

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ – ಭೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ 1860ರವರೆಗೆ

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಮೂಲತಃ ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿದೆ. ಶೇ 75ರಷ್ಟು ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಬದುಕು ಕೃಷಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದೆ. ಭೂ ಒಡೆತನವು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅರಸರು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿವರ್ಗ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿತ್ತು.[1] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಬಂಟರು, ಜೈನರು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಜಾತಿಯವರಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನದ ನಿತ್ಯಪೂಜೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಸಲು ಭೂದಾನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ದೇವದಾನ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂತಹ ಭೂದಾನಗಳು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಉಂಬಳಿ, ಉತ್ತಾರ ನೀಡಿದ ಕುರಿತು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನ ವಿಭಾಗಗಳೆಂದರೆ – ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು ಮತ್ತು ತೋಟದ ಭೂಮಿ. ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀರಿನ ಪೂರೈಕೆ, ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಥಮ ಶ್ರೇಣಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಯಲು ಭೂಮಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಕೆಳಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ನೀರಿನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಳೆ ಆಶ್ರಯ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ನದಿ, ತೊರೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದ ಕಟ್ಟುಗಳಿಂದ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ನೀರುಣಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಡೆ ಯೆನೆಲು ಅಥವಾ ಕಾಥೆ, ಸುಗ್ಗಿ ಮತ್ತು ಕೊಳಕೆ ಹೀಗೆ 3 ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೆಡೆ 2 ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಒಣಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. 3 ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಬಯಲನ್ನು ಕೊಳಕೆ ಬಯಲು, 2 ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವುದನ್ನು ಸುಗ್ಗಿ ಬಯಲು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತಿತ್ತು. 2ನೇ ದರ್ಜೆಯ ಭತ್ತದ ಭೂಮಿಯು ಬಯಲು ಭೂಮಿಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಮಜಲು ಭೂಮಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ 2 ಬೆಳೆ ಭತ್ತ ಅಥವಾ ಒಂದು ಭತ್ತ ಹಾಗೂ ಒಂದು ಒಣ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮೂರನೆ ವರ್ಗದ ಭತ್ತದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೆಟ್ಟು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭೂಮಿಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿದ್ದು, ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಮಳೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಬೆಟ್ಟುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತೋಟದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅದನ್ನು ಬಾಗಾಯ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.[2] 1461ರ ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸಿದ್ದು ಮಕ್ಕಿ ಭೂಮಿಯು ಬಯಲು ಭೂಮಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಮಳೆ ನೀರಿನಿಂದ ಒಂದು ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.[3] ಹಕ್ಕಲು ಮೇಲ್ಭಾಗದ ಒಣ ಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ಇಲ್ಲಿ ಹಿತ್ತಲ ತರಕಾರಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅಪರೂಪಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೆಡ್ಡು ಮತ್ತೊಂದು

ರೀತಿಯ ಭೂ ವಿಧವಾಗಿದ್ದು ದನ ಮೇಯಿಸಲು ಬಳಸಲಾಗಿತ್ತು. ಹೊಲವು ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಹಸಿರು ಗೊಬ್ಬರ ಉರುವಲುಗಳಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[4] ಭತ್ತವನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ದೇಶ ವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕರಾವಳಿಯಾದ್ಯಂತ ತೆಂಗಿನ ತೋಟವು ಇದ್ದು ಅಡಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಾಳುಮೆಣಸು ಪ್ರಮುಖ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ವೀಳ್ಯದೆಲೆಯನ್ನೂ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಬ್ಬು, ಅರಶಿನ, ಶುಂಠಿ ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರ ತರಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕುಮ್ರಿ ಸಾಗುವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲವೆಡೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಳೆಯನ್ನವಲಂಭಿಸಿದ್ದು, ಕೆರೆ, ತೋಡು, ಬಾವಿ, ಗುಮ್ಮೆ, ಹೊಳೆ, ಸಾಲು ಇವುಗಳು ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಳೀಯ ನೀರಾವರಿ ಮೂಲಗಳಾಗಿದ್ದವು.

ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿ ಕ್ರಮವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿರದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಲು ಎತ್ತು, ಕೋಣಗಳನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿತ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಗಮನಾರ್ಹ ತಾಂತ್ರಿಕ ಬಳಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ವಿಧ, ರಸಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಸಾಹತುಪೂರ್ವ ಸ್ಥಿತಿಯಂತೆ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. ಮೊದಲ ಬೆಳೆಗೆ ನೈಋತ್ಯ ಮಾರುತವು ಸಾಕಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಉಳಿದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಹಳ್ಳ, ತೋಡುಗಳಿಗೆ ತಡೆಗೋಡೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕೃತಕ ನೀರಾವರಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಏತ ನೀರಾವರಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.[5] ಆಳುಪರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಅಳತೆ ಮಾಪನವು ಮುಡೆ ಆಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧದ ಭೂಅಳತೆ ಮಾಪನ ಕ್ಯೊಲು ಇದು ಬಾರಕೂರು ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಒಂದು ಕ್ಯೊಲು ಎಂದರೆ 10 ಸೆಂಟ್ಸ್, ಹಾಗೂ 1 ಮುಡಿ ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು 40 ಸೆಂಟ್ಸ್ ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. 1 ಕೊಯಿಲು ಎಂದರೆ, ನಿಗದಿತ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ಹೊತ್ತು ಚೊಕ್ಕ ಮಾಡಿಕೊಡುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಧದ ಭೂ ಅಳತೆಯೆಂದರೆ ಆಳು, ಇದು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ನಾಟಿ ಮಾಡುವ ಭೂ ಭಾಗದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೋಲು ಆಧಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಳತೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.ವಿಜಯನಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವನ್ನು 2 ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಘಟಕಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ತುಳುಭಾಷೆ ಮಾತನಾಡುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಘಟಕಗಳಾಗಿ, ಗುತ್ತು ಮತ್ತು ಬೀಡುಗಳು ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಮಾಗಣೆಯ ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಬೀಜದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ ಬೀಜವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ವಾರ್ಷಿಕ 3 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯ ಅಳತೆಯು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಬೀಜದ

ಪ್ರಮಾಣವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗಡಿಗುರುತು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಟ್ಟು, ಕಂಟ, ಅಂಚು, ದರೆಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗಡಿಗುರುತುಗಳಾಗಿದ್ದವು, ಒಂದು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಂದರಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಗಡಿ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ದಪ್ಪ ಗೋಡೆಯ ಬೇಲಿ, ದರೆ ಅಥವಾ ಅಗಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಲುದಾರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[6]

ಕರ್ನಾಟಕದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತವರ ಸಾಮಂತರ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಜೈನರು ಅಲ್ಲದೆ ಬಂಟರು ಗೌಡರು ಮತ್ತಿತರರನ್ನು ಭೂಮಾಲಕರನ್ನಾಗಿಸಿತು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಬಹುತೇಕ ಶಾಸನಗಳ ಅಧ್ಯಯನವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿಗಳ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ದರ್ಜೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದಿದ್ದು, ಆ ಭೂಮಿಯ ಮಾಲಕತ್ವದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇತರ ಕೆಳಜಾತಿಯವರು ಕೂಡ ಅಧೀನ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದು ಕಡಿಮೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು.[7] ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ತೆರಿಗೆ ನೀತಿಯು, ವೀರಶೈವರು, ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರು, ಗೋವಾದಿಂದ ಬಂದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರನ್ನು ಭೂಮಾಲಕರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ವೀರಶೈವರ, ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರ ಮಠಗಳು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ರೀತಿ ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯು ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯ್ತಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಿತ್ತು ಅಥವಾ ಸಣ್ಣ ತೆರಿಗೆ ಹೊಂದಿತ್ತು.[8] ಹೈದರ್ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಇತರ ಭಾಗಗಳ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಆಂತರಿಕ ವಸಾಹತನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದರು. ಟಿಪ್ಪು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ, ಮಠಮಾನ್ಯಗಳಿಗೆ ಈ ಹಿಂದೆ ನೀಡಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ಹಾಗೂ ಭೂದಾನವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆದುದಲ್ಲದೆ 1788–89ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರ ಮೇಲೆ ವಿಪರೀತ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಹೇರಿದ್ದನು. 1799ರಲ್ಲಿ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಲವರ್ಗ ಹಾಗೂ ಮೂಲಗೇಣಿ ಎಂಬ 2 ವಿಧದ ಭೂಒಡೆತನಗಳಿದ್ದವು. ವರ್ಗಭೂಮಿಯ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ದರವು ಬಯಲು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 16 ರಿಂದ 26, ಮಜಲು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 8 ರಿಂದ 16 ಹಾಗೂ ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ರೂ 2 ರಿಂದ 8 ಆಗಿತ್ತು. ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 40ರಷ್ಟಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ 20 ತಳಿಯ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಉತ್ತಮ ಭತ್ತದ ತಳಿಗಳು ಜಿರಸಾಲೆ, ಮೆಂತೆಸಾಲೆ ಮತ್ತು ಗಂಧಸಾಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ರಸತಾಳೆ, ದಾಸ, ಕರಿ ಹಾಗೂ ಬಿದಿರು ಕಬ್ಬುಗಳೆಂಬ 4 ಜಾತಿಯ ಕಬ್ಬನ್ನು ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[9]

ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ 1794ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು

ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಜಿಲ್ಲೆಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ನಂತರ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರವು ಟಿಪ್ಪು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಭೂಮಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಪುನರ್ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. 1800ರಲ್ಲಿ ಆ ಭೂಮಿಗೆ ಅವುಗಳ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಗೇಣಿಯನ್ನು ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದೆ.[10]

ಭೂಮಿ ಇರುವ ಸ್ಥಳ	ವರ್ಗಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟು ಗೇಣಿದಾರರು	ಉತ್ಪನ್ನ ಅಕ್ಕಿ ಮುಡಿಗಳಲ್ಲಿ	ಅಕ್ಕಿಯ ದರ ಪಗೋಡಗಳಲ್ಲಿ	ಒಟ್ಟು ಗೇಣಿ	ಭೂಮಾಲಕನಿಂದ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಗೇಣಿ	ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಗೇಣಿ	ಶೇಕಡಾ
ಮಂಗಳೂರು	31	70	1028	342	635	234	400	ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 37% ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ 63%
ಬಂಟ್ವಾಳ	77	126	3782	945	1151	414	707	ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 38% ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ 62%
ಮೂಲ್ಕಿ	17	16	–	–	208	65	143	ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 32% ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ 68%
ಕಾರ್ಕಳ	3	3	10	3	12	3	9	ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 27% ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ 73%
ಪುತ್ತೂರು	13	20	380	95	179	111	68	ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 62% ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ 38%

ಪಸ್ಲಿ 1209ರಲ್ಲಿ(ಪಸ್ಲಿಗೆ ಐನೂರ ತೊಂಬತ್ತನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೆ ಆಗಿನ ಕ್ರಿ.ಶ. ವರ್ಷ ಬರುತ್ತದೆ) ಬಾರ್ಕೂರು ತಾಲೂಕಿನ ತೊಂಭತ್ತು ಮಾಗಣೆಯ ಹುಂತ್ರಿಕೆ ಗ್ರಾಮದ ಮಂಜಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಭೂಮಾಲಕ ತನ್ನ 1062 ಗುಂಟಾ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಒಟ್ಟು 17 ಮುಡಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದು, ಬೀಜವಾರಿ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅದರ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪಾದನಾ ಮೌಲ್ಯವು ಅಂದಾಜು 179 ಮುಡಿಯಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ಅದೆ ಮಾಗಣೆಯ ಹೆಮ್ಮಣ್ಣ ಗ್ರಾಮದ ಪುಟ್ಟಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಭೂಮಾಲಕ ತನ್ನ ಸ್ವಂತದ 1507 ಗುಂಟಾ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ 22 ಮುಡಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದು ಅದರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮೌಲ್ಯವು 280 ಮುಡಿಯಾಗಿದೆ, ರಟ್ಟಾಡಿ ಗ್ರಾಮದ ಚಿಕ್ಕಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟಿ ಎಂಬ ಭೂಮಾಲಕ 2440 ಗುಂಟಾ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ 41 ಮುಡಿ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದು ಅದರ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮೌಲ್ಯವು 450 ಮುಡಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಬೀಜವಾರಿ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಮೌಲ್ಯವು ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ಬೀಜದ ಸುಮಾರು 10 ರಿಂದ 12 ಪಟ್ಟಾಗಿತ್ತು.[11] ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲೂ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಿದ ಬೀಜದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನುನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಪೂರ್ವದ ಭೂಒಡೆತನ :

ತುಳು ಗ್ರಾಮಪದ್ಧತಿಯು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭೂಮಿಯ

ಒಡೆಯರಾಗಿದ್ದರು ಎಂದಿದೆ. ಕದಂಬ ಅರಸ ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಕ್ರಿ.ಶ.2ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಐಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ಕರೆತಂದು ಈಗಿನ ಉತ್ತರ ಮತ್ತು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ 32 ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದನು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಕ್ರಿ.ಶ. 7 ಮತ್ತು 8ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು, ಇದನ್ನು ಆರ್ಯೀಕರಣ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಮೇಲಿನ ವಾದವನ್ನು ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಕಾರಣ ತುಳುವ ಗ್ರಾಮ ಪದ್ಧತಿಯು ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ ಖಂಡದ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು, ಅದರಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಬಹುತೇಕ ಘಟನೆಗಳು 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದ್ದಾಗಿದೆ ಎಂದು ಖ್ಯಾತ ಇತಿಹಾಸಕಾರ ಬಿ.ಎ ಸಾಲೆತ್ತೂರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಭಾಗದ ಮೂಲ ಭೂಮಾಲಕರು ಎಂಬುದು ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸುವ ಮೊದಲೇ ಬಂಟರು, ಜೈನರು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಮೊಗವೀರರು ಹಾಗೂ ಮತ್ತಿತರರು ಈ ಭಾಗದ ಮೂಲ ಭೂಮಾಲಕರು ಮತ್ತು ಸಾಗುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದರು.[12] ಯಾರು ಮೊತ್ತ ಮೊದಲು ಕಾಡನ್ನು ಕಡಿದು ನಾಡನ್ನಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಕೃಷಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೊ, ಅವರೇ ಆ ಭೂಮಿಯ ಮಾಲಕರು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಜಾತಿಗಳಾದ ಬಂಟರು, ಬಿಲ್ಲವರು,ಮುಂತಾದವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೃಷಿಯೋಗ್ಯವನ್ನಾಗಿಸಿ, ವಾಸಿಸಲು ಆರಂಭಿಸಿದ ಪರಿಣಾಮ ಅವರುಗಳೆ ಇಲ್ಲಿನ ಮೂಲ ಭೂಮಾಲಕರಾಗುವಂತಾಯಿತು.[13]

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಬಂಟರು ಮತ್ತು ಜೈನರು ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿಂದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಿಡುವಳಿಯ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಇವರ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸೈನಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಮೇಲೆ ಇವರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಭೂಮಾಲಕರಾದರು.[14] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಳುಪರ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಭೂಮಾಲಿಕರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿ ಅಥವಾ ಬೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳು ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದ. ರಾಜನು ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅವರು ಗೇಣಿಯನ್ನು ರಾಜನ ಖಜಾನೆಗೆ ನೇರವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜನಿಂದ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು. ಬಸ್ರೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದರ ಪ್ರಕಾರ ಹಟ್ಟಿಕುದ್ರು ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಬಸ್ರೂರಿನ ಪಡುವಕೇರಿ ತಿರುಮಲ ದೇವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಬಾರಕೂರು ರಾಜ್ಯದ ರಾಜ್ಯಪಾಲ ಸಂಕಣ್ಣ ನಾಯಕನು ಉಡುಗೊರೆಯಾಗಿ (ಉಂಬಳಿ) ನೀಡಿದ್ದಾನೆ.[15] ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯಪಾಲರು ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖಾಸಗಿಯವರಿಂದ

ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದು ದೇಣಿಗೆ ನೀಡಿದ ಉದಾಹರಣೆ ಇದೆ. ಇದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಒಡೆತನವು ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮಕರಣಿಕರು, ಮಧ್ಯಸ್ಥರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, ನಾಯಕರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಹೆಗ್ಗಡೆ, ಭಂಡಾರಿ ಇವರುಗಳು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಭೂಸಂಬಂಧಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು, ಆಳುಪ, ವಿಜಯನಗರ ಹಾಗೂ ಹೊಯ್ಸಳರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಇವರು ತಾವೇ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಲಾಭ ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಪ್ರಭಾವಿ ಭೂಮಾಲಕರಾದರು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಸುತ್ತ ಫಲವತ್ತಾದ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗಳು ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗಿದ್ದು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರ ಪೂಜಾಕೈಂಕರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರಿಂದ ಭೂದಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಅರಸರು ಮತ್ತು ಅವರ ರಾಜ್ಯಪಾಲರುಗಳು, ಮಂಗಳೂರು, ಬಾರಕೂರು, ಹೊನ್ನಾವರಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಬರುವ ಭೂದತ್ತಿಯನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನದ ಟ್ರಸ್ಟಿಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.[16] ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತಾವು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯ ಪರಮಾಧಿಕಾರವನ್ನು ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಅಧೀನ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕೆಳವರ್ಗದವರಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ವ್ಯಾಸಂಗ ಮಾಡಲು, ಕಲಿಕೆಯ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವಾಮ್ಯ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವುದು ಸರ್ವೇಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ ಪಡೆದವರು ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.[17] ಅಲ್ಲದೆ ಗ್ರಾಮದ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, ಗ್ರಾಮಕರಣಿಕರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದರು. ಅವರುಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಳಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ, ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಹವ್ಯಕರು ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ತೋಟದ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸವನ್ನು ಕೆಳ ಸಮುದಾಯದವರಿಂದ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರು ಜೈನಧರ್ಮವನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಬಸದಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದರು. ಜೈನ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಪ್ರತಿ ಮಾಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಲ್ಲಾಳರನ್ನು ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೌಡಸಾರಸ್ವತ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಗಂಗೊಳ್ಳಿ, ಬಸ್ರೂರು, ಮಂಗಳೂರು, ಪುತ್ತೂರು ಮತ್ತು ಮಂಜೇಶ್ವರಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವ ಪಡೆದಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇವರುಗಳು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. 16 ಮತ್ತು 17ನೇ ಶತಮಾನದ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಅನೇಕ ದರ್ಗಾಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಳ್ಳಾಲ, ಮಿರ್ಜಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದರು. ಈ ದರ್ಗಾಗಳೂ ಭೂದಾನ ಪಡೆದವು ಇದನ್ನು ಇನಾಂ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. ಮುಂದೆ ಮುಸ್ಲಿಂರು ಇಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿವ್ಯಾಪಾರ ಆರಂಭಿಸಿದರು.

ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಮುಸ್ಲಿಮರು ಟಿಪ್ಪುವಿನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಭೂದಾನ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 1560–1763ರ ನಡುವೆ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಭೂಮಾಲಕರಾದರು. 1623ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಚರ್ಚು ಭೂಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಗೇಣಿದಾರರಿಂದ ಗೇಣಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ 1792ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು, ಮಂಜೇಶ್ವರ, ಮೂಲ್ಕಿ, ಕಲ್ಯಾಣಪುರ, ಬಸ್ರೂರು, ಹೊನ್ನಾವರ, ಅಂಕೋಲ ಮುಂತಾದೆಡೆ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನು ಕಸಿದನು.[18] 18ನೇ ಶತಮಾನದ ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ವೀರಶೈವ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಇವರ ಮಠಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋಟೇಶ್ವರ, ಬಾರಕೂರು, ಗುರುಪುರ, ಸಿದ್ಧಾಪುರ, ಉಡುಪಿ ಕಲ್ಯಾಣಪುರ, ಕೊಲ್ಲೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ ಪಡೆದವು. ಆದರೆ ಕೆಳದಿ ಸಂಸ್ಥಾನದ ಅಂತ್ಯದೊಂದಿಗೆ ಈ ಮಠಗಳು ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡವು.

ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಒಡೆತನ:

ಮಧ್ಯಯುಗದ ಯೂರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಚರ್ಚ್ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನ ಹೊಂದಿದ್ದ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವವು ಗೇಣಿದಾರರ ಮೇಲಲ್ಲದೆ ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೇಲೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೂ ಮಧ್ಯಯುಗದ ಚರ್ಚ್‌ನ ಹಾಗೆ ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆಯನ್ನು ಹತೋಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯುತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿ ಗೌರವ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ದೇವಾಲಯಗಳು ಮತ್ತಿತರ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಇದ್ದವು. ಸರಕಾರವು ಇಂತಹ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸುಖವಾಗಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ರಾಜ್ಯದ ಕಂದಾಯ ಆದಾಯದ ಪಾಲನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರಗಳು, ವೇದಾರಣ್ಯಸ್ಮೃತಿಗಳು, ಪರಾಶರರ ಪಥ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ವಿಭಾಗಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪಾಲನ್ನು ನೀಡಲು ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಅವರು ನೇರವಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ, ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ರೈತರಿಂದ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದ ಭೂ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಹಾಗೂ ದಾಸ್ಯದ ರೈತವರ್ಗ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಹೀಗೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಸಮಾಜವನ್ನು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯವಾಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕೂಡ ತಮ್ಮದೇ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದ್ದವು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ಭೂಮಿಗಳಿದ್ದವು. ಬ್ರಹ್ಮದೇಯವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಅಥವಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿ. ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಧಿ–ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ನೆರವೇರಿಸಲು ನೀಡಿದ್ದಾಗಿದೆ.[19] ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದವರು ಆ

ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ, ಅಡವು ಇಡುವ ಯಾ ಬದಲಾಯಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಭೂಮಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ಇತ್ತು.[20] 1345ರ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕು ಬ್ರಹ್ಮಾವರದ ಕುಮ್ರಗೋಡು ಗ್ರಾಮದ ಕುಲಶೇಖರನ ಕಾಲದ ಶಾಸನವೊಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ಭೂಮಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ತರಹದ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸುತ್ತದೆ.[21] ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರು ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗತವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕ್ರಯಕ್ಕೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ದಾನವಾಗಿ ದೇವರು ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ದಿನನಿತ್ಯದ ಪೂಜೆ ಪುನಸ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಪೂಜೆ ಬಾಬ್ತು ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ದೇವದಾನ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತೆರಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೇವಾಹಿಡುವಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅವರು ರಾಜ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.[22]

ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಭೂಒಡೆತನದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಮಠಗಳು, ಬಸದಿಗಳು,ಅಗ್ರಹಾರಗಳು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘಗಳು. ಆಳುಪ ಮತ್ತು ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಎಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ ವಿವರಣೆ ಇದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಆಧಾರಗಳು ಲಭ್ಯವಿದ್ದು ಉಡುಪಿಯ ಕೃಷ್ಣಮಠದ ಶಾಸನವೊಂದರ ಪ್ರಕಾರ, ಭೂಮಿಯ ಕೆಲಭಾಗವನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದು ದೇವರಿಗೆ ಮೂಲವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಬಾಳು ಎಂದಿದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನದ ಭೂಮಾಲಕತ್ವವು ಕೇವಲ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸೀಮಿತವಾಗಿರದೆ ತೋಟದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೂಡ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಬಾರಕೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದು ಅಲ್ಲಿನ ಸೋಮನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಕೃಷಿಯೇತರ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿರುವುದರ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ನೀಡಿದೆ.[23] ಮಂಜೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಅನಂತೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಒಡೆತನ ಹೊಂದಿದ್ದವರು ಕನ್ನಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತ ಸಮುದಾಯ. ಈ ದೇವಸ್ಥಾನವು ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಹಲವು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಚದುರಿದ್ದ ಭೂಹಿಡುವಳಿಗಳ ಮೇಲೆ ಒಡೆತನ ಹೊಂದಿದ್ದು, ಒಬ್ಬ ಭೂಮಾಲಿಕನಂತೆಯೇ ಜಮೀನು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಎಲ್ಲಾ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ತೊಡಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ರೈತರಿಗೆ ಹಣಕಾಸು ಒದಗಿಸುವ ಕೆಲಸವೂ ಸೇರಿದಂತೆ 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ದೇವಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಆಸ್ತಿ ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದುದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಬರುತ್ತದೆ. ದೇವಾಲಯದ ಪತ್ರಾಗಾರ ಆಸ್ತಿ ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಅದು ಸುತ್ತಲಿನ 24 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 366 ಎಕ್ರೆ ಗದ್ದೆ, 144 ಎಕ್ರೆ ತೋಟ, 158 ಎಕ್ರೆ ಹೊಲವನ್ನು ಆಸ್ತಿಯಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದು, ರೂ. 2924 ಆಣೆ 6ನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಲವು ಜಮೀನುಗಳ ಮೇಲೆ ಹತೋಟಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಇನ್ನೊಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಎಡನೀರು ಮಠ. ಇದು 11 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 348 ಎಕ್ರೆ ಗದ್ದೆ, 224 ಎಕ್ರೆ ತೋಟ ಮತ್ತು 219

ಎಕ್ರೆ ಒಣನೆಲದ ಮಾಲಕನಾಗಿದ್ದು ಸುಮಾರು 224 ಗೇಣಿದಾರರು ಈ ಮಠದ ಕೆಳಗೆ ಗೇಣಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಉಡುಪಿ, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ, ಕೊಲ್ಲೂರು ಹಾಗೂ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಮತ್ತು ಮಠಗಳು ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಅವುಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಚಾಲಗೇಣಿದಾರರು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರು. 19 ಮತ್ತು 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಟ್ರಸ್ಟಿಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಪಟೇಲರು ಮತ್ತು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ ಸಹಾಯದಿಂದ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಕೊಂಡುಕೊಂಡು ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು.[24]

ಜೈನ ಬಸದಿಗಳು ಕೂಡ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದವು. 1334ರ ಲೋಕನಾಥ ದೇವರಸರ ಹಿರಿಯಂಗಡಿ ಶಾಸನವು ಕಾರ್ಕಳದ ಶಾಂತಿನಾಥ ಬಸದಿಗೆ ಭೂದಾನ ನೀಡಿರುವುದನ್ನು ವರದಿ ಮಾಡಿದೆ.[25] ಮಠಗಳು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಅಥವಾ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದು ಅದನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಸಾಕಲು, ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಲು, ಗ್ರಂಥಾಲಯ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಭೂದಾನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು.[26] ಬಾರಕೂರಿನ ಚೌಳಿಕೇರಿಯ ಜೈನಮಠಕ್ಕೆ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ್ದು, ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ್ದರ ಮೂಲ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದೆ. ಮಂಗಳೂರಿನ ಸಮೀಪದ ಬೋಳೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಒಂದು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯ ಸರಹದ್ದನ್ನು ಶೃಂಗೇರಿಯ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳ ಭೂಮಿ ಎಂದಿದೆ ಅಂದರೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕರ ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗೆ ಶ್ರೀಪಾದಂಗಳವರೇ ಸ್ವತ: ಮಠದ ಆ ಭೂಮಿಯ ಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ.[27] ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ದೇವರಾಯನ ಕಾಲದ ಬಸ್ರೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದರಲ್ಲಿ ಬಾರ್ಕೂರು ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಕರೆತಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿ, ವಸತಿ ಹಾಗೂ ಭೂದಾನ ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಕೆಲಗ್ರಾಮಗಳ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಕೂಡ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.[28] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮೂಹಿಕ ಭೂಮಾಲಕತ್ವವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘಗಳಾದ ಸೆಟ್ಟಿಕಾರರು, ಹಲರು, ಹಂಜಮಾನರು, ಮಹಾಜನರು ಕೂಡಾ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಸ್ವಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು.[29] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 13ನೇ ಶತಮಾನದ ನಂತರದ ಬಹುತೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘಗಳು ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಹೇರಳ ಹಣ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದು, ಕೃಷಿ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರಾಗುವುದು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಹಣ ಹೂಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು.[30] ಚರ್ಚು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿರದೆ, ಭೂಮಾಲಕ ಸಂಸ್ಥೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು. ಕ್ರೈಸ್ತ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಕೆಳದಿ ವೀರಶೈವ ದೊರೆಗಳ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಕೃಷಿಯು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ಪ್ರದಾನ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚುಗಳು ಕ್ರೈಸ್ತ ನೆಲೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ

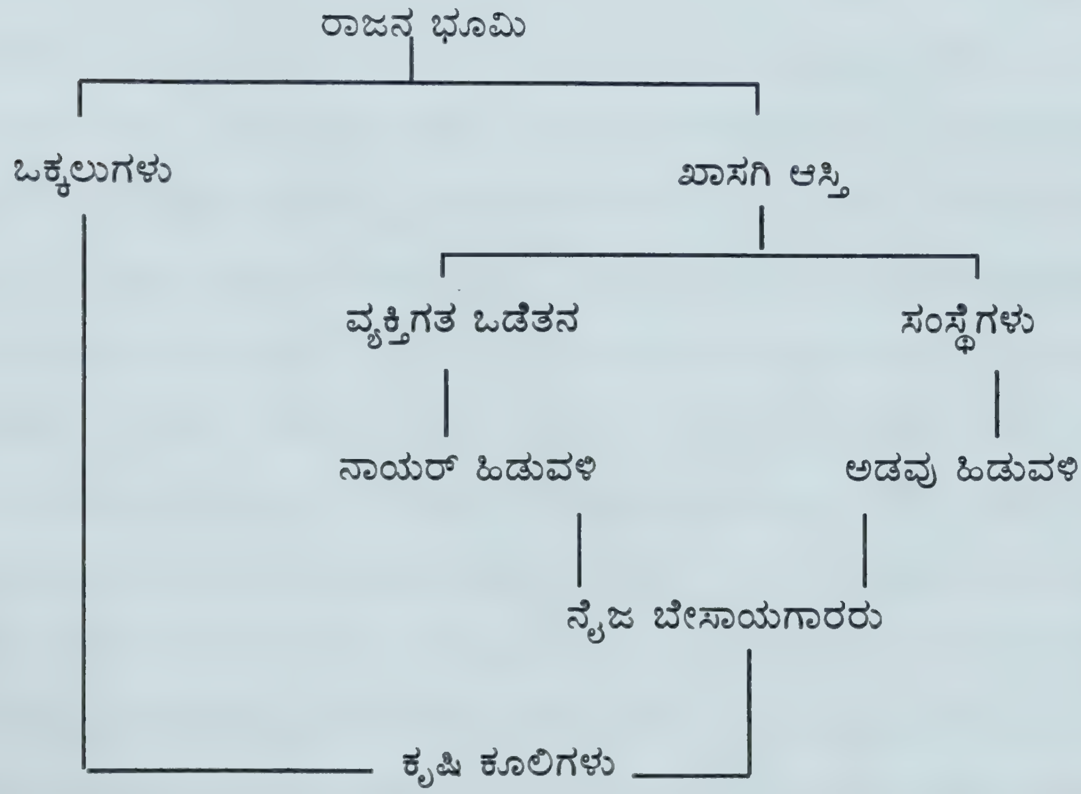
ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು, ತನ್ನದೇ ವರಮಾನವನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಚರ್ಚುಗಳು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗದೆ ಗೇಣಿ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಅಧೀನ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಚರ್ಚಿನ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು 2 ರೀತಿಯ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಕ್ರೈಸ್ತ ಗೇಣಿದಾರರು ಹಾಗೂ ಕ್ರೈಸ್ತೇತರ ಗೇಣಿದಾರರು. ಕ್ರೈಸ್ತ ಗೇಣಿದಾರರು ಸಿಗದೆ ಹೋದಾಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತೇತರ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ 1587ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಒಂದು ಶಾಸನದಂತೆ ಬಂಟ್ವಾಳದ ಬಳಿ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.[31] ಮಂಗಳೂರಿನ ಅತ್ತಾವರದಲ್ಲಿರುವ ಮಿಲಾಗ್ರಿಸ್ ಚರ್ಚ್‌ಗೆ ಕೆಳದಿ ಸೋಮಶೇಖರ ನಾಯಕನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತನ ಮಂಗಳೂರು ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಪ್ರಾಂತ್ಯಾಧಿಕಾರಿಯ ಮೂಲಕ ಅತ್ತಾವರದ ಸರ್ವೆ ನಂಬ್ರ 178/2, 397/2ರ ರೂ 9–4–0 ಭೂಕಂದಾಯದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇನಾಂ ಅಗಿ ಕಾರ್ತಿಕಶುದ್ಧ 12 ರಂದು ನೀಡಲಾಗಿದೆ ಎಂದಿದೆ. ಇದೇ ರೀತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಕೆಳದಿನಾಯಕರು ಅನೇಕ ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಚರ್ಚುಗಳಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ.[32] ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕರ ಉಂಬಳಿಯನ್ನೊ, ಉತ್ತಾರವನ್ನೊ ಪಡೆಯದೆ ಇರುವ ಮುಖ್ಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳೇ ಇಲ್ಲವೆನ್ನಲಾಗಿದೆ. ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಂತೆ ಇವರು ಚರ್ಚುಗಳಿಗೂ (ಇಗರ್ಜಿಗಳು) ಹಾಗೂ ಮಸೀದಿಗಳಿಗೂ ಧಾರಾಳ ಭೂ ಉಂಬಳಿ ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕರು ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕಾ ದೇವಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶಿಲಾಮಯವಾಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿದ್ದರು. ಈತ ಕ್ರಿ.ಶ 1561ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ಕೃಷ್ಣ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ 1563ರಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲೂರು ಮೂಕಾಂಬಿಕೆ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೂ ಭೂ ಉಂಬಳಿ ನೀಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಶಂಕರನಾರಾಯಣ, ಬಸ್ರೂರು, ಕೋಟೇಶ್ವರ, ಕುಂಬಾಶಿ, ಬಾರಕೂರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ, ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು ಉಂಬಳಿಯನ್ನು ನೀಡಿರುತ್ತಾರೆ.[33] ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಾಗ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಇನಾಂ ಮತ್ತು ತಸ್ಧೀಕ್ ಭತ್ಯೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು.[34] ಜಿಲ್ಲೆಯ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ 1881 ಮತ್ತು 1882ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ತಸ್ಥೀಕ್ ಸಂಭಾವನೆಗಾಗಿ ರೂ 72,142ನ್ನು ಸರಕಾರ ನೀಡಿದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಕೆಲ ಗ್ರಾಮದ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತ 1892ರಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ದತ್ತಿ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.[35]

		ರೂ. ಆ. ಪೈ.
ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡಿತ	–	69700/11/6
ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದು	–	37751/4/2
ಒಟ್ಟು		107459/15/8

ಇನಾಂ ಹಣ 1892 ರಲ್ಲಿ ಹೀಗಿದೆ.

ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟದ್ದು	7273/11/3
ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡಿತ	5163/3/6
ಒಟ್ಟು	ರೂ. 12437/4/9

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂ ಹಕ್ಕು ರಚನೆ 1000_1600ರನಡುವೆ [36]

ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಒಡೆತನ:

ಪಶ್ಚಿಮ ಕರ್ನಾಟಕದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ರಾಜ ತನ್ನದೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಡವು ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ, ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಂಜರು ಭೂಮಿ, ಅರಣ್ಯ, ಗಣಿ ಸಂಪತ್ತು, ಕಂದಕಗಳು ರಾಜಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದವು. ರಾಜನ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿ, ಗೇಣಿಯನ್ನು ಖಜಾನೆಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.[37] ರಾಜನು ತನ್ನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಸೇವೆಗೈದ ಸೈನಿಕರಿಗೆ, ಅವರ ಸೇವೆಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ. ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ದಾನದ ಮೂಲಕವೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ದಾನ ಪಡೆದವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವ, ಅಡವು ಇಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ.[38] ಖಾಸಗಿ ಭೂಮಾಲಕತ್ವವನ್ನು ಕ್ರಯದ ಮೂಲಕ ಹಾಗೂ ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರಾಜನು ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಸೇವೆಗೈದವರಿಗೂ ಭೂಮಿ ನೀಡಿದ್ದು ಆ ಭೂಮಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ

ಒಡೆತನದ್ದಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾದ ಮೂಲಿಕಾರ, ಮೂಲಿವರ್ಗಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನು ಖಾಯಂ ಭೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದವನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೂಲಿ ಭೂಮಿಯು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಕುಪ್ಪಾರು ಗ್ರಾಮದ ಕೇಶವ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೂಲಿ ಹಕ್ಕಿನೊಂದಿಗೆ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ಗ್ರಾಮದ ಶಂಕರನಾರಾಯಣ ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 1562 ಮೇ 10 ಆದಿತ್ಯವಾರ; ಆ ಭೂಮಿಯ ಮೌಲ್ಯ ಬಾರ್ಕೂರು ವರ್ತನೆ 200 ವರಹಾಗಳಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.[39] ಮೂಲಿಹಕ್ಕು ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವದ ಹಕ್ಕಾಗಿದ್ದು, ಭೂಮಾಲಕನು ಆ ಭೂಮಿಯಮೇಲಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಿಯಂತ್ರಣ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ, ಆತ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ, ಖರೀದಿ, ಅಡವು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮಹಿಳೆಯರೂ ಕೂಡ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಭೂಮಾಲಕರಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಿವೆ. ಬಸ್ರೂರಿನ ಶಾಸನವೊಂದು 1610ರಲ್ಲಿ ಬಾಳಿ ಶೆಡ್ತಿಯು ಅವತಾನೆ ಗದ್ದೆಯ ಒಡತಿಯಾಗಿದ್ದಳು ಎಂದಿದೆ.[40] ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸೂರಾಲಿನ 2 ತಾಮ್ರ ಶಾಸನಗಳು 18ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆ ಭೂಮಾಲಕಿ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.[41] 18ನೇ ಶತಮಾನದಾದ್ಯಂತ ಸರ್ಕಾರವು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಭೂಹಕ್ಕನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿತು. ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹೇರಳ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರಾಜರುಗಳೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ದರ ನೀಡಿ ಖರೀದಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಳದಿ ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕನು ಬಾರಕೂರು ಹೋಬಳಿಯ ಶಿವಳ್ಳಿ ಸೀಮೆಯ ಕೊಂಬಾಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೋನಪ್ಪ ಕೊಲ್ಲನಿಂದ 1639ರಲ್ಲಿ 100 ಗದ್ಯಾಣ ನೀಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖರೀದಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.[42] ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಮಠಗಳ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೂರಾರು ಗೇಣಿದಾರರು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 19 ಮತ್ತು 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಟ್ರಸ್ಟಿಗಳು, ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಹಿತರಕ್ಷಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಟ್ರಸ್ಟಿಯೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ನೆಲವಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಯಸಿದ್ದೇ ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಪಟೇಲ ಮತ್ತು ಶ್ಯಾನುಬೋಗರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ತಾಕಿಗೆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಕಟ್ಟದೆ ಬಾಕಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ರೆವಿನ್ಯೂ ರಿಕವರಿ ಆ್ಯಕ್ಟ್ 1864ರ ಪ್ರಕಾರ ಸದ್ರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿಸಿ, ತನ್ನ ಯಾ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಏಲಂನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡು ತನ್ಮೂಲಕ ಭೂಮಾಲಕನಾಗುತ್ತಾನೆ.[43] ಹೀಗೆ 1864ರ ಭೂಕಂದಾಯ ರಿಕವರಿ ಶಾಸನವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ವರ್ತಕರು, ಸಾಹುಕಾರರು ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲು ಕಾರಣವಾಯ್ತು.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಹಾವಳಿ ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ನೇರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಕಡಾ 1ರಷ್ಟು ರೈತರ ಸ್ಥಿತಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು,

1/8ಭಾಗ ರೈತರು ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರು, ½ದಷ್ಟು ರೈತರು ಬಡವರಾಗಿದ್ದು, ಜೀವನೋಪಾಯವನ್ನು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಸಾಲಗಾರರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಳಿದ 35% ರೈತರು ಕಡು ಬಡವರಾಗಿದ್ದು, ಸಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದರು. ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ಶ್ರೀಮಂತ ಭೂಮಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಗೇಣಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದರು. ಗೇಣಿಯನ್ನು ವಸ್ತುರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಉಳಿತಾಯದ ಆದಾಯವನ್ನು ಹೊಸ ಭೂಮಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಇದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಲು ವ್ಯಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೊನೆಯ ವರ್ಗದ ರೈತರು ಕಡುಬಡವರಾಗಿದ್ದು, ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಲಗಾರರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಲ ತೀರಿಸಲು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.[44]

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದ ನೀತಿ:

1799ರಲ್ಲಿ ಥಾಮಸ್‌ಮನ್ರೋನನ್ನು ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯ್ತು. ಈಗಾಗಲೆ ನೆರೆಯ ಜಿಲ್ಲೆ ಬಾರಾಮುಲ್ಲದ ಭೂಸಂಬಂಧಿ ನೀತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಅಪಾರ ಅನುಭವ ಹೊಂದಿದ ಮನ್ರೋ ಕೆನರಾಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂಕಂದಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತು ಆಕ್ಷೇಪ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಅದಾಗಲೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯೆಂದರೆ ಒಂದು ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಡಿಗಲ್ಲು ಹಾಕಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಪ್ರತಿ ವಿಂಗಡನೆಗೂ ನಿಗದಿತ ದರವನ್ನು ನಿಗದಿತ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಪ್ರತಿ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಂದ ಸರಕಾರ ನೇರವಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿ. ಆ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ, ಹಿಡುವಳಿದಾರನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ಭೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಪಡೆದು ಗೇಣಿ ನೀಡಿ ಭೂಒಡೆತನದ ಎಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ಸರ್ಕಾರದೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ರೈತರು ತಾವು ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಅಡವು ಇಡಲು ಹಕ್ಕುದಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ರೈತವಾರಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 2½ಲಕ್ಷ ಇಂತಹ ರೈತರಿದ್ದು ಇವರ ಸರಾಸರಿ ಹಿಡುವಳಿ 8 ಎಕ್ರೆ ಆಗಿತ್ತು.[45] ರೈತವಾರಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು 5 ಹಂತಗಳದ್ದಾಗಿದ್ದು, ಗಡಿಗುರುತಿಸುವಿಕೆ, ಭೂ ಸರ್ವೇಕ್ಷಣಾ ತಪಾಸಣೆ, ಭೂಪರೀಕ್ಷೆ, ಮಣ್ಣಿನ ವಿಂಗಡಣೆ, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಹಾಗೂ ಹಕ್ಕುಪತ್ರ ನೀಡುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಗಡಿ ಗುರುತಿಸುವುದನ್ನು ಭೂಮಾಪನ ಇಲಾಖೆಯು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಗಡಿ ಗುರುತಿಸುವಾಗ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರಿಹರಿಸಲು ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕಂಪೆನಿಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪನ್ನು ಒಬ್ಬ ಪಟೇಲ ಮತ್ತು ಒಬ್ಬ ಶ್ಯಾನುಭೋಗ ಇವರಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಗಿತ್ತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗಳನ್ನು

ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗಿರುವ ಮನೆತನಗಳಿಂದಲೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಾದ್ಯಂತ ಭೂಮಾಲಕ ಮನೆತನಗಳು ಮಾತ್ರ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಪಟೇಲ ಅಥವಾ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಾಗಲು ಅಪೇಕ್ಷೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆಯುವುದರಿಂದ, ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ದೊರಕುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರುಗಳು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು, ಮುಗ್ಧರೂ ಆದ ಗ್ರಾಮೀಣ ರೈತರನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ ತಾವು ಹಣ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 1826ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಬ್ಯಾಬಿಂಗ್‌ಟನ್ ಶ್ಯಾನುಬೋಗರನ್ನು ಕುರಿತು ಇವರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀತಿ, ನಿಯಮರಹಿತರಾದ ಬೇರೊಂದು ಜನವರ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕ ಕುಟುಂಬಗಳು ಇತರ ಅಂಥವೇ ಭೂಮಾಲಕ ಕುಟುಂಬಗಳ ಮೇಲೆ ಹಿಡಿತ ಇರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ತಾವು ಪಟೇಲರಾಗಲು ಹೋರಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ, ಗೇಣಿ ಮತ್ತಿತರ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಪಟೇಲರಿಗೆ ಹಿಡಿತವಿತ್ತು. ಆ ಹುದ್ದೆಯು 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಹುದ್ದೆಯಾಗಿದ್ದು ಒಂದು ದೇವಾಲಯದ ಒಡೆತನ ಉಳ್ಳವನಿಗೆ ಅಥವಾ ಒಂದು ಆನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವವನಿಗೆ ಸರಿಸಮ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು.[46] ಬಹುತೇಕ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಉತ್ತರಕನ್ನಡದಿಂದ ವಲಸೆ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಗೌಡಸಾರಸ್ವತ ಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಪಟೇಲರು ಬಹುತೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದು, ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಪಟೇಲನಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮುನ್ಸೀಪನ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ನೀಡಿತ್ತು. ಮೇ 17, 1816ರ ಆದೇಶದಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ಗ್ರಾಮದ ಮುನ್ಸೀಪರಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮದ ನ್ಯಾಯಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಅವರುಗಳು ಗ್ರಾಮ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ 10 ರೂ ಮೌಲ್ಯದ ಒಳಗಿನ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದರು.[47] ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಕಾವಲು ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯವಿತರಣೆ ಎರಡೂ ಗ್ರಾಮದ ಹಂತದಲ್ಲಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇದು ಆಡಳಿತದ ಕೆಳಹಂತದಲ್ಲಿ ಸ್ವಜನಪಕ್ಷಪಾತ ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಮತ್ತು ಅನೀತಿಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು.[48]

ಕೆನರಾ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ವಿನೂತನ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಯ್ತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ವೆ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ (1896ರವರೆಗೆ) ಒಂದೇ ವಿಧದ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಪಾತವಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಬಂಜರು ಭೂಮಿಗಳು ತೆರಿಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಲಾಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಪಾಳು ಬಿದ್ದವು. ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಹಾಗೂ ಭೂಅಳತೆಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೀಜವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯದಾಗಿತ್ತು, ಆದರೆ ಕೆಲವು ತಾಕುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂದಾಜಿಸಲಾದ ಬೀಜದ ಹನ್ನೆರಡು ಪಟ್ಟು ಫಸಲು ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ಎಲ್ಲಾ

ಗೊಂದಲಗಳು ರೈತರಲ್ಲಿ ಹತಾಶೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ಶಾನುಭೋಗರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಾಗಿ ಬಡ ರೈತರನ್ನು ಬಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಕಂಪೆನಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯದಾಗಿದ್ದು, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿತ್ತು.[49] ಭೂಹಿಡುವಳಿಯ ಜಟಿಲತೆಯ ಕುರಿತು ಮನ್ರೋ ಈ ಭಾಗದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಎಂದೂ ಸರ್ವೇ ಮಾಡಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ಬೇಸಾಯವಾಗುತ್ತಿರುವ ಮತ್ತು ಆಗದಿರುವ ನೆಲದ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ, ಗದ್ದೆಗಳು ಎಷ್ಟರಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೆರೆತಿವೆ ಮತ್ತು ವಿಭಾಗ ಹೊಂದಿವೆ ಎಂದರೆ ಅದರ ಒಡೆಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಯಾವ ಭೂಮಿ ಯಾರಿಗೆ ಸೇರಿದ್ದೆನ್ನುವುದು ತಿಳಿಯುವುದೇ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.[50] ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಗದಾಗಿ ಪಾವತಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದು, ಭೂಕಂದಾಯವು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ರೈತರು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಂದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ ಮುಂಗಡ ಸಾಲ ಪಡೆದು ಕಂದಾಯ ಪಾವತಿಸಿದರು. ಹಾಗೆ ಪಡೆದ ಸಾಲವನ್ನು ಕ್ಯೊಲಿನ ಸಂದರ್ಭ ಬಡ್ಡಿ ಸಮೇತ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪಡೆದ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬಡ್ಡಿಗೆ ರೈತರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿದ ಏಜೆಂಟರು ನಕಲಿ ಪತ್ರವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ ವಂಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗೇ ಈ ವಂಚನೆ ಜಾಲದ ಮೂಲಕ ಬಡರೈತರ ಜಮೀನನ್ನು ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವರದಿಯಾಗಿದ್ದು, ಕೆಲ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ ಆಗಿತ್ತು.[51]

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಭೂಕಂದಾಯ ದರವನ್ನು 30 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಗೆ ನಿಗದಿತ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ನೆರೆಯ ಕೊಯಮುತ್ತೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರ್ಷಿಕ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನಿರಂತರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ನಿಗದಿಯಾದ ನಂತರ ರೈತರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಜಾಸ್ತಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಪಡೆಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯು, ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾರಕ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ತಾಲೂಕುಗಳ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ದಿವಾಳಿಯಾದರು. ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಅವರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ರೆವಿನ್ಯೂ ರಿಕವರಿ ಆ್ಯಕ್ಟ್ 1860ರ ಪ್ರಕಾರ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿ ಏಲಂ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ಭೂನೀತಿ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತ

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ವಿಧಾನ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿತು. ರೈತರಿಗೆ ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೂಲಕವೇ ಭೂಮಿ ದೊರಕುವಂತಾಯ್ತು. ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸಂಬಂಧಗಳು ಹೀಗೆ ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದದ ಸಂಬಂಧಗಳಾದಾಗ ರೈತರು ಕಠೋರ ನಿಯಮ, ನಿಬಂಧನೆಗಳಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಯ್ತು.[52] ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂದೂ ರೈತಾಪಿ ಜನಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವರ್ಗದ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಚಾಲಗೇಣಿದಾರರು, ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೀತಿಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದರು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ರೈತರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು.

ಪಸ್ಲಿ 1230ರಲ್ಲಿ ಮಿ. ಹ್ಯಾರೀಸ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ತರಾವೋ ಅಥವಾ ಸರಾಸರಿ ಅಥವಾ ಸ್ಟ್ಯಾಂಡರ್ಡ್ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಇದನ್ನು ಪಸ್ಲಿ 1242ರವರೆಗೆ ಹಾಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಮಿ. ವಿವಾಶ್ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ವಿವಾಶ್ ಭರ್ತಿ, ಕಂಭರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪುನ: ಪೂರ್ತಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು, ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ, ತನಿಖೆಗೊಳಪಟ್ಟ, ಬೋರ್ಡ್ ಭೂಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾಗೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಬಹುದಾದ ಭೂಮಿಗಳೆಂದು ಫಲವತ್ತತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡನೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ವಿವಾಶ್‌ನ ಈ ರೀತಿಯ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಿಂದ ಹಿಂದೆ ಪೂರ್ತಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಸುಮಾರು 423 ವರ್ಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂಭರ್ತಿ ವರ್ಗಗಳೆಂದು ಪಸ್ಲಿ 1244ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲಾಯ್ತು. ಪುನ: ಪಸ್ಲಿ 1247ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 325 ಪೂರ್ತಿ ಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ವರ್ಗಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಕಂಭರ್ತಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಸುಮಾರು ರೂ 47977ನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.[53]

ಪಸ್ಲಿ 1248 ಮತ್ತು 1249ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಗಗಳ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ .[54]

ಪಸ್ಲಿ 1248			ಪಸ್ಲಿ 1249	
ಭೂಮಿಯ ವಿಧ	ಒಟ್ಟು ನಿಗದಿ	ಕಂದಾಯ ವರ್ಗ	ಒಟ್ಟು ವರ್ಗ	ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ
ಭರ್ತಿ	38735	1347846/4/5	35039	1393721/3/9
ಕಂಭರ್ತಿ	–	–	–	–
ವ್ಯಾದಾ	3105	161068/14/5	2488	130209/4/41
ತನಿಖಿ	9087	150768/13/7	8428	139852/15/2
ಬೋರ್ಡ್ ಶಿಫಾರಸು	4152	156110/2/9	4273	163247/2/9
ಒಟ್ಟು	55079	1815794/3/0	55178	1827555/12/7

1873 ರಿಂದ 1882ರವರೆಗೆ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿದಾರರು ಮತ್ತು ಅವರ ಭೂಮಿ ಏಲಂ ಆದ ವಿವರ.[55]

ವರ್ಷ	ಒಟ್ಟು ಬಾಕಿದಾರರು	ಏಲಂ ಮಾಡಿದ ಆಸ್ತಿಯ ಅಂದಾಜು ಮೌಲ್ಯ ರೂ	ಏಲಂನಿಂದ ಬಂದ ಹಣ ರೂ
1873	48	863	1318
1874	76	2033	2732
1875	72	1996	2350
1879	45	579	853
1880	44	1085	1805
1881	60	1489	1712
1882	61	1722	1856

ಪಸ್ಲಿ 1291ರಲ್ಲಿ 7790 ಎಕ್ರೆ ಹಾಗೂ 1292ರಲ್ಲಿ 6906 ಎಕ್ರೆಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕುಮ್ರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿದ್ದು ರೂ 19046 ಹಾಗೂ ರೂ 14509ನ್ನು ಕುಮ್ರಿ ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ, ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಕೃಷಿಕರ ಖದೀಂ ವರ್ಗ ಭೂಮಿಗೆ ಎಡತಾಗಿ ಇರುವ 100 ಗಜ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುಮಕಿ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶದ ದರ್ಲೆ, ಸೊಪ್ಪು, ಮತ್ತು ಉರುವಲು ಕಟ್ಟಿಗೆಗಾಗಿ ಕುಮಕಿ ಜಾಗವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಗುರ್ತಿಸಲಾಯ್ತು. ಅಮರ ಮತ್ತು ಸುಳ್ಯ ಮಾಗಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಕಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಣ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಬೇಣಗಳು ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿಲ್ಲ, ಈ ಭಾಗದ ಹೆಚ್ಚಿನೆಡೆ ಅವು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಇದ್ದು, ಹೀಗಾಗಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ಬೇಣಗಳನ್ನು ಪುನರ್ ಹಂಚಿ 1 ಎಕ್ರೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ 2 ಎಕ್ರೆ ಬೇಣ ಎಂದು ಹಂಚಿಕೆ ಮಾಡಿ ಉಳಿದ ಅರಣ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಎಸ್ಟೇಟ್‌ಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೂ ನೋಂದಾಯಿಸಿ, ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡಿ, ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಂದಾಯ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಇಡಲಾಗಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲೆ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಲೆಕ್ಕವು ವರ್ಗದಾರನ ಹೆಸರು, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ, ಒಟ್ಟು ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ ವಿವರಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುತ್ತಿತ್ತು. ವಾರ್ಷಿಕ ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಮೊದಲು ಪ್ರತಿ ಪಸ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಬೆಳೆಯ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದ ಮತ್ತು ಮಾಡದ ಭೂಮಿಯ ವಿವರವನ್ನು ತಯಾರಿಸುವಂತೆ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಖುದ್ದು ತನಿಖೆ ಮಾಡಿ ಈ

ಎಲ್ಲಾ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಒದಗಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂದಾಯ ಮಣೆಗಾರರು ದೃಢೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ನಂತರ ಈ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರವನ್ನು ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರವನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಜಮಾಬಂದಿ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಪ್ರತೀ ತಾಲೂಕಿನ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ಇಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆ ನಂತರ ಎಲ್ಲಾ ಖಾತೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತನಿಖೆಯ ನಂತರ, ತಹಶೀಲ್ದಾರರು, ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, ಪಟೇಲರು, ರೈತರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭೂ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಅವರ ಭೂಮಿಯ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಹುಜೂರು ಜಮಾಬಂದಿಯ ಸಂದರ್ಭ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಘೋಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸಲಾಗುತಿತ್ತು. ಹಾಗೂ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಮುದ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಪಟ್ಟಾವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತದೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿಗಳಿಗೆ ಬೀಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾಳಾವರ, ಕೊರ್ಗಿ ಜಪ್ತಿ ಮತ್ತು ಅಸೋಡು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ 507 ಎಕ್ರೆ ಬೀಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ವೆ ನಂ. 1/1ಎ(ಬಾಗ), 1(ಭಾಗ), 18/1(ಭಾಗ) ಹಾಗೂ 130(ಭಾಗ) ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕೃಷಿ ಫಾರ್ಮನ್ನು ಬಡ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಹಾಗೂ ಪಂಚಮರಿಗಾಗಿ ತೆರೆದು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತ್ತು. ಇದೇ ರೀತಿ ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೂ ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್‌ಗೆ ಕೊರಗರ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರ 308.64 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಿ.ಓ.ನಂ. 2222 ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ. 24.7.1912ರಂದು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತ್ತು.[56] ಅಲ್ಲದೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕಂದಾಯ ದರ, ಜಮೀನನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ, ಉಪಗೇಣಿಗೆ ಕೊಡುವ ಪದ್ಧತಿ, ಬಡರೈತರ ಋಣಭಾರ, ಜಮೀನನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹರಾಜು ಹಾಕುವುದು, ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು, ಹಣ ಸಾಲಕೊಡುವ ಸಾಹುಕಾರ ವರ್ಗದ ಉದಯ, ಸುಂಕಗಳು, ಗ್ರಾಮತೆರಿಗೆಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಸ್ಟ್ಯಾಂಪು ಶುಲ್ಕಗಳು ರೈತರ ಮೇಲೆ ಆಗ ಹೊರಲಾರದ ಹೊರೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದವು.

ಮನ್ರೋಪದ್ಧತಿ (ರೈತವಾರಿ) ಮತ್ತುಪರಿಣಾಮಗಳು:

ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಕರ್ತೃವಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಫೆಬ್ರವರಿ 1800ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಇದರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಮನ್ರೋ ಭೂ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡುವಾಗ ಯಾವುದೇ ಮದ್ಯವರ್ತಿಗಳಿಲ್ಲದೆ ನೇರವಾಗಿ ರೈತನೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸುವುದನ್ನು ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇದು ಯಾವುದೇ ಭೂಮಾಲಕ ಮತ್ತು ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ನಡುವಿನ ಒಪ್ಪಂದವಾಗಿರದೆ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಖಾಯಂ ಆಗಿ

ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಹಂಗಾಗಿದೆ.[57] ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಮನ್ರೋ ರೈತವಾರಿ ತತ್ವಗಳನ್ನು 1800ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ 1820ರಲ್ಲಿ ಮನ್ರೋ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಗವರ್ನರ್ ಆದಾಗ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ವಸ್ತುಶ: ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯ್ತು. 1808 ಜನವರಿ 5ನೇ ತಾರಿಕೀನ, ಮಂಡಳಿ ಸಭೆಯ ಮಿನಿಟ್‌ಗಳು, 1857 ಜುಲೈ 15ನೇ ತಾರೀಕಿನ ಮಂಡಳಿ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದ 1862 ನೇ ಫೆಬ್ರವರಿ 8ನೇ ತಾರೀಕಿನ 241ನೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪತ್ರ. ಇವೆಲ್ಲವೂ ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿದವು. ರೈತವಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಖಾಯಂ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿದೆ.[58] ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ರೂಢಿ, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬೆಳೆಯ ವಿಂಗಡನೆ, ಉತ್ಪನ್ನದ ಸ್ವಭಾವ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿಡುವ ರೀತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಲಾಯ್ತು.[59] ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು, ತುಂಡು ಗದ್ದೆಯನ್ನು, ಒಬ್ಬ ರೈತನ ಹೆಸರಿಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಆತನನ್ನು ಪಟ್ಟಾದಾರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು, ಈ ಪಟ್ಟಾದಾರನು ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡಲು ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ.[60] ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇದು ಕಷ್ಟಕಾರಕ ಮತ್ತು ಉಪದ್ರಕಾರಕ ಕೆಲಸವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು 3 ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ, ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಾಗತವಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಿ ರೈತರು ಅಥವಾ ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ಮಧ್ಯೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯ್ತು.ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1896ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಭೂಸರ್ವೆ ಪುರ್ಣಗೊಂಡಾಗ ಒಟ್ಟು 45,534 ಪಟ್ಟಾದಾರರಿದ್ದರು.[61]

ಮನ್ರೋ ರೈತವಾರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರೂಪಿಸಿದ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಿತ್ತು. ಭಾರತದ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರನೊಂದಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ವ್ಯವಹರಿಸಿ ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾದ ದರವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವರಿಷ್ಟ ಮಾಲಕನ ಮಧ್ಯಪ್ರವೇಶ ಇರಬಾರದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನು ತಾನು ಕೊಡಬೇಕಾದ ಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಉತ್ತರ ಹೇಳಬೇಕು. ಕಂಪೆನಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸೇವೆಯ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮನ್ರೋ ಭಾರತೀಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಆದರ್ಶ ರೈತನನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾನೆ.

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ರೈತನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ, ರೈತ ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲಕ ಈ ಮೂರು ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನು ಕಾರ್ಮಿಕನಂತೆ ಕೂಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ, ರೈತನಂತೆ ತನ್ನ ದಾಸ್ತಾನಿನ ಮೇಲೆ ಲಾಭ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ತನ್ನ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಪರವಾದ ವಾದವನ್ನು ಮನ್ರೋ ಎಪ್ರಿಲ್ 15, 1812 ರಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಂಡಿಸುತ್ತಾನೆ.[62] ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯ ತತ್ವವು ದೇಶದ ಸಮಸ್ತ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಗೆ ಒಂದು ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುವುದಾಗಿದ್ದು, ಇದು ಖಾಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ರೈತನು ತಾನು ಹೊಂದಿರುವ ಭೂಮಿಯ ಕೃಷಿಕ,

ಮಾಲಿಕನಾಗಿ ತನಗೆ ಇಷ್ಟ ಬಂದಷ್ಟು ಕಾಲವು ನಿಗದಿತ ದರದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಪಾವತಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮನ್ರೋ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂ ತೀರ್ವೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುವಾಗ ಪರಂಪರಾಗತ ದರವನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಾನೆ. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (1799–1800ರ ಕೆನರಾ ಕಂದಾಯ ಹಂಚಿಕೆ ಪಟ್ಟಿ) ವಿಧಿಸಿದ ಹೆಚ್ಚುವರಿಯಾಗಿ ಉಪಕರಣ ಮತ್ತು ಖಾಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ ತೀರ್ವೆಗಳನ್ನು ತಡೆದು. ಒಟ್ಟು 4,65,148 ಪಗೋಡ ಮೊತ್ತದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 284604 ಪಗೋಡವು ಪ್ರಾಚೀನ ಭೂ ತೆರಿಗೆ ಶಿಸ್ತು ಆಗಿತ್ತು. ಉಳಿದ 1,80,545 ಪಗೋಡವು ಇತರ ತೀರ್ವೆ ಅಥವಾ ಶಾಮೀಲ್ ಆಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ವರದಿಯನ್ನು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಕಳುಹಿಸುವಾಗ ಮನ್ರೋ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ತೀರ್ವೆ ದರವು ಹಿಂದಿನ ಆಡಳಿತಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗದಂತೆ ಆಸ್ಥೆ ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ..[63] ಮನ್ರೋ ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುವಾಗ ಕೆಲ ಅನುಪಾತದ ರಿಯಾಯತಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮೈಸೂರು ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದ ಭೂಕಂದಾಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲ ಕಡಿತಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡಿತಗೊಳಿಸಿದ್ದುದರಿಂದ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನನ 1788–89ರ ನಿಗದಿಗಿಂತ ಶೇ 31 ಕಡಿಮೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಗೊಳಿಸಿದಂತಾಯ್ತು. ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನನು ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಅದು 1788–89ರಲ್ಲಿ ಸ್ಟಾರ್ ಪಗೋಡ 473553 ಆಗಿತ್ತು.

1799ರ ಮನ್ರೋ ಭೂ ಕಂದಾಯ ನಿಗಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ರಿಯಾಯತಿ [64]

ಸ್ಥಳ	ಶೇಕಡಾವಾರು ಕಡಿತ	ಒಟ್ಟು ಕಡಿತ ಪಗೋಡಗಳಲ್ಲಿ
ಮಂಗಳೂರು	14%	1231
ವಿಟ್ಲ	12%	956
ಬೇಕಲ್	15%	1656
ಕುರುಪ್	20%	1410
ಪುತ್ತೂರು	14%	1237
ಬಂಟ್ವಾಳ	16%	2177
ಕಾರ್ಕಳ	22%	1755
ಮೂಲ್ಕಿ	21%	2379
ಬಿಲ್ವಾವರ	29%	3071
ಬಾರ್ಕೂರು	37%	3259
ಕುಂದಾಪುರ	28%	3743
ಹೊನ್ನಾವರ	28%	3968
ಅಂಕೋಲ	35%	2348
ಒಟ್ಟು ಪಗೋಡಗಳು		30190

ಮನ್ರೋ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂ ಕಂದಾಯಪದ್ಧತಿಯಿಂದ 1818ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲಕರು ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡಲು ವಿಫಲರಾದರು ಕಾರಣ ದರವು ತೀರಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಮನ್ರೋನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ರಾವನ್‌ಶಾ ಮತ್ತು ಕರ್ನಲ್ ರೀಡರು ಕೂಡ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಶೇ 4ರಿಂದ ಶೇ 7ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.[65] ಮನ್ರೋ ಪದ್ಧತಿಯ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಪಟ್ಟಾದಾರನು ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲಿಸುವುದಾಗಿದ್ದು, ಯಾವುದೇ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮನ್ರೋನ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಉದ್ದೇಶ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಉಳುವ ರೈತಾಪಿ ಭೂಮಾಲಕರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು.[66] ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂತ ಜಮೀನ್ದಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದಾಗಿತ್ತು. ಮನ್ರೋ ನೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ ಭಾರತದಾದ್ಯಂತ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ನೀತಿಯಾದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿದ್ದು ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ಮನ್ರೋ ಆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಿದ್ದ. ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಗದಾಗಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದ್ದೆ ಈತನ ಹಿರಿಮೆ ಇದರಿಂದ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ವರ್ಗದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿ, ಅನೇಕ ವರ್ಗದಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಆ ಮೂಲಕ ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂಮಾಲಕರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಅಲ್ಲದೆ ವರ್ಗದಾರರು ಒಕ್ಕಲುಗಳಾದದ್ದು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾಲು ಉತ್ಪನ್ನದ 30% ಆಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅದು ಶೇ 50ಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣವು ಈ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿತ್ತು.[67] ಈ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದಾಗಿ 1807ರ ನಂತರ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾರಾಟ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಮನ್ರೋ ಪದ್ಧತಿಯು ದೋಷಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದು ಅವನು ನಿಗಧಿ ಮಾಡಿದ ವಿಜಯನಗರ ಪದ್ಧತಿಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಪುನರಾವರ್ತನೆಯು ಮೋಸದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು ಅದನ್ನು ಆಡಳಿತಗಾರರು ಪ್ರಶ್ನಿಸದಾದರು. ಮೂಲವರ್ಗದವರು ಕಾಪಾಡಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ ಕಪ್ಪು ಪುಸ್ತಕ ಅಥವಾ ಕಡತಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವ ಗೋಜಿಗೆ ಯಾರೂ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲು ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ಶ್ರೀಮಂತ ಭೂಮಾಲಕರು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಸ್ತಿಯನ್ನು, ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡರು. ಹಳ್ಳಿಯ ಪಟೇಲರು, ಶ್ಯಾನುಬೋಗರು ಶ್ರೀಮಂತ ಭೂಮಾಲಕ ವರ್ಗದಿಂದ ಬಂದವರಾದ್ದರಿಂದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿ ಬದುಕನ್ನು ಇವರ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟಿಷರು ನಿಯಂತ್ರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.[68] 1810 ರಿಂದ 1812ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾದ ಬೇಡಿಕೆ ರೈತರಿಂದ ಬಂದಿತ್ತು. 1817ರಲ್ಲಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಹ್ಯಾರೀಸ್ ಮನ್ರೋನ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ಕೆಲ ಭೂಮಿಗಳ ಗುಣಮಟ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದು, ಅವುಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಹೆಚ್ಚು ತೆರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಈ ರೀತಿ ಜಾಸ್ತಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ

1811, 1831, 1837ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧ ರೈತರ ದಂಗೆಗಳಾದವು. 1811ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಿಯ ದರದಲ್ಲಿ ತೀವ್ರ ಕುಸಿತವುಂಟಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸರಕಾರವು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೆ ಕಡಿತವನ್ನು ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಇದು ರೈತರ ಅಸಮಾದಾನಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. 1831ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಬ್ರಿಟಿಷ್ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಕೂಟ್ ದಂಗೆಯು ನಡೆಯಿತು. 1827–30ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತ ಉಂಟಾಗಿತ್ತು.ಅಲ್ಲದೆ ಭೂಸರ್ವೆಯ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಅತಿಯಾದ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ರೈತರನ್ನು ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಏಳುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿತ್ತು. 1837ರಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣ ಸ್ವಾಮಿಯ ದಂಗೆ ಆರಂಭಗೊಡಿದ್ದುಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ವಿರುದ್ದ ಮಡುಗಟ್ಟಿದ್ದ ಅಸಮಾದಾನವು ದಂಗೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸ್ಪೋಟಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಮನ್ರೋ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ರೈತರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಅತಿಯಾದ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲಾಗದೆ ಬಾಕಿದಾರರಾಗಬೇಕಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಭೂಕಂದಾಯದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡನ್ನು ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಂಪೆನಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಆರಂಭದ 17 ವರ್ಷದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸರಾಸರಿ ಅಥವಾ ತರಾವೊ ನಿಗದಿಯನ್ನು 1819ರಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕಿನ ಭೂಒಡೆತನ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದ ಕೆ.ಕೆ ಎನ್. ಕುರುಪ್‌ರ ಪ್ರಕಾರ ಮನ್ರೋ ಪದ್ಧತಿಯು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ರೈತ ಅಥವಾ ನೈಜ ಸಾಗುವಳಿದಾರನೊಂದಿಗೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಮನ್ರೋನ ಮಾದರಿ ರೈತ ಜಮೀನ್ದಾರನಾಗಿದ್ದು, ಸಾವಿರಾರು ಎಕ್ರೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವವನಾಗಿದ್ದ ಎಂದಿದೆ. ಮನ್ರೋ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಪಟ್ಟಾದಾರ ನೈಜ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಇಲ್ಲವೊ ಎನ್ನುವುದು ನಗಣ್ಯವಾಗಿದ್ದು, ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿದ ಭೂಮಾಲಕರೇ ಜಾಸ್ತಿ ಇರುವುದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳು ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಮನ್ರೋ ಪದ್ಧತಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಂಡ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮಲಬಾರಿನಲ್ಲೂ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು. ತೋರಿಕೆಗೆ ಇದು ಉತ್ತಮ ಪದ್ಧತಿಯೆನಿಸಿದರೂ, ಮನ್ರೋ ನಂಬಿಕೊಂಡಷ್ಟು ಉತ್ತಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

ಮನ್ರೋ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಸ್ತುರೂಪದಿಂದ, ಹಣದ ರೂಪಕ್ಕೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರಿಗಾದ ಲಾಭ ನಷ್ಟ ಹೀಗಿದೆ.[69]

ಸ್ಥಳ	ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಅಕ್ಕಿಯ ದರ	ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ	ಲಾಭ	ನಷ್ಟ
ಮಂಗಳೂರು	1648	3158	1600	–
ವಿಟ್ಲ	2932	5647	2689	–
ಬೇಕಲ್	1553	2804	1250	–
ಕುರುಪ್	3367	6434	3066	–
ಪುತ್ತೂರು	3075	5645	2570	–
ಬಂಟ್ವಾಳ	3327	5992	2664	
ಕಾರ್ಕಳ	3334	4764	1429	–
ಮೂಲ್ಕಿ	2985	5555	2570	–
ಬಿಲ್ಲಾವರ	3052	2442	–	610
ಬಾರ್ಕೂರು	11839	11109	–	799
ಕುಂದಾಪುರ	11049	9484	–	1464
ಹೊನ್ನಾವರ	5983	8103	2120	–
ಅಂಕೋಲಾ	4978	6828	1849	–
ಒಟ್ಟು ರೂ			21821	2874

ರೈತವಾರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರವಾಗಿ ಮನ್ರೋ ಇಷ್ಟೊಂದು ವಾದವನ್ನು ಮಂಡಿಸಿದರೂ ಜಮೀನನ್ನು ಉಪ, ಅಧೀನ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡಲಾಗುತಿತ್ತು. ಈ ಗೇಣಿದಾರರಿಂದ ಬುಡಮಟ್ಟ ಗೇಣಿಕೀಳುವ ಸಂದರ್ಭ ಬಂದು, ಅದು ನೈಜ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವರ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ತತ್ತ್ವ ಮಂಡಿಸಿದ ಮನ್ರೋಗೆ ವಸ್ತುಶ: ಆಗುತ್ತಿರುವುದು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಲ್ಲ.[70] ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯು ಜಮೀನ್ದಾರರ ಮತ್ತು ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ನೇಮಿತರಾದ ಅವರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಗ್ರಾಮ ಸಿಬ್ಬಂದಿಗೆ ಅತಿ ಕಡಿಮೆ ಮಾಸಿಕ ವೇತನದ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ವಹಿಸಲಾಯಿತು. ಪಟೇಲರು, ಶ್ಯಾನುಬೋಗರು ಅಥವಾ ಕರಣಂ, ತಲಯಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಉಗ್ರಾಣಿಗಳು ಕಂಪೆನಿ ಆಡಳಿತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವುದರ ಮೊದಲೇ ಇದ್ದಿದ್ದರು. ಅವರು ಪರಂಪರಾಗತ ಗ್ರಾಮಸಮುದಾಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನೂ,

ಗೌರವವನ್ನೂ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಮನ್ರೋ ಮತ್ತು ಆತನ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳ ಉದ್ದೇಶ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲೂ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಖಾಯಂ ಆಗುವಂತೆಯೂ, ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗಿರುವಂತೆಯೂ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು.

ಭೂ ಒಡೆತನ ವಿವಿಧ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಗಳು:

ನೆಲವನ್ನು ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಪಡೆದು ಅನುಭೋಗಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವರ್ಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವರ್ಗವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಭೂಮಿ. ಇದು ಕೆನರಾದ ಭೂಮಾಲೀಕರಿಗೆ ಇರುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಕ್ಕು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಮೂಲ ಹಕ್ಕು ಇದಾದ್ದರಿಂದ ಈ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಮೂಲವರ್ಗವೆಂದೂ, ಹಿಡುವಳಿದಾರನನ್ನು ಮೂಲವರ್ಗದಾರನೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[71] 1814 ಜನವರಿ 1ರಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಕರ್ನಲ್ ರೀಡ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸಮಿತಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಹಕ್ಕು ಸಾರದ ಬಂಜರು ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ವಾರೀಸುದಾರರಿಲ್ಲದೆ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಆಸ್ತಿ, ಇವಲ್ಲದೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಒಂದಂಗುಲ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವು ಇರಲಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ವರ್ಗದಾರರು ಅಥವಾ ಮೂಲ ವರ್ಗದಾರರು ಎಂದು ಕರೆಯುವ ಹಿಡುವಳಿದಾರ ವರ್ಗದವರು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು.[72] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಂಟರು, ಬಿಲ್ಲವರು ಮಲೆಕುಡಿಯರು, ಮೊಗವೀರರೇ ಮೊದಲಾದವರು ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಇವರುಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಮೂಲವರ್ಗದಾರರು ಅಥವಾ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದರು.[73] ಮೂಲಿ ಹಿಡುವಳಿಯು ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯ ಹಿಡುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೈಜ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ತುರ್ಕಿಯರು, ಸೈನಿಕರು ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ಸೇವಕರಿಗೂ ನೀಡಲಾಯ್ತು.[74] ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ಪಡೆದ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲದ ಈ ವರ್ಗದವರು ತಾವು ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಬೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಅವರಿಂದ ವಾರ್ಷಿಕ ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭೂ ಸಂಬಂಧ 2 ವರ್ಗಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಕೃಷಿಕರಲ್ಲದ ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂಮಾಲಕರು ಮತ್ತು ನಿಗದಿತ ಗೇಣಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವ ಗೇಣಿದಾರರ ವರ್ಗ.[75] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಘಟಕವನ್ನು ವರ್ಗ ಎನ್ನಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಲತ: ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಾಳೆಗರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದರು, ವರ್ಗಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವನ್ನು ಬೀಜವಾರಿ ಅಥವಾ ಬಿತ್ತುವ ಬೀಜದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಮಾಪನ ಕುಂದಾಪುರದ ಕೆಲಭಾಗ ಹಾಗೂ ಬಾರಕೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿದ್ದದ್ದು ಕೊಯಿಲು, ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಕ್ರೊಯಿಲು ಮಾಡುವ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಭೂ ಪ್ರದೇಶ.[76] ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವು 1800ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ನಂತರ ಭೂ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಭೂ ಮಾಲಿಕತ್ವವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಮನ್ರೋ

ಪ್ರಕಾರ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದು, ವಾರ್ಷಿಕ ನಿಗದಿತ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ನಿರ್ಧಾರ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಹೊಸ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವುದು, ಕಾರಣ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದಾಗಲೇ ಹೇರಳವಾದ ಸಾಗುವಳಿಗೊಳಪಡದ ಭೂಮಿ ಸರ್ಕಾರದ ಸ್ವಾಮ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದಿತ್ತು. ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ನೀಡಿತು. ಹೀಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಸಗಮೆ ಮೂಲವರ್ಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೊಸಗಮೆ ಎಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಆರಂಭವಾದ ನಂತರ ಸಾಗುವಳಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಭೂಮಿ. ಇದರ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಗೇಣಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. ಈ ಭೂಮಿಯು ಮಾಲಕನನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಗೇಣಿ ವರ್ಗದಾರನೆಂದು ಕರೆಯುಲಾಯ್ತು.[77] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಒಂದು ವರ್ಗದ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹೈದರಾಲಿಯ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿದ್ದು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಈ ಬಾಕಿದಾರರಿಗೂ ಭೂದಾಖಲೆ ಪತ್ರವನ್ನು ನೀಡಿದೆ.[78] ಇವರನ್ನು ರೈತರೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಅವರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೇರ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡಲು ಅವಕಾಶಕಲ್ಪಿಸಿತು. ಇವರಿಗೆ ನೀಡಿದ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರವನ್ನು ಕುಡುತಲೆ ಎಂತಲೂ ಹಾಗೂ ಈ ದಾಖಲೆ ಪತ್ರ ಹೊಂದಿದವರನ್ನು ಕುಡುತಲೆದಾರ ರೆಂತಲೂ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. (ಕುಡುತಲೆದಾರನೆಂದರೆ ಕುಡು=ಕೊಡು, ತಲೆ=ತಲೆ ಹೀಗೆ ಕಡುತಲೆ ಎಂದರೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಗೇಣಿ ಕೊಡುವ ವ್ಯಕ್ತಿ). ಮೂಲವರ್ಗದಾರ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಿ ಗೇಣಿ ವರ್ಗದಾರರ ನಡುವೆ ಯಾವುದೇ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಈ ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಈ ಹಿಂದೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕರು ಈಗ ಭೂ ಒಡೆತನ ಹೊಂದಿ ತಾವೇ ಸ್ವತ: ಭೂಮಾಲಕರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ನೀಡುವ ಪದ್ಧತಿ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಕೃಷಿಯೇತರ ವರ್ಗವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸೈನಿಕ ಪ್ರಧಾನರಾದ ಬಂಟರು, ಜೈನರು, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದ ಮಠಗಳು, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಒಡೆತನದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಸ್ವತ: ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ, ಭೂರಹಿತ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಭೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಗೇಣಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಭೂಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಈ ಮಾಲಕರುಗಳೇ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೇರವಾಗಿ ಉತ್ತರದಾಯಿತ್ವ ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಕೃಷಿ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವು ಸುಧಾರಣೆಯಾಗದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಮಾನವ ಶ್ರಮವು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರದಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಜನರ ವಲಸೆ ಆರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೊಂದಿದ ಹಳ್ಳಿಯ ಭೂಮಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನೈಜ ಕೃಷಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಆರಂಭವಾಯ್ತು.[79] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 4

ವಿಧದಗೇಣಿಪದ್ಧತಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು ಅವುಗಳೆಂದರೆ

1. ಮೂಲಗೇಣಿ
2. ಖಾಯಂಗೇಣಿ
3. ವ್ಯಾದೆ ಗೇಣಿ ಮತ್ತು
4. ಚಾಲಗೇಣಿ.[80]

ಮೂಲಗೇಣಿ ಹಿಡುವಳಿಯು ಪ್ರಮುಖ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲು ನಿಗದಿತ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ನೀಡಿ ಮೂಲಗೇಣಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅವಕಾಶವೂ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಮೂಲಗೇಣಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗಾಗಿ ಪಡೆದರೆ, ಅದು ಖಾಯಂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮೂಲಗೇಣಿದಾರ ವಾರ್ಷಿಕ ನಿಗದಿತ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಭೂಮಾಲಿಕನಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರುತ್ತಾನೋ, ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಈತನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆತಂಕವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮೂಲಗೇಣಿದಾರನು ತಾನು ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಬಾವಿ, ಕಾಲುವೆ ತೋಡುವುದು, ಮರನೆಡುವುದು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮೂಲಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂಮಾಲಕನಿಂದ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಪರಾಧೀನಗೊಳಿಸುವ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ.[81] ಮೂಲಗೇಣಿ ಹಿಡುವಳಿಯು ಭೂಮಾಲಕರಾದ ಬಂಟರು, ಜೈನರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವ ಕುಂದಾಪುರ, ಉಡುಪಿ, ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಬಾರಕೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿತ್ತು. 1920ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೂಲಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ದಾವೆಯೊಂದನ್ನು ಹೂಡಲಾಯ್ತು. ಆಗ ಮೂಲಗೇಣಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ತನಿಖೆ ಮಾಡಲಾಗಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿರಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ, ಭೂಮಾಲಕ ಅಥವಾ ಮೂಲವರ್ಗದಾರರು, ಮೂಲಗೇಣಿಗಾಗಿ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಸ್ವಂತ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಗೆ ಕುಟುಂಬದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೀಡುತ್ತಾನೆ, ಅಥವಾ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದ ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನೀಡುತ್ತಾನೆ ಎಂದಿದೆ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಲಗೇಣಿದಾರನಿಗೆ ಫಲವತ್ತಾಗಿರದ, ಕೀಳು ಗುಣಮಟ್ಟದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[82] ಮೂಲಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕೃಷಿಯು ವಿಸ್ತರಣೆಯಾಗಿ, ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಳಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಯು ಇತರ ಗೇಣಿಪದ್ಧತಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ಮೂಲಗೇಣಿಯು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಗೇಣಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಗೇಣಿದಾರರು ಮೂಲಗೇಣಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು.[83] ಈ ಹಿಡುವಳಿಯು ಖಾಯಂ ಆಗಿರುವುದರಿಂದ, ಗೇಣಿದಾರ ಹೆಚ್ಚಿನ ಶ್ರಮವನ್ನು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವ್ಯಯಿಸಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಮೂಲಗೇಣಿದಾರರು ಅಧೀನ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು.

ಮೂಲಗೇಣಿ ಭೂಮಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಏರಿಸಿದಾಗ ಆ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ಭೂಮಾಲಕರೇ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೂಲಗೇಣಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರುವ ಹಕ್ಕು ಗೇಣಿದಾರನಿಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅಡವು ಇಡಬಹುದು. ಮೂಲಗೇಣಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರ ಶಾಶ್ವತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಖಾಯಂಗೇಣಿ ಹಿಡುವಳಿಯು ಮೂಲಗೇಣಿಯಂತೆ ನಿಗದಿತ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಾಗಿದೆ.[84] ವ್ಯಾದೆಗೇಣಿಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಿಗದಿತ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ಪಡೆಯುವುದಾಗಿತ್ತು, ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 5 ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ 20 ವರ್ಷದವರೆಗೂ ಖಾಯಂ ಗೇಣಿ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಚಾಲಗೇಣಿದಾರರು ಯಾವಾಗಲೂ ಭೂಮಾಲಕನ ಕೃಪೆಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕ ಯಾವಾಗ ಬೇಕಾದರೂ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆದು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ನೀಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ವ್ಯಾದೆಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಚಾಲಗೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಯು ಸ್ಥಳದಿಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೂಮಾಲಕರಿಂದ ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ಬೇರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದು, ಬಹುತೇಕ ಗೇಣಿದಾರರು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದರು,ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರೇ ಇವರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗೇಣಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಯು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಭೂಮಾಲಕರೆ ಮಾರವಾಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಬಡ್ಡಿದಾರನಂತೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗೇಣಿದಾರ ನಿರಂತರ ಸಾಲದಲ್ಲಿದ್ದು, ಸಾಗುವಳಿದಾರ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಾರನಾಗಿ ದ್ವಿಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.[85] ಈ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಶಾಶ್ವತ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ತಾನು ಗೇಣಿಗೆ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವಿದ್ದು ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಗೇಣಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ ನೀಡಿದ ಮೇಲೆ, ಉಳಿಯುವ ಉತ್ಪನ್ನವು ಗೇಣಿದಾರನ ಕೂಲಿಗೆ ಸಮನಾಗಿರುತ್ತದೆ.[86] ಕೆಲ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಉಳಿಕೆಯು ಆತನ ಕೂಲಿಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರ ಪೂರ್ತಿ ಪರಾವಲಂಬಿಯಾಗಿದ್ದು, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಆತನಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಹಿಡಿತವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಹಿಂದುಳಿದಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ನಾಯರ್‌ಗೇಣಿ ಎಂಬ ಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾರಕೂರಿನಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾನೆ.[87] ನಾಯರ್ ಗೇಣಿಯ ಕುರಿತು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿದ್ದು ಇದೂ ಕೂಡ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೇಗಿಲನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ, ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಗೇಣಿದಾರ ನೀಡುವ ಗೇಣಿಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ಗೇಣಿದಾರನಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆಗ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಪನದ ಗೇಣಿ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತವಾದ

ಗೇಣಿಯು ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ 1/3 ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ ಸುಮಾರು 1/2ದಷ್ಟು ಗೇಣಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[88] ಗೇಣಿಯನ್ನು ಆ ಭೂಮಿಯ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಬೆಳೆಯ ಸರಾಸರಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಗೇಣಿ ನಿಗದಿ ಮಾಡುವಾಗ ಭೂಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಜಾಸ್ತಿ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ಹಾಗೂ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂತೀರ್ವೆ ನಿಗಧಿಯ ಸಂಧರ್ಭ ಕಡಿಮೆ ಲೆಕ್ಕ ನೀಡುವುದು ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಬಯಲು ಭೂಮಿ ಒಂದು ಮುಡಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಬೇಕಾಗುವ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಭೂಮಿಯಾದರೆ, 20 ಮುಡಿ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಾದರೆ ಬಯಲು ಭೂಮಿ ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆಗೆ ರೂ 62 ಉತ್ತಮ ಗುಣ ಮಟ್ಟದ ಮಜಲು ಭೂಮಿಗೆ ರೂ 45 ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಉತ್ತಮ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 15 ಅಥವಾ 17 ಮುಡಿ ಗೇಣಿ ಇತ್ತು. ಮಜಲು ಭೂಮಿಗೆ ರೂ 25 ರಿಂದ 30 ನಿಗದಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಳದರ್ಜೆಯ ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 12 ನಿಗದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೂರ್ವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ ದರವು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದು, 2ನೇ ದರ್ಜೆಯ ಬಯಲು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 35 ರಿಂದ 45 ಆಗಿತ್ತು. ಮಜಲು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 17 ರಿಂದ 27 ಆಗಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ಎಂದೂ ಕೂಡಾ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 5ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.[89] ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಯು ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ದರವನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಯ ಗೇಣಿಯು ಎಕ್ರೆಗೆ ಸುಮಾರು ರೂ 200 ಆಗಿತ್ತು.[90] ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಗೇಣಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಪುತ್ತೂರು ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು ಉಡುಪಿ ಕುಂದಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.

ಗೇಣಿ ಕೊಡು ಕೊಳ್ಳುವುದು ಭೂಮಾಲಕ ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರ ನಡುವೆ ತೀರಾ ಹೊಂದಾಣಿಕೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಬಯಲುಭೂಮಿಯ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಅಕ್ಕಿಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾರಣ ಈ ಭೂಮಿಯ ಬೆಳೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟ ಚೆನ್ನಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮಜಲು ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟುಭೂಮಿಗಳ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಅರ್ಧ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ಉಳಿದರ್ಧ ಹಣದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪಡೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ರೀತಿ ಗೇಣಿ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ಕಾನೂಗಳಿರಲಿಲ್ಲ.[91] ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಯು ಇತ್ತು. ಬಂಜರು ಭೂಮಿ, ತೆರಿಗೆ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಭೂಮಿ, ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದ ಭೂಮಿ ಮುಂತಾದವು ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರವೇ ಸಾಗುವಳಿದಾರನಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದು, ಇವರುಗಳು ತಮ್ಮ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಗೇಣಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಕಂಪೆನಿ ಆಡಳಿತದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭೂಮಿಗೆ ಮೂಲ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು 1859ರಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಮೂಲ

ಪಟ್ಟ ನೀಡುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಲಾಯ್ತು. ಆಗ ಸರ್ಕಾರಿ ಗೇಣಿದಾರರು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯಾ ಮೂಲವರ್ಗದಾರರ ಎಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಮೂಲವರ್ಗದಾರರಾಗುತ್ತಾರೆ.[92]

ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಹೊಸಗಮೆ ವರ್ಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಹಳೆಯ ವರ್ಗ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖದೀಂ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಹೊಸಗಮೆ ವರ್ಗದಾರನಿಗೆ ಗೇಣಿಯು ಮೂಲ ವರ್ಗದಾರರಂತೆ ಇದೆ.[93] ಖಾಲಿ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಇನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸದ ಭೂಮಿಯು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಖಾಲಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲೂ 2 ವಿಧವಿದೆ. 1. ವರ್ಗ ಬಂಜರು ಅಂದರೆ ಒಮ್ಮೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಹಾಗೆ ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಭೂಮಿ. 2. ಎಂದೂ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ ಖಾಲಿ ಬಿಟ್ಟ ಭೂಮಿ. ಮೊದಲ ವರ್ಗದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರ್ಗದಾರ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ 2ನೇ ತರಹದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರವೆ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು.[94] 1823ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಸರ್ಕಾರಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಪಟ್ಟಿ ಮಾಡಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಭೂಮಿಗೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವ 100 ಗಜ ಸರ್ಕಾರಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕುಮಕಿ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಲು ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು 1884ರ ಅರಣ್ಯ ಕಾನೂನಿನ ರೂಲ್ 8ರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಖದೀಂ ವರ್ಗದಾರರು ಕುಮ್ಕಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೊಬ್ಬರ, ಸೊಪ್ಪು ದನಕರುಗಳಿಗೆ ಹುಲ್ಲು, ಮೇವುಗಳಿಗಾಗಿ ಬಳಕೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಅದರೆ ಕುಮ್ಕಿ ಜಾಗದ ಬೆಲೆಬಾಳುವ ಮರವನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವಂತಿಲ್ಲ.[95] ಹೊಸಗಮೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿ.ಶ 1866ರ ನಂತರ ಆದ ಹೊಸಗಮೆ ವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಕುಮಕಿ ಹಕ್ಕು ಇರುವುದಿಲ್ಲ.[96] ಆದರೆ 1866ರ ಹಿಂದಿನ ಹೊಸಗಮೆ ಭೂಮಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕುಮಕಿ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಲಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮಕಿಗೆ ಎಡತಾಗಿರುವ ಖಾಲಿ ಜಾಗವನ್ನು ಹಿಡುವಳಿದಾರನು ಅನುಭವಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ದರ್ಖಾಸ್ತಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿರುತ್ತದೆ. ಪಸ್ಲಿ 1271ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮರಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದ ಒಟ್ಟು ಭೂಮಿ 13360 ಎಕ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕುಮರಿ ಭೂಕಂದಾಯವು ರೂ 17152 ಆಗಿತ್ತು. 1860ರ ಜೂನ್ 16ರ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್‌ನಂತೆ ಕುಮರಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವುದನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಲಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಕುಮರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ 2 ಪಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಅಥವಾ ಕುಮರಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರವೇ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಕುಮರಿ ಬೇಸಾಯಗಾರರನ್ನು ದಂಡ ಸಂಹಿತೆಯಂತೆ ಶಿಕ್ಷೆಗೊಳಪಡಿಸುವುದು. ಈ ಕಾನೂನಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಕುಮರಿ ಬೇಸಾಯ ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು. ಪಸ್ಲಿ 1271ರಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ರೂ 1972 ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬನ್ನು ಪಸ್ಲಿ 1272ರಲ್ಲಿ 741 ಎಕ್ರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದು, ಪಸ್ಲಿ 1260ರಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿಗೆ

ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ, ಪಸ್ಲಿ 1260ರಲ್ಲಿ ರೂ 3853 ಹಾಗೂ ಪಸ್ಲಿ 1267ರಲ್ಲಿ ರೂ 5241ನ್ನು ಹಕ್ಕಲು ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದೆ. 1937–38ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೈತವಾರಿ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಯು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿದ್ದು, ಅದರಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದಾದ್ಯಂತ ಗೇಣಿದಾರರ ಸ್ಥಿತಿ ಹದಗೆಟ್ಟಿತ್ತು. ಒಕ್ಕಲು ಸಮಸ್ಯೆ, ಭೂಮಾರಾಟ, ಭೂ ಅಡವು ಮುಂದುವರಿದಿದ್ದು ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರದವರು ಭೂ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ 1900–1951ರ ನಡುವೆ ಗೇಣಿದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇಕಡಾ 125 ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಸುಮಾರು 70 ಶೇಕಡಾ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಗೇಣಿದಾರರಾಗಿದ್ದರು.[97]

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ ಪಿ – ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ತುಳುವ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ಮಣಿಪಾಲ. 1975, ಪು.18.
2. ಫ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ ಎ ಜರ್ನಿ ಪ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು, ಮಲಬಾರ್ ಆಂಡ್ ಕೆನರಾ. ಸಂ. 3. ಲಂಡನ್, 1807. ಪು.302–27.
3. ಆ್ಯನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇಪಿಗ್ರಾಪಿ 1932, ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್ ಸಂ. 7 ನಂ. 338.
4 ಆ್ಯನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇಪಿಗ್ರಾಪಿ 1931, ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್ ಸಂ. 7 ನಂ. 3.
5. ಜಗದೀಶ್ ಶೆಟ್ಟಿ.ಬಿ. – ಆಗ್ರೊ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ರಿಲೇಶನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಸ್ಟ್ರಕ್ಚರ್ ಇನ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ 1992 ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿಶ್ವ ವಿದ್ಯಾನಿಲಯ ಪು.19.
6. -------------- ಮೇಲಿನಂತೆ___________. ಪು.198.
7. ವಸಂತಮಾಧವ ಕೆ.ಜಿ. ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಇಟ್ಸ್ ಅಗ್ರೇರಿಯನ್ ರಿಲೇಶನ್ಸ್ 1500–1800. ದೆಹಲಿ, 1991, ಪು.176.
8. ಆನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರ್ ಆರ್ಕಿಯೋಲಾಜಿಕಲ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಮೈಸೂರು, 1928. ಪು. 63–64.
9. ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್. 1898.ಪು.81.
10. ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ಟು ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವೆನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ನವೆಂಬರ್1800, ಪು.36ಕೆ.
11. ಮಹಾಲಿಂಗಂ.ಟಿ.ವಿ._ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಲೈಫ್ ಇನ್ ವಿಜಯನಗರ ಎಂಪಾಯರ್. ಮದ್ರಾಸ್, 1955.ಪು. 706.
12 ಸಾಲೆತ್ತೂರು.ಬಿ.ಎ.__ಏನ್ಸಿಯಂಟ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಪ್ ದಿ ತುಳುವಾಸ್.1927.ಪೂನಾ,ಪು.18.
13 ಗುರುರಾಜ ಭಟ್.ಪಿ. – ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ತುಳುವ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ಮಣಿಪಾಲ, 1975, ಪು.16.
14 ವಸಂತ ಮಾಧವ ಕೆ.ಜಿ – ಮೇಲಿನಂತೆ-- ಪು.47–50.
15 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್ ಸಂ. 7 ನಂ. 295,321.
16 ವಸಂತ ಮಾಧವ ಕೆ.ಜಿ – ಮೇಲಿನಂತೆ-- ಪು.49–52.
17. ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್ ಸಂ. 7. ನಂ.295.321.

18. ಮೋರಸ್.ಜಿ.ಎಂ._ಮಂಗಳೂರು ಎ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ಸ್ಕೆಚಸ್ ಮಂಗಳೂರು,1927, ಪು.60.

19. ಗುರುರಾಜಭಟ್.ಪಿ._ಅಸ್‌ಪೆಕ್ಟ್ಸ್ ಆಪ್ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಆಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಲೈಪ್ ಇನ್ ಕರ್ನಾಟಕ.ಮೈಸೂರು,1974,ಪು.25.

20. ಶಿವಣ್ಣ.ಕೆ.ಎಸ್._ಅಗ್ರೇರಿಯನ್ ಸಿಸ್ಟಂ ಆಪ್ ಕರ್ನಾಟಕ 1336-1761. ಮೈಸೂರು,ಪು 25.

21 ವಸಂತಶೆಟ್ಟಿ.ಬಿ.-ಬ್ರಹ್ಮಾವರದಇತಿಹಾಸ.ಪು.35.

22. ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿ.ಬಿ. ಮೇಲಿನಂತೆ- ಪು. 113-114.

23 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್ ಸಂ. 7 ನಂ. 230,296.

24 ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)- ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ. ಸಂ. 6 ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ, ಪು. 136.1997.

25 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್. ಸಂ 7, ನಂ.229.

26 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್. ಸಂ 7, ನಂ.2,ನಂ.325.

27 ----- ಮೇಲಿನಂತೆ---- ಸಂ.7. ನಂ.187..

28 ವಸಂತ ಶೆಟ್ಟಿ ಬಿ. -ಶಾರದಾವಾಣಿ ಸಂಪುಟ 8 ಬಸ್ರೂರು 1985-86; ಪುಟ 45.

29 ರಮೇಶ.ಕೆ.ವಿ._ಹಿಸ್ಟರಿಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ. ಧಾರಾವಾಡ 1970-ಪು.288.

30. ವಸಂತ ಶೆಟ್ಟಿ .ಬಿ. -ಶಾರದಾವಾಣಿ ಸಂಪುಟ 8 ಬಸ್ರೂರು 1985-86, ಪುಟ 45.

31. ಆನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಪಿಗ್ರಾಫ್. 1964, ನಂ. 2

32 ----- ಮೇಲಿನಂತೆ ----------ನಂ.2.

33. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)- ಮೇಲಿನಂತೆ-- ಪು. 136.

34. --------- ಮೇಲಿನಂತೆ ----- ಪು.135.

35. ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್‌ಶನ್ಸ್. ಸಂ 7, ನಂ.2,ನಂ.325.

36. ಜಗದೀಶ ಶೆಟ್ಟಿ .ಬಿ. ಮೇಲಿನಂತೆ-- ಪು.114.

37. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ .ಹೆಚ್. ಎ - ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1895 ಪು. 161-163

38. ------------------- ಪು.161-163.

39. ರಮೇಶ.ಕೆ.ವಿ._ಹಿಸ್ಟರಿಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ. ಧಾರಾವಾಡ, 1970.-ಪು.288.

40. ವಸಂತ ಶೆಟ್ಟಿ.ಬಿ. _ಬಾರ್ಕೂರು ಎ ಮೆಟ್ರೊಪಾಲಿಟನ್ ಸಿಟಿ ಆಫ್ ಆಂಟಿಕ್ಯುಟಿ,ಇಟ್ಸ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್.ಮೈಸೂರು. ಪು.329.

41. ಅನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಪ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಪಿಗ್ರಫಿ.1964.ನಂ.2.

42 ಅನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ತ್ ಆಪ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಪಿಗ್ರಫಿ.1964.ನಂ.2.

43. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಎಚ್. ಎ   ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1895. ಸಂ. 2 ಪು.188.

44. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ) – ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 141.

45 ಮ್ಯಾಕ್ಲೀನ್ ಸಿ.ಡಿ   ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸಂ.1 ಮದ್ರಾಸ್ 1905 ಪು. 103–105.

46. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 142.

47. ಕೃಷ್ಣನಂದ ಹೆಗ್ಡೆ _ದಿ ವರ್ಲ್ಡ್ ಆಫ್ ಬಂಟ್ಸ್. ಮಣಿಪಾಲ. ಪು. 15.

48. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ) – ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 142.

49. ಕೃಷ್ಣಾ ಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯರ್_––ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ಮದ್ರಾಸ್. ಪು.27.

50. ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ಟು ವಿಲಿಯಂ ಪೆಟ್ರಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್,ಮೇ.4.1800.

51. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 133.

52. ––––––––––– – ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂ. 6 ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ.1997. ಲೇಖನ– ಕೆ. ಕೆ. ಎನ್.ಕುಡುಪ್– ಭೂ ಸ್ವಾಮ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ.   ಪು.133.

53. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ . 1248. ಪು.1.

54. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಆನ್ ದಿ ಜಮಾಬಂದಿ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಫಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1248ಮತ್ತು 1249. ಮದ್ರಾಸ್. ಪು. 27.

55. 1878 ರಿಂದ 1883 ರವರೆಗಿನ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವರ್ಷಗಳ ಜಮಾಬಂದಿ ವರದಿಗಳು.

56. ಜಿ.ಒ. ನಂ. 2746 ರೆವಿನ್ಯೂ, ದಿ.13/9/1913.ಮದ್ರಾಸ್.1913.

57. ಬೇಡನ್ ಪೌಲ್– ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಿಸ್ಟಮ್ಸ್ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂ. 1. 1892, ಲಂಡನ್.ಪು22.

58. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 124–128.

59. ಇಂಟರನಲ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ.ಮದ್ರಾಸ್, 1911.ಪು61.

60. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್. ಸಂ. 1, 1894, ಪು.104.

61. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಇಂಟರ್‌ನಲ್ ಅದ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಪ್ ಕೆನರಾ. ಮದ್ರಾಸ್ 1911.ಪು.52.

62. ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ಟು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆಂಟ್ ಆಪ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಪ್

ರೆವೆನ್ಯೂ.ಮದ್ರಾಸ್.1812.ಪು.81.

63. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಫ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮನ್ರೋಸ್ ಲೆಟರ್ ದಿ. 31.5.1800 ಪ್ಯಾರಾ 34.

64. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಫ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮನ್ರೋಸ್ ಲೆಟರ್ ದಿ. 31.5.1800, ಪ್ಯಾರಾ 4.

65. ಸುಂದರ ರಾಜ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ – ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ.ಮದ್ರಾಸ್. 1921, ಪು. 450–53.

66. ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಪಾರ್ ದಿ ಪಸ್ಲಿ 1229, ಪ್ಯಾರಾ 28.

67. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು.133.

68. ಕುರುಪ್ .ಕೆ. ಕೆ. ಎನ್. –ರೈತವಾರಿ ಅಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮನೊಪಲಿ ಸಿಸ್ಟಂ ಇನ್ ಕಾಸರಗೋಡು.ಪು.13.

69. ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್, ದಿ.9.11.1800.ಪು.36ಪಿ.

70. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ––.ಪು. 123.

71. ------------- ಮೇಲಿನಂತೆ –– ಪು.131.

72. ರೀಡ್ಸ್ ಮಿನಿಟ್ ಟು ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ಮದ್ರಾಸ್, 1/1/1818. ಪ್ಯಾರಾ 4, ಪು. 12.

73. ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ – ಎ ಜರ್ನಿ ಫ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ಅಫ್ ಮೈಸೂರು ಮಲಬಾರ್ ಆಂಡ್ ಕೆನರಾ, 1807, ಲಂಡನ್, ಸಂ. 3. ಪು. 32.

74. ಗುರುರಾಜಭಟ್. ಪಿ.– ಸ್ಟಡೀಸ್‌ಇನ್‌ತುಳುವ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್‌ಕಲ್ಚರ್ ಮಣಿಪಾಲ,1975 ಪು.76.

75 ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ .ಎಸ್. ಎಸ್– ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್‌ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ. ಪು.92

76. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಫ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮನ್ರೋಸ್ ಲೆಟರ್ ದಿ.31.5.1800 ಪ್ಯಾರಾ 4.

77. ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಪಾರ್ ದಿ ಪಸ್ಲಿ 1229. ಪ್ಯಾರಾ 28.

78. ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಪ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಪ್ ದಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ.ಸಂ.1. ಮದ್ರಾಸ್ 1885. ಪು192.

79. ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್. ಸ. 2.ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.192.

80. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾಮವಲ್ಸ್ ಅಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1905, ಪು.16.

81. ಮೂಲಗೇಣಿ ರೆಂಟ್ ಎನ್ ಹಾನ್ಸ್ಮೆಂಟ್ ಬಿಲ್,ಜಿ.ಒ.ನಂ.1245,ದಿ.1.6.1920.ಪು.22.

82. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಲೆಟರ್ ಪ್ರಂ ಗ್ರಾಂ ಟು ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ದಿ. 4.3.1920 ಪು.2.
83. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಕಲ್ಟಿವೇಶ್ನ್ ಆಂಡ್ ಸೆಟ್ಲಮೆಂಟ್ ಪಾರ್ 1904,ಮದ್ರಾಸ್,ಪ್ಯಾರಾ 16.
84. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಎಚ್. ಎ-ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1895. ಸಂ. 2 ಪು. 227.
85. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಸ್. ಎಸ್- ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪು.92.
86 ವಿಲೇಜ್ ಕಮಿಟಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ನಂ. 1703 ದಿ. 28.11.1931 ಪು. 78.
87 ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮನ್ರೋಸ್ ಲೆಟರ್ ದಿ. 1.8.1801. ಪು. 170.
88. ಸ್ಟುರಕ್ ಜೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1894, ಸಂ. 1, ಪು. 65.
89. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೀರೀಸ್ ನಂ 11. ಜಿ. ಓ. ನಂ. 752 ದಿ. 25.8.1902 ಪು.19
90. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೀರೀಸ್ ನಂ 11. ಜಿ. ಓ. ನಂ. 41 ದಿ. 15.03.1902 ಪು.16
91. ವಿಲೇಜ್ ಕಮಿಟಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, 1931, ಪು.19.
92. ಸ್ಟುರಕ್ ಜೆ. – ಮೇಲಿನಂತೆ --ಪು. 119-120
93. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಡೆಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ 1853 ಪು.85
94. ಸ್ಟುರಕ್ ಜೆ ಮೇಲಿನಂತೆ --ಪು.129
95. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಲ್ಯ್ಂಡ್ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಪು.26
96. ಸ್ಟುರಕ್ ಜೆ – ಮೇಲಿನಂತೆ --ಪು.120
97. ಪೊಲಿ-ಕೆನರಾ 200 ಮಂಗಳೂರು 2000 ಲೇಖನ ಚಂದ್ರಶೇಖರ ದಾಮ್ಲೆ ಅಗ್ರೇರಿಯನ್ ರೆವಲ್ಯೂಶನ್ ಇನ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ. ಪು. 98.

ಅಧ್ಯಾಯ – 3

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ 1860–1947

ಅಧ್ಯಾಯ 3

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ 1860–1947

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯು 1860ರ ನಂತರದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೂ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರತಿಬಿಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೂಸಂಬಂಧದ ಕಾಯ್ದೆಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. ಭೂಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದೆ. ಆಧುನಿಕ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್‌ರವರ ಹೆಂಚು, ಗೇರುಬೀಜ, ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಕಾಫಿ ಕ್ಯೂರಿಂಗ್ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಉದ್ಯೋಗವನ್ನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲೆ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿವಿದೆಡೆ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನರಿಯಲು ಸ್ಟರಕ್, ಸ್ಟುವರ್ಟ್‌ರ ಜಿಲ್ಲಾಮ್ಯಾನುವಲ್‌ಗಳು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು, ಸುಮಾರು ಒಂದು ಶತಮಾನದವರೆಗಿನ ಈ ಕಾಲವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ರಮಣ ಕಾಲವೆಂದು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಭೂ ಸಂಬಂಧಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳು:

1799–1800ರಲ್ಲೆ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂಗೆ ತನ್ನ ನಿರಂತರ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಭೂಸಂಬಂಧಿ ಲಿಖಿತ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಕೋರಿದ್ದ. ಮನ್ರೋ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀತಿಯು ಸ್ಥಳಿಯ ರೈತರಿಂದ ತೀವ್ರವಾಗಿ ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದುದರಿಂದ 1817ರಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಅಥವಾ ತರಾವೊ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಗಿದೆ. 1804ರಲ್ಲಿ ತಂಬಾಕು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯದ ಒಳಗೆ ತರಲಾಯ್ತು. ಈ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ರೈತ ತಂಬಾಕು ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಂದ ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಬೆಳೆದ ತಂಬಾಕನ್ನು ನಿಗದಿತ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ರಶೀದಿ ಪಡೆದು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕು. 1853ರವರೆಗೆ ಸರ್ಕಾರ ತಂಬಾಕು ಬೆಳೆಯ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತ್ತು.[1] 1802ರಲ್ಲಿ ಕರಣಂ ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್ ಶಾಸನವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕರಣಂ ಅಂದರೆ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ ಹುದ್ದೆಯ ಸೃಷ್ಟಿ ಕರ್ತವ್ಯ ಹಾಗು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ಖಚಿತ ಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ.[2] 1816ರ ಕಾಯ್ದೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮದ ಪಟೇಲರಿಗೆ ಮುನ್ಸಿಪರ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿ, ರೂ 10ರ ಒಳಗಿನ ಗ್ರಾಮದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯಿತು.[3] 1860ರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಯ ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಗಡಿಗುರುತುಸುವಿಕೆ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ತಗಲುವ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಗದ್ದೆಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಭರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಖಾಸಗಿ ಅತಿಕ್ರಮಣ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿ ಜಾಗದ್ದಾದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಯಾ ಮಾಲಕ ಭರಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ಒಮ್ಮೆ ಗಡಿ ಗುರುತು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಆ ಭೂಮಿಯ ಮಾಲಕರದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ.[4]

1863ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆ 20ರ ಪ್ರಕಾರ ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿಸಂಬಂಧ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿ, ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಟ್ರಸ್ಟಿಗಳ ಕೈಯೊಳಗಿದ್ದು, ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಯಾವುದೇ ಹಿಡಿತವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರವು 1863ರ ವಾರ್ಷಿಕ ಜಮಾಬಂದಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ 521 ದಿ. 27.05.1887ರಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದೆಯೊಂದನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ, ಅಂತೆಯೇ ಜಮಾಬಂದಿ ಅಥವಾ ವಾರ್ಷಿಕ ಭೂತೀರ್ವೆ ನಿಗದಿಯ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಒಂದು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 3 ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಆಯಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದಿನ ಜಮಾಬಂದಿ ಇದೆಯೆಂಬುದನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಮಾಹಿತಿಗಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ತಹಶೀಲ್ದಾರರ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅಂಟಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಾಮದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ರೈತರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಜಮಾಬಂದಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಾಗಾಯ್ತು.[5] 1864ರ ಮದರಾಸ್ ಪ್ರೊಪ್ರೈಟರಿ ವಿಲೇಜ್ ಸರ್ವಿಸ್ ಆ್ಯಕ್ಟ್‌ನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಸಂಬಂಧ ಹಿಂದೆ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಾಸನಕ್ಕೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಲಾಯಿತು. 1865ರ ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿ ಕಾಯ್ದೆ 8ರಂತೆ ಭೂಮಾಲಕ ತನಗೆ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಂದ ಬರತಕ್ಕ ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಲಾಯಿತು.

1874ರ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಯ ಮೂಲಕ ಈ ಹಿಂದೆ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅರಣ್ಯಭೂಮಿ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಎಂಬ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಂತ್ಯಗೊಳಿಸಲಾಯ್ತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಆಸ್ತಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಸಿತು, ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1000 ಚದರ ಮೈಲಿ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದ ಅರಣ್ಯ (ರಿಸರ್ವ್‌ಡ್ ಫಾರೆಸ್ಟ್) ಎಂದು ಸಾರಿತು. ತೇಗ, ಬೀಟಿ, ಗಂಧ, ಹಲಸು ಮುಂತಾದ ಮರಗಳನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಿದ ಮರಗಳೆಂದು ಹಾಗೂ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಾದ ಶೀಗೆಕಾಯಿ, ರಾಮಪತ್ರೆ, ಡಾಲ್ಚೀನಿ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭದ್ರತೆಗೆ ಇಡಲು (ಡಿಪಾಸಿಟ್) ವಹಿಸಲಾಯ್ತು. ಔಷಧೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಸಸ್ಯಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಲಾಯ್ತು.[6] 1882ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯ್ತು. ಹಾಗೂ ಇಲಾಖೆಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಭೂದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ದಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಹೆರಿಡಿಟರಿ ವಿಲೇಜ್ ಆಫೀಸರ್ಸ್ ಕಾಯ್ದೆ 1895ರ ಪ್ರಕಾರ ಗ್ರಾಮದ ಮುನ್ಸಿಪರು, ಪಠೇಲರು, ಕರಣಂ ಮತ್ತು ತಲಯಾರಿಗಳ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಅನುವಂಶಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳಾಗಿ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. 1920ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಮೂಲಗೇಣಿ ರೆಂಟ್‌ಎನ್‌ಹ್ಯಾನ್ಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಆ್ಯಕ್ಟ್‌ನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ ಗೇಣಿದಾರರಿಂದ ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯ ಗೇಣಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಿತು.[7] 1860ರ ಭೂ ಸಂಬಂಧದ ಕಾಯ್ದೆಯ 28ನೇ ವಿಧಿಯು 1884ರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿಗೊಂಡು ಅದರಂತೆ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಗಳ ತಾಕುಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಗಡಿ ಗುರ್ತು ಮಾಡಿ, ಗಡಿ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸುಮಾಡಿತು. ಗ್ರಾಮಗಳ

ಗಡಿಗುರ್ತು ಮಾಡಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ವಿಭಜಿಸಲಾಯ್ತು. ಪ್ರತಿ ತಾಕುಗಳ ಗಡಿ ಗುರ್ತನ್ನು ಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.[8]

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವು ಸುಮಾರು 1890ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮಗಳ ಲೆಕ್ಕದ ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿದ್ದು ಅದರಂತೆ, ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ಗದ್ದೆಗಳ ಖಾಯಂ ನೋಂದಣಿ ಬರೆದಿಡಲಾಯಿತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಅರಣ್ಯ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳ ಉಪಟಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಶಿಕಾರಿ ಸಂಘಟಿಸಲು ಆದೇಶಿಸಿತು ಹಾಗು ಉತ್ತಮ ಬೇಟೆಗಾರರಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಶುಲ್ಕವಿಲ್ಲದೆ ಬಂದೂಕು ಪರವಾನಿಗೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಹುಲಿ, ಚಿರತೆ ಆನೆಯಂತಹ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದವರಿಗೆ ಬಹುಮಾನ ನೀಡಿ ಪುರಸ್ಕರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತು. ಆನೆ ಮುಂಜಾಗ್ರತಾ ಕಾಯ್ದೆ 1873ರಂತೆ ರೈತರಿಗೆ ಬೆಳೆ ಹಾನಿಗೈದ ಆನೆಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಲಾಯ್ತು. 1908ರಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತಾಲೂಕೊಂದರಲ್ಲಿ 1571 ಬಂದೂಕು ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಆನೆ ಕೊಂದವರಿಗೆ ರೂ 200 ವಿಶೇಷ ಬಹುಮಾನ ನೀಡುವ ಕಾನೂನನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯ್ತು.[9] ಮದ್ರಾಸ್ ಕಾಯ್ದೆ 1, 1889ರಂತೆ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಫ್ ಆಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಫ್‌ನನ್ನು ಬೇಂಚ್ ಕೋರ್ಟಿನ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.[10] 1902ರ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸರ್ಕಾರವು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡುವ ಸಂದರ್ಭ ಭೂಮಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಆ ಭೂಮಿಯ ವರ್ಗವನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಹಕ್ಕನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು.[11] (ನಂಜ, ಒಣ, ಬಾಗಾಯ್ತುಗಳಂತೆ) ಡಿಸೆಂಬರ್ 20, 1937ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಥಮ ಶಾಸನ ಸಭೆಯ ದ್ವಿತೀಯ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನಿಯ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಆಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವ ಮಸೂದೆ ಮಂಡನೆಯಾಯಿತು. (ಮದ್ರಾಸ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಿಸ್ಟ್ಸ್ ರಿಲೀಫ್ ಬಿಲ್) ಈ ಮಸೂದೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಲಗಾರ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಹಾಗು ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಅಪತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಗೇಣಿದಾರರು ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಹಳೆಯ ಗೇಣಿಬಾಕಿಯನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು.[12]

ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾಧನೆಗೆ ತನಗಿಷ್ಟ ಬಂದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ರಚನೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿಕೊಂಡ ಈಸ್ಟ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿಯು ಗುರುತು ಹಿಡಿಯಲಾರದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಿತು. ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯು ರೈತರ ನಡುವೆ ಶ್ರೇಣೀಕರಣವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು. ನೈಜ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆ, ಕೃಷಿ ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣ ಶೋಷಣೆಯುಕ್ತ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ, ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಕಡೆಗಣಿಸಿದ ವಸಾಹತು ಪ್ರಭುತ್ವದ ಬೇಜವಾಬ್ದಾರಿತನಗಳಿಂದಾಗಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ರೈತರು ನಿರ್ಗತಿಕರಾದರು.

ಭೂ ಒಡೆತನ ವಿವಿಧ ಆಯಾಮಗಳು:

ಸಮಾಜದ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ತನ್ನದೆ ಆದ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ. ಇದು ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೂಲವಾಗಿದ್ದು, ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಕಣಜವಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಪ್ರತಿಷ್ಟೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನೂ ಕೂಡ ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಕ್ಕಳಬಳ್ಳಿಯ ಸಂಬಂಧವೇರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾತೊರೆಯುತ್ತಿರುತ್ತಾನೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಭೂ ಒಡೆತನದ ಪ್ರಮುಖ ಗುಣವಾಗಿದೆ.[13] ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ ಬಂಟರು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಮೊಗವೀರರು, ಮತ್ತಿತರರನ್ನು ಮೂಲಿಕಾರರೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಇವರು ಹೊಂದಿದ ಗೇಣಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೂಲಗೇಣಿ ಅಥವಾ ವಂಶ ಪಾರಂಪರ್ಯವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸುತ್ತಾ ಇರುವ ಭೂಗೇಣಿತನ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[14] ವಿಜಯನಗರ, ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ, ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ, ಮಠಗಳಿಗೆ, ಅಗ್ರಹಾರಗಳಿಗೆ, ಚರ್ಚುಗಳಿಗೆ, ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಹೀಗೆ ಭೂದಾನ ಪಡೆದವರು ನೈಜ ಕೃಷಿಕರಲ್ಲದವರು. ಹಾಗಾಗಿ ಅವರು ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ನೀಡಿ ಅವರಿಂದ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಭೂವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂಮಾಲಕ ವರ್ಗವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು.[15] ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿಯ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ವಾತಾವರಣದ ಪ್ರಭಾವವು ಕೃಷಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಈ ಭಾಗದ ಜನ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವು ಸ್ಥಳೀಯರ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಮನಗಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತ, ಬಂಟರು ಮೊದಲಾದ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದ, ಶ್ರೀಮಂತ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾಗಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಇವರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡರೈತರನ್ನು ಶೋಷಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇವರುಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಸಹಯೋಗಿಗಳಾಗಿ, ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಹತ್ತಿರದಿಂದ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂಪೆನಿ ಆಡಳಿತದ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ, ಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಲಾಗದ ಬಡ ರೈತರಿಗೆ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಹಣ ನೀಡಿ, ಕ್ರಮೇಣ ಅವರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಹಣಪಡೆದ ವರ್ಗದಾರ, ಬಡ್ಡಿ ಹಣ ವಾಪಾಸು ನೀಡಲಾಗದೆ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾರವಾಡಿಗೆ ಮಾರಿ ತಾನು ಆತನ ಚಾಲಗೇಣಿದಾರನಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಿಂದ ದೂರ ಉಳಿಯುತ್ತಿದ್ದು ಮಾರ್ವಾಡಿಗಳ ಹಿತರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿತ್ತು.[16] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತ ಕೊಂಕಣರು, ಗುಜರಾತಿಗಳು ಹಾಗೂ ಇತರ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಗುಂಪುಗಳು, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಣ ಹೂಡುವುದು ಲಾಭದಾಯಕವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭೂಕಬಳಿಕೆ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಸರಳ ಮತ್ತು ಮುಗ್ಧ ರೈತರು ಮಾಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೃಷಿ

ಭೂಮಿಯು ಪಾರಂಪರಿಕ ಮತ್ತು ನೈಜ ಕೃಷಿವರ್ಗದಿಂದ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಮಾರವಾಡಿಗಳ ಪಾಲಾದ್ದನ್ನು 19ನೇ ಶತಮಾನದಾದ್ಯಂತ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ.[17] ಹೀಗೆ ನೈಜ ರೈತ ತನ್ನ ಬಡತನ, ಅನಕ್ಷರತೆ ಮತ್ತು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಾಗಿ, ತನ್ನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿನಾ ಕಾರಣ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ರೂ. 250ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ರೈತರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕುಂದಾಪುರ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದರು. 1892ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭತ್ತ ಮತ್ತು ರಾಗಿಯನ್ನು 4,85,614 ಎಕ್ರೆ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, 25,000 ಎಕ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗು, 9,500 ಎಕ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆಯನ್ನು, 4000 ಎಕ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಳುಮೆಣಸನ್ನುಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.

ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 1896ರಲ್ಲಿ ಭೂಸರ್ವೆ ಮುಗಿದಾಗ: ಪಟ್ಟಾದಾರರ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.[18]

ಪಟ್ಟಾದಾರರು	ಒಂಟಿ ಪಟ್ಟಾ	ಜಂಟಿ ಪಟ್ಟಾ	ನೋಂದಾಯಿತ ಜಂಟಿ ಭೂಮಾಲಕರು
ರೂ 10 ಭೂಕಂದಾಯದ ಒಳಗಿನ ಪಟ್ಟದಾರರು	21,347	1	3
ರೂ 10 ರಿಂದ ರೂ 30ರ ಭೂಕಂದಾಯ	10994	1	2
ರೂ 30 ರಿಂದ ರೂ 50ರ ಒಳಗಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ಒಳಗಿನ ಪಟ್ಟಾದಾರರು	5584	–	–
ರೂ 50ರಿಂದ ರೂ 100ರ ಒಳಗಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ಒಳಗಿನ ಪಟ್ಟಾದಾರರು	4901	–	–
ರೂ 100 ರಿಂದ 250ರ ಒಳಗಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ಒಳಗಿನ ಪಟ್ಟಾದಾರರು	2212	–	–
ರೂ 250 ರಿಂದ 500ರ ಒಳಗಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ಒಳಗಿನ ಪಟ್ಟಾದಾರರು	377	–	–
ರೂ 500 ರಿಂದ ರೂ 1000 ರ ಒಳಗಿನಭೂಕಂದಾಯ ಒಳಗಿನ ಪಟ್ಟಾದಾರರು	98	–	–
ರೂ 1000ಕ್ಕಿಂತ ಮೆಲ್ಪಟ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಪಟ್ಟಾದಾರರು	21	–	–
ಒಟ್ಟು ಪಟ್ಟಾದಾರರು	**45534**	**2**	**5**

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಬೆನ್ನೆಲುಬಾಗಿದ್ದ ಕೃಷಿಯು ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಬೇಸಾಯವಾಗಿರದೆ, ನಂಬುಗೆಬದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಮತಕರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ ಕೊಯ್ಲು, ಕದಿರು ಕಟ್ಟುವುದು, ಉಳುವುದು ಇವೆಲ್ಲಾ ಪೂಜಾ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಕಸುಬುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಗೀತ ಸಾಹಿತ್ಯ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ಜನಪದ ಹಾಡು, ಕುಣಿತಗಳೆಲ್ಲಾ ಮೂಲತ: ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವುಗಳು. ಅವು ತಾನು ಬೆಳೆಸಿದ ಬೆಳೆಯ ರಕ್ಷಣೆಯ ಆಶಯ ಹೊಂದಿರುತ್ತವೆ. ಭೂಮಿ ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿ ಇದ್ದಂತೆ,ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುಗೆಯಾಗಿ ನಡೆದರೆ ಭಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಪರಂಪರಾಗತ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ:

ನೆಲವನ್ನು ಅನುವಂಶಿಕವಾಗಿ ಪಡೆದು ಅನುಭೋಗಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವರ್ಗವು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಹಾಗೂ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿರುವ ಭೂಮಿ. ಇದು ಇಲ್ಲಿನ ಭೂಮಾಲಿಕರಿಗೆ ಮೂಲತ: ಬಂದಿದ್ದ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಹಕ್ಕು.

ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರನೆಂದರೆ ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಹಾಗೂ ನೋಂದಾಯಿತ ಹಿಡುವಳಿದಾರ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಮೂಲಹಕ್ಕು ಇದಾದ್ದರಿಂದ ಆ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಮೂಲವರ್ಗವೆಂದೂ, ಹಿಡುವಳಿದಾರನನ್ನು ಮೂಲವರ್ಗದಾರನೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಯಾರೂ ಹಕ್ಕುಸಾರದ ಬಂಜರು ನೆಲ ಹಾಗೂ ವಾರಿಸುದಾರರಿಲ್ಲದೆ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡ ಆಸ್ತಿ ಇವಲ್ಲದೆ, ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಒಂದಂಗುಲ ಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಇದೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಿಕೊಡುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ.[19] ಅಂದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅದಾಗಲೆ ಸಾಗುವಳಿಗೊಳಪಟ್ಟ ಎಲ್ಲಾ ಭೂಹಿಡುವಳಿಯು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಒಡೆತನಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 1925–26 ರಲ್ಲಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿ ವರ್ಗೀಕರಣದ ವಿವರ [20]

ಭೂವರ್ಗೀಕರಣ ವಿಧ	ಕುಂದಾಪುರ ಎಕ್ರೆ	ಕಾರ್ಕಳ ಎಕ್ರೆ	ಉಡುಪಿ ಎಕ್ರೆ	ಮಂಗಳೂರು ಎಕ್ರೆ	ಕಾಸರಗೋಡು ಎಕ್ರೆ	ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಎಕ್ರೆ	ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯದ್ದು
ಸರ್ಕಾರಿ ರೈತವಾರಿ ಭೂಮಿ	396189	402374	228186	263944	487597	703165	2571455
ಒಟ್ಟು ಸರ್ವೆ ಆದ ಭೂಮಿ	396189	402374	228186	263944	487597	703165	257144
ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ	128500	98236	3758	1353	13862	26670	512409
ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದ ಭೂಮಿ	145256	31029	14176	17449	24361	316075	417606
ಸಾಗುವಳಿ ಬಂಜರು	146927	145139	79050	86042	177391	62956	697525
ಸರಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆ ತೆಗೆಯುವ ಭೂಮಿ	72617	78453	83089	96431	117183	108567	556340
ಸರ್ಕಾರಿ ನೀರಾವರಿ	–	–	–	–	–	–	–

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವರ್ಗ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗೆ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಹಕ್ಕುಳ್ಳ ಅನೇಕ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ತಾವು ಹೀಗೆ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿದಾರರು ಕೂಲಿಕಾರರನ್ನು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡು ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಲ್ಲ ತಾವೇ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಮೂಲಗೇಣಿ, ಚಾಲಗೇಣಿ ಮುಖ್ಯ ಗೇಣಿಪದ್ಧತಿಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಮೂಲಗೇಣಿದಾರರು, ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಅಥವಾ ಆತನ ವಂಶದವರಿಗೆ ನಿಗದಿತ ಪ್ರಮಾಣದ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಆ ಭೂಮಿಯ ಖಾಯಂ ಹಕ್ಕು ಅವರದಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಮೂಲಗೇಣಿದಾರರು ಅನುಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಹಕ್ಕನ್ನು ಜಮೀನ್ದಾರರು ಬೇರೆಯವರಿಗೆ ಮಾರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ಆದರೆ ಅಡವು ಇಡಬಹುದಿತ್ತು, ಅಲ್ಲದೆ ಗೇಣಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರನಿಗೆ ಹಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರನಿಗೆ, ಅವನ ಬಂಡವಾಳ ಮತ್ತು ಶ್ರಮ ಹಾಕಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಜಮೀನನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಹಾಗೆ. ಆದರೆ ಮೂಲಗೇಣಿದಾರನಿಗೆ ವಾರೀಸುದಾರರಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆ ಜಮೀನನ್ನು ಜಮೀನ್ದಾರರು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಈ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವರ್ಗ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಉತ್ಪಾದನಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ

ಒಂದು ಉಪವರ್ಗವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಥವಾ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ಅಥವಾ ಚಾಲಿಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು.[21] ಮೂಲಗೇಣಿಗಳಿಗಿಂತ ಚಾಲಗೇಣಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಮೂಲಗೇಣಿಗಳಿಂದಲೋ ಇಲ್ಲವೆ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಅಥವಾ ವರ್ಗದಾರರಿಂದಲೋ ಭೋಗ್ಯಕ್ಕೆ ಭೂಮಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ವಿಶ್ವಾಸಿಗರಾದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವರ್ಷ ಚಾಲಗೇಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರು ಮೂಲಗೇಣಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಲ್ಲದೆ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭೂರಹಿತ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರರ ಒಂದು ವರ್ಗವು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತ್ತು. ಇವರು ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿದು ಹೊಲವನ್ನು ಉಳುವ, ದನಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವ, ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸುವವರು ಹಾಗೂ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕಡು ಬಡವರಾದ, ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ದೇಶದ ತುಂಬಾ ಇರುವ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿ ತಾನು ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡಲಾಗಲಿ, ಮಾರಲಾಗಲಿ, ಒಂದೇ ಒಂದು ತುಂಡು ಭೂಮಿಯೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ, ಈ ರೈತನು ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಎಷ್ಟು ಅಗತ್ಯವೊ ಅಷ್ಟನ್ನು, ಎಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಕಡಿಮೆ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.[22] ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಮಾಡಿದ ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ಭೂಮಾಲಿಕರು ಮತ್ತು ಮೂಲ ವರ್ಗದಾರರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯ ವಾಣಿಜ್ಯೀಕರಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಈ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಸರಾಸರಿಯಲ್ಲಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಯ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದ ಶೇ 50ರಷ್ಟು ಮೂಲಗೇಣಿದಾರರಿಗೂ ಶೇ 40ರಿಂದ 50 ಚಾಲಗೇಣಿದಾರನಿಗೂ ತಲುಪುತ್ತಿತ್ತು.[23] ಇದರಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಾರಾಟ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಮೀನನ್ನು ಕೊಳ್ಳುವ ಬೆಲೆಯು ಹನ್ನೊಂದು ವರ್ಷಗಳ ಭೂಕಂದಾಯ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿತ್ತು.

ಭೂಮಿಯು ಕೆಲವೇ ಜನರ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಜಮೀನ್ದಾರರಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗಿತ್ತು. ಅವರ ಕೈಕೆಳಗಿರುವ ಸಾವಿರಾರು ಮೂಲಗೇಣಿದಾರರು ನಿಜವಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳಲ್ಲದೆ ವಿವಿಧ ಸ್ವಾಮ್ಯಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ ಬಹುಸಂಖ್ಯೆಯ ಗೇಣಿದಾರರಿದ್ದರು. ಮೂಲಗೇಣಿ, ಖಾಯಂಗೇಣಿ, ವಾಯಿದಾಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಚಾಲಗೇಣಿ. ಇಂತಹ ಹಿಡುವಳಿದಾರರನ್ನು ರೆವೆನ್ಯೂ ರಿಜಿಸ್ಟರಿನಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಿಲ್ಲ. ಈ ಜನರ ಬದುಕು ಬರ್ಬರವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿಯ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಮಠಗಳು, ಚರ್ಚುಗಳು ಮುಂತಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೇರಳವಾದ ಭೂಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವು.[24]

1932–33ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ಹಿಡುವಳಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ಹೀಗಿದೆ [25]

	ಒಟ್ಟು ಹಿಡುವಳಿ					
ತಾಲೂಕು	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ಕುಂದಾಪುರ	44272	67580	64810	276589	108282	344119
ಕಾರ್ಕಳ	66474	62412	70247	247508	136721	309920
ಉಡುಪಿ	63384	100875	72740	364622	136124	465497
ಮಂಗಳೂರು	87158	120654	78091	416674	165249	537328
ಕಾಸರಗೋಡು	244981	229080	57048	268124	302029	497204
ಪುತ್ತೂರು (ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ)	76211	88775	53454	334830	159665	420605
ಒಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯದ್ದು	582480	669326	425590	1908347	1008070	2577673

1932–33 ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ರೂ 2577673ನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿ ಹಾಗೂ ರೂ 331374ನ್ನು ಭೂಸೆಸ್ ಆಗಿಯೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ರೂ 2909047ನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯಾಗಿ ಇಡಲಾಯಿತು. 1951ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ನಿರತರಾಗಿರುವ ಜನಸಂಖ್ಯೆ 289424 ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಕೃಷಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಭಿಸಿರುವವರು 243883 ಜನ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ರೈತ ತನ್ನ ಭೂಮಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ಗದ್ದೆಯ ದಂಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಲಸು, ಮಾವು, ಗೇರು ಹಾಗು ಇತರ ಫಲ ನೀಡುವ, ನೆರಳು ನೀಡುವ ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ತಿಳಿಯದ ಮಹಿಳೆಯರೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಗೆ ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಎಷ್ಟುಬೀಜ ಬೇಕು, ಎಷ್ಟು ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ, ಬೀಜವನ್ನು ಹೇಗೆ ಹದ ಮಾಡಬೇಕು, ದನಕರುಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬ ಸ್ಪಷ್ಟ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇತ್ತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೆಸರ್ಕಾರವು ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳಿಗೆ ನಿರ್ದೇಶನ ನೀಡಿ, ಕುಮಕಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರ್ಗದಾರರಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿ, ಅಂತಹ ಭೂಮಿಯ ಪಟ್ಟಾವನ್ನು ಹಾಗೂ ಭೂದಾಖಲೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿತು. ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಅವರು ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ನೀಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕೃಷಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಭೂಮಿ ಕೃಷಿಗೊಳಪಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತು.

ಒಕ್ಕಲುಗಳೆಂದರೆ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಆತನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಳಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಗದಿತ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನೀಡುವವರು. ಭೂಮಾಲಕನಲ್ಲಿರುವ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರವನ್ನು ಪಟ್ಟಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಾವು ಸ್ಥಳದ ವಿವರಣೆ, ಭೂಮಿಯ ವಿಧ, ಗೇಣಿಯ ವಿಧ ಹಾಗೂ ಗೇಣಿ ನಗದು ಯಾ ವಸ್ತು ಅಥವಾ ಉತ್ಪನ್ನದ ಪಾಲು, ಗೇಣಿ ನೀಡುವ ಕಾಲ, ಕರಾರು ಮಾಡಿದ ದಿನ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಮುಚ್ಚಳಿಕೆಯು ಭೂಮಾಲಕನು ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ

ಬರೆದುಕೊಟ್ಟ ಪತ್ರವಾಗಿದ್ದು ಪಟ್ಟಾದ ಪ್ರತಿರೂಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಅಥವಾ ಭೂಮಾಲಕ ವಿಧಿಸಿದ ಶರ್ತಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಪಟ್ಟಾ ಮತ್ತು ಮುಚ್ಚಳಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸದ್ರಿ ಭೂಮಿ ಇರುವ ಗ್ರಾಮದ ಕರಣಿಕನು ಸಹಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.[26]

1925–26ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 5,56,340 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿಗೊಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಭತ್ತ, ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳೆಗಳಾಗಿವೆ. ವರ್ಷದ 4 ತಿಂಗಳು ಅಂದರೆ ಜೂನ್‌ನಿಂದ ಅಕ್ಟೋಬರ್‌ವರೆಗೆ ಧಾರಾಕಾರ ಮಳೆ ಸುರಿಯುವುದರಿಂದ ಮೇಲ್ಮೈಯ ಫಲವತ್ತಾದ ಮಣ್ಣು ತೊಳೆದು ನದಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರಿ ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪೈರಿನ ಆಯ್ಕೆ, ಬೇಕಾದ ಉಳುಮೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಹಾಕಬೇಕಾದ ಗೊಬ್ಬರದ ಪ್ರಮಾಣ, ನೀರಿನ ವಿತರಣಾ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಇಂತಹ ಅನೇಕ ವಿಚಾರಗಳು ಶತಮಾನದ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವು.[27] ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿತೀರದ ಮಂಗಳೂರು, ಉಡುಪಿ, ಕುಂದಾಪುರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲುಭೂಮಿ ಇದ್ದು ಒಳಭಾಗವಾದ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಪುತ್ತೂರು ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಮಜಲು ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಯು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಇವೆ. ಕರಾವಳಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಡಿಕೆಯಿದ್ದು ಭೂಮಿಯ ಮೌಲ್ಯ ಹಾಗು ಗೇಣಿಯು ಅಧಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲದೆ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಎಡತಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು ಮುಂತಾದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಾಗಾಯ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಈ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ ಇದ್ದು, ಭಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಗೌರವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸದೃಢ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಹೆಮ್ಮೆಯ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ.[28] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಲಿ ಭೂಮಿಯು ಅಧಿಕವಾಗಿದ್ದು,ಖಾಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು 4ಭಾಗವಾಗಿವಿಂಗಡಿಸಿದೆ.

1) ಅಚ್ಚಕಟ್ಟು – ಇದು ಒಮ್ಮೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿ ನಂತರ ಸಾಗುವಳಿ ಖರ್ಚು ಜಾಸ್ತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಹಾಗೆ ಖಾಲಿಯಾಗಿಬಿಡಲಾಗಿರುವಭೂಮಿ.

2) ಲೈಜಕ್ ಬಂಜಾರು –ಇದು ಕೃಷಿ ಯೋಗ್ಯ ಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಖರ್ಚು ತಗಲುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಭೂಮಿ.

3) ಪರಂಬೋಕು–ಇದು ಮನೆ ಅಡಿ ಜಾಗವಾಗಿದ್ದು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ ಹಾಗೆ ಇದ್ದ ಭೂಮಿಯಾಗಿದೆ.

4) ಅರಣ್ಯಭೂಮಿ–ಇದು ದಟ್ಟ ಕಾಡಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಿ.[29]

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಲೆಮಾರಿ ರೀತಿಯ ಕೃಷಿ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದು ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ, ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕಿನ ಒಟ್ಟು 22 ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಲವು

ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕುಮರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಬೆಟ್ಟದ ಜನಾಂಗವಾದ ಮಲೆಕುಡಿಯರು ಈ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಪರಿಣತರು. ಮಲೆಕುಡಿಯರು ಅರಣ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವ ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗದವರಾಗಿದ್ದು, ಬೆಟ್ಟದ ಸಮೀಪ ಇರುವ ಮರಗಿಡಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಭೂಮಿ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಂತರ ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದಿಷ್ಟು ಮರಗಿಡ ಕಡಿದು ಒಣಗಿಸಿ, ಸುಟ್ಟು ಮೊದಲ ಮಳೆ ಬಿದ್ದ ನಂತರ ಆ ಬೂದಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ, ಸುತ್ತ ಬೇಲಿ ಹಾಕಿ ಕಳೆ ತೆಗೆದು ಕೃಷಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ರೀತಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಬಾಬ್ತು ಬೆಟ್ಟದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ಸಣ್ಣ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಮ್ಮೆ ಈ ರೀತಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಪುನ: ಸುಮಾರು 12 ವರ್ಷ ಕುಮರಿ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲವಾಗಿತ್ತು. ಕ್ರಮೇಣ ಮಲೆಕುಡಿಯರಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಇತರ ಜಾತಿಯವರು ಈ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ 1896ರ ನಂತರ ಕುಮ್ರಿಬೇಸಾಯ ಭೂಮಿಗೂ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಕುಮರಿ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗ ಕುಮರಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿ ಕುಮರಿಗಳೆಂದು 2 ವಿಧವಿದೆ. ಸರ್ಕಾರಿ ಕುಮರಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದರೆ ಬೇಸಾಯಗಾರನೆ ನೇರ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡಬೇಕಿತ್ತು. ವರ್ಗ ಕುಮರಿಯಲ್ಲಾದರೆ ಆತ ವರ್ಗದಾರನಿಗೆ ಗೇಣಿ ನೀಡಬೇಕಿತ್ತು.[30] 1860ರಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ಸರ್ಕಾರಿ ಕುಮರಿ ನಿಷೇದಿಸಿ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸುತ್ತದೆ. 1874ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಆಸ್ತಿಯೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯ್ತು.[31] ಈ ಹಿಂದೆ ಕುಮರಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಸಾಗುವಾನಿ ತೋಪು ನೆಡುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತದೆ.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 1849 ಮತ್ತು 1850 ರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾಲೂಕುಗಳ ಕುಮರಿ ಮತ್ತು ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿ ವಿವರ .[32]

	1849 ರ ನಿಗದಿ			1850 ರ ನಿಗದಿ		
ತಾಲೂಕು	ಕುಮರಿ	ಹಕ್ಕಲು	ಒಟ್ಟು	ಕುಮರಿ	ಹಕ್ಕಲು	ಒಟ್ಟು
ಮಂಗಳೂರು	–	66/0/5	66/0/5	–	73/4/5	73/4/5
ಬೇಕಲ್	143/5/11	321/1/10	464/7/9	133/13/0	382/2/8	515/15/8
ಬಂಟ್ವಾಳ	1030/14/7	2/0/0	1932/14/7	521/3/7	557/8/5	1078/12/0
ಉಡುಪಿ	75/8/0	–	75/8/0	66/8/0	9/5/7	75/13/7
ಬಾರ್ಕೂರು	108/10/0	17/3/0	125/13/0	125/8/0	2/12/7	128/4/7
ಕುಂದಾಪುರ	365/10/0	2/10/0	368/4/0	671/4/0	23/9/5	694/13/5

ರೆ.ಹರ್ಮನ್ ಆನಂದರಾವ್ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಸಾಗುವಳಿ ವಿಧಾನದ ಕುರಿತು ವಿವರಣೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಬಯಲುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ 2ರಿಂದ 3 ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ಯೆನೆಲು ಅಥವಾ ಕಾರ್ತಿ, ಸುಗ್ಗಿ ಹಾಗೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಕೊಳಕೆಯಾಗಿದೆ. ಸಾಗುವಳಿಗೆ ನೈಋತ್ಯ ಮಳೆ ಆರಂಭವಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ತಯಾರಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.ಮಣ್ಣನ್ನು ಹದಗೊಳಿಸಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪದೆ

ಪದೆ ಉಳುತ್ತಾರೆ. ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ನೇಜಿಯನ್ನು ತಯಾರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹುಡಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೇಜಿ ತಯಾರಿಸಿದರೆ ಹುಡಿ ನೇಜಿಯೆಂದು, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದರೆ ನೀರ್ ನೇಜಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಭತ್ತದ ಸಸಿಯನ್ನು 30 ದಿನಕ್ಕೆ ಕಿತ್ತು ನಾಟಿ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಯೆನಲು ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ನಂತರ ಕೂಡಲೇ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿ ಸುಗ್ಗಿಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜನವರಿ ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲಿ ಸುಗ್ಗಿ ಬೆಳೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಬಯಲು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ 3ನೆಯ ಬೆಳೆ ಕೊಳಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಳಕೆಗೆ ತಯಾರು ಮಾಡಿ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಮಜಲು ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದು 2ನೇ ಬೆಳೆಗೆ ಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ.[33] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಉತ್ತಮ ತೆಂಗಿನ ಮರವೊಂದು 50 ರಿಂದ 100 ಕಾಯಿ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಉತ್ತಮ ಅಡಿಕೆ ಮರವೊಂದರಲ್ಲಿ 400 ರಿಂದ 500 ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ.

1955–56ರ ಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ.[34]

ಸರಾಸರಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಒಟ್ಟು ಹಿಡುವಳಿದಾರರು	ಒಟ್ಟು ಹೆಕ್ಟೇರ್
2ಹೆಕ್ಟೆರ್‌ಗಿಂತ ಕಡಿಮೆ	42800	27,500
2 ರಿಂದ 4 ಹೆಕ್ಟೆರ್	12300	36045
4 ರಿಂದ 6 ಹೆಕ್ಟೆರ್	7400	37260
6 ರಿಂದ 12 ಹೆಕ್ಟೆರ್	10900	93150
12 ರಿಂದ 24 ಹೆಕ್ಟೆರ್	6200	103275
24 ರಿಂದ 40 ಹೆಕ್ಟೆರ್	2200	66420
40 ರಿಂದ 80 ಹೆಕ್ಟೆರ್	1300	72090
80 ಹೆಕ್ಟೆರ್‌ಗಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ	650	118260
ಒಟ್ಟು	83750	554000

ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಪುರದ ಕೆ. ಎಲ್.ಕಾರಂತರು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯೋಗ ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ. ಕಾರಂತರ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿನ ಆಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸಂತಸಗೊಂಡ ಅಂದಿನ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀ ಗೋನ್ 1934–35 ರಲ್ಲಿ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕಾಳಾವರ ಮತ್ತು ಕೊರ್ಗಿ ಗ್ರಾಮದ 135 ಎಕ್ರೆ ಪಾಳು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇವರಿಗೆ ದರ್ಖಾಸ್ತಾಗಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿಕಾಪು ಮುದ್ದಣ್ಣ ಸೆಟ್ಟರಿಗೆ 60 ಎಕ್ರೆ ಜಾಗವನ್ನು ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ತೋಟಗಾರಿಕೆಗಾಗಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕುತೋಟವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು.[35] 28.12.1934ರಲ್ಲಿ ರಘುರಾಮ ಹೆಗ್ಡೆ

ಮತ್ತು ಭುಜಂಗ ಶೆಟ್ಟಿ ಇವರುಗಳು ತಲಾ 150 ಎಕ್ರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಖಾಲಿ ಬಂಜರು ಜಾಗವನ್ನು ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಅಚ್ಲಾಡಿ ಹಾಗೂ ಕಾವಡಿ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕೌಲೆ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಗೇರು ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ನೀಡುವಂತೆ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದರು. ಅದರಂತೆ ತಲಾ 50 ಎಕ್ರೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಟರ ಯಾನೆ ನಾಡವರ ಸಂಘವು 1907ರಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಂಘವಾಗಿದ್ದು, ಅಂದಿನಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗಾಗಿ ವಸತಿ ಗೃಹವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸಂಘವು ತನ್ನ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವ ಒಂದು ಮಹಿಳಾ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ನ್ನು 1941ರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಸದ್ರಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯ ಆರಂಭಿಸಲು 1944ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್‌ನ 4 ಎಕ್ರೆ ಜಾಗವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವಂತೆ ಮನವಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಯ್ತು. ಅದರಂತೆ 18.10.1945ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಕೊಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್‌ನಲ್ಲಿ 2 ಎಕ್ರೆ ಜಾಗವನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು. ಸದ್ರಿ 2 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಗೆ ಕಂದಾಯ ವಿನಾಯಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ, ಇದನ್ನು ಮಹಿಳಾ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ನಿವೇಶನವಾಗಿರಿಸಲು ಆದೇಶಿಸಿತು. ಸಂಘಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಭೂಮಿ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ 1945ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಅಂದಿನ ಭೂಮಿಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 1500ನ್ನು ನೀಡಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಕೂಡ ಆದೇಶಿಸಲಾಯ್ತು. ಆಗ ಬಂಟ್ಸ್ ಸಂಘದ ಅಧ್ಯಕ್ಷರು ರೂ 3000ವನ್ನು ಚಲನ್ ಸಂಖ್ಯೆ 46 ದಿ. 4.12.1945ರಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಪಾವತಿಸಿ ಇನ್ನೂ 2 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಂಜೂರಾತಿಯನ್ನು ಮಹಿಳಾ ಹಾಸ್ಟೆಲ್‌ಗಾಗಿ ಪಡೆದುಕೊಂಡರು.[36] 21 ಜನವರಿ 1924ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಸ. ನಂ. 97/23 ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ.ನಂ 97/23 ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕು ಮೂಡಬೆಟ್ಟು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 1.35 ಎಕ್ರೆ ಜಾಗವನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನ ಪ್ಯಾರೀಸ್ ಯೂನಿಯನ್ ಆಫ್ ಡಯಾಸಿಸ್‌ರವರಿಗೆ ಶಾಲೆ ತೆರೆಯಲು ಯಾವುದೇ ತೀರ್ವೆ ಇಲ್ಲದೆ ಹಾಗೂ ಯಾವುದೇ ಖರ್ಚುಗಳಿಲ್ಲದೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲಾಯ್ತು. 29.10.1922ರಲ್ಲಿ ಆದಿ ದ್ರಾವಿಡ ಜನಾಂಗದ 8 ಜನ ಅರ್ಜಿದಾರರು ತಮಗೆ ತಮ್ಮದೆ ಮನೆ ಹಾಗೂ ನಿವೇಶನವಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ ನಿವೇಶನ ನೀಡುವಂತೆ ಕೋರಿ ತಲಾ 10 ಸೆಂಟ್ಸ್ ಜಾಗ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವಂತೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದು, ಸರ್ಕಾರ ಅದನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು.[37] ಬಿಲ್ಲವ ಸಮುದಾಯವು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿನಂತಿಸಿ 1 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್‌ನಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಆ ಮೂಲಕ ಆ ಸಮುದಾಯದ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೆರವಾಗುವಂತೆ ವಿನಂತಿಸಿತು. 19.9.1925ರಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಗೋಕರ್ಣನಾಥ ವೆಂಕಟೇಶ ಸೇವಾ ಸಮಿತಿ ಮಂಗಳೂರು ಇವರಿಗೆ 1.22ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಲಯದ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು. ಹೀಗೆ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ನೀಡಿತ್ತು. 1866ಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ರೈತರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನೋಂದಾಯಿತ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಖದೀಂ ವರ್ಗ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಇಂತಹ ಖದೀಂ ಭೂಮಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕುಮಕಿ ಇದ್ದು 1866ನೇ ಇಸವಿಯ ನಂತರ

ಹೊಸದಾಗಿ ರೈತರ ಹೆಸರಿಗೆ ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಹೊಸಗಮೆ ವರ್ಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. ಈ ಹೊಸಗಮ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಕುಮಕಿ ಹಕ್ಕು ಇರುವುದಿಲ.[38]

1850ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಹಕ್ಕಲು ಬೇಸಾಯವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ವೇಗವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಹಕ್ಕಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗೆ ಒಳಪಡಿಸದೆ ಇದ್ದು, ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ರೈತರು ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಮಾಲ್ಡ್‌ಬಿ ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಎಕ್ರೆ ಒಂದರ 8 ಆಣೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಆ ಮೂಲಕ ಮುಂದೆ ರೈತರು ಯಾವುದೇ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಡಿವಾಣ ಹಾಕುತ್ತಾನೆ. ಮಾಲ್ಡ್‌ಬಿಯ ಈ ಅದೇಶದಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಲು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಿಂದಾದ ಬದಲಾವಣೆ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.[39]

ತಾಲೂಕು	ಹಕ್ಕಲು ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿ ಎ. ಜಿ. ಎ	ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪೂರ್ವದವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಎ ಜಿ ಎ	ಭೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಎ. ಜಿ. ಎ	ನಿಗದಿಯ ಮೊತ್ತ ರೂ ಆ ಪೈ
ಮಂಗಳೂರು	96/11/15	4/27/0	91/24/15	73/4/5
ಬೇಕಲ್	1086/28/0	24/16/0	1062/2/0	882/2/8
ಬಂಟ್ವಾಳ	2148/7/0	1033/36/4	1114/10/12	557/8/5
ಉಡುಪಿ	65/13/1	47/2/5½	18/10/11½	9/5/7
ಬಾರ್ಕೂರು	9/5/8	3/26/12	5/18/12	2/12/7
ಕುಂದಾಪುರ	605/20/10½	274/21/14½	330/38/12	167/4/9

1891ರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರವಾಗಿದ್ದ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ರಿಜಿಸ್ಟರ್‌ಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಕೃಷಿವರ್ಗಗಳ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಇವನ್ನು ಜೆ. ಸ್ಟರಕ್ ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿದನು. ಅತಿ ಸಣ್ಣ ರೈತ ಮಾಲಿಕರಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅತಿದೊಡ್ಡ ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂಮಾಲಕರವರೆಗೆ ಒಟ್ಟು 45534 ಜನ ಭೂಮಾಲಕರು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿದ್ದರು.

ಭೂ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು:

ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಪಡೆಯುವುದಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಯಾರದ್ದಿರಬೇಕು ಎನ್ನುವುದು, ಭೂವಿವಾದಗಳಿಗೆ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುತ್ತದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ, ಸರ್ಕಾರದ ಭೂನೀತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ಭೂಮಾಲಕರು ಅನೇಕ ತಕರಾರುಗಳನ್ನು, ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಉಚ್ಛ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಡಿದ್ದರು. ಕೆನರಾದ ಪ್ರಥಮ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಮನ್ರೋ ಕೆನರಾದ ಭೂವಿವಾದಗಳ ಕುರಿತಾದ ತನ್ನ

ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು, ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ, ನೆರೆಯ ಬಾರಮುಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದರೆ 6 ತಿಂಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಒಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯವಿದ್ದರೆ ಜಾಸ್ತಿ ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವ್ಯಾಜ್ಯವು ಭೂ ಸಂಬಂಧಿಯಾಗಿದ್ದು 6 ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಕೇಳಿದ 20 ದೂರುಗಳಲ್ಲಿ 19 ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದು ಹಾಗೂ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೆ ರೀತಿಯ ಭೂಮಿ, ಯಾವುದೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ತಾರದೆ ಇದ್ದರೂ, ಹಿಡುವಳಿ ಪಡೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅಥವಾ ಅದನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ನಷ್ಟವೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ್ಯೂ, ಅಂಥಾ ಭೂಮಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಜನ ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ತುಂಬಾ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.[40] ಇದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಜನ ಭೂಮಿಯ ಬಗೆಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

1801ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಹೈಕೋರ್ಟನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು, 1803ರಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ನ್ಯಾಯಾಂಗದ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು, ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತವನ್ನು, ನಾಗರಿಕ ಕಾನೂನನ್ನು ತಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1803ರಲ್ಲಿ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರವು ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಕಲೆಕ್ಟರುಗಳು ಕಂದಾಯ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಅಧಿಕಾರಗಳೆರಡನ್ನೂ ಪಡೆದರು. 1804ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರನನ್ನು ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಂಡ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. 1806ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು.[41] ಈ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿದ್ದು, ಆತನನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಮತ್ತು ದಂಡಾಧಿಕಾರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. ಈತನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ ಮುಫ್ತಿ ಅಂದರೆ ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾನೂನಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಕ ಹಾಗೂ ಪಂಡಿತ್ ಅಥವಾ ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನಿನ ವಿಶ್ಲೇಷಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಕೆಳಗೆ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿದ್ದು, ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಕಮೀಶನರ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಿದ್ದವು. ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಕೋರ್ಟಿನ ರಿಜಿಸ್ಟಾರ್‌ಗಳಾಗಿ ಕಂಪೆನಿಯ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನೌಕರರನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಸ್ಥಳೀಯ ಕಮೀಶನರ್‌ಗಳಾಗಿ ಗೌರವಯುತ ಭೂಮಾಲಕರು, ಜಾಗೀರ್‌ದಾರರು, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಖಾಜಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರುಗಳು ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಮುನ್ಸೀಫರಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1814–1818ರ ನಡುವೆ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋನನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಲು ವಿಶೇಷ ಕಮೀಶನರ್ ಆಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯ್ತು. ಮನ್ರೋ ಪೋಲೀಸ್ ಮತ್ತು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟೀರಿಯಲ್ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಂದ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈತನ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರಿತು ಅವರಿಗೆ

ಯಾವುದೇ ಜ್ಞಾನವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ಪದೆ ಪದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುರಿತು ಜ್ಞಾನವಿರುತ್ತದೆ, ಅದರಂತೆ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್ 1816ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಕಾರ್ನ್‌ವಾಲೀಸ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬದಲಿಸಿ ಮನ್ರೋ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯ್ತು. ಆ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಮತ್ತು ಪೋಲೀಸ್ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಿಂದ ಕಲೆಕ್ಟರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲಾಯ್ತು. ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯ್ತು. 1816ರಲ್ಲೆ ಪ್ರತಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಮುನ್ಸೀಫರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಯ್ತು. ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಫರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಿಸಲಾಯ್ತು.[42] 1864ರಲ್ಲಿ ಕೆಳ ನ್ಯಾಯಾಲಯವು ಮದರಾಸು ಶಾಸನದ 2ನೇ ಭಾಗವು ಒಬ್ಬ ಗೇಣಿದಾರನ ವಶದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿಲ್ಲವೆಂದು ತೀರ್ಪಿತ್ತಿತು.[43] ಆಗ ವಿಷಯವನ್ನು ಉಚ್ಛ ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಒಯ್ಯಲಾಯ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಜಪ್ತಿಯಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳು ಬಾಕಿದಾರನ ಭೂಉತ್ಪನ್ನಗಳು ಆದರೆ ಮೂಲತ: ಅವು ಭೂಮಾಲಿಕನ ಭೂಮಿಯದು ಎಂದು ತೀರ್ಪಿತ್ತಿತು. ಜಪ್ತಿಯಾದ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಗೇಣಿದಾರನು ಜಮೀನ್ದಾರನಿಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಗೇಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಹಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿತು. ಈ ತೀರ್ಪಿನಿಂದ ಕಂದಾಯ ಪಾವತಿಯು ಗೇಣಿದಾರನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯಾಯಿತು.[44]

1864ರ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಕಾಯ್ದೆಯ 3ನೇಯ ವಿಧಿಯಂತೆ ಯಾವುದೇ ಗೇಣಿದಾರರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಗೇಣಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದಲ್ಲಿ, ಗೇಣಿದಾರ ಆ ಕುರಿತು ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆಗ ಆತ ತನ್ನಿಂದ ಜಾಸ್ತಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದ 2ರಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ವಾಪಾಸು ಕೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಭೂಮಾಲಕ ಶಿಕ್ಷೆಗೂ ಒಳಪಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಸೆಕ್ಷನ್ 3ರಂತೆ ಗೇಣಿದಾರ ಭೂಮಾಲಕನಲ್ಲಿ ಭೂಪಟ್ಟಾ ಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ 3 ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಆತನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾ ನೀಡಬೇಕು, ನಿರಾಕರಿಸಿದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಬಹುದಾಗಿದೆ,ಇದೇ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಬರಹ ಒಪ್ಪಂದದಂತೆ ಗೇಣಿ ನೀಡದಿದ್ದರೆ, ಬಾಕಿ ಗೇಣಿಯ ಬಾಬ್ತು, ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರನ ಚರಾಸ್ತಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.[45] ಮದ್ರಾಸ್ ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಕಾಯ್ದೆ 1888ರಂತೆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಪಟೇಲರಾದ ಮುನ್ಸೀಪರು ರೂ 20 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆಸ್ತಿ ಮೌಲ್ಯದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದವರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಗ್ರಾಮದ ಸಣ್ಣಪುಟ್ಟ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಗ್ರಾಮದ ಹಂತದಲ್ಲೆ ಪಟೇಲರ ಮಧ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯದಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರು ಮೇಲ್ವರ್ಗ ಅಥವಾ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯಿಂದ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತ, ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಡುತಿತ್ತು. 1831ರ ರೆಗ್ಯುಲೇಶನ್ 4 ಮತ್ತು 1865ರ ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಮತ್ತು ಆತನ ವಿಭಾಗೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು

ಸಿವಿಲ್ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.

1888 ರಿಂದ 1892ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಭೂಸಂಬಂಧದ ಸಿವಿಲ್ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ.[46]

ವರ್ಷ	ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಜ್ಯ		ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಜ್ಯ		ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ	
	ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯ ರೂ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯ ರೂ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಮೌಲ್ಯ ರೂ
1988	2251	773359	2613	112742	816	ತಿಳಿದಿಲ್ಲ
1889	2321	836969	2590	112490	671	”
1890	2367	898846	2563	105030	847	”
1891	2345	830362	2553	107686	787	”
1892	2338	1100987	2774	125976	591	”
ಒಟ್ಟು ಸರಾಸರಿ	2324	888105	2623	112785	742	”

1892ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 186 ಜನರಿಗೆ ಒಂದು ಮೊಕದ್ದಮೆ ಇತ್ತು. (1:186) ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಮೊಕದ್ದಮೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಮುನ್ಸೀಪರೇ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. 1882–1892ರ ನಡುವೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ 433 ನಿರಂತರ ಮನವಿಗಳು ಹಾಗೂ 72 ಇತರ ಮನವಿಗಳಿದ್ದವು. ವಾರ್ಷಿಕ ಸರಾಸರಿ 409 ನಿರಂತರ ಮನವಿಗಳು ಹಾಗೂ 74 ಇತರ ಮನವಿಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. 1887ರಲ್ಲಿ 174 ಮನವಿಗಳು ತೀರ್ಮಾನವಾಗದೆ ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿದ್ದವು. 1892ರಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕೆ 204 ದಿನ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಮೇಲ್ಮನವಿ ಕೇಸ್‌ಗಳಿಗೆ 253 ದಿನಗಳು ಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಸರಾಸರಿ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ 100 ಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಮನವಿಗಳಿತ್ತು.[47] ಜಿಲ್ಲಾ ಮುನ್ಸೀಫ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಉಪ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮಂಗಳೂರು ಇಲ್ಲಿ 1916–26ರ 10 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ 49,322 ಮತ್ತು 3692 ಸಣ್ಣ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ್ದು, ಮುನ್ಸೀಫ್ ಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ರೂ 52 ಮತ್ತು ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ರೂ 206 ಮೌಲ್ಯದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯ್ತು.[48]

1916–25ರ ನಡುವೆ ಸಿವಿಲ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಬಂದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಹೀಗಿವೆ.[49]

ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ವರ್ಗ	ವ್ಯಾಜ್ಯ ತೀರ್ಮಾನವಾದ ಸಂಖ್ಯೆ	ವ್ಯಾಜ್ಯದ ಮೌಲ್ಯ	ತೀರ್ಪಾದ ವ್ಯಾಜ್ಯ	ಮೇಲ್ಮನವಿ	ತೀರ್ಮಾನ
ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯ	5374	14100	–	–	–
ಗ್ರಾಮ ಬೆಂಚ್ ಕೋರ್ಟ್	470	19/0/0	–	–	–
ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಕೋರ್ಟ್	1709	15/7/0	–	–	–
ಕಂದಾಯ ಕೋರ್ಟ್	8	89/14/0	8	8	6
ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮುನ್ಸೀಫ್ ಕೋರ್ಟ್	4655	322/0/0	3410	483	443
ಅಧೀನ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ	79	7449/0/0	50	16	14
ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಕೋರ್ಟ್	5	5518/0/0	–	–	39

1890ರಲ್ಲಿ ಭೂಪಟ್ಟಾ ವರ್ಗಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ತೀರ್ಮಾನವಾದವು. ನೋಂದಾವಣೆ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಸುಮಾರು 868 ಅರ್ಜಿಗಳು ಭೂಪಟ್ಟಾ ವರ್ಗಾವಣೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ 118 ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು 986 ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದು ಅದೇ ವರ್ಷ ಒಟ್ಟು 905 ನೋಂದಾವಣೆ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಬಂದ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಒಟ್ಟು 1698 ಅರ್ಜಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದು, ಹಿಂದಿನ 408 ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಒಟ್ಟು 2106 ಅರ್ಜಿಗಳಿದ್ದು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 1827 ಅರ್ಜಿಗಳನ್ನು ಅದೇ ವರ್ಷ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಹೀಗೆ 1890ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಭೂಪಟ್ಟಾ ವರ್ಗಾವಣೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ 3092 ಅರ್ಜಿಗಳಲ್ಲಿ 2732ನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯ್ತು.[50]

1920ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಕುಮಕಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪರಿಶಿಷ್ಟ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿದವರಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಗ ವರ್ಗದಾರರು ಮದ್ರಾಸ್ ಶಾಸನ ಸಮಿತಿಯ ಸದಸ್ಯರಾದ ಪಿ. ಶಿವರಾವ್ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ವಿರೋದಿಸಿದ್ದರು. ವಿಷಯದ ಕುರಿತಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಶಾಸನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತೃತ ಚರ್ಚೆಯಾಗಿ ನಂತರ ಕುಮಕಿಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ವರ್ಗದಾರರಿಗೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. 1920ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಮೂಲಗೇಣಿ ಹಿಡುವಳಿ ಕುರಿತಾಗಿ ಒಂದು ರಿಟ್ ಅರ್ಜಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಅಂದಿನ ಮುಖ್ಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಗ್ರಾಮ್ ಕಂದಾಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಲಾಯ್ಡ್‌ಗೆ ಈ ಕುರಿತು ತನಿಖೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸಿದ್ದ. ತನಿಖೆಯಿಂದ ಮೂಲಗೇಣಿ ಪದ್ಧತಿ ಜೀವಂತವಿರಲು ಭೂಮಾಲಕ ತನ್ನ ಸಂಬಂಧಿ ಅಥವಾ ಜಾತಿಯ ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗಾಗಿ ನೀಡಿರುವುದೆ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಬಂತು. 1909ರಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರು ಲ್ಯಾಂಡ್‌ಲಾರ್ಡ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲು ಮನವಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರಸ್ತುತ ಇರುವ ಮುನ್ಸೀಫ್ ಕೋರ್ಟ್‌ಗಿಂತ ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಶುಲ್ಕ ನೀಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಫರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೆ ಇರುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಾಜ್ಯದ ಕುರಿತು ಅವರಿಗೆ ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಜ್ಞಾನ ಇರುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಲಯದಲ್ಲಿ

ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡುವುದೆಂದರೆ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಶುಲ್ಕ ಮತ್ತಿತರ ಶುಲ್ಕಗಳೊಂದಿಗೆ ಅರ್ಜಿದಾರ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಣ ಮತ್ತು ಸಮಯವನ್ನು ವ್ಯಯಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಇರುವ ಪಟೇಲರನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಪರಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅವರುಗಳು ಸ್ವಜನ ಪಕ್ಷಪಾತವೆಸಗುವ ಸಂಭವ ಜಾಸ್ತಿಯಿದ್ದು ಹಾಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಪಟೇಲರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸ ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಫರನ್ನು ನೇಮಿಸಲು ಭೂಮಾಲಕರ ಸಂಘವು ಬಲವಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು.[51] ಸರಕಾರ ಅರಣ್ಯ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಹೇರಳ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯವೆಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಘೋಷಿಸಿತು. ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕಿನ ಶರಣಯ್ಯ ಲಿಂಗಯ್ಯ ಎಂಬ ರೈತ ಸರ್ಕಾರ ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿಸಿದ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಖದೀಂ ವರ್ಗ ಭೂಮಿಯ 100 ಗಜ ಕುಮಕಿ ಸೇರುತ್ತದೆಂದು ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ಕಾರ ಈತನ ಮನವಿ ಪರಿಶೀಲಿಸಿ ಆತನ ಕುಮಕಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತದೆ. ಅದೇ ರೀತಿ ಅಡೂರು ಕಸಬದಲ್ಲಿ ಕರಿಯಪ್ಪ ಎಂಬ ರೈತನು ತನ್ನ ವರ್ಗ ಭೂಮಿ ಸ.ನಂ. 320 ಅರಣ್ಯ ಮೀಸಲು ಗಡಿಯೊಳಗೆ ಬರುತ್ತದೆಂದು ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ಕಾರ ಆತನ ಮನವಿಯನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೊಳಪಡಿಸಿ ಆತನ ಭೂಮಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ನೀಡಲು ಅದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಕುಂದಾಪುರ ತಾ. ಕುಳುಂಜೆ ಗ್ರಾಮದ ಬಾಕುಡಿ ಹೊಲವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದು, ಸದ್ರಿ ಹೊಲಕ್ಕೆ ತಾಗಿಕೊಂಡಿರುವ ವರ್ಗದಾರರಾದ ಬಿಳಗಿ ರಾಮರಾವ್ ಇವರು ಮೀಸಲು ಭಾಗವು ತನ್ನ ಖದೀಂ ವರ್ಗ ಭೂಮಿಯೆಂದು 12.09.1909ರಲ್ಲಿ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ಸರ್ಕಾರ ಶ್ರೀಯುತರ ಹಕ್ಕನ್ನು ಒಪ್ಪಿ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಪರಿಹಾರವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ. ಹಾಗೂ ಆ ಭೂಮಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕನ್ನು ವರ್ಗಾದಾರರಾದ ರಾಮರಾವ್ ಸರಕಾರದಿಂದ ಪರಿಹಾರ ಪಡೆದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಸದ್ರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೀಸಲು ಅರಣ್ಯವೆಂದು ಘೋಷಿಸಲಾಯ್ತು.[52] ಹೀಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ ಮೀಸಲು ಘೋಷಿಸುವಾಗ ವರ್ಗದಾರರ ಮನವಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅವರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ರೈತರ ಸಾಲದ ಮರುಪಾವತಿ ರಾಜಿಸೂತ್ರಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಕೃಷಿಕರ ಸಾಲ ಕಾಯ್ದೆ ತಿದ್ದುಪಡಿ 1935ನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಸಾಲದ ರಾಜಿ ಸಂಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ರೈತರು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿಸಲು ಕಷ್ಟವಾದ ಸಂದರ್ಭ ರಾಜಿ ಸಂಧಾನದ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಕೆಲ ರಿಯಾಯಿತಿ ನೀಡಿ ಹೂಡಿದ್ದ ವ್ಯಾಜ್ಯವನ್ನು ವಾಪಾಸು ಪಡೆಯಲಾಯ್ತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಮಂಗಳೂರಿನ ಅತ್ತಾವರದ ಮಿಲಾಗ್ರಿಸ್ ಚರ್ಚ್‌ನವರು ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್‌ನ. 54 ದಿ. 8.1.1909 ರಂತೆ ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸದ್ರಿ ಚರ್ಚ್‌ಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಗೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ 587 ದಿ.10.8.1821ರಂತೆ ಕಂದಾಯ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆದಾಗ್ಯೂ ಹೊಸ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವೆ ಸಂದರ್ಭ ಸದ್ರಿ ಭೂಮಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದು,

ಇದರ ವಿರುದ್ಧ ಚರ್ಚ್ ಆಡಳಿತವು ಜಿಲ್ಲಾ ಮುನ್ಸಿಪರ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮಂಗಳೂರು ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಿತು. ವಿಚಾರಣೆ ಆಲಿಸಿದ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಚರ್ಚಿನ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವಿಧಿಸಿದ್ದು ತಪ್ಪೆಂದೂ ಈಗಾಗಲೇ ಚರ್ಚ್ 1906, 1907 ಮತ್ತು 1908ರಲ್ಲಿ ಸದ್ರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ನೀಡಿದ ಭೂಕಂದಾಯ ಹಣ ಒಟ್ಟು ರೂ 22 ಆಣೆ 15 ಪೈಸೆ 7ನ್ನು ವಾರ್ಷಿಕ ಶೇ 6ರ ಬಡ್ಡಿಯಂತೆ ಒಟ್ಟು ರೂ 24–6–6 ವಾಪಾಸು ಮಿಲಾಗ್ರಿಸ್ ಚರ್ಚಿಗೆ ನೀಡುವಂತೆ ದಿ.28.8.1909ರಲ್ಲಿ ಆದೇಶಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ಆದೇಶವನ್ನು ಒಪ್ಪಿ, ಯಾವುದೇ ಮೇಲ್ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸದೆ ಕೋರ್ಟ್‌ನ ಡಿಕ್ರಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸುತ್ತದೆ.[53] ಹೀಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರು ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ನಡುವೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯಗಳಿದ್ದವು.

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ದದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿತು.ನ್ಯಾಯಾಂಗವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಧಾನ ಉಪಕರಣವಾಯ್ತು. ಈ ಹಿಂದೆ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಮಧ್ಯಸ್ಥರು, ಜಮೀನ್ದಾರರು ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಡಿಮೆಯಾಯ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ವಿಳಂಬ ಮತ್ತು ದುಬಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಶುಲ್ಕ, ಸ್ಟ್ಯಾಂಪ್ ಮತ್ತು ದಂಡವನ್ನು ಜನರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮನ್ರೋ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ಉನ್ನತ ಹುದ್ದೆಗೆ ನೇಮಕ ಮಾಡಿರಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಜನಾಂಗೀಯ ತಾರತಮ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನವು ಹಕ್ಕು ಸಂಬಂಧದ ದಾವೆಗಳು, ಗೇಣಿ ಬಾಕಿ ದಾವೆ ದಾರಿ ಸಮಸ್ಯೆ ನೀರಿನ ಹಕ್ಕು ಮತ್ತು ಹಿಸ್ಸೇ ದಾವೆಗಳಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಸಿವಿಲ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಭಾಗ ಮತ್ತು ಜಿಲ್ಲಾ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವಿಭಾಗಗಳೆಂದು 2 ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯ್ತು. ತಾಲೂಕು ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಎರಡು ಘಟಕಗಳಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಟೇಲರು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರಂತೆ ನ್ಯಾಯ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ರೂ 500 ರವರೆಗಿನ ದಾವೆಗಳನ್ನು ಪಟೇಲರೆ ಗ್ರಾಮ ಚಾವಡಿಗಳಲ್ಲಿ ತೀರ್ಮಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪಟೇಲರಿಗೆ ದಂಡಾಧಿಕಾರ ಇಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ರಾಜಿಯ ಮೂಲಕವೆ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮದ ರೈತರ ನಡುವಿನ ದಾರಿ ವಿವಾದ, ನೀರಿನ ವಿವಾದ, ಆಸ್ತಿಯ ಪಾಲಿನ ವಿವಾದ ಪಟೇಲರ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು, ಗ್ರಾಮ ಚಾವಡಿ, ಮರದಕಟ್ಟೆ ಅಥವಾ ಪಂಚಾಯತಿ ಕಟ್ಟೆಗಳೇ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರ ಅನಕ್ಷರತೆ, ಬಡತನ, ದೀನಸ್ಥಿತಿ, ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಟೆ ಇವುಗಳೆ ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಾಲಕರ ವಿರುದ್ಧ ಕೋರ್ಟ್, ಕಚೇರಿಯ ಮೆಟ್ಟಲೇರದಂತೆ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಆಳದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಗೇಣಿದಾರರಲ್ಲಿ ಆಕ್ರೋಶ,

ಅಸಮಾದಾನಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೀಳರಿಮೆಯಿಂದ ಆತನ ವಿರುದ್ಧ ವ್ಯಾಜ್ಯ ಹೂಡಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 19ನೆ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಒಕ್ಕಲು ಮಸೂದೆ ಜಾರಿಗೆ ಬರುವವರೆಗೂ ನ್ಯಾಯಲಯದ ಮೆಟ್ಟಲೇರಿದ ಭೂವ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಕಡಿಮೆ ಎಂದೆ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ. ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯನವರ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಕಾದಂಬರಿಯು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬವೊಂದರ ದಾಯಾದಿ ಕಲಹದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ.

ಭೂಮಾಲಕ ಹಾಗೂ ಗೇಣಿದಾರರ ಸಂಬಂಧ:

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸರಕಾರದ ಭೂ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ದೋಷ ಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದುದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರು ದಯನೀಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇಳಿಯಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಹಲವು ಬಗೆಯ ಭೂಸ್ವಾಮ್ಯಗಳು ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೆ ಜೀತಗಾರಿಕೆಗೆ ಉಪ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಿಕ ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರ ಸಂಬಂಧವು ಆತ್ಮೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಭೂಮಾಲಕರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಗೇಣಿದಾರನಿಗೆ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಮತ್ತಿತರ ಅಗತ್ಯಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ಗೇಣಿದಾರರು ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ವಿದೇಯರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಸೌರಮಾನ ಯುಗಾದಿಯಂದು (ಕೃಷಿ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಸೌರಮಾನ ಯುಗಾದಿಯು ಹೊಸ ವರ್ಷದ ಆರಂಭವಾಗಿರುತ್ತದೆ) ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ತಾವು ಬೆಳೆದ ತರಕಾರಿಯನ್ನು ಭೂಮಾಲಿಕರಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೀಡುತಿದ್ದರು.[54] ಸೌರಮಾನ ಯುಗಾದಿಯಂದು ಚಾಲ್ತಿ ಗೇಣಿದಾರ ತನ್ನ ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಬಾಕಿಯನ್ನು ತೀರಿಸಬೇಕು ಹಾಗೂ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಕೃಷಿಗೆ ಅನುಮತಿ ಪಡೆಯಬೇಕು. ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರನ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ಆತ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಗೇಣಿಗೆ ಭೂಮಿ ನೀಡುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದರ್ಥ. ಭೂಮಾಲಕ ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರ ನಡುವೆ ಆಗ ಯಾವುದೇ ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇಡೀ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪರಸ್ಪರ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ 1860ರ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರರ ಸಂಬಂಧವು ಮೇಲ್ನೋಟಕ್ಕೆ ಉತ್ತಮವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ 1860ರ ನಂತರ ಪ್ರಮುಖ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗತೊಡಗಿತು. ಕಾರಣ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿಕರು ಕಂಗಾಲಾದರು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಗೇಣಿ ಕೊಡಲಾಗಲಿಲ್ಲ.[55] ದೇಶಿಯ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಣ್ಣ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ನಲುಗಿದವು. ದೇಶಿಯ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ನಾಶಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಜನ ಕೂಡ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗುತ್ತಾರೆ, ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಬೇಡಿಕೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಹೆಚ್ಚಲಾರಂಭಿಸಿತು, ಭೂಮಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾದಂತೆ ಹಳೆಯ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೇಣಿ ನೀಡುವಂತೆ ಕೇಳಲಾಯ್ತು. ಹೀಗೆ ಗೇಣಿ ಏರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಸಾಕಷ್ಟು ಗೇಣಿದಾರರು ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ಹೇರಳವಾದ ಗೇಣಿ ಬಾಕಿ ನೀಡಬೇಕಾಯ್ತು. ಆದರೂ ಇವರುಗಳು ಬೇರೆ ದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಲಿಲ್ಲ,

ಕೊನೆಯದಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕರು ಗೇಣಿದಾರರ ವಿರುದ್ಧ ಕಾನೂನಿನ ಮೊರೆಹೊಕ್ಕು ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದೇ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 1864ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರವು ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಭೂಮಾಲಕರು ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದವಿಲ್ಲದೆ ಗೇಣಿದಾರನ ವಿರುದ್ಧ ದಾವೆ ಹೂಡುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ನಂತರ ಭೂಮಾಲಕ ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರ ನಡುವೆ ಗೇಣಿಯ ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದವಾದ ಗೇಣಿಚೀಟಿ ಮತ್ತು ಮುಚ್ಚಳಿಕೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಕಾನೂನು ಆಯ್ತು.[56] ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಗೇಣಿದಾರರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಭೂಮಾಲಕರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯ ನೀಡಿತ್ತು. ಮೂಲವರ್ಗದಾರ ಅಥವಾ ಭೂಮಾಲಕ ಮತ್ತು ಆತನ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವು ಈ ಭಾಗದ ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕಾಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಪೂರಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಉಪ ಹಿಡುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು ಚಾಲಗೇಣಿ. ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂಲ ವರ್ಗದಾರನ ಭೂಕಂದಾಯ ಪಾಲು ಬಹಳ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು ಮತ್ತು ಚಾಲಿಗೇಣಿದಾರನ ಹಿಡುವಳಿಯು ಸಂರಕ್ಷಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈತ ಮೂಲವರ್ಗದಾರನ ಹಿಡಿತದಲ್ಲೆ ಇರಬೇಕಿತ್ತು. ಮೂಲಗೇಣಿ ಹಿಡುವಳಿಯು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿದ್ದು ಮತ್ತು ವಂಶಪಾರಂಪರ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಂದಾಯ ವರಮಾನವು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿತು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗೇಣಿದಾರನು ಕೊಡುವ ಗೇಣಿಯ ಮೊತ್ತವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಮೂಲಗೇಣಿದಾರ ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲಕರ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮುರಿಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಕಂದಾಯ ನಿಗಧಿಯಲ್ಲಾದ ಏರಿಕೆಯನ್ನು ಗೇಣಿದಾರರು ಹೊರುವಂತೆ ಜಮೀನ್ದಾರರು ಬಯಸಿದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರಿಗೆ ಅತ್ಯಧಿಕ ತೆರಿಗೆ ಹೇರಿದರು. ಹೀಗೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಅತಿಯಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದು, ಭಾರತದಂತಹ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ನೂತನ ಚಕ್ರಾದಿಪತ್ಯಾಡಳಿತದ ಒಂದು ಹಂತವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಿತು. ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇಂಥದೊಂದು ಶೋಷಕ ಅರ್ಥವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ರೈತರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ಭಾವನೆಗೆ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಭಾವಿಯಾಗಿ ಅದು ವಸಾಹತು ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ರೈತ, ಹೋರಾಟಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿಯಾಯ್ತು. ಭೂಮಾಲಕ ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರ ನಡುವೆ ಜಗಳವಾದದ್ದನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸಲು ಕೆಲ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಲಿಖಿತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಈ ರೀತಿಯ ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಚೀಟಿ ಅಥವಾ ಎದುರುನುಡಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಈ ದಾಖಲೆಯು ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ, ಫಲವತ್ತತೆ, ಅಕ್ಕಿಮುಡಿ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕಲು ಒಡೆಯನಿಗೆ ನೀಡುವುದು ಇವೆ ಮೊದಲಾದುದರ ದಾಖಲೆಯಾಗಿತ್ತು.[57] ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಗುರುತಿಸಿದಂತೆ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೈಜ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಗೇಣಿದಾರರಾಗಿದ್ದು, ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರ ಸಂಬಂಧವು ಗೇಣಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಲಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಮೂಲಗೇಣಿದಾರರಿಗಿಂತ 3ಪಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದರು.

ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್‌ರೀಡ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದ ಬಹುಕಾಲದ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರರ ಸಂಬಂಧವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ತೀರಾ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡು ಬರಲಾಗಿತ್ತು. ಬಹುತೇಕ ಮೂಲಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಉತ್ಪನ್ನದ 1/2 ಭಾಗವನ್ನು ತಾವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಉಳಿದರ್ಧವನ್ನು ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಗೇಣಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಚಾಲಗೇಣಿದಾರರು ಸುಮಾರು 60%ರಷ್ಟನ್ನು ಗೇಣಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಚಾಲಗೇಣಿಗೆ ನೀಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದರು. ಗೇಣಿದಾರರು ಕಡುಬಡವರಾಗಿದ್ದು ಅನಕ್ಷರತೆ, ಅಂಧಕಾರದಿಂದ ಅವರುಗಳು ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ವಿದೇಯರಾಗಿದ್ದರು. ಭೂಮಾಲಕರು ತಾವು ಗೇಣಿದಾರರ ರಕ್ಷಕನಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಅವರು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಶೋಷಕರಾಗಿದ್ದರು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರಾದ ಗುತ್ತು, ಬಾವ, ಬೀಡು, ಚಾವಡಿ, ಬರ್ಕೆ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದವರೆಲ್ಲಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪರ ಇದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ಗೇಣಿದಾರರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ರೈತನಿಗೆ ತಾನು ಗೇಣಿಗಾಗಿ ಪಡೆದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಲು ಯಾವ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವೂ ಭೂಮಾಲಕರಿಂದ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಆತ ಜಮೀನ್ದಾರ ಬಯಸಿದರೆ ಗೇಣಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬಹುದಿತ್ತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಭೂಮಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಾರನಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು. ತನ್ನ ದಿನನಿತ್ಯದ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಅನವರತವೂ ಜಮೀನ್ದಾರರನ್ನು ಅವಲಂಭಿಸಬೇಕಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಾಗಿ ಗೇಣಿದಾರನ ಮನಸ್ಸು ಸೊರಗುವುದಲ್ಲದೆ ಇಂತಹ ಪರಾವಲಂಬಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆತ ಬದುಕು ಸಾಗಿಸುವುದೇ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಭೂಮಾಲಕ ಹಾಗೂ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಂಬಂಧ:

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸರ್ಕಾರವು ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಭೂಮಾಲಕರ ಪರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ, ಭೂಕಂದಾಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ನಗದಾಗಿ ಕಂದಾಯ ನೀಡುವುದು ರೈತರಿಗೆ ಹೊರೆಯಾಗಿತ್ತು. ಹೊಸದಾಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳು ತಮ್ಮ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಟೆಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ವಲಯದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗೂ ಸೇವಾ ಮುಂಬಡ್ತಿ ಮುಂತಾದ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೌಕರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೃಷಿಗೆ ಅಳವಡಿಸಿದ ಬಂಜರು ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ಭೂಭಾಗದ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಖಜಾನೆಯನ್ನು ತುಂಬಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಮೇಲಧಿಕಾರಿಗಳಿಂದ ಶಬಾಸ್‌ಗಿರಿ ಗಿಟ್ಟಿಸಿ, ಭಡ್ತಿ ಪಡೆಯುವ ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಭದ್ರಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶ ಮುಖ್ಯವಾಗಿತ್ತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಗದಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಪಾವತಿ ನೀತಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಒತ್ತಾಯಪೂರ್ವಕ ವಸೂಲಿಯಿಂದ ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಅನೇಕ ರೈತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ಪಾಲು ಭೂ ಉತ್ಪಾದನೆಯ 30% ಆಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಅದು ಶೇಕಡಾ 50ನ್ನು ದಾಟುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ

ರೈತರು ಕಂದಾಯಬಾಕಿಯನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ರೈತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಏಲಂ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ಹೊಸ ವರ್ಗದಾರರು ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂಮಾಲಕರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರಿಂದ ಮಾರವಾಡಿ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂ ವರ್ಗಾವಣೆ ನಡೆಯಿತು.[58] ಈ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ತಮ್ಮಲ್ಲಿರುವ ಬಡ್ಡಿ ಹಣದಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾವಿ ಗುಂಪಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸ್ಥಳೀಯ ಪ್ರಭಾವಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸಾರಸ್ವತರು ಮತ್ತು ಬಂಟ ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ್ದರು.ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಬೇಕಾದರೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅವರುಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪರವಾಗಿರಬೇಕು.ಸ್ಥಳಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಓದಿ ಬರೆಯಲು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಸ್ಥಳೀಯಬ್ರಿಟಿಷ್ ದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಿದ್ದು ಗೌರವ ಹೊಂದಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ಭೂಮಾಲಕರ ನಡುವೆ ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ ಹಂಚಿಕೆಯ ಕುರಿತು ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ರೀಡ್ ತನ್ನ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ತನಿಖೆಯಿಂದ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರು ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದ ಶೇಕಡಾ 60 ಭಾಗ ತಾವೇ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಈತ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಶೇ 50 ರಿಂದ ಶೇ 30ಕ್ಕೆ ಇಳಿಸಲು ಸಲಹೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿದಾರರನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿ, ತನ್ಮೂಲಕ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಸರ್ಕಾರಿ ಖಾಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಾಗಿಸಬಹುದೆನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಮನ್ರೋ ನಂತರ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳಾಗಿ ಬಂದವರು ಅತಿಯಾದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಹೇರಿದ್ದರು. 1809–11ರ ಕರನಿರಾಕರಣ ಚಳುವಳಿಯು ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅತಿಯಾದ ಭೂಕಂದಾಯದ ವಿರುದ್ಧ ಈ ಭಾಗದ ರೈತರು ಸರಕಾರದ ದಮನಕಾರಿ ಸ್ವರೂಪದ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. 1809–11ರ ರೈತ ಅಶಾಂತಿಯನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವಿರುದ್ಧವೆಂದೂ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯ್ತು. 1826ರಲ್ಲಿ ಮಾಗಣೆ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರ ಮುಗ್ಧತೆಯನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ, ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಯ ಸಂದರ್ಭ ರೈತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಡವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಸಹಿಯನ್ನು ಫೋರ್ಜರಿ ಮಾಡಿ ಅವರಿಗೆ ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಇವರು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರೊಂದಿಗೆ ಅಪವಿತ್ರ ಮೈತ್ರಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಜಮಾಬಂದಿ ಸಂದರ್ಭ ಕೊನೆಯ ಕಿಸ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟುವಾಗ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರುಗಳು ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ರೈತರ ಮನೆಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಹಣಪಡೆದು ಸರ್ಕಾರದ ಕಿಸ್ತ್‌ನ್ನು ಕಟ್ಟುವಂತೆ ಪುಸಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಇವರುಗಳೇ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರದವರ ದ್ವಿಪಾತ್ರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾರೆ.[59] ಬಂಟ್ವಾಳದ ಕೊಂಕಣರು ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು,

ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಬಂಟ್ವಾಳಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಶ್ರೀಮಂತ ಮೂಲವರ್ಗದಾರರೇ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರ ಪಾತ್ರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಡ ಅವಿದ್ಯಾವಂತ ರೈತರ ಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮತ್ತು ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರ ಕಿರುಕುಳದಿಂದ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. 1830–31ರಲ್ಲಿ ರೈತರ ಬೆಳೆ ತೀವ್ರ ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದು, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ರೈತರು ಕೂಟ ಸಭೆಗಳನ್ನೇರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತರ ಈ ಕೂಟ ಚಳುವಳಿಯು ಬಾರಕೂರು, ಬಂಟ್ವಾಳ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ಮಂಜೇಶ್ವರ, ಮೂಲ್ಕಿ, ಕದ್ರಿ, ಕುಂಬ್ಳ ವಾಮಂಜೂರು, ಮೊಗ್ರಾಲ್, ಉದ್ಯಾವರ, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಮತ್ತು ವಿಟ್ಲಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದವು. ಕದ್ರಿ ಮಂಜುನಾಥ ದೇವಾಲಯವು ಕೂಟ ದಂಗೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳವಾಯಿತು. ಮಲಬಾರಿನ ಮಾಫ್ಲಾ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಸೀದಿ ಮತ್ತು ಮದರಸಗಳು ದಂಗೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಸ್ಥಳವಾದಂತೆ ರೈತರ ಕೂಟ ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಕೂಟ್ ಸಭೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಲು ರೈತರು ಒಬ್ಬ ಪಟೇಲ ಹಾಗೂ ಇಬ್ಬರು ಮುಖ್ಯ ರೈತರನ್ನು ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳು ಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ನಿರಂತರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಕೂಟುಗಳ ರೈತರು ಸರ್ಕಾರಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡುವ ಧೈರ್ಯ ತೋರುತ್ತಿದ್ದರು. ರೈತ ಬಂಡಾಯದ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ಬಹುತೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮತ್ತು ಬಂಟಸಮುದಾಯದವರು ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾರಣ ಅವರೇ ಈ ಭಾಗದ ಮುಖ್ಯ ಹಿಡುವಳಿದಾರರಾಗಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳು ಕಂಪೆನಿಯ ಕಂದಾಯಾಡಳಿತದಿಂದ ಹಾನಿಗೊಳಗಾಗಿದ್ದರು. 1831ರಲ್ಲಿ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ವಿಕೋಪಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತು. ವಿಪರೀತ ತೆರಿಗೆಯಿಂದ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೀಡಾದ ಜನ ತೆರಿಗೆ ರಹಿತ ಆಂದೋಲನವನ್ನು 1831ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ವರ್ಷ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಅನೇಕ ರೈತ ಸಭೆಗಳು ಕೂಟ್‌ಗಳು ನಡೆದವು. ಆದರೆ ಕೂಟ್ ದಂಗೆಯ ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರ ತನಿಖೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದಾಗ ಇದು ಸ್ಥಳೀಯ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು ಮತ್ತಿತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರಿಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಹೆಸರು ತರುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಾರೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ತೆರಿಗೆ ನಿರಾಕರಣ ಆಂದೋಲನವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಈ ಭಾಗದಿಂದ ಓಡಿಸುವುದು ಇದರ ಹಿಂದಿನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತದ ಮೇಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ನೇಮಿಸಿದ್ದು ಅವರ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪರ ಧೋರಣೆ ಮತ್ತು ಈ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಥಳೀಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ವೈಷಮ್ಯವು ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು.

ಕಂದಾಯಾಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಬಲು ದೊಡ್ಡ ದೋಷವೆಂದರೆ, ಜಮಾಬಂದಿ ಬೆಲೆ, ಸರ್ಕಾರವು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುವ ಬೆಲೆಯು ಅನೇಕ ವೇಳೆ, ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೆಲೆಗಿಂತ

ಅಧಿಕವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗ ರೈತ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತೆರಿಗೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವಾಗ ತಾನು ಬೆಳೆದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಮಾರಿ ಬಿಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ವಸಾಹತು ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದಂದಿನಿಂದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಗದಾಗಿಯೆ ಪಾವತಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಒತ್ತಾಯಿಸಿತು. ಸರಕಾರದ ಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಲು ರೈತರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಜಮೀನನ್ನು ಒತ್ತೆಯಿಡಬೇಕಾಯಿತು ಇಲ್ಲವೆ ಮಾರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವು ರೈತರ ಜಮೀನನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು ಮತ್ತು ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಅಲ್ಪವಿನಾಯಿತಿಯು ರೈತರಿಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವರ್ಷ ತೋರಿದ ವಿನಾಯಿತಿಯ ಮೊತ್ತವನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ನೀರಾವರಿಯಂತಹ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ನಿರಾಸಕ್ತಿ ರೈತರ ಸಂಕಷ್ಟವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿಸಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಒಟ್ಟು ಪರಿಣಾಮ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಕುಸಿತ ಕಂಡುಬಂದು ರೈತರನ್ನು ಬಡವರನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಅತಿಯಾದ ಭೂಕಂದಾಯ, ಜಮೀನನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ, ಉಪಗೇಣಿಗೆ ನೀಡುವುದು, ಬಡರೈತರ ಋಣಭಾರ, ಜಮೀನನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡುವುದು, ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದು, ಹಣ ಸಾಲಕೊಡುವ ಅವಕಾಶ, ಸಾಹುಕಾರವರ್ಗದ ಉದಯ, ತಂಬಾಕು ಮತ್ತು ಉಪ್ಪು ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯ, ಸುಂಕಗಳು, ಗ್ರಾಮತೆರಿಗೆಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಸ್ಟ್ಯಾಂಪು ಶುಲ್ಕಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ ರೈತರ ಮೇಲೆ ತಾಳಲಾರದ ಭಾರವಾಗಿದ್ದವು.[60] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು, ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರ ನಡುವೆ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿದ್ದರು. ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಅವರು ದೇಶಿಯರಿಂದ ಪಡೆದು, ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಯುರೋಪಿಯನ್ನರಿಂದ ಪಡೆದರು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಸಮುದಾಯವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ಸಹಯೋಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಅರಿತ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ವರ್ಗಗಳಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಬಂಟರು, ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಗೆಮತ್ಸರ ಉಂಟಾಯಿತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಚರಿತ್ರ ಲೇಖನದಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ, ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಯಂತೆ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಒಂದು ವರ್ಗದ ವಿರುದ್ಧ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ಎತ್ತಿಕಟ್ಟಿ, ತಮ್ಮ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ನೀತಿಯಾದ ಒಡೆದು ಆಳುವುದನ್ನು ಜೀವಂತವಾಗಿರಿಸಿದರು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ರೈತರ ಕೂಟ ದಂಗೆಯನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಹತ್ತಿಕ್ಕಿದರು. ದಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾದ ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರರನ್ನು ಸೇವೆಯಿಂದ ವಜಾ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಇಂತಹ ಗಂಭೀರ ಸಮಸ್ಯೆಯ ನಡುವೆಯೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸರ್ಕಾರ ರೈತರನ್ನು ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡುವ ಯಾವುದೇ ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ ಹಾಗೂ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ.

ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಅಡವಿಗೆ ಬಡ್ಡಿದರ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ [61]

ವರ್ಷ	ರೂ 100 ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರ	ರೂ 100 ರಿಂದ 500 ಬಡ್ಡಿದರ	ರೂ 500 ರಿಂದ 1000	ರೂ 1000 ಕ್ಕಿಂತ ಮೇಲೆ
1835ರ ಹಿಂದೆ	12%	12%	9% ರಿಂದ 12%	6% ರಿಂದ 7%
1835–1865ರ ನಡುವೆ	8% ರಿಂದ 12%	10% ರಿಂದ 12%	7% ರಿಂದ 10%	6% ರಿಂದ 8%

ಸರ್ಕಾರ 1865ರಲ್ಲಿ ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು (ರೆಂಟ್ ರಿಕವರಿ ಆ್ಯಕ್ಟ್) ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತದೆ. ಈ ಕಾಯ್ದೆಯು ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರರ ನಡುವೆ ಲಿಖಿತ ಒಪ್ಪಂದದ ಅಗತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಾಲಕರು ಗೇಣಿ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಹೈಕೋರ್ಟ್‌ನಲ್ಲಿ ದಾವೆ ಹೂಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ರೈತನ ನೆರವಿಗೆ ಸರ್ಕಾರ ಕೆಲ ಸಹಾಯವನ್ನು ಘೋಷಿಸಿತು. ರೈತರಿಗೆ ತಕ್ಕಾವಿ ಸಾಲವನ್ನು ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಕೆಲ ಮುಂಗಡ ನೀಡಿತ್ತು. ವಿಕೋಪ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಹಾನಿ ಹಾಗೂ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ, ಅನಾವೃಷ್ಟಿ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರ ಮನವಿಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಕೆಲಕಂದಾಯ ಮಾಪಿಗಳನ್ನು ಘೋಷಿಸಲಾಯ್ತು. ತಕ್ಕಾವಿ ಸಾಲವನ್ನು ರೈತರು ಕೊಯಿಲು ಮುಗಿದ ನಂತರ ವಾಪಾಸು ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಅಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರ ರೈತರು ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಮುಂಗಡವನ್ನು ನೀಡಿ ಬರಗಾಲ, ನೆರೆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ನೆರವಿಗೆ ನಿಂತಿತು. ಈ ಸಾಲವನ್ನು ರೈತರು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷಗಳ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ತೀರಿಸಬೇಕಿತ್ತು.

1930 ರಿಂದ 1932ರ ನಡುವೆ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಸರಕಾರ ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಕೃಷಿ ಸಾಲ[62]

ತಾಲೂಕು	ವರ್ಷಗಳು		
	1930 ರೂ	1931 ರೂ	1932 ರೂ
ಕುಂದಾಪುರ	–	–	–
ಕಾರ್ಕಳ	–	–	–
ಉಡುಪಿ	850	150	1800
ಮಂಗಳೂರು	300	370	1155
ಕಾಸರಗೋಡು	1070	–	–
ಪುತ್ತೂರು	100	–	–
ಒಟ್ಟು	2320	520	2955

ಸರಕಾರ ನೀಡಿದ ಸಾಲ ಹಾಗೂ ಭೂಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾವು ರೈತಭೂಮಾಲಕರುಗಳಿಗಾಗಿದ್ದು, ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ಕಾರದ ಯಾವುದೇ ಸವಲತ್ತುಗಳು ನೈಜ ರೈತರು ಅಥವಾ ಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ದೊಡ್ಡ, ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ

ವಾರ್ಷಿಕ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಮಾಣದ ಭೂಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾ ಮಂಜೂರಾತಿಯು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷದ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ದಾಖಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖವಿದೆ. ಸರ್ಕಾರ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿರುವ ನೈಜ ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸದೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ರೈತಾಪಿವರ್ಗ ಕಷ್ಟದಲ್ಲೆ ದಿನ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಭೂಮಾಲಕರ ಮಕ್ಕಳು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದು ದೂರದ ಮದ್ರಾಸ್, ಮಂಗಳೂರು, ಬಾಂಬೆಯಂತಹ ನಗರಗಳಿಗೆ ತೆರಳಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ನೌಕರಿ ಹಾಗೂ ವಕೀಲಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಂಡರು. ಹೀಗೆ ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದವರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಒಲವನ್ನು ಗಳಿಸಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಸಂಘದ ಮೂಲಕ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಮನ ಒಲಿಸುವ, ಸರ್ಕಾರಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಅಂಥ ಒಂದು ಭೂಮಾಲಕರ ಸಂಘವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ 1909ರಲ್ಲಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿತ್ತು. ಈ ಸಂಘವು ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಸಹಾಯ ಹಾಗೂ ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳ ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಬಯಸಿತ್ತು. ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಒಣ ದರ್ಲೆ ಹಾಗೂ ಹಸಿರೆಲೆ ಸೊಪ್ಪು ಬಳಸಲು ರೈತರಿಗೆ ಅನುಮತಿ, ರೈತರ ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವುದು, ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕಾಡು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಹಾನಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಶಿಕಾರಿ ಏರ್ಪಡಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಬಂದೂಕು ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ನೀಡುವಂತೆಯೂ, ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಲಾಯ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೊಂದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದೂ, ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾಯ್ತು. ಗ್ರಾಮ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಅರ್ಹ ಭೂಮಾಲಕರನ್ನು ಪಟೇಲರಲ್ಲದವರನ್ನು ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಫ್‌ರನ್ನಾಗಿ ನೇಮಕ ಮಾಡುವಂತೆ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿನಂತಿಸಿತು. ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಯೋಜನೆಯಂತೆ ಕೇಂದ್ರೀಯ ಮಾದರಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಫಾರ್ಮ್‌ವೊಂದನ್ನು ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ತೆರೆಯುವಂತೆ ಕೋರಿತು. ಸರಕಾರವು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿರುವ ದೇಶಿಯ ಭೂಮಾಲಕರನ್ನು, ವಿದ್ಯಾವಂತರನ್ನು ತಮ್ಮ ಪರವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತನನ್ನು ಶೋಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಎಲೈಟ್ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತವು ಹೇರಳ ಬಿರುದು ಬಾವಲಿಗಳನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಹಯೋಗಿಗಳಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ 1857ರ ದಂಗೆಯನ್ನೂ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಬಹುತೇಕ ಹೋರಾಟಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶಿಯ ಭೂಮಾಲಕರುಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪರವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಿರುದ್ಧದ ಬಹುತೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ದಂಗೆ ಹೋರಾಟಗಳು ವಿಫಲವಾಗುತ್ತಿದ್ದವು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ. 23.02.1809 ಸಂ. ನಂಬ್ರ 485, ಪು.1214.
2. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ) ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂ.6 ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ. 1997 ಹಂಪಿ. ಪು 118.
3. ಸಾಮ್ಯುವೆಲ್ ಮಿಲಿ– ಕೆನರಾ ಪಾಸ್ಟ್ ಆಂಡ್ ಪ್ರೆಸೆಂಟ್ ಮಂಗಳೂರು 1884, ಪು. 71.
4. ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಆಫ್ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ಇಯರ್ಲಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಸಂ. 1, 1885, ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 96.
5. ಬೆಡನ್ ಪೌಲ್. ಬಿ.ಎಚ್– ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಿಸ್ಟಂಸ್ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ, ಸಂ. 3, ಪು. 95.
6. ಡೆನಿಸ್ ಫೆರ್ನಾಂಡೀಸ್. ತುಳುನಾಡ್ ಇನ್ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರೈಟಿಂಗ್ಸ್ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧ, ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. 2006, ಪು. 33.
7. ಸಾಮ್ಯುವೆಲ್ ಮಿಲಿ– ಮೇಲಿನಂತೆ––ಪು. 71.
8. ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಆಫ್ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ಇಯರ್ಲಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಸಂ. 1, 1885, ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 96.
9. ಜಿ.ಓ ನಂ. 380 ಜ್ಯುಡೀಶಿಯಲ್ ದಿ. 17.3.1909.
10. ಕಲೆಕ್ಟರ್ಸ್ ಲೆಟರ್ ನಂಬ್ರ 14 ದಿ. 28.03.1909 ಮಂಗಳೂರು, ಪು. 10.
11. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಮಂಗಳೂರು ಸಂ. 1, ಆರ್.ಪಿ. ಐ. ಎಸ್. 3173/33 ದಿ. 1.1.1934. ಪು. 75.
12. ಪೋರ್ಟ್‌ನೈಟ್‌ಲಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಪಾರ್ ಸೆಕೆಂಡ್ ಹಾಫ್ ಆಫ್ 1937 ಪೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ 5.1.1938 ಡಿ.ಓ.ನಂ 40.4.24, ಪು.61.
13 ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್– ಎ ಜರ್ನಿ ಫ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು, ಮಲಬಾರ್ ಆಂಡ್ ಕೆನರಾ ಸಂ. 2.ಲಂಡನ್, 1807. ಪು. 226.
14. ಬಾಂಬೆ ಹೈಕೋರ್ಟ್, ರಿಪೋರ್ಟ್ ಸಂ. 12. ಬಾಂಬೆ 1876. ಪು. 19.
15 ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಸ್.ಎಸ್– ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1922, ಪು. 51.
16 ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ದಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ದಿ. 29.6.1826 ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಅಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 5.10.1826, ನಂ 1098.

17 ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್‌ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು. 132.

18 ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ. ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಸಂ.1–1894 ಮದ್ರಾಸ್ ಪು. 161.

19 ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡ್ರ್ ರೀಡ್ ಟು ಬೋರ್ಡ ಆಪ್ ರೆವೆನ್ಯೂ 19.12.1808.ಪಿ.ಎಮ್.ಬಿ.ಅರ್. ದಿ.2.1.1809. ಸಂ.4052.ಪು.53–54.

20 ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿತ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938. ಪು. 23.

21. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ) –– ಮೇಲಿನಂತೆ ––ಪು. 131.

22 ಮಿನಿಟ್ಸ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ಜನವರಿ 1, 1874 ಪ್ಯಾ 41 ಪು. 12.

23. ಮಿನಿಟ್ಸ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ 1.5.1818 ಪ್ಯಾರಾ 41.

24. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 136.

25 ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ತು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938 ಪು. 115.

26 ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1863–64 ಮದ್ರಾಸ್ 1884 ನಂಬ್ರ 6.

27 ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ .ಅ. (ಸಂ) ಸುದರ್ಶನ ಟಿ.ಎಂ.ಎ.ಪೈ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ ಮೂಲ್ಕಿ 1977, ಪು.189.

28. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಫ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ದಿ. 25.03.1800, ಪ್ಯಾರಾ 8.

29 ಮ್ಯನುವಲ್ ಆಪ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್. ಸ. 1. ಮದ್ರಾಸ್, 1885.ಪು176.

30. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್, 1938, ಪು. 69.

31 ರಿಪೊರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಇಂಟರ್ನಲ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಪ್ ಕೆನರಾ1911.ಪು.165.

32 ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ. 18.4.1859, ಪ್ಯಾರಾ 26.

33 ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ದ್ 9.11.1869 ನಂ. 869.

34. ಸೆನ್ಸಸ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಹೋಲ್ಡಿಂಗ್ ಬ್ಯೂರೊ ಆಫ್ ಇಕನಾಮಿಕ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್ 1955–56 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 130.

35. ಡಿಪಾರ್ಟ್ ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫೀಸ್ ಆಫ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಆರ್ ಡಿ ಐ.ಎಸ್ 2868/33 ದಿ.14.06.1933. ಮಂಗಳೂರು.

36 ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮಂಗಳೂರು ಆರ್. ದಿ ಐ. ಎಸ್. 1455 23 ದಿ. 17.02.1946 ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಚೇರಿ. ಮಂಗಳೂರು.

37 ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫೀಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ದಿ. 4.2.1925.

38 ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಗಜೆಟ್ ಫಾರೆಸ್ಟ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ ನಂ 3 ಮಂಗಳೂರು 24.3.1922 ರಿಜಿಸ್ಟರ್ಡ್ ನಂ. 542.

39 ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ.(ಸಂ.)– ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು. 126.

40 ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ಟು ವಿಲಿಯಂ ಪೆಟ್ರಿ ದಿ. 9/11/1800 ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ, ದಿ. 10.3.1800, ಸಂ. 247. ಪು. 2252.

41 ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಜುಡಿಸೀಯಲ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ 2.9.1806 ಎಸ್.ಎಲ್. ನಂಬ್ರ 19. ಪು. 2869.

42 ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಎಚ್.ಎ._ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಸಂ.1 1894 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 193–94.

43 ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ) – ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು. 145.

44 ಇಂಡಿಯನ್ ಲಾ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಸೀರೀಸ್ – ಸಂ. 17 ಪು. 404–405.

45 ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1864–65 ಪು. 119.

46 ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಎಚ್.ಎ._ ಮೇಲಿನಂತೆ ––ಪು. 196.

47 ––––––. ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು. 197.

48 ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ 1938, ಪು. 85.

49 ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1300, 1891 ಮದ್ರಾಸ್ ಪು. 7.

50 ರೆವಿನ್ಯೂ ಡಿಪಾರ್ಟೆಮೆಂಟ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಜಿ.ಓ ನಂ. 168 ದಿ. 22.1.1928 ಪು. 1.

51 ಪುತ್ತೂರು ಲ್ಯಾಂಡ್ ಲಾರ್ಡ್ಸ್ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ ಮೀಟಿಂಗ್ ರೆಸಲ್ಯೂಶನ್ ದಿ 20.3.1909, ಜಿ.ಓ ನಂ. 919 ದಿ 24.3.1910, ರೆವಿನ್ಯೂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಮದ್ರಾಸ್.

52. ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ (ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ) ಪಾರೆಸ್ಟ್ ನಂ 284 ದಿ. 2 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1910.

53 ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಜ್ಯುಡೀಶಿಯಲ್ ನಂ. 83 ದಿ. 8.1.1910 ಪು.7–8 ಮದ್ರಾಸ್.

54 ವಿಲೇಜ್ ಕಮಿಟಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1931, ಪು.54.

55 ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಘವಯ್ಯಂಗಾರ್ ಮೆಮೊರಾಂಡಂ ಆನ್ ದಿ ಪ್ರೊಗ್ರೆಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ. ಪು. 96.

56 ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1864–65, ಪು.124.

57 ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ನಂ. 5087 ದಿ. 14.08.1893.

58 ಶಾರದಾರಾಜು ಇಕನಾಮಿಕ್ ಕಂಡೀಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ಮದ್ರಾಸ್, 1928 ಪು. 188–89.

59. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 5.4.1827 ಸಂ. ನಂಬ್ರ 1098, ಪು. 4173.

60. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ) – ಮೇಲಿನಂತೆ –ಪು. 53.

61. ಅಬಿಶಂಕರ್. ಕೆ .– ಮೇಲಿನಂತೆ ––ಪು. 68–69.

62. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938. ಪು. 118.

ಅಧ್ಯಾಯ – 4
ಭೂ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ

ಅಧ್ಯಾಯ – 4

ಭೂ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ

ಶೇಕಡಾ 75 ರಷ್ಟು ಜನ ಕೃಷಿಯನ್ನೆ ಬದುಕಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಭಾರತದಂತಹ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವು ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಆದಾಯದ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಪಡಿಸುವುದು ಜವಾಬ್ದಾರಿಯುತ ಸರಕಾರವೊಂದರ ಆದ್ಯ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತದ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲೆ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯ ಭೂಮಾಪನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟ, ಭೂಮಿಯ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಲಾಯ್ತು. ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಮಾನದಂಡವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಲಾಯಿತು. ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟೀಷ್ ಪೂರ್ವ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿ:

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಭದ್ರತೆ ಮತ್ತು ಸ್ಥಾನಮಾನವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿದೆ. ಕೃಷಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಮಾಜರಚನೆ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ನೇರಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿತ್ತು. 11ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 1565ರವರೆಗೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಅಳತೆಯ ಭೂಮಿ ಇದ್ದು, ಇದನ್ನು ಹಿಡುವಳಿ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿ ಹಿಡುವಳಿಗೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಹೆಸರಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಸ್ಥಳವರ್ಣನೆ, ಸಾಗುವಳಿದಾರನ ಹೆಸರು, ಬೆಳೆಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇದರಲ್ಲಿ ನಮೂದಿಸಲಾಗಿತ್ತು.[1] ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಯಲು, ಮಜಲು, ಬೆಟ್ಟುಗಳೆಂದು 3 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದಿನ ಕೆಲ ವರ್ಷಗಳ ಬೆಳೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಯನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರುಗಳು ಕೂಲಿ ಆಳುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದ ಹೆಣ್ಣಾಳು, ಗಂಡಾಳು, ಹೊಲೆಯಾಳು ಮತ್ತು ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೃಷಿಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಇವರಿಗೆ ಕೂಲಿಯನ್ನು ಧಾನ್ಯದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿಜಯನಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ, ಮಠ ಮತ್ತು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಿಗೂ ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 4ರೀತಿಯ ಭೂದಾನಗಳಿದ್ದವು.

1. ಉಂಬಳಿ ಭೂಮಿ

2. ಉತ್ತಾರ ಭೂಮಿ

3. ಅಗ್ರಹಾರ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು

4. ಇತರ ದಾನಗಳು. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಭೂದಾನಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯ ವಿನಾಯಿತಿ ಇದ್ದಿತ್ತು.[2] ಇದಲ್ಲದೆ 2 ರೀತಿಯ ಭೂವ್ಯವಹಾರಗಳಿದ್ದವು. ಭೂಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಕ್ರಯ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗೂ ಭೂ ಅಡವು ಇಡುವುದು. ಭೂ ಮಾರಾಟ ಮತ್ತು ಕ್ರಯವು ರೈತರಿಗೆ ಭೂಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸರಕಾರ ಮಾನ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿಶ 7ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ 17ನೆ ಶತಮಾನದವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನಾಳಿದ ಅಳುಪರು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಪುನರ್ ನವೀಕರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಹೊಸದಾದ ಬೀಜವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಬೀಜವಾರಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಭೂಮಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದ ಬೀಜ ಬಿತ್ತುತ್ತಾರೆಂಬುದನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯವು ಪರಂಪರೆಯಂತೆ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದ 1/6 ಭಾಗ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿ ವಿಜಯನಗರ ಕಾಲದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಳುಪರಾಜ ವೀರಪಾಂಡ್ಯನು ಶೇ 10 ಭೂ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಭತ್ತದಿಂದ ಅಕ್ಕಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದ ಬಾಬ್ತು (ಹೊಟ್ಟನ್ನು ಭತ್ತದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ) ಸೇರಿಸಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. 16ನೇ ಶತಮಾನದ ಕನ್ನಡ ಕೃತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ ಬರೆದ ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ ದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿ ರಾಜ್ಯದ ಪಾಲು 1/6 ಭಾಗ ಎಂದಿದೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನಗದಾಗಿಯೂ ಹಾಗೂ ವಸ್ತುವಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರದ ಮೊದಲನೆ ಹರಿಹರನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಈತ ಒಂದು ಮ್ಯಾನುವಲ್‌ನ್ನು (ಕೈಪಿಡಿ) ಹೊರಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹರಿಹರನ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದ ಮಾಧವ ಆಚಾರ್ಯರು ಪರಾಸರನ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಹೊರಡಿಸಿದ ಈ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್‌ನ ಕರ್ತೃ. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ಒಟ್ಟು ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ 1/6 ಭಾಗವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಪಾಲಾಗಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವರ್ಗೀಕರಣವು ಒಂದು ತುಂಡು ಭೂಮಿ 30 ಮುಡಿ ಭತ್ತ ಬೆಳೆದರೆ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ 7½ ಮುಡಿ, ಒಕ್ಕಲು ಅಥವಾ ರೈತನಿಗೆ 15 ಮುಡಿ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ 5 ಮುಡಿ, ದೇವಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ 1½ ಮುಡಿ ಹಾಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಒಂದು ಮುಡಿ ಆಗಿರತಕ್ಕದ್ದು ಎಂದಿತ್ತು. ಈ ಮಾದರಿಯು 1618ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.[3] ಆಗ ಗ್ರಾಮಕರಣಿಕರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಪ್ರಮುಖ ಭೂಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ರೈತಾಪಿ ಜನರಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕಂತುಗಳಲ್ಲೂ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[4]

ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗೆ ಶಿವಪ್ಪ ನಾಯಕನು ತನ್ನದೆ ಆದ ಹೊಸ ವಿಧಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ. ಇದನ್ನು ಶಿಸ್ತು ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, 12 ವರ್ಷ ಸರಾಸರಿ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ, ಬೀಜದ ಗುಣ, ಸಾಗುವಳಿ ಖರ್ಚು, ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೌಲ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ದಾಖಲೆಯನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮ, ಮಧ್ಯಮ, ಕನಿಷ್ಟ, ಅಧಮ ಮತ್ತು ಅಧಮಾದಮ ಎಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ್ದನು. ಒಂದು ಖಂಡಿಗೆ ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಂದು ಘಟಕವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಶಿಸ್ತನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನದ 1/3 ಭಾಗವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಗೇಣಿಯಾಗಿ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.[5] 1618ರಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ನಾಯಕರು ತೆಂಗು ಮತ್ತು ತೋಟದ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ವಿಶೇಷ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರು. 1623ರಲ್ಲಿ ಬಾರ್ಕೂರು ಸೀಮೆಯ ಮಸ್ಕಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮ ಕೆಳದಿ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನ ಖಜಾನೆಗೆ 68 ಗದ್ಯಾಣ ಆದಾಯವು ಬಂದಿತ್ತು.[6] ಕೆಳದಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ದಾಸೋಹವೆಂಬ ಭೂಕಂದಾಯದ ಮೇಲು ತೆರಿಗೆಯು ಜಾರಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಇದರಿಂದ ಬಂದ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ದಾನಧರ್ಮದ ಆಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಿದವರಿಗೆ ಊಟ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಸಹಾತು ಪೂರ್ವದ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳ ಭೂಕಂದಾಯ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.[7]

ಸ್ಥಳ	ವರ್ಷ	ಬಿತ್ತನೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಭೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಭೂಕಂದಾಯ (ಬೀಜವಾರಿ)	ದಾಖಲೆ
ಕೋಟೇಶ್ವರ	1365	14 ಮುಡಿ ಭತ್ತ	32 ಮುಡಿ	ಎಸ್.ಐ.ಐ.ಸಂ/9 ಪು.2 ಸಂ.409
ಬಾರ್ಕೂರು	1365	6 ಮುಡಿ ಭತ್ತ	5 ಗದ್ಯಾಣ ನಗದು	ಎಸ್.ಐ .ಐ ಸಂ.7 ಸಂಖ್ಯೆ 332
ಶಂಕರನಾರಾಯಣ	1563	39 ಮುಡಿ ಭತ್ತ	81 ಮುಡಿ	ಎಸ್.ಐ. ಐ ಸಂ.9 ಭಾಗ 2 ಸಂಖ್ಯೆ 674
ಬಾರಕೂರು	1569	3 ಮುಡಿ ಭತ್ತ	8 ಮುಡಿ	ಎಸ್.ಐ.ಐ ಸಂ.7 ಸಂಖ್ಯೆ 390
ವೇಣೂರು	1622	24 ಮುಡಿ ಭತ್ತ	35 ಮುಡಿ	ಎಸ್.ಐ. ಐ ಸಂ.9 ಸಂಖ್ಯೆ 255

ಹೈದರಾಲಿ ಕೆನರಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನ ಇತರ ಭಾಗಗಳ ಸೈನಿಕ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಯಥೇಚ್ಛ ಹಣ ತೆಗೆಯುವ ನಿಧಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದ. ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಕಾಲದ ಶಿಸ್ತ್‌ನೊಂದಿಗೆ ಈತ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಶಾಮೀಲ್ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. ಈತ ನೇರವಾಗಿ ರೈತರೊಂದಿಗೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.[8] ಈಗಾಗಲೆ ತೆರಿಗೆ ನೀಡದ ಪ್ರಭಾವಿ ಜಮೀನ್ದಾರರಿಗೆ ಹಾಗು ಬಂಜರು ಭೂಮಿಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವಿಧಿಸಿದ್ದ.

ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ 1788ರಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ತನಿಖೆ ನಡೆಸಿದ್ದ. ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೂ ಸರ್ವೆ ನಡೆಸಿ ಈ ಹಿಂದೆ ದಾನ ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ತೆರಿಗೆ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತಂದು ಅಂತಹ ಭೂಮಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೇಲು ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ. ಹಳೆಯ ಪಾಳೆಯಗಾರರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಿ ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗವನ್ನು 5000 ಪಗೋಡಗಳ ತಾಲೂಕಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದನು. ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಅಸಫ್‌ನನ್ನು ನೇಮಿಸಿ, ಅವನ ಕೈಕೆಳಗೆ ಮುತಾಸದೀಸ್, ಶಿರಸ್ತೇದಾರ, ಕಾರಕೂನ ಮತ್ತು ಪಿಯೊನ್‌ಗಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದ. ಗ್ರಾಮದ ಪಟೇಲನು ಇತರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತರಂತೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡಲು ಆದೇಶಿಸಿದ್ದ. ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವೈಯಕ್ತಿಕವಾಗಿ ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿ ನೀಡಿ,ಸ್ಥಳಿಯ ಸಾಗುವಳಿದಾರರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭೂಸರ್ವೆ, ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ, ನೀರಾವರಿ ಸ್ಥಿತಿ, ಒಟ್ಟು ಇನಾಂಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಇಲಾಖೆಗೆ ವರದಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ರಮ್ಜಾನ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಭೂ ಕಂದಾಯವನ್ನು ತಾಳೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 3 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಿತ್ತು. ರೈತನೊಬ್ಬ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡಲ್ಲಿ ಆತನ ಅರ್ಧ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು, ಪೂರ್ತಿ ಮನೆ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಸೀದಿಗಳಿಗೆ, ಮುಸ್ಲಿಂ ಖಾಜಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಮುಸಲ್ಮಾನರನ್ನು ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ನೇಮಿಸಿದ್ದ.[9] ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಕಂದಾಯ ಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಉತ್ತಮ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ತಯಾರಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಇದನ್ನು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಕೆಟ್ಟದ್ದಾಗಿ ಅನುಷ್ಟಾನಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. 1792ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾದ ರೈತರಿಗೆ 20% ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಮಾಫಿ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಮಾಫಿಯಾದ ಹಣವನ್ನು 1796–99ರ ನಡುವೆ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರೈತರಿಂದ ಲಂಚವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು.[10] 1792ರ ನಂತರ ಟಿಪ್ಪು ತೀವ್ರ ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿದನು. ಆಗ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಇಮ್ಮಡಿಗೊಳಿಸಿದ್ದ. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಅನೇಕ ರೈತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದರು. ಹಾಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕುಸಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು.[11] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನ ಪಡೆದಿದ್ದರಿಂದ ಭೂದಾಖಲೆಗಳನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಸಂಬಂಧಿ ಖಾತೆಗಳನ್ನು ಕಪ್ಪು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದು, ಆ ದಾಖಲೆಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಾಕವಚ ಹಾಕಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಭೂದಾಖಲೆ ತುಂಬ ಹಳೆಯದಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ದಾಖಲೆ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಮುಖ ಪುಟದಲ್ಲಿ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಖ ಎಂದು ಬರೆದಿಡುತ್ತಿದ್ದು, ಹಳೆಯ ದಾಖಲೆಯ ತಾರೀಖನ್ನು ಬರೆದಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[12] ಭೂಮಾಲಕರುಭೂದಾಖಲೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಗೌರವಾಧರದಿಂದ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ವಸಾಹತು ಪೂರ್ವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯವು ಆಳಿದ ಅರಸರುಗಳ ಮರ್ಜಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕಾಲದ ನೀತಿ:

18ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಹಕ್ಕು ಪವಿತ್ರವಾದ ಮತ್ತು ಪರಭಾರೆ ಮಾಡಲಾಗದ ಹಕ್ಕೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. 1799ರಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಆರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಭೂ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿ ನೇಮಕಗೊಂಡ ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಹಾಗು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸಿದ್ದ. ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಭೂಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಗುರಿ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇರುವುದು ಹಾಗೂ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಖಾಯಂ ಅಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ[13] ಮನ್ರೋ ಮತ್ತು ಬುಕಾನನ್‌ರೀರ್ವರು ಕೆನರಾದ ಭೂರಚನೆ ಮತ್ತು ಮಾಲಿಕತ್ವವನ್ನು ಮುಕ್ತಕಂಟದಿಂದ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವು ಆರಂಭಿಸಿದ ಭೂಕಂದಾಯದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರ ತಯಾರಿಯು ಭೂಮಾಲಕರು ಹೊಂದಿದ ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಅಂದಾಜು ಮತ್ತು ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಕೆಲಕಾಲ ಕೆನರಾದ ಭೂಕಂದಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ, ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಹೈದರ್ ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸಿ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.[14] ಹೈದರ್ ಟಿಪ್ಪು ಭೂಕಂದಾಯವು ವಿಪರೀತವಾದದ್ದರಿಂದ ಅನೇಕ ರೈತರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ ಪಾಳು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು.

1799 –1800 ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ.

ತಾಲೂಕು –ಮಾಗಣೆ	ಒಟ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ		
ಮಂಗಳೂರು	21808	17	60
ವಿಟ್ಲ	12038	12	7
ಬೇಕಲ್	21988	22	51
ಕುರುಪ್	18013	25	58
ಪುತ್ತೂರು	22603	26	39
ಬಂಟ್ವಾಳ	28354	11	56
ಕಾರ್ಕಳ	23316	7	37
ಮೂಲ್ಕಿ	31177	30	28
ಬಿಲ್ಲಾವರ	41616	22	10
ಬಾರ್ಕೂರು	43280	13	30
ಕುಂದಾಪುರ	49768	17	60
ಹೊನ್ನಾವರ	48527	31	30
ಅಂಕೋಲ	27083	10	3
ಒಟ್ಟು ಸಂಗ್ರಹ	395978	30	69
ಸೂಂಡಾ	13718	35	60
ಬನವಾಸಿ	15761	25	58
ಬಿಳಗಿ	14148	6	55
ಒಟ್ಟು	58665	22	73
ಸಂಗ್ರಹ ಪಗೋಡ ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ	454603	23	62

1799–1800ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ಸೂಂಡಾ ಪ್ರದೇಶಗಳ ಭೂಕಂದಾಯವು ಸ್ಟಾರ್ ಪಗೋಡ 4,54,603 ಅಥವಾ ರೂ 15,91,250 ಆಗಿದ್ದು, ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ್ದು ಸ್ಟಾರ್ ಪಗೋಡ 2,70,593 ಅಥವಾ ರೂ 947075 ಆಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಮನ್ರೋ ನಿಗದಿಯು ಹೈದರ್, ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲದ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗಿಂತ 20434 ಪಗೋಡ ಅಥವಾ ರೂ 71519 ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು.[15] 1792ರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲು ಸೇಲಂ ಮತ್ತು ಬಾರಾ ಮಹಲ್‌ಗಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕರ್ನಲ್‌ರೀಡ್ ಸನ್ನಿವೇಶದ ಒತ್ತಡದಿಂದಾಗಿ ವಾಸ್ತವ ಬೇಸಾಯಗಾರರೊಂದಿಗೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ವಿವೇಚನೆಯ ಮಾರ್ಗವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಆತ ಆ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೈತವಾರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಸರ್ವೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಿನ ಉತ್ಪಾದಕತೆಯನ್ನು ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲೇ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಅದರ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯಿತು. ಕರ್ನಲ್ ರೀಡ್‌ನ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಮನ್ರೋ ಇದು ಖಚಿತವಾದದ್ದು ಮತ್ತು ಖಾಯಂ ಆದದ್ದು ಎಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದನು. ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಸರಕಾರವು ಭೂಮಾಲಕರೊಡನೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದೆ, ಹಾಗು ತನ್ನ ನೌಕರರ ಮೂಲಕವೆ ವರಮಾನವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಮೀನ್ದಾರಿಯಂತಹ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಯು ಅಗತ್ಯವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಉಳುವ ರೈತಾಪಿ ಭೂಮಾಲಿಕರನ್ನು ಪುಷ್ಠೀಕರಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು.[16] ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಮೀನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಂದಾಯ ಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ, ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಭೂಮಿಗೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಡಬೇಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಸರ್ವೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಕೃಷಿಕರ ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡುತಿದ್ದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಅದರ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು.[17] ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲ ಮಾದರಿಯ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿತ್ತು. ಆದರೆ ಮನ್ರೋ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಬೇರೆಯದೆ ಆದ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ತರಬಯಸಿದ್ದ. ಕಾರಣ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯು ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಯದಾಗಿದ್ದು ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಾಗೂ ಭೂಮಿಯು ಏರುಪೇರಾಗಿದ್ದು, ಮಣ್ಣಿನ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸ್ವಭಾವವು ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ ಅಸಮಾನತೆ ಮತ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಭೂಉತ್ಪನ್ನದ ಲೆಕ್ಕ ತೆಗೆಯುವಲ್ಲಿ ತೊಡಕಾಗುತ್ತದೆ.[18] ಮನ್ರೋ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀತಿಯು ಈಗಾಗಲೇ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಲಪಡಿಸುವುದಾಗಿತ್ತು. ಈತ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯು ರೈತವಾರಿಯಾಗಿದ್ದು ಈತನ ನಂಬಿಕೆಯಂತೆ ಭೂಮಾಲಕರೆಂದರೆ ನೈಜ ರೈತ ಅಥವಾ ವರ್ಗದಾರರು.

ಯಾರು ಮೂಲವರ್ಗದಾರರಾಗಿದ್ದು ಭೂಮಿಯ ಪಟ್ಟಾ ಹಕ್ಕು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೊ ಅವರ ಭೂಮಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಮೂಲವು ಭೂಮಿಯ ಹಕ್ಕು ಪತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ.[19] ಹೈದರ್ ಮತ್ತು ಟಿಪ್ಪು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಿದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ರದ್ದುಪಡಿಸಿ ಮನ್ರೋ ಕೆನರಾ ಮತ್ತು ಸೂಂಡಾಗಳಿಗೆ ವಾರ್ಷಿಕ 4,65,148 ಪಗೋಡವನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದು ಶಿಸ್ತ್ ಅಂದರೆ ಹಳೆಯ ಗೇಣಿ ಮತ್ತು ಶಾಮಿಲ್ ಅಂದರೆ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೇರಿದ ಇತರ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಸೇರಿತ್ತು.[20] ಮನ್ರೋ ಈ ಹಿಂದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಕ್ಕಿ ಸಾಗಾಟದ ಮೇಲಿನ ರಸ್ತೆ ಸುಂಕವನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ.

ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೆನರಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಇಲ್ಲಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುವ ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಮಾಣವು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವಿರುವ ಮನ್ರೋ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಭೂಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು 1ಸಾವಿರ ಪಗೋಡದಿಂದ 500 ಪಗೋಡದವರೆಗಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಭೂಮಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಲು ಸೂಚಿಸುತ್ತಾನೆ. 5000 ಪಗೋಡ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಭೂಮಿಗಿಂತ ಅಧಿಕ ಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ಮಾಲಕನಿಗೆ ನೀಡಿದಲ್ಲಿ ಆತ ಕ್ರಮೇಣ ಪಾಳೆಯಗಾರನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಕೆನರಾದ ಗತ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಪಾಳೆಯಗಾರರು ಸರ್ಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ದಂಗೆ ಎದ್ದು ಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಅಸ್ಥಿರಗೊಳಿಸಿದ್ದನ್ನು ಮನ್ರೋ ಅನುಭವದಿಂದ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಮನ್ರೋ ತುಂಡು ಹಿಡುವಳಿಗೆ ಜಾಸ್ತಿ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ಒಮ್ಮೆ ಗ್ರಾಮವನ್ನು ಸಣ್ಣ ಹಿಡುವಳಿಗಳಾಗಿ ವಿಭಜಿಸಿದ ನಂತರ ಅವುಗಳ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಗ್ರಾಮದ ಪಟೇಲನಿಗೆ ವಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು, ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯ 2.5% ಹಣ ಮತ್ತು ಆ ಗ್ರಾಮದ ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯೊಂದಿಗೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು.ಇದರಿಂದಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡಿಮೆ ಗುಣಮಟ್ಟದ, ವಾರೀಸುದಾರರಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ ಪಟೇಲರ ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಯಾಯಿತು.[21] ಆದರೆ ಧರ್ಮಕುಮಾರ, ಮನ್ರೋ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಟೀಕಿಸುತ್ತಾ ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯು ಪ್ರತಿ ರೈತನಿಂದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿದ್ದು ಹಳೆಯ ಗ್ರಾಮ ಬದುಕನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿತು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಬರ್ಟನ್ ಸ್ಟೈನ್ ಕೂಡ ಮನ್ರೋ ನೀತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದುದಲ್ಲದೆ, ಈತ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂಕಂದಾಯಪದ್ಧತಿ ಜನರನ್ನು ವಂಚಿಸುವುದಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ ಹಿಡುವಳಿಗಳು ರೂ 10ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ವಾರ್ಷಿಕ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವವಾಗಿದ್ದು, ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಕಷ್ಟವಿಲ್ಲದೆ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ನೀಡಿದ ಹಾಗೆ ದೇಶದ ಯಾವುದೇ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ, ಅದರಲ್ಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ

ಮಾಗಣೆಗೊಬ್ಬ ಶಾನುಭೋಗನನ್ನು, ಕಾರಕೂನನನ್ನು ನೇಮಿಸಿದ ನಂತರ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಇನ್ನೂ ಸಲೀಸಾಯಿತು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.

1812ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ಭೂಮಾಲಕರು ಮತ್ತು ಸರಾಸರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವಿವರ[22]

ತಾಲೂಕು	ಒಟ್ಟು ಭೂಮಾಲಕರು	ಸರಾಸರಿ ಭೂಕಂದಾಯ
ಮಂಗಳೂರು	5103	11/41/69
ಬೇಕಲ್(ಕಾಸರಗೋಡು)	6937	8115/41
ಬಂಟ್ವಾಳ	5514	10/32/36
ಬಾರಕೂರು	5431	17/20/65
ಕುಂದಾಪುರ	3483	18/19/42

ಒಂದು ದಶಕದ ಕಾಲ ಮನ್ರೋ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಕಂದಾಯವನ್ನೇ ರೈತರಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ 1810–1818ರ ನಡುವಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚ್ಯ ಉಲ್ಲೇಖವೆಂದರೆ ಬಹಳಷ್ಟು ರೈತರು ಭೂಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾ ಮಾಡಲು ಬೇಡಿಕೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಕಾರಣ ಮನ್ರೋ ನಿಗದಿಯು ಜಾಸ್ತಿಯಾದದ್ದರಿಂದ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಆಗ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಶಪಡಿಸಿ ಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ 17 ವರ್ಷದ ಸರಾಸರಿ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಆ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭೂ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಸರಾಸರಿ ಅಥವಾ ತರಾವೊ ನಿಗದಿ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. 1819–20ರ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಸರಾಸರಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಫಲವತ್ತತೆ, ಭೂಉತ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ಗಣನೆಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲಾಯ್ತು. ವರ್ಗದಾರರಿಂದ ತಕರಾರುಗಳಿದ್ದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶನು ಅದನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸತಕ್ಕದ್ದು.[23] 1819–20ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ತರಾವೊ ಅಥವಾ ಸರಾಸರಿ ಭೂಕಂದಾಯವು ರೂ 15,24,833 ಆಗಿತ್ತು. 1820ರ ನಂತರದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿಅಕ್ಕಿಯ ಬೆಲೆ ತೀವ್ರ ಕುಸಿತವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜಮಾಬಂದಿ ಬೆಲೆಯಲ್ಲಿಸರ್ಕಾರ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ ಶೇ 50ರಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯಾದಾಗ ರೈತರು ತಾವು ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಯ ಬಹುಪಾಲನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.[24] 1820ರ ನಂತರದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿಪರ್ಯಾಸವೆಂದರೆ ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಸರ್ಕಾರವೇ ಬಡರೈತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಏಲಂ ಮಾಡಿದ್ದಾಗಿದೆ. 1831–33ರಲ್ಲಿ ಬಾರ್ಕೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಐವರು ರೈತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿಏಲಂಮಾಡಲಾಯಿತು.[25] ಸರಾಸರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ವಿಧದ

ಭೂಮಿಯು ವಿವಿಧ ಬೆಳೆಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಲಿ, ಆ ಭೂಮಿಯ ಗುಣಮಟ್ಟವಾಗಲಿ ಎಂದೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ತೊಂದರೆಯಿಂದ ಹೊರಬರಲು ಸರಕಾರ ಸರಾಸರಿ ತತ್ವದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪುನ: ಭರ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಂಭರ್ತಿ ಎಂಬ ಎರಡು ಗುಂಪುಗಳನ್ನಾಗಿಸಿತು. ಭರ್ತಿ ಅಂದರೆ ಪೂರ್ತಿ ಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಭೂಮಿ ಹಾಗೂ ಕಂಭರ್ತಿ ಅಂದರೆ ಪೂರ್ತಿ ನಿಗದಿಯನ್ನು ನೀಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲದ ಭೂಮಿ. ಕಂಭರ್ತಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪುನ: 3 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯ್ತು. ವ್ಯಾದೆ ಬೋರ್ಡ್ ಶಿಫಾರಸು ಮತ್ತು ತನಿಖೆ ಹೀಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಅನೇಕ ಪ್ರಯೋಗಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು, ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮತ್ತು ಪುನರ್ ನಿಗದಿಯ ಕಾಲವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ.[26]

1837, 1838ರಲ್ಲಿ ವಿವಾಶ್ ನ ಸರಾಸರಿ ಅಥವಾ ತರಾವೊ ನಿಗದಿಯಂತೆ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿನ ಒಟ್ಟು ವರ್ಗಗಳು (ಎಸ್ಟೇಟ್) ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ವಿವರ.[27]

ಭೂಕಂದಾಯ ವಿಧ	ಒಟ್ಟು ವರ್ಗಗಳು	ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ	ಒಟ್ಟು ವರ್ಗಗಳು	ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ
ಭರ್ತಿ(ಪೂರ್ತಿ ಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ಭೂಮಿ)	38459	1322950/13/0	38745	1347846/4/5
ವ್ಯಾದೆ	3863	134231/14/0	3103	161068/14/5
ಖಾಯಂ ಮನ್ನಾ	8557	150132/3/2	9087	150768/13/7
ತನಿಖೆ ಗೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದು	4154	159962/14/3	4159	156110/4/0
ಒಟ್ಟು	55033	1819308/11/6	55094	1815984/3/0

ಭರ್ತಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಭೂಮಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿ ತೀರ ಪ್ರದೇಶದ ಬೆಳೆಬಾಳುವ ಭೂಮಿಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಫಲವತ್ತಾಗಿದ್ದು ಇವುಗಳಿಗೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಳಭಾಗದ ಘಟ್ಟದತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಗಳು ಕನಿಷ್ಟ ಗುಣಮಟ್ಟದವುಗಳಾಗಿದ್ದು ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಇವುಗಳು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿದ ಪೂರ್ತಿ ಕಂದಾಯವನ್ನು ನೀಡಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದ್ದು ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೋರ್ಡ್ ತನಿಖೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು.

1841, 1842 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತರಾವೊ ಅಥವಾ ಸರಾಸರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ.[28]

	1838				1839		
ಭೂಮಿಯ ವಿಧ	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ಭೂತೆರಿಗೆ ನೀಡುವುದು	1035339/2/6	31285	1935339/2/0	-	1342169/0/1	1342169/0/1	8820
ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವುದು	346563	6636	293435/11/9	55097	-	-	1953
ತನಿಖೆ	469688/2/8	10269	837658/15/10	193029	264810/8/7	124704	14655
ಪೂರ್ತಿ ತೆರಿಗೆ ನೀಡದ ಭೂಮಿ	149657	3250	114829	34728	219492	162891	56598
ಒಟ್ಟು	1962162	51449	1881308/3/6	380854	1962114	1749166	212148

ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಸರಕಾರ ಅಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದು ರೈತರು ಸರ್ಕಾರದ ನಿಲುವನ್ನು ಸಂಶಯದಿಂದ ನೋಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಪದೆ ಪದೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ಮೋಸಕ್ಕೆ ದಾರಿ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿತು ರೈತರು ಭೂಕಂದಾಯ ಕಟ್ಟಲು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಮ್ಮ ಎತ್ತುಗಳನ್ನು, ಚರವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಾರಬೇಕಾಯಿತು.[29] ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ತನ್ನ ಸ್ವಾಧೀನವಿರುವ ಸರ್ಕಾರಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದನ್ನು, ಹೊಸ ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಅವರಿಗೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ ನೀಡಿತು. ಹೀಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಸಗಮೆ ಮೂಲವರ್ಗವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯಿತು. ಹೊಸಗಮೆ ಅಂದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ ಆರಂಭವಾದ ನಂತರ ಹೊಸದಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾದ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಆ ಭೂಮಿಗೆ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ಗೇಣಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಗೇಣಿ ಎಂದೂ ಹಿಡುವಳಿದಾರನನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಗೇಣಿ ವರ್ಗದಾರನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಯ್ತು.[30]

ಒಂದು ಸರಿಯಾದ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯಯುತವಾದ ತೀರ್ವೆ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದ ಮಣ್ಣಿನ ಫಲವತ್ತತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಅಗತ್ಯ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಸರ್ವೆ ಕಾರ್ಯವು 1889ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ 1896ರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯವಾಯಿತು. ಪ್ರಥಮ ಕಂದಾಯ ಸರ್ವೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 2571455 ಎಕ್ರೆ ರೈತವಾರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ವೆ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ 5,72,409 ಎಕ್ರೆ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿ, 387575 ಎಕ್ರೆ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಾಗಿದ್ದು ಒಟ್ಟು ಸಾಗುವಳಿಯೋಗ್ಯ ಭೂಮಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 5,56,340 ಎಕ್ರೆಯಾಗಿತ್ತು.[31] 1896ರಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತಾಯಗೊಂಡ ಭೂಸರ್ವೆಯ ದೌರ್ಬಲ್ಯವೆಂದರೆ, 1889–96ರ ಸರ್ವೆಯಲ್ಲಿಹೊಸದಾಗಿ ಭೂಮಿ ಹೊಂದದವರ ಸರ್ವೆಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಲ್ಲ ಹಾಗು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಒಂದೆ ವರ್ಗ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು ಪೂರಕ ಭೂಅಳತೆಯನ್ನು (ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ ಸರ್ವೆ) ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಪೂರಕ ಸರ್ವೆ ಕಾರ್ಯವು 1903ರವರೆಗೆ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. ಹೀಗೆ 1903ರಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಸರಿಯಾದ ವರ್ಗೀಕರಣ, ಮಣ್ಣಿನಗುಣ, ನೀರಿನಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಫಲವತ್ತತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಭೂಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸರ್ಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿತು. ಈ ಭೂಸರ್ವೆಯಿಂದ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು 5 ಭಾಗಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯ್ತು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ ಬಯಲು, ಮಜಲು, ಬೆಟ್ಟು, ಬಾಗಾಯ್ತು ಮತ್ತು ಕುಮರಿ.[32]

1903ರ ಕಂದಾಯ ಸರ್ವೆಯಲ್ಲಿ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ಎಕ್ರೆಯೊಂದರ

ಭೂಕಂದಾಯ ದರಗಳು ಹೀಗಿವೆ [33].

1. ಬಯಲು ಭೂಮಿ	ರೂ	ಆಣೆ	ಪೈ
ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ	6	14	1
ದ್ವಿತೀಯ ದರ್ಜೆ	4	10	1
ತೃತೀಯ ದರ್ಜೆ	2	5	5
2. ಭಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿ	4	13	7
3. ಒಣ ಭೂಮಿ	0	14	3
4. ಕುಮರಿ ಭೂಮಿ	0	2	1

ಮೇಲಿನ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಂತೆ 1903ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯು ರೂ 23,41,260 ಆಗಿತ್ತು. ಈ ನಿಗದಿಯು 1935ರವರೆಗೆ ಯಾವುದೇ ಬದಲಾವಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರಿದಿತ್ತು. 1921 ರಲ್ಲಿ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ ಉಂಟಾದಾಗ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಪಾರಂಪಳ್ಳಿ , ತೆಕ್ಕಟ್ಟೆ, ಮಣೂರು ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಭೂತೀರ್ವೆ ಮನ್ನಾ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿಯನ್ನು 30 ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದ್ದು ಅಂತೆಯೇ 1930ರಲ್ಲೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿ ವರಧಿಯನ್ನು ಮಿ. ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಆರ್.ಎಸ್. ಸತ್ಯನಾಥನ್ ಎಪ್ರಿಲ್ 9, 1930ರಿಂದ ಡಿಸೆಂಬರ್. 6, 1931ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಆಯ್ದ 120 ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಮುಖತ: ಭೇಟಿಯಿತ್ತು ತಯಾರು ಮಾಡಿದ್ದರು. 1933ರಲ್ಲಿ 16 ಸಾಂಕೇತಿಕ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ತಪಾಸಣೆ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಪ್ರಯೋಗವಾಗಿ ಕೆಲವು ಶಿಫಾರಸ್ಸುಗಳೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಭತ್ತದ ಸರಾಸರಿ ಬೆಲೆ 1913 ರಿಂದ 1933ರ ವರೆಗೆ ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲದ 20 ವರ್ಷ ಗಾಡಿಬಾಡಿಗೆ, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಲಾಭ ಕಳೆದು 1903ರ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಶೇ 84 ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಈ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಶೇ $18^3/_4$ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ತೀರ್ವೆ ನಿಗದಿಯು 1933ರಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದರೂ, ಸತ್ಯನಾಥನ್ ಸಮಿತಿ ಕೇವಲ ಶೇ $12^1/_2$ ಭೂಕಂದಾಯ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಲು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.[34] ಆಗ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು 1903ರ ನಿಗದಿಗಿಂತ $12^1/_2$ ಶೇಕಡಾ ಏರಿಸಿದ್ದರ ಪರಿಣಾಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯು ರೂ 28,53,257 ಆಗಿತ್ತು.

1934–1935ರಲ್ಲಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿದ ಎಕ್ರೆಯೊಂದರ ದರಗಳು ಹೀಗಿವೆ.[35]

ತರಂ	1903ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ದರ	1934ರಪ್ರಸ್ತಾಪಿತ ದರ
1.	7 0 0	7 14 0
2.	6 0 0	6 12 0
3.	5 0 0	5 10 0
4.	4 0 0	4 8 0

1933ರ ಭೂಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿವರ್ಗ ಕುಮರಿ ಭೂಮಿಗೂ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡ್ ಲಾಯ್ತು.[36]

1932ರಲ್ಲಿ ಕುಮರಿ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	1903ರಲ್ಲಿ ತೀರ್ವೆ ನಿಗದಿ	ಪ್ರಸ್ತಾವಿಕ ದರ 1934ರಲ್ಲಿ	ವ್ಯತ್ಯಾಸ	ಶೇಕಡಾ ಹೆಚ್ಚಳ
144419.59 ಎಕ್ರೆ	19084/4	21464/6	+2380/2	12.47

1933–34ರ ಭೂಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿಯಿಂದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಒಟ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯ ರೂ 28,53,257 ಆಗಿತ್ತು.[37] 1935ರಿಂದ 1947ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ್ದು,ಸರ್ಕಾರ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕೃಷಿಯ ವಿಸ್ತರಣೆಯಿಂದ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಳಪಡಿದುದರ ಪರಿಣಾಮ 1955–56ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಸಂಗ್ರಹವು ರೂ 38,36,204ಕ್ಕೆ ಏರಿತು.[38] ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಸರ್ಕಾರವು ರೈತರ ಮೇಲೆ 2 ರೀತಿಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಮೇಲ್ತೆರಿಗೆ ಯನ್ನು (ಸರ್ ಚಾರ್ಜನ್ನು) ವಿಧಿಸಿದ್ದು 12% ಅಧಿಕ ಕರವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ವಿಧಿಸಿತ್ತು, 2ನೆಯದಾಗಿ ರೂ 500ಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವ ದೊಡ್ಡ ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೇಲ್ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಾಯ್ತು. ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ, ದಲಿತರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದು ಅಂತಹ ಭೂಮಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರ್ಕಾರಿ ಅದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ 2386 ದಿ. 13.11.1929 ರಂತೆ 7 ವರ್ಷದವರೆಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ನೀಡಲಾಯ್ತು.[39] ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಮಾತ್ತು ವೈಜಾಞನಿಕ ಭೂಅಳತೆ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು, ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯೊಳಗೆ ತಂದದ್ದಲ್ಲದೆ,ಸರಿಯಾದ ಭೂಮಿಯ ಅಳತೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮಣ್ಣಿನ ಪರೀಕ್ಷೆ, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗಳು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಅದಿಕ ಆದಾಯವನ್ನು ತಂದಿತ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ್ದ ತೆರಿಗೆ ರಹಿತ ಭೂಮಿಗೆ, ಸದ್ರಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸದೆ

ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಈ ಹಿಂದೆ ನೀಡಿದ್ದ ಭೂಕಂದಾಯ ಮನ್ನಾವನ್ನು ರದ್ದುಗೊಳಿಸಿ, ಪುನ: ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನೀಡಿದ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ವಾಪಾಸು ಪಡೆಯಲಾಯ್ತು.[40] ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸೇವೆ ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗವನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 5 ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ ಅವರುಗಳೆಂದರೆ, ಪಟೇಲ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಅಥವಾ ಮಣೆಗಾರ್, ಮುನ್ಸಿಫ್, ಕರ್ಣಂ ಅಥವಾ ಶ್ಯಾನುಭೋಗ್, ಉಗ್ರಾಣಿ ಮತ್ತು ಕಾವಲುಗಾರ ಅಥವಾ ತಲಯಾರಿ. ಪಟೇಲ ಅಥವಾ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ಆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ನೇರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿದ್ದು ಆತ ಗ್ರಾಮದ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಮತ್ತು ಪೋಲೀಸ್ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಈತ ಗ್ರಾಮದ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಕರ್ಣಂ ಅಥವಾ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಗ್ರಾಮದ ಲೆಕ್ಕಪತ್ರಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಈತ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನಿಗೆ ಅಧೀನ ಅಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ. ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥನು ಗ್ರಾಮದ ಮುನ್ಸಿಫ್ ಅಥವಾ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಂ ಆತನ ಗುಮಾಸ್ತನಾಗಿ ಕೆಲಸ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕು. ದೊಡ್ಡ ಕಂದಾಯ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ಕರ್ಣಂ ಗಳನ್ನು ನೇಮಕ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[41]

ಭೂಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಣಿಕೃತವಾಗಿದ್ದು ಅಧಿಕಾರವು ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೂ ಹಾಗೂ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯು ಕೆಳಗಿನಿಂದ ಮೇಲ್ಮುಖವಾಗಿಯೂ ಸಾಗುತಿತ್ತು. ತಾಲೂಕಿನ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿವರ್ಗ ಕೆಳಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಾಣಿಯಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ಶ್ಯಾನುಭೋಗ, ಪಟೇಲ, ಮಣೆಗಾರ ಮತ್ತು ತಹಶೀಲ್ದಾರರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. 1958ರ ವರದಿಯಂತೆ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 585 ಪಟೇಲರು, 294 ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು, 770 ತಲಯಾರಿಗಳು ಹಾಗೂ 295 ಉಗ್ರಾಣಿಗಳಿದ್ದರು. ಈ ಹುದ್ದೆಗಳು ಅನುವಂಶಿಕ ಹುದ್ದೆಗಳಾಗಿದ್ದವು.[42] ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಗ್ರಾಮದ ಶಾಂತಿ ಕಾಪಾಡುವ ಸಂಪೂರ್ಣ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಪಟೇಲನದಾಗಿತ್ತು. ಉಗ್ರಾಣಿಯು ಕಂದಾಯ ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಪ್ರತಿ ಹಿಡುವಳಿದಾರನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವುದು, ಕಂದಾಯ ಸಲ್ಲಿಕೆಯ ನಂತರ ರಶೀದಿ ತಲುಪಿಸುವುದು ಹಾಗೂ ಜಮಾಬಂದಿ ವಿಷಯ ತಿಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮ:

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಗದಾಗಿ ಪಾವತಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಜಮಾಬಂದಿ ಬೆಲೆ ಮತ್ತು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಬೆಲೆಯ ನಡುವೆ ಅಜಗಜಾಂತರವಿರುತ್ತಿತ್ತು. 1820ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಅಕ್ಕಿಯ ಜಮಾಬಂದಿ ಬೆಲೆಯು ಕೋರ್ಜಿಗೆ ರೂ 100 ಇದ್ದಿತ್ತು. ಆಗ ಜಮಾಬಂದಿ ಬೆಲೆ ಕೋರ್ಜಿಗೆ ರೂ 56 ಇದ್ದಿತ್ತು. ನಿರಂತರ ಬೆಲೆ ಕುಸಿತದಿಂದಾಗಿ ಅಕ್ಕಿಯಬೆಲೆ ಕೋರ್ಜಿಗೆ ರೂ 44ಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿಯಿತು. ಆದರೆ ಜಮಾಬಂದಿ ಬೆಲೆ ರೂ 56ರಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಬೆಲೆ ಇಳಿತದಿಂದ ಸಣ್ಣ ರೈತರು ಬೀದಿ ಪಾಲಾಗಬೇಕಾಯ್ತು.[43] 1827–30ರ ನಡುವೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಹಿಂಜರಿತ, ಹವಾಮಾನ ವೈಪರೀತ್ಯ ಬೆಳೆ

ನಾಶ, ನೆರೆ, ಅತಿವೃಷ್ಠಿ ಹಾಗು ಕೀಟಗಳ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಬೆಳೆ ನಾಶವಾಯ್ತು. ರೈತರು ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡಲಾಗದೆ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಿಗೆ ಅಡವು ಹಾಗು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಮಾರವಾಡಿಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದೊಂದಿಗೆ ಸಹಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.[44] ಸರ್ಕಾರದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿ ರೈತರು ಕೂಟ್‌ಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಕರನಿರಾಕರಣ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಹಮ್ಮಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. 1830-31ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಕಂದಾಯ ನೀತಿಯ ವಿರುದ್ದ ರೈತರು ದಂಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವೆಂದರೆ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು.[45] ವರ್ಗದಾರನ ಹಿಡುವಳಿಯು ಸಹಜವಾಗಿಯೆ ಹೊಲ ಗದ್ದೆ ಅಥವಾ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಜಮೀನು ಮತ್ತು ಬಾಗಾಯ್ತು ಅಥವಾ ತೋಟ ಇವುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ತೋಟವನ್ನು ಮೂಲಗೇಣಿದಾರರು ಅಥವಾ ಚಾಲಗೇಣಿದಾರರು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಣ ನೆಲವನ್ನು ಹಾಗೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವರ್ಗದಾರನು ಅದಕ್ಕೂ ತೆರಿಗೆ ಕಟ್ಟಬೇಕಿತ್ತು. 1864ರಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ರೆವಿನ್ಯೂ ರಿಕವರಿ ಶಾಸನವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಾಗ ರೈತರ ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಹಿಡುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಬೆಳೆಗೆ ಸರ್ಕಾರವೆ ಬೆಲೆಕಟ್ಟಿ ಬಾಕಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತು. ಸಹಜವಾಗಿ ವರ್ಗದಾರ ಅಥವಾ ಜಮೀನುದಾರ ಕಂದಾಯ ಕೊಡುವ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಗೇಣಿದಾರ ಅಥವಾ ನೈಜ ಬೇಸಾಯಗಾರನಿಗೆ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅ ಎಂಬ ವರ್ಗದಾರನು ರೂ 100 ಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ ಎಂದಾದಲ್ಲಿ,ಅವನ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಗೇಣಿದಾರರು ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುತ್ತಾರೆ. ಈ ಸಂದರ್ಭ ತನ್ನ ತಾಕಿನಲ್ಲಿ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ರೂ 25 ಮಾತ್ರವೇ ಗೇಣಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿರುವ ಒಬ್ಬನೇ ಗೇಣಿದಾರನಿಂದ ಆ ವರ್ಗದಾರನ ಬಾಕಿ ರೂ 100ನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಪಟೇಲನಿಗೆ ಅವಕಾಶವಿತ್ತು. ಒಂದು ವೇಳೆ ಈ ಗೇಣಿದಾರನ ಬಗ್ಗೆ ಪಟೇಲನಿಗೆ ವೈಮನಸ್ಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆತನ ಬೆಳೆದುನಿಂತ ಭತ್ತದ ಫಸಲನ್ನು ಮುಟ್ಟುಗೋಲು ಹಾಕಿ, ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಿ ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ ಮಾರಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವೇಳೆ ರೂ 150 ಬಂದರೆ ರೂ 100ನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಉಳಿಕೆ 50ನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷದ ಪಾವತಿಗೆ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು ಅಥವಾ ಅದೇ ವರ್ಗದಾರನ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ತಾಕಿನ ಬಾಕಿಗೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.[46] ಇಲ್ಲಿ ಬಡರೈತ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದ.ಅಲ್ಲದೆ ಆತ ನಿರಂತರ ಪಟೇಲನಿಗೆ ವಿದೇಯನಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ ಆರಂಭದಿಂದಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆಡಳಿತಗಾರರು ತಮ್ಮ ವಾರ್ಷಿಕ ಜಮಾಬಂದಿ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಸಂಪದ್ಭರಿತವಾಗಿದೆ, ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಹೆಚ್ಚಿಗೆ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಬಹುದೆಂದು ವರದಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕ

ಬಡ ಕೃಷಿಕವರ್ಗ ಮತ್ತು ವೃತ್ತಿಜೀವಿಗಳು ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಭೂಕಂದಾಯದ ಹೊರೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಇವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಬಡವರು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಎಲ್ಲರೂ ದಿನಬಳಕೆಯ ಅಗತ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಾದ ಉಪ್ಪು ಮತ್ತು ತಂಬಾಕುಗಳ ಮೇಲಿನ ಪರೋಕ್ಷ ತೆರಿಗೆಗೆ ತುತ್ತಾದರು. ಸಾಲದ್ದಕ್ಕೆ ಮಧ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅಬ್ಕಾರಿ ತೆರಿಗೆ ವಿಧಿಸಲಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1831 ರಿಂದ 1850 ರ ನಡುವೆ ಉಪ್ಪಿನ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ 85% ರಷ್ಟು ಅಬ್ಕಾರಿ ತೆರಿಗೆ 211% ಹಾಗೂ ತಂಬಾಕಿನ ಮೇಲಿನ ತೆರಿಗೆ ಶೇಕಡಾ 388 ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.[47]

1831 ರಿಂದ 1850 ರ ಅವದಿಯಲ್ಲಿವಿಧಿಸಲಾದ ವಿವಿಧ ತೆರಿಗೆಗಳ ವಿವರ.

ವರ್ಷ	ಉಪ್ಪಿನ ತೆರಿಗೆ ರೂ	ತಂಬಾಕು ತೆರಿಗೆ ರೂ	ಅಬ್ಕಾರಿ ತೆರಿಗೆ
1831	24838	75022	39443
1843	328767	255739	59647
1850	462429	291249	74829

ಈ ರೀತಿಯ ವಿಪರೀತ ಮತ್ತು ವಿಲಕ್ಷಣ ತೆರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರ ಬಡತನ ಇನ್ನಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಅವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬಟ್ಟೆಬರೆ, ಜೀವನಪದ್ದತಿ, ನಿರಕ್ಷರತೆ, ಆಯು: ಪ್ರಮಾಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಪ್ರತಿಫಲಿತವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿನ ಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಸಾವಿರಾರು ಜನ ಸಣ್ಣ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ರೈತರು ಹಾಗೂ ವರ್ಗದಾರರು ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿಗೆ ಸಿಲುಕಿದ್ದರು. 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಂತರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಅಸ್ಥಿರತೆ ಹಾಗೂ ಜಾಗತಿಕ ಯುದ್ಧದಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಬಡತನ ಅಧಿಕವಾಯ್ತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಮತ್ತು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತವು ವಸಾಹತು ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ಗೇಣಿ ಶಾಸನಗಳನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದು ಕೃಷಿಕರ ದೂರುಗಳಿಗೆ ಸಾಂತ್ವನ ನೀಡಲು ಯತ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಒಂದು ಶಾಸನ ಕೂಡ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕರು ಭೂಕಂದಾಯ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಗೇಣಿದಾರರಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿತು. 1920ರಲ್ಲಿ ಮೂಲಗೇಣಿ ರೆಂಟ್ ಎನ್ಹಾನ್ಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ ಭೂಮಾಲಕರು ಗೇಣಿದಾರರಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಗೇಣಿ ಪಡೆಯುವ ಸೌಲಭ್ಯ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಮೋಸ ಮತ್ತು ಭ್ರಷ್ಟಾಚಾರವನ್ನು ಪೋಷಿಸಿತು. ಬಡಗೇಣಿದಾರ, ಜಮೀನ್ದಾರನ ಮುಂದೆ ಮಂಡಿಯೂರಿ ಕೂರಬೇಕಾಯ್ತು. ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ದುಡಿದರೂ ಅವನ ದುಡಿಮೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಫಲ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಕೊಯ್ದು ಒಟ್ಟು ಮಾಡಿದ ಮೇಲೂ ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಜಪ್ತಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ

ಕೆಲವು ವರ್ಗದಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಭೂಕಂದಾಯದ ಹೊರೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರ ನೀತಿಯು ಅವರ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು ಆಯ್ದಕೆಲ ವರ್ಗದಾರರ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದವು. ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಬಡತನವು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿತ್ತು.[48] ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕೃಷಿ ನೀತಿಯಿಂದ ಮಾತೃವಂಶ ಪದ್ಧತಿಯ ವರ್ಗದಾರ ಕುಟುಂಬಗಳು ಕ್ಷಯಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ಚಾಲಗೇಣಿದಾರರ ಮೇಲೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯ್ತು.

ಭೂಕಂದಾಯದ ವಿವಿಧ ವಿಧಗಳು:

ಆಡಳಿತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ರೂಢಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಭಾಗವನ್ನಾಳಿದ ಅನೇಕ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಭೂಕಂದಾಯ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿದ್ದರು. ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಕೆಳದಿ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂವಿಂಗಡಣೆ ಮತ್ತು ತೆರಿಗೆ ಪದ್ಧತಿಯು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಜಾರಿಯಲ್ಲಿತ್ತು.[49]

ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಳ್ವಿಕೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ಮನ್ರೋ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಫಲವತ್ತತೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವಿದಿಸಲಾಯ್ತು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ1838 ಮತ್ತು 1839 ಕ್ಕೆ ಬ್ಲೇರ್ ನ ತರಾವೊ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ [50]

	1838				1839		
ಭೂಮಿಯ ವಿಧ	ತರಾವೊ ದೇಂಟ್	ಒಟ್ಟು ವರ್ಗ	ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ	ಮಾಫಿ	ತರಾವೊ ಬೇಂಟ್	ಕಂದಾಯ ನಿಅದಿ	ಒಟ್ಟು ವರ್ಗ
ಭೂತೆರಿಗೆ ನೀಡುವುದು	1035339/2/6	31285	1935339/2/0	-	1342169/0/1	1342169/0/1	8820
ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವುದು	346563	6636	293435/11/9	55097	-	-	1953
ತನಿಖಿ	469688/2/8	10269	837658/15/10	193029	264810/8/7	124704	14655
ಪೂರ್ತಿ ತೆರಿಗೆ ನೀಡದ ಭೂಮಿ	149657	3250	114829	34728	219492	162891	56595
ಒಟ್ಟು	1962162	51449	1681308/5/6	380854	1962114	1749166	412148

1863ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ ಮತ್ತು ಫಲವತ್ತತೆಯ ಆದಾರದಲ್ಲಿ 4 ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯಿತು ಅವುಗಳೆಂದರೆ ;

1. ಬಯಲು – ಒಳ್ಳೆಯ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಕೆಳಭಾಗದ ಭೂಮಿ, ಉತ್ತಮ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯವಿದ್ದು ವಾರ್ಷಿಕ ಮೂರು ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಅಥವಾ ಎರಡು ಭತ್ತ ಒಂದು ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ.
2. ಮಜಲು – ವಾರ್ಷಿಕ 2 ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ (1 ಭತ್ತ ಒಂದು ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆ)
3. ಬೆಟ್ಟು – ವಾರ್ಷಿಕ ಒಂದು ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ.
4. ಭಾಗಾಯ್ತು– ತೆಂಗು ಅಥವಾ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿ.

ಮೇಲಿನ ವರ್ಗಗಳ ಭೂಮಿಗೆ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತೆ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.[51]

ಭೂಮಿ	ನಿಗದಿ
ಬಯಲು	**ರೂ**
ಪ್ರಥಮವರ್ಗ	8/0/0
ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಗ	4/0/0
ಮಜಲು	
ಪ್ರಥಮ ವರ್ಗ	4/0/0
ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಗ	3/0/0
ಬೆಟ್ಟು	
ಪ್ರಥಮ ವರ್ಗ	2/0/0
ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಗ	1/0/0
ಬಾಗಾಯ್ತು	
ಪ್ರಥಮ ವರ್ಗ	12/0/0
ದ್ವಿತೀಯ ವರ್ಗ	8/0/0

ಮೇಲಿನ ದರವನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರನ ಶಿಫಾರಸ್ಸಿನಂತೆ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್, ಮಂಜೂರಾತಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ತೆಂಗು ಮತ್ತು ಅಡಿಕೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಧದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು,ಆದರೆ ತೋಟದ ಭೂಮಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ತೆಂಗು ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಇತರ ಬಾಗಾಯ್ತು ಅಲ್ಲದ ಭೂಮಿಗೆ ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವ ಭೂಮಿಯ ದರದಲ್ಲಿ ತೆರಿಗೆ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಗ್ರಾಮದ ಹಳೆಯ ವರ್ಗದಾರರು, ಖಾಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದನ ಮೇಯಿಸುವ ಭೂಮಿಯೆಂದು ಅಂತಹ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವಂತೆ

ಕೋರಿದ್ದರು.[52] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ಕುಮರಿ ಬೇಸಾಯದ್ದಾಗಿದೆ. ಕುಮರಿಯು ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಾಗುವಳಿಯಾಗಿದ್ದು, ಆರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಮರ ಹಾಗೂ ಸೊಪ್ಪನ್ನು ಸುಟ್ಟು, ಅದರ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಜಬಿತ್ತಿ, ಭತ್ತ, ಧಾನ್ಯ ಹಾಗೂ ಹತ್ತಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಯುವುದು. ಇಂತಹ ಭೂಮಿಯ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲೂ 2 ವಿಧವಿದೆ. ವರ್ಗಕುಮರಿ ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರಿಕುಮರಿ. ವರ್ಗಕುಮರಿಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ವರ್ಗದಾರನಿಂದ ಆತನ ಇತರ ವರ್ಗ ಭೂಮಿಯ ಕಂದಾಯದೊಂದಿಗೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸರ್ಕಾರಿ ಕುಮರಿ ಯಲ್ಲಿ ನೇರವಾಗಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕುಮರಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಮಲೆಕುಡಿಯರಾಗಿದ್ದು ವಲಸೆಯವರಾಗಿದ್ದರು.[53] ಇವರ ಬದುಕು ಜೀವನವಿದಾನ ಸಾಗುವಳಿ ಪದ್ಧತಿ, ಬೇಟೆ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಕುರಿತಾದ ಚಿತ್ರಣ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮೌಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ, ಅರಣ್ಯ ನಾಶವನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿ ವರ್ಗದಾರರ ಕುಮರಿ ಹಕ್ಕನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕುಮರಿ ಬೇಸಾಯವನ್ನು ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ಕೆಲಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಘಾಟಿ ಸಮೀಪದ ಕೆಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಗದಾರನ ಕುಮಕಿ ಭೂಮಿಗೆ ಎಡತಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲು ಸರಕಾರ ಭಾಗಶ: ಅನುಮತಿ ನೀಡಿತ್ತು. ಎಕ್ರೆಯೊಂದರ ರೂ 1ನ್ನು ಕುಮರಿ ಭೂಕಂದಾಯವಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

1870ಮತ್ತು 1871ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ಭೂಕಂದಾಯ ಹಾಗೂ ಇತರ ಕಂದಾಯ ದರಗಳು.[54]

ಕಂದಾಯದ ವಿಧ	**ವರ್ಷ 1870** ರೂ.	1871 ರೂ
ರೈತವಾರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಇತರ ಕಂದಾಯ	1179623 46039	1165004 43971
ಒಟ್ಟು	**1225667**	**1208975**
ಅಬ್ಕಾರಿ ಉಪ್ಪು ಸಮುದ್ರ ಸುಂಕ ಸ್ಟ್ಯಾಂಪ್ಸ್ ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ಒಟ್ಟು	131574 545252 75324 153308 52073 928431	116247
ಎಲ್ಲಾ ಸೇರಿ	2184098	

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವರ್ಗದಾರರಿಗೆ ಅಥವಾ ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ ಕುಮಕಿ ಅಥವಾ ಖಾಲಿ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ನಿವೇಶನವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪೇಟೆ ಅಥವಾ ದೊಡ್ಡ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮನೆ ನಿವೇಶನ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಮನೆನಿವೇಶನಗಳಿಗೆ ನೆಲತೆರಿಗೆ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ರೂ 6ರಿಂದ ರೂ 12ರವರೆಗೆ ವಿಶೇಷ ದರದಲ್ಲಿತೆರಿಗೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[55] ಗ್ರಾಮಸ್ಥರು ನಿಯಮಿತ ಸಾಗುವಳಿಯನ್ನು ಖಾಲಿ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೊಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. 1850ರವರೆಗೆ ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ತೆರಿಗೆ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಕ್ಕಲು ವರ್ಗದಾರನ 100 ಗಜದ ಆಚೆಯಿರುವ ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಾದರೆ ಎಕ್ರೆಗೆ 8 ಆಣೆ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿ ಮಾಡಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಕ್ಕಲು ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ 13 ಆಣೆ 4 ಪೈಸೆ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1867–68ರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವು ರೂ।3,37,142 ಆಗಿದ್ದು, 1868–69ರಲ್ಲಿ ಅದು ರೂ।3,49,351 ಆಗಿದೆ. 1867ರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಯು ರೂ 7067 ಆಗಿತ್ತು. 1883–84ರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯದ ಮೇಲೆ ತೆರಿಗೆ (ಸೆಸ್) ಬೇಡಿಕೆ ರೂ 86,600 ಆಗಿದ್ದು, ವಸೂಲಿ ರೂ 60400 ಆಗಿದ್ದು, ರೂ 18200 ಬಾಕಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭೂತೆರಿಗೆ ಸೆಸ್‌ನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೇಲಿನ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಳಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[56]

ಪ್ರಥಮ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯು ರೂ 14,19,586 ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ 1903ರ ಪ್ರಥಮ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ನಂತರ ಅದು ರೂ 23,41,260 ಆಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ 80% ನಂಜ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1908–09ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ರೂ 23,47,326 ಆಗಿದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ ರೂ 22,30,232ನ್ನು ಒಟ್ಟು 754221 ಎಕ್ರೆ ತೇವ ಭೂಮಿಗೆ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ್ದು, 263760 ಎಕ್ರೆ ಒಣ ಭೂಮಿಗೆ ರೂ 1,17,094 ನಿಗದಿಯಾಗಿದೆ. 1925–26ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಒಟ್ಟು ಭೂ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ರೂ 25,14,415 ಆಗಿತ್ತು.[57] ಒಟ್ಟು 4,24,090 ಎಕ್ರೆ ನಂಜ ಭೂಮಿಯಿಂದ ರೂ 19,03,178 ಹಾಗೂ 5,28,718 ಎಕ್ರೆ ಒಣ ಭೂಮಿಯಿಂದ ರೂ 6,11,237 ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯ ಸೆಸ್ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯು 1925–26 ರಲ್ಲಿ ರೂ 27,24,806 ಆಗಿದೆ. ಹುಲ್ಲುಗಾವಲು ಶುಲ್ಕವೆಂದು ಕೋಣಗಳಿಗೆ ತಲಾ 6 ಆಣೆ ಹಾಗೂ ದನ, ಎತ್ತುಗಳಿಗೆ ತಲಾ 3 ಆಣೆ ನಿಗದಿಯಾಗಿದ್ದು ರೈತರಿಂದ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

1925–26 ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ತಾಲೂಕುವಾರು ಹಿಡುವಳಿ ಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆ ಹೀಗಿದೆ.[58]

ತಾಲೂಕು	ಒಣ ಭೂಮಿ		ಮಜಲು ಭೂಮಿ		ಒಟ್ಟು	
	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಎಕ್ರೆ	ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ರೂ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ	ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ
ಕುಂದಾಪುರ	41,662	65597	64245	277239	105907	342836
ಕಾರ್ಕಳ	57533	56672	70233	247440	127766	304112
ಉಡುಪಿ	58356	96409	72670	364357	131026	460766
ಮಂಗಳೂರು	78817	113521	78631	419355	157448	532876
ಕಾಸರಗೋಡು	223153	198690	55990	265016	284143	463706
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	64197	80348	82321	339771	146518	410119
ಒಟ್ಟು	**528718**	**611237**	**424090**	**1903178**	**952808**	**2514415**

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1934–35ರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿಕಾರ್ಯ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. 1903ರ ತೀರ್ವೆಗಿಂತ ಬೆಳೆಯ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದರ ಏರಿದ್ದು ಅದರಂತೆ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಏರಿಸಲಾಯ್ತು. ನಂಜ ಭೂಮಿಗೆ ಭತ್ತವನ್ನು ಬೆಳೆಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಒಂದು ಕೋರ್ಜಿ ಭತ್ತಕ್ಕೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ ಹಿಂದಿನ 20 ವರ್ಷಗಳ ವಾರ್ಷಿಕ ಅಕ್ಕಿಯ ಸರಾಸರಿ ದರವನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ರೂ 241 ಎಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಶೇ 25ನ್ನು ಗಾಡಿ ಬಾಡಿಗೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಲಾಭವೆಂದು ಕಳೆದು ಹಿಂದಿನ ನಿಗದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಅದು 81% ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಮಿತಿಯು ಶೇ 12½ ಭೂಕಂದಾಯ ಜಾಸ್ತಿ ಮಾಡಲು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು.ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಗೆ ಮಂಗಳೂರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿನ 20 ವರ್ಷಗಳ ತೆಂಗಿನ ಸರಾಸರಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನೋಡಲಾಗಿ ಅದು ಹಿಂದಿನ ನಿಗದಿಗಿಂತ 107% ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಸಮಿತಿಯು ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಗೂ ಶೇ $12^1/_2$ ಭೂಕಂದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತೆ ಶಿಫಾರಸ್ಸು ಮಾಡಿತು.[59] ಅಲ್ಲದೆ ವರ್ಗ ಕುಮರಿಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 144419.59 ಎಕ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು ಈ ಹಿಂದೆ ರೂ 19084 ಆಣೆ 4ನ್ನು ನಿಗದಿ ಇತ್ತು. 1933ರ ಪ್ರಸ್ತಾವಿತ ದರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೂಡ ರೂ 21464 ಆಣೆ 6ಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯ್ತು.

1933–34ರ ಪುನರ್ ನಿಗದಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.[60]

ಭೂಮಿಯ ವಿಧ	1932ರ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ	12 $^1/_2$ % ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ನಂತರ	ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಕಂದಾಯ	ಶೇಕಡಾ ಹೆಚ್ಚುವರಿ
ನಂಜ	1908293/4/0	2139454/1/0	+231160/13/0	12.59%
ಒಣ ಭೂಮಿ	256968/6/0	211149/15/0	−45818/7	
ಬಾಗಾಯ್ತು	377015/4/	511657/13/0	+56850/14/0	
ಒಟ್ಟು	2542276/14/0	2862261/13	+319984/15	

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾದಾರರು ಭೂಕಂದಾಯದೊಂದಿಗೆ ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಿಗಾರಿಕೆ ಖನಿಜ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ಬಾಬ್ತು ನಿಗದಿತ ಗೌರವಧನವನ್ನು ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ನೀಡಬೇಕಾಗಿದೆ.[61]

ಕಲ್ಲಿದ್ದಲು	5%
ಮೈಕಾ	5%
ತೈಲ	5%
ಚಿನ್ನ ಮತ್ತು ಬೆಳ್ಳಿ	$7^1/_2$%
ಕಬ್ಬಿಣ	ಪ್ರತಿ ಟನ್‌ಗೆ $^1/_2$ ಆಣೆ
ಅಮೂಲ್ಯ ಕಲ್ಲುಗಳು –	ಒಟ್ಟು ಲಾಭದಲ್ಲಿ 30%

1934–35ರ ಭೂಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿಯಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವು ಸುಮಾರು ಶೇಕಡಾ $12^1/_2$ ಏರಿದ್ದು ಅದರಂತೆ ಒಟ್ಟು ರೂ 28,53,257ಕ್ಕೆ ನಿಗದಿ ಯಾಗಿತ್ತು. 1935–1947ರ ನಡುವೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯು ಒಂದೇ ಸವನೆ ವಿಸ್ತರಣೆಗೊಂಡಿದ್ದು 1947ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತರಲಾಯಿತು. ಸಾಮಾನ್ಯ ರೈತರು ನಿರಂತರ ಸಂಕಷ್ಟದಲ್ಲೇ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಗತಿಪರ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಮೂಲಕ ರೈತಾಪಿವರ್ಗ ತಾವು ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಎಂಬುವುದನ್ನು ಸಾಬೀತುಪಡಿಸಿದ್ದರು. 1956ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ರೂ 38,36,204 ಆಗಿತ್ತು.[62] ಸರ್ಕಾರದ ಭೂಕಂದಾಯ ಆದಾಯವು 1935ರಿಂದ 1947ರ ಮಧ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಲು ಪ್ರಮುಖ ಕಾರಣ, ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿಗೊಳಪಡಿಸಿ, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಮಾಡಿ, ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂ ಮೇಲ್ತೆರಿಗೆಯನ್ನು (ಭೂಸೆಸ್) ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಭೂಕಂದಾಯದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದೂವರೆ ಆಣೆಯನ್ನು ಮೇಲ್ತೆರಿಗೆಯಾಗಿ ವಿಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮೇಲ್ತೆರಿಗೆ (ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಸೆಸ್) ಯನ್ನು 1920ರ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಭೂಸೆಸ್‌ನ ಮೇಲೆ ಸರ್ಚಾರ್ಜನ್ನು ವಿಧಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಂತೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡ್ ಅಥವಾ ಪ್ರಾಧಿಕಾರಗಳು ಈ ಕರವನ್ನು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ತಾಲೂಕು, ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳ ಅನುಮತಿ ಪಡೆದು ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಭೂ ಮೇಲ್ತೆರಿಗೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ವಸೂಲಿಯಾದ ಮೊಬಲಗನ್ನು ಆಯಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳ ಖಾತೆಗೆ ಜಮಾ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ವಸೂಲಿಯಿಂದ ಬಂದ

ಹಣದಲ್ಲಿ ಶೇ 5ನ್ನು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಮತ್ತು ಪಟೇಲರಿಗೆ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿದ ಬಾಬ್ತು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾನದಂಡ:

1799 ರಲ್ಲಿ ಮನ್ರೋ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಈ ಭಾಗದ ವರ್ಗಭೂಮಿಯ ಹೊಸ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಲು ಆದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ. ಅದರಂತೆ ಭೂಮಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜದ ಆದಾರದಲ್ಲಿ, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಖಾಸಗಿ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸರ್ಕಾರದ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಆಸ್ತಿ ಉಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರದ ಗುರಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಮೂಲಭೂತ ಬದಲಾವಣೆ ಮಾಡದೆ ಒಂದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇರುವುದು ಹಾಗೂ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ.[63] ಪ್ರತಿ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಸರ್ವೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಿನ ಉತ್ಪಾದನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಮಟ್ಟದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ವರ್ಗೀಕರಿಸಿದ ನಂತರ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಯ್ತು. ಸಾಗುವಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಭೂಮಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಭೂಮಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ಸರ್ವೆ ಮಾಡಿ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಕೃಷಿಕರ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಈ ಹಿಂದೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಗಮನಿಸಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣದ ಮೇಲೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಬೆಳೆಯನ್ನು ಬೆಳೆದ ನಂತರ ಧಾನ್ಯದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಪ್ರತಿ ತಾಕನ್ನು ಮಣ್ಣಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅನಾನುಕೂಲದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಕೆಲ ರಿಯಾಯಿತಿಯನ್ನು ನೀಡಿ ಸಾಗುವಳಿ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಳೆದು ಉಳಿದದ್ದು ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಅದನ್ನು ಹಣದ ಬೆಲೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಿದ ನಂತರ ಭೂಕಂದಾಯ ದರ ನಿಗದಿಪಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.[64] ನೀರಾವರಿ ಭೂಮಿಗೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸುವಾಗ ಸರ್ಕಾರಿ ನೀರಾವರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಮೊದಲ ಬೆಳೆಗೆ ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಿದ ದರದೊಂದಿಗೆ 2ನೇ ಬೆಳೆಗೆ ಮೊದಲ ಬೆಳೆಯ ಅರ್ಧ ದರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಿದಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ನೀರಾವರಿಯು ವರ್ಗದಾರನ ಸ್ವಂತ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಾದರೆ ಯಾವುದೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ತೆರಿಗೆ ಇಲ್ಲ.[65]

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರವು ಕೆನರಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೋಷ ಮುಕ್ತ ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿತ್ತು. 1847 ಮೇ 2ರಂದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರನಾದ ಬ್ಲೇನ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದೆ, ಕರಾವಳಿಯ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆ ತೆಂಗಿನ ತೋಟಗಳು ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆದಿವೆ, ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದೆ, ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯ ಬೇಸಾಯವು ಹೆಚ್ಚಿದೆ, ಭೂಮಿಯ ಬೆಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿಗೆ ಕೊಡುವುದು,

ಉಪಗೇಣಿಗೆ ನೀಡುವುದು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಮೋಸ ಪೋರ್ಜರಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ.[66] ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದು ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಏರಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಬ್ಲೇನ್‌ನ ನಿಲುವಾದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. 1818 ಜನವರಿ 5ನೇ ತಾರೀಖಿನ ಕಂದಾಯ ಮಂಡಲಿ ಸಭೆಯ ಮಿನಿಟ್‌ಗಳು, 1855–56ರ ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತದ ವರದಿಗಳು, 1857 ಜುಲೈ 15ರ ಮಂಡಳಿ ಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳು, ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದ 1862 ಫೆಬ್ರವರಿ 8ನೇ ತಾರೀಕಿನ 241ನೇ ಸಂಖ್ಯೆ ಪತ್ರ ಇವೆಲ್ಲವೂ ರೈತವಾರಿ ಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಖಾಯಂ ಇರುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿದವು. 1882ರ ಮಾರ್ಚ್ 28ರ 24ನೇ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಆಗಿಂದಾಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ 30 ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಪುನರ್ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲಾಯ್ತು. 1885 ಜನವರಿ 8ನೇ ತಾರೀಕಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಪರಿಷ್ಕರಣದಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯದ ಬೆಲೆ ಮಾತ್ರ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗೆ ಮಾನದಂಡವಾಗಿರದೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಯ ಬೆಲೆಯನ್ನೂ ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಯ್ತು. 1882 ನವೆಂಬರ್ 11ರಲ್ಲಿ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮಂಡಳಿಯು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಪರಿಷ್ಕರಣೆಯು ತುರ್ತು ಅಗತ್ಯವೆಂದೂ, ಪರಿಷ್ಕೃತ ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಕೂಡಲೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಲಹೆ ನೀಡಿತು.[67]

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು 1889ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ 1896ರ ವೇಳೆಗೆ ಮುಗಿಯಿತು. ಸರ್ವೆಯ ಕನಿಷ್ಟ ಘಟಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದ್ದ ವರ್ಗಭೂಮಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಡೆತನದ ಘಟಕವಾಗಿ ಉಳಿಯಿತು. ಇಲ್ಲಿ ವರ್ಗವು ಒಂದೇ ಸರ್ವೆಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತರಿ, ಖುಷ್ಕಿ ಮತ್ತು ತೋಟ ಹೀಗೆ 3 ಬಗೆಯ ತಾಕುಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ಸರಿಪಡಿಸಲು 1894ರಲ್ಲಿ ಪೂರಕ ಸರ್ವೆ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಳ್ಳಲಾಯಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಧದ ಹಿಡುವಳಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸಿ ಸರ್ವೆ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಈ ಕೆಲಸದೊಂದಿಗೆ ಮಣ್ಣಿನ ವರ್ಗೀಕರಣ, ತೋಟದಲ್ಲಿರುವ ಮರಗಳ ಎಣಿಕೆ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದವು. ಗದ್ದೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಥಮ, ದ್ವಿತೀಯ, ತೃತೀಯ ಬಗೆಯುವೆಂದು ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯ್ತು. ತೋಟಗಳನ್ನು 7 ಬಗೆಯವುಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯ್ತು.[68] ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಕಂದಾಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂಕಂದಾಯವು ರೂ 14,19,586 ಆಗಿತ್ತು. ಹೊಸ ನಿಗದಿಯಂತೆ ಕಂದಾಯ ವರಮಾನವು ರೂ 25,41,260 ಕ್ಕೇರಿತು. ಈ ಹೆಚ್ಚಳವು ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ ಶೇ 22, ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ 56, ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಶೇ 61. ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ 85 ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ಶೇ 131 ಆಗಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯವು ಏರಿದ್ದರಿಂದ ಸಹಜವಾಗಿ ಗೇಣಿದಾರರು ಕೊಡುವ ಗೇಣಿಯು ಏರಿತು.[69]

ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 1916 ರಿಂದ 1926ರ ನಡುವೆ ಅರಣ್ಯ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಬಂದ ಅದಾಯ

1916–17	1917–18	1919–20	1920–21	1921–22	1924–25	1925–26
79988	108911	92013	149520	181062	177964	127362

ಭೂಕಂದಾಯ ಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ವರದಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶ ಸಂಖ್ಯೆ 757 ಕಂದಾಯ ದಿ. 25.8.1902ರಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.[70] 1903ರ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಗೆ ಸರಕಾರದ ಸಾಮಾನ್ಯ ನಿಯಮದಂತೆ ಎಲ್ಲಾ ಬಯಲು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರಥಮ, ದ್ವಿತೀಯ, ತೃತೀಯ ಹೀಗೆ 3 ವಿಧವಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲಾ ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಯನ್ನು 7 ವಿಧವಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಯ್ತು. ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಎಕ್ರೆಯೊಂದರ ರೂ 2 ರಿಂದ 8 ಎಂದು ನಿಗದಿ ಪಡಿಸಲಾಯ್ತು. 1 ಎಕ್ರೆಯಲ್ಲಿ 10ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಫಲ ಬರುವ ತೆಂಗಿನ ಮರವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಒಣಭೂಮಿ ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಯ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 1902, ಕಾಸರಗೋಡು, ಉಡುಪಿ, ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ 1903 ಹಾಗೂ ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ 1904ರಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಾಯ್ತು.ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವು 2571923 ಎಕ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ 596265 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ 23% ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. 1933–34ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಪುನರ್ ನಿಗದಿಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲದ 20 ವರ್ಷದ ಭತ್ತದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ದರ ಇದರಲ್ಲಿ ಗಾಡಿ ಬಾಡಿಗೆ, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಲಾಭ 25% ಕಳೆದು, 1903ರ ನಿಗದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಬೆಲೆಯು ಶೇ 81 ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಶೇ $18^3/_4$ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದರೂ ಕೇವಲ ಶೇಕಡಾ $12^1/_2$ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಆದರೆ ಒಣಭೂಮಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಕಂದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಗೂ ಕೂಡ ಮಂಗಳೂರು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ತೆಂಗಿನ ಹಿಂದಿನ 20 ವರ್ಷಗಳ ಸರಾಸರಿ ಬೆಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅದು 1903ರ ನಿಗದಿಗಿಂತ ಶೇ 113 ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು, ಅದರಂತೆ $18^3/_4$ ಶೇಕಡಾ ಕಂದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು ಸಮರ್ಥನೀಯವಾದರೂ, ಶೇಕಡಾ $12^1/_2$ ತೀರ್ವೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯ್ತು. 1933–34ರ ಕಂದಾಯ ಪುನರ್ ನಿಗದಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ರೈತವಾರಿ ಹಿಡುವಳಿಯು 1022213 ಎಕ್ರೆಯಾಗಿದ್ದು ಇದಕ್ಕೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯು ರೂ 25,12,100ರಿಂದ ರೂ 28,53,257ಕ್ಕೆ ಏರಿಸಲಾಯ್ತು.[71]

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಫಲವತ್ತತೆ, ಭೂಮಿಯ ವಿಧ, ಭೂ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಇವೇ ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಧಾರದ ಮಾನದಂಡಗಳಾಗಿದ್ದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಜಲು ಭೂಮಿ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 25 ರಿಂದ ರೂ 100, ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 20 ರಿಂದ 25 ಉತ್ಪನ್ನ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಸರಾಸರಿ ಗೇಣಿಯು ಬಯಲು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 16 ರಿಂದ 26, ಮಜಲು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 8 ರಿಂದ 16 ಹಾಗೂ

ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಗೆ ರೂ 2 ರಿಂದ 8 ಆಗಿದೆ. ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಗೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 40 ರಷ್ಟಿದೆ. ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತೇವ ಮತ್ತು ಒಣ ಭೂಮಿಗಳೆಂದು ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಮಣ್ಣನ್ನು ಕೆಲ ವಿಧಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಿ, ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ವಯಂಚಾಲಿತ ರಚನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ಅದನ್ನು ಪುನ: ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಫಲವತ್ತತೆಯನ್ನು ಆಧಾರವಾಗಿರಿಸಿ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪರೀಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿ ಆ ನಂತರ ಭೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಧಾನ್ಯದ ಮೌಲ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತಿ ಭೂಮಿಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಿ, ಪ್ರತಿ ಮಣ್ಣಿನ ನೈಜ ಉತ್ಪನ್ನವನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿ, ಧಾನ್ಯದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆಯನ್ನು ಹಣದ ಬೆಲೆಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ, ಹಿಂದಿನ ಬರಗಾಲವಿಲ್ಲದ 20 ವರ್ಷಗಳ ಸರಾಸರಿ ಉತ್ಪನ್ನದೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ನೋಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ಲಾಭ, ಗಾಡಿಬಾಡಿಗೆ, ಬೆಳೆಗೆ ತಗಲುವ ಖರ್ಚನ್ನು ಕಳೆದು ಉಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಸರ್ಕಾರದ ಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಗೆ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿತ್ತು.[72]

ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ:

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಗ್ರಾಮದ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದ ಪಟೇಲರು ಮತ್ತು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಕರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ಸರ್ಕಾರದ ಪರವಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಜಮಾಬಂದಿ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಅರೆಬಿಕ್ ಪದ ಜಮಾ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಹಾಗೂ ಬಂದಿ ಅಂದರೆ ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆ. ಹೀಗೆ ಜಮಾಬಂದಿ ಅಂದರೆ ಒಟ್ಟು ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆ ಎಂದಾಗಿತ್ತು.[73] ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಗ್ರಾಮದ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರತಿ ರೈತ ಹೊಂದಿದ್ದ ಗದ್ದೆ ಮತ್ತು ಆ ತುಂಡು ಭೂಮಿಗೆ ಆತ ನೀಡಬೇಕಾದ ಭೂಕಂದಾಯದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಂದಾಯ ಅದಿಕಾರಿಗಳಾದ ಪಟೇಲರು ಮತ್ತು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ ಕುರಿತಾಗಿ ಜಿ. ಬ್ಯಾಬಿಂಗ್ ಟನ್ ಪಟೇಲರು ಮತ್ತು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಷ್ಟು ನೀತಿಗೆಟ್ಟ ಜನ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿಬೇರೊಬ್ಬರಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಕಾರಣ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುತೇಕ ರೈತರು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು ಹಾಗು ಮುಗ್ದರಾಗಿದ್ದು ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ರೈತರ ಅಸಹಾಯಕತೆಯನ್ನು ಶೋಷಿಸಿ, ಅವರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿದ ದರಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಹಣವನ್ನು ವಸೂಲಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಸಾಗುವಳಿ ಭೂಮಿಯು ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡನೆಯಾಗಿದ್ದವು. ಅವುಗಳು ನೋಂದಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮಕ್ಕೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜಮಾಬಂದಿ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಇಡಲಾಗಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರ ಹೆಸರು, ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ, ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮತ್ತು ವಾರ್ಷಿಕ ತೀರ್ವೆಯನ್ನು ಬರೆದಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ವಾರ್ಷಿಕ ಜಮಾಬಂದಿಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ತಾಲೂಕು ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಿಗೆ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿದ, ಮಾಡದ ಭೂಮಿಯ ಪಟ್ಟಾವನ್ನು ತಯಾರಿಸಲು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿದರು. ಈ ವಿವರಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಒದಗಿಸಿದ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ

ಬರೆದಿಡಲಾಗುತಿತ್ತು. ರೆವೆನ್ಯೂ ಮಣೆಗಾರರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರ ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್‌ಗಳನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಮಾಡಿ ದೃಢೀಕರಿಸಿ ತಹಶೀಲ್ದಾರರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಇದನ್ನು ಪ್ರತಿಗ್ರಾಮಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿ ವೈಯಕ್ತಿಕ ತನಿಖೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನಂತರ ಗ್ರಾಮದ ಸಾಗುವಳಿ, ಖಾಲಿ ಭೂಮಿ ವಿವರಗಳನ್ನು ತಾಲೂಕು ಜಮಾಬಂದಿ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಇಡೀ ತಾಲೂಕಿನ ಜಮಾಬಂದಿಯನ್ನು ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ತಮ್ಮ ಕೈಕೆಳಗಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ನೆರವಿನಿಂದ ತಯಾರು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ.[74] ಹುಜುರು (ಜಿಲ್ಲಾ) ಜುಮಾ ಬಂದಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ತನಿಖೆಯ ನಂತರ ಕಂದಾಯ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಲಾಯಿತು. ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಶಿರಸ್ತೇದಾರರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗ, ಪಟೇಲ ಮತ್ತು ಉಗ್ರಾಣಿಗಳು ಗ್ರಾಮದ ರೈತರ ಸಮಕ್ಷಮ ಅವರ ಭೂಮಿಯ ವಾರ್ಷಿಕ ಕಂದಾಯನಿಗದಿ ನಿರ್ಧಾರ ಮಾಡಲಾಗುತಿತ್ತು. ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರರಿಗೆ ಅವರ ಭೂಮಿಯ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಸ್ಥಳದಲ್ಲೆ ತಿಳಿಸಲಾಯಿತು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಘೋಷಣೆಯ ಮೂಲಕ ಪಟ್ಟಾ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಭೂಮಾಲಕ ತನ್ನ ಭೂಮಿಗೆ ಇಂತಿಷ್ಟು ತೆರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಬರೆದಿಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮಾಗಣೆಯ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರಿಗೆ ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯಿಂದ 2 ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಪುಸ್ತಕದ ಪ್ರತಿ ಪುಟಕ್ಕೂ ಸಂಖ್ಯೆ ನೀಡಿ, ಸ್ಟ್ಯಾಂಪ್ ಅಂಟಿಸಿ, ತಹಶೀಲ್ದಾರರ ಮುದ್ರೆ ಹಾಕಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನದ ಸ್ವೀಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದಿಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿ ಶ್ಯಾನುಬೋಗರು ಪ್ರತಿ ವರ್ಗ ಭೂಮಿಯ ಲೆಕ್ಕವನ್ನು ಬರೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರತಿ ಹದಿನೈದು ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಇವುಗಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿದ್ದನ್ನು ತಾಲೂಕು ಖಜಾನೆಯ ಸ್ವೀಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ತಾಳೆ ನೋಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಲೆಕ್ಕ ಪತ್ರವನ್ನು ತಾಲೂಕು ಕಛೇರಿಯಲ್ಲಿ ಇಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯ ಸ್ಥಿತಿಯ ಕುರಿತು ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಜಿಲ್ಲಾ ಹುಜೂರು ಕಛೇರಿಗೆ ಪ್ರತಿ 15 ದಿನಕ್ಕೆ ವರದಿ ನೀಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ವರದಿಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆ, ವಸೂಲಿ ಮತ್ತು ಬಾಕಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ಮಾಗಣೆಯ ವಿವರಗಳೊಂದಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಏಲಂ ಮಾಡಿದ ವಿವರವನ್ನು ನೀಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಪಟೇಲರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ರೈತನ ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿ ವಿವರಣೆಯನ್ನು ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಗೆ ನೀಡಬೇಕಿತ್ತು. ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅದರ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು. ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನು ತಾಲೂಕು ಕಚೇರಿಯಿಂದ ತಹಶೀಲ್ದಾರರು ಜಿಲ್ಲಾ ಕಚೇರಿಗೆ ಕಳುಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು 5 ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು, ವಸೂಲಿ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಜನವರಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಗಿ ಮೇವರೆಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ರೈತರಿಂದ ಪಡೆದ ಭೂಕಂದಾಯದ ಕಿಸ್ತನ್ನು ಪಟೇಲರು, ಶ್ಯಾನುಭೋಗರು 15 ದಿನಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಆಯಾ ತಾಲೂಕು ಖಜಾನೆಗೆ ಜಮಾ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿತ್ತು.[75]

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಕಂದಾಯ ಸ್ವೀಕೃತಿ 1921 ರಿಂದ 1926ರವರೆಗೆ [76]

ವರ್ಷ	1920–21	1921–22	1922–23	1923–24	1924–25	1925–26
ಭೂಕಂದಾಯ	2509187	2605227	2506166	2541315	2520407	2540492
ಸ್ಟ್ಯಾಂಪ್ಸ್	477758	498623	588306	653215	689246	732223
ಎಕ್ಸೈಸ್	1443683	1337071	1418886	1621073	1568524	1449863
ಅರಣ್ಯ	180138	156993	229283	235292	266524	199377
ನೋಂದಾವಣೆ	81325	93227	106823	108003	116541	119645
ಅಫೀಮು	1835	2400	2996	3360	3195	ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ
ಉಪ್ಪು	167238	141589	122436	146159	ಮಾಹಿತಿ ಇಲ್ಲ	–
ಕಸ್ಟಮ್ಸ್	34540	64218	98127	108672	111421	97041

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1866 ಮತ್ತು 1871ರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ವಿಧದ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವವರ ಪಟ್ಟಿ.[77]

ಭೂಕಂದಾಯದ ವಿಧ	1866		1871	
	ಒಟ್ಟು ಪಟ್ಟಾ ಸಂಖ್ಯೆ	ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ	ಒಟ್ಟು ಪಟ್ಟಾ ಸಂಖ್ಯೆ	ಒಟ್ಟುಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ
ರೂ 10 ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುವವರು	14827	55392	15403	54767
ರೂ 10ರಿಂದ 30	10881	205503	10141	191090
30 ರಿಂದ 50	5674	220673	5262	203909
50ರಿಂದ 100	4979	343418	4620	319776
100 ರಿಂದ 250	2286	329733	2078	302317
250 ರಿಂದ 500	390	125543	353	116569
500 ರಿಂದ 100	100	64792	88	57307
ರೂ 1000 ಮೇಲ್ಪಟ್ಟು	24	34677	29	29771
ಒಟ್ಟು	39161	1379731	37965	1275496

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತ ಕಾರ್ಯಾಚರಣೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯರ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು ಕಂಪೆನಿ ಆಡಳಿತವು ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕುರಿತು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇರುವ ತಮಗೆ ನಿಷ್ಟರಾಗಿರುವ ಸ್ಥಳೀಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯುವರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸಾರಸ್ವತರು ಮತ್ತು ಬಂಟ ಸಮುದಾಯದವರನ್ನು ಕಂದಾಯದಿಕಾರಿಗಳಾಗಿ ನೇಮಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಇವರು ಸೌಮ್ಯ ಸ್ವಬಾವದವರಾಗಿದ್ದು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಲಿಖಿತ ನಿರ್ದೇಶನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಿತ್ತು ಹಾಗೂ ಇವರು ಶ್ರಿಮಂತರಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಎಲೈಟ್ ವರ್ಗವನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಹಯೋಗಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ಪ್ರಭಾವಿ ಸಮುದಾಯದವರು, ತಮಗೆ ನೀಡಿದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಕಂದಾಯಾಡಳಿತದ ಸುರಕ್ಷಿತ ರಕ್ಷಾ ಕವಚವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮ ಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸ್ಥಳೀಯ ರೈತರು ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದ

ನಡುವೆ ಕೊಂಡಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕಿನ ತ್ರಿಕಾರಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮಾಧವ ನಂಬೂದರಿ ಎಂಬ ಪಟೇಲನನ್ನು ಆತ ರೈತರ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಹಣವನ್ನು ಮೋಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ವಜಾಗೊಳಿಸಲಾಯ್ತು.[78] ರೈತನೊಬ್ಬ ತನ್ನ ಭೂಮಿಯ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟದೆ ಇದ್ದಾಗ ಬಾಕಿಯನ್ನು ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗುತಿತ್ತು. ಮೂರು-ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ನಿರಂತರ ಬಾಕಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಆತನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಏಲಂ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1806-07ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ವಾರ್ಷಿಕ ಭೂ ಕಂದಾಯ ರೂ 21042ನ್ನು ಮನ್ನಾ ಮಾಡಿತು.[79] 1831-33ರಲ್ಲಿ ಬಾರ್ಕೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ 5 ರೈತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡಲಾಯಿತು.[80] 1922-23ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕಿನ ರೈತ ಈಶ್ವರಯ್ಯ ಎಂಬವರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡಲಾಯ್ತು.ಹೀಗೆ ವಸಹಾತುಷಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ರೈತರ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಏಲಂ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.

1903ರ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ನಿಗದಿಯು ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.[81]

ತಾಲೂಕು	1903ರ ಮೊದಲು ಎಕ್ರೆವಾರು ಕಂದಾಯ			1903ರ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ನಂತರ			ಶೇಕಡಾವಾರು ಹೆಚ್ಚಳ
	ರೂ	ಆ	ಪೈ	ರೂ	ಆ	ಪೈ	
ಕುಂದಾಪುರ	3	0	8	3	11	4	22%
ಉಡುಪಿ	2	6	4	3	11	11	56%
ಮಂಗಳೂರು	2	10	5	4	4	1	61%
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	1	15	5	3	10	2	85%
ಕಾಸರಗೋಡು	1	12	1	4	0	11	131%
ಒಟ್ಟು ಸರಾಸರಿ	**2**	**5**	**11**	**3**	**14**	**4**	**64%**

1903ರ ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ನಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ 22%,ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ 56%, ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 61%, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ 85%ಹಾಗು ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ 131% ಭೂಕಂದಾಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಸರಾಸರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವು 64% ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1908-09ರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಗಾಗಿ ಒಟ್ಟು 21954 ಜನರಿಗೆ ನೋಟಿಸನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಆಸ್ತಿ ಜಪ್ತಿ ನೋಟೀಸನ್ನು 453 ಜನರಿಗೆ ನೀಡಿದೆ. ಒಟ್ಟು378 ಜನ ಡಿಫಾಲ್ಟರುಗಳಾಗಿದ್ದರು ಹಾಗೂ 224 ಜನರ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಏಲಂ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು ಏಲಂ ಮಾಡಿದ ಆಸ್ತಿಯ ಮೌಲ್ಯ ರೂ22563 ಆಗಿತ್ತು.[82] 1937 ರಲ್ಲಿಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಕುಸಿತದಿಂದ ಭಾಗಾಯತು ಭೂಮಿಯ ಕಂದಾಯವನ್ನು ರೂಪಾಯಿಗೆ 2 ಆಣೆ ಕಡಿತಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು.[83]

1896 ಮತ್ತು 1897 ರಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆ, ವಸೂಲಿ ಹಾಗೂ ಬಾಕಿ [84]

ವರ್ಷ	ಬೇಡಿಕೆ	ಒಟ್ಟು ವಸೂಲಿ	ಬಾಕಿ	ಶೇಕಡಾ
1896	1364250	1362081	2169	98.84
1897	1355182	1353407	1775	99.87

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿಯು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಹುತೇಕ ಶೇಕಡಾ 99 ಕ್ಕೂ ಅದಿಕ ನಿಗದಿಯಾದ ಕಂದಾಯವು ವಸೂಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

1896 ಮತ್ತು 1897 ರಲ್ಲಿಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಆಸ್ತಿ ಹರಾಜು ಮಾಡಿದ ವಿವರ[85]

ವರ್ಷ	ಒಟ್ಟು ಜಪ್ತಿ	ಒಟ್ಟು ಏಲಂ	ಇವೆರಡರಿಂದ ಬಂದ ಮೊತ್ತ
1896	372	67	1217
1897	516	61	1565

ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕಿನ ಕೆಳಕಂಡ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಏಲಂ ಮಾಡಲಾಯಿತು.[86]

ಗ್ರಾಮ	ಭೂಮಿಯ ವಿಧ	ಅಂದಾಜು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿ	ಬಾಕಿದಾರನ ಹೆಸರು	ಏಲಂ ದಿನ
82 ಪಳ್ಳಿಕೆರೆ	ಭಾಗಾಯತು ಸ.ನ.180/13 ಸ.ನ.220/2	0.56 0.48 2.60	145/3/6	ವೆಂಕಟರಮಣ ಬಿನ್ ಸುಬ್ರಾಯ	25/5/1922
"	ನಂಜ 64/24	0.83	93/7/4	ಪಟೇಲ್ ಮೇಘ ನೈಕಾ	"
	40/1	0.36	33/9/1	ಜನ್ನಪ್ಪ ನಾಯ್ಕಾ	"
100 ಪಣಂತೋಡಿ	40/1	0.66	13/12/8	ಪುಟ್ಟ ಗೌಡ	25/5/ 1922
	57/2	2.43	18/2/10	ಅಕ್ಕು ತಂಭರ್ತಿ	"
94 ನೀಲೇಶ್ವರ	396/8	0.15	7/2/9	ಮಹ್ಮದ್	"
105 ಕೋಡ್ಕಲ್	ಒಣ 329/4ಬಿ	2.42	1/15/9	ಕುಸ್ರಿಕಬ್ಬ	25/5/1922.

ಭೂಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಯ ವಸೂಲಿಗಾಗಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಕಟ್ಟು ನಿಟ್ಟಿನ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿತ್ತು. ಬಾಕಿಯನ್ನು ವರ್ಗದಾರನ ಭೂಮಿ ಅಥವಾ ಚರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಏಲಂ ಮಾಡುವುದರ ಮೂಲಕ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಹೆಚ್. ಎ – ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಸಂ.2. ಮದ್ರಾಸ್, 1895 ಪು. 224.
2. ------- ಮೇಲಿನಂತೆ.– ಪು.224.
3. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)–ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್. ಬೆಂಗಳೂರು 1973. ಪು. 428
4. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ – ಸಂ. 6, ಕೆ.ಪಿ. ನಂ. 52.
5. ರೈಸ್ ಬಿ. ಎಲ್. – ಮೈಸೂರ್ ಆಂಡ್ ಕೂರ್ಗ್ ಪ್ರಂ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್, ಪು.187–188
6. ಎಪಿಗ್ರಾಪಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ –ಸಂಪುಟ 7, ಸಂ 83 ಪು.522.
7. ಆ್ಯನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಎಪಿಗ್ರಾಪಿ 1969 ನಂ. 7
8. ಚಿಟ್ನೀಸ್ ಕೆ. ಎನ್– ಕೆಳದಿ ಪೊಲಿಟಿ ಧಾರವಾಡ, 1974, ಪು.97
9. ಮೊಹಿಬುಲ್ ಹಸನ್ – ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್. ಕಲ್ಕತ್ತಾ, 1971, ಪು.339–343.
10. ಮನ್ರೋ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಟು ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 31.5.1800.
11. ಗೋಪಾಲ.ಎಂ.ಎಚ್ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ಸ್ ಮೈಸೂರು,ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಸ್ಟಡಿ,ಬಾಂಬೆ.1971. ಪು.91.
12. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, ಸಂ.2,1894. ಪು. 94.
13. ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್‌ಬುಕಾನನ್ ಎ ಜರ್ನಿ ಪ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು, ಮಲಬಾರ್ ಆಂಡ್ ಕೆನರಾ, ಸಂ. 3. ಪು. 35.
14. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್‌ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ದಿ. 31.5.1800, ಪ್ಯಾರಾ 20.
15. ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಬೋರ್ಡ್ಸ್ ಲೆಟರ್ ಟು ಮನ್ರೋ ದಿ. 8.2.1800.
16 ಸುಂದರ ರಾಜ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ – ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ, ಮದ್ರಾಸ್ 1921, ಪು. 450–53.
17. ಅಂಬಿರಾಜನ್ ಎಸ್ –ಕ್ಲಾಸಿಕಲ್ ಪೊಲಿಟಿಕಲ್ ಇಕಾನಮಿ ಆಂಡ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪಾಲಿಸೀಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ, ದೆಹಲಿ,1978,ಪು.168
18. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ. (ಸಂ)– ಪು 429.
19. ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕೆ. ಎನ್ ವಿ – ಮನ್ರೋ ಸಿಸ್ಟಂ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸ್ಟೇಟ್‌ಮೆನ್‌ಶಿಪ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮೈಸೂರು 1939 ಪು.64.
20. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ. (ಸಂ) ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೆಂಗಳೂರು 1973–ಪು 429.
21. ಡೆನ್ನಿಸ್ ಫೆರ್ನಾಂಡೀಸ್ ತುಳುನಾಡ್ ಇನ್ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರೈಟಿಂಗ್ ಅಪ್ರಕಟಿತ

ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂದ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. 2006 ಪು.328.
22. ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ರೆವಿನ್ಯೂ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ 1880 ಮದ್ರಾಸ್, ಮೈಸೂರು ಪತ್ರಾಗಾರ ಪು. 89.
23. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)– – ಮೇಲಿನಂತೆ.– – ಪು. 430.
24. ಟಿ.ಥಾಮಸ್ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 2.8.1820 ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 14.8.1820, ಸಂ. 861, ಪು. 5998.
25. ವಿವೀಷ್ ಹೆಚ್. ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 4.9.1833 ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ, 16.9.1833, ಸಂ. 1378, ಪು.166–67.
26. ಕರುಣಾಕರ ಹೆಚ್. – ಸೋಶಿಯೋ ಇಕನಾಮಿಕ್ ಕಂಡೀಷನ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1860–1947 ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ.ಪ್ರಬಂಧ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ.1984, ಪು. 221.
27. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಫಾರ್ ಫಸ್ಲಿ 1248 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.1.
28. ಶ್ಯಾಂ.ಭಟ್.ಎನ್._ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ. ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, 1995.ಪು.110.
29. ಎ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ದಿ ರಾಯಲ್ ಕಮಿಶನ್ ಆನ್ ಎಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ, ದೆಹಲಿ, 1928, ಪು. 117.
30. ಸೆಟ್ಲ್ ಮೆಂಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1229 ಪ್ಯಾರಾ 28,ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 36–37.
31. ಸೆಟ್ಲ್ ಮೆಂಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1299, ಪ್ಯಾರಾ 36–37 ಮದ್ರಾಸ್.
32. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್‌ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೀರೀಸ್ ನಂ 11, 1916, ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 38.
33. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕ್‌ನರಾ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್,ಮದ್ರಾಸ್ 1905, ಪು. 16–24.
34. ಸರ್ವೆ ಆಂಡ್ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1935, ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, ಪು. 9.
35. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮಂಗಳೂರು ಸಂ.1 ಆರ್.ಡಿ.ಐ.ಎಸ್ 3173/33 ದಿ.01.01.1934ಲಿಸ್ಟ್ ಆಫ್ ಅಲ್ಟ್ರೇಶನ್ ಟು ದಿ ರಿಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಸ್ಕೀಮ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ 1.1.1934, ಫೈಲ್ 24, ಪು.107.
36. ––––––– ಮೇಲಿನಂತೆ.– ಪು.121.
37. ––––––– ಮೇಲಿನಂತೆ.– ಫೈಲ್ 24 ಪು.75–109.
38. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ರೆವಿನ್ಯೂ ಫೈಲ್ ನಂ. 766, ದಿ 16.11.1957, ಪು. 24.
39. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ರೆವಿನ್ಯೂ ಫೈಲ್ ನಂ.

766, ದಿ. 16.11.1957, ಪು.33.

40. ಸೆಟ್ಲಮೆಂಟ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ.ಮಂಗಳೂರು.3/10/1891.ಪು.8.
41. ವಿಲೇಜ್ ಆಫಿಸರ್ಸ್ ಆಂಡ್ ರೈತ ಮ್ಯಾನುವಲ್, ಮದ್ರಾಸ್ 1913.ಪು.2.
42. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ. (ಸಂ) -- ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪು 423.
43. ಹ್ಯಾರೀಸ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್, 17.6.1833, ಸಂ. 952, ಪು. 5101.
44. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಅಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಪ್ಯಾರಾ 4, ಪು.13.
45. ಇಂಡಿಯನ್ ಇಕಾನಾಮಿಸ್ಟ್ ಸಂಪಾದಕೀಯ ಕೆನರಾ ಲ್ಯಾಂಡ್ 30.9.1973, ಸಂ. 4.
46. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ) -- ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪು 144-45.
47. ಜಮಾಬಂದಿ ವರದಿ 1841,1843 ಹಾಗೂ 1850 ಮದ್ರಾಸ್.
48. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)-ಮೇಲಿನಂತೆ- ಪು.127.
49. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ - ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪು. 95.
50. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಬ್ಲೇರ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಜಮಾಬಂದಿ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1248 ಆ್ಯಂಡ್ 1249, ಪು.27.
51. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ 14.8.1863, ಸಂಖ್ಯೆ 8087.
52. ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಜಿ.ಓ.ನಂಬ್ರ 3815, ದಿ. 18.12.1883.
53. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ. - ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪು. 124.
54. ಸ್ಟಾಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿಥ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1905 ಪು.24.
55. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ. - ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪು. 124.
56. ---- --- ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪು. 125.
57. -------- ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪು. 161.
58. ಸ್ಟಾಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1938, ಪು. 46-47.
59. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ,ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆರ್.ಐ.ಡಿ. ಎಸ್.3173/33 ದಿ. 01.01.1934 ಪೈಲ್ ನಂ.24,ಪು.75-109.
60. -------- ಮೇಲಿನಂತೆ.- ಪೈಲ್ ನಂ. 24 ಪು.113.
61. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಬೋರ್ಡ್ ಅಪ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್, ನಂ. 8 ದಿ. 30/1/1919

ಆರ್ ಐ.ಡಿ.ಎಸ್ 42 ದಿ. 273.1919. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಚೇರಿ ಮಂಗಳೂರು.

62. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಅಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ರೆವಿನ್ಯೂಫೈಲ್ ನಂ. 766 ದಿ.16.11.1957. ಪು.24.
63. ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ – ಮೇಲಿನಂತೆ.– ಪು. 35.
64. ಮ್ಯಾಕ್ಲೀನ್ ಸಿ.ಡಿ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ ಆಫ್ ದಿ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ಇಯರ್ಲಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಸಂ. 1 ಮದ್ರಾಸ್ 1885, ಪು.133.
65. ಮ್ಯಾಕ್ಲೀನ್ ಸಿ.ಡಿ ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು.297.
66. ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಇನ್ ಕೆನರಾ ಆಫ್1848,ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಟಿ.ಎನ್.ಬ್ಲೇನ್ ಮಂಗಳೂರು, ದಿ. 20.09.1848 ಪ್ಯಾರಾ 3.
67. ಸೆಬಾಸ್ಟಿನ್ ಜೋಸೆಫ್ (ಸಂ)– – ಮೇಲಿನಂತೆ.– ಪು. 129.
68. –––––––––– ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 129.
69. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಹೆಚ್. ಎ – ಮೇಲಿನಂತೆ.– ಪು.129.
70. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ದಿ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಮದ್ರಾಸ್, 1938 ಪು.26.
71. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫೀಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಕಲ್‌ಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮಂಗಳೂರು, ಆರ್.ಡಿ. ಐ.ಎಸ್. 2169/32, ದಿ.17.7.1932.
72. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಲ್ಟ್ರೇಶನ್ ಟು ರಿಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಸ್ಕೀಮ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ದಿ. 01.01.1934 ಫೈಲ್ ನಂ. 24 ಪು. 105–109.
73. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಇಂಟರ್‌ನಲ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ 1911, ಮದ್ರಾಸ್ ಪು.65.
74. ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಡೆಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ, ಪು.76.
75. ಡೆನ್ನಿಸ್ ಫೆರ್ನಾಂಡೀಸ್ ತುಳುನಾಡ್ ಇನ್ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರೈಟಿಂಗ್ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂದ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. 2006, ಪು.317–18.
76. ಸ್ಟಾಸ್ಟಿಕಲ್ ಆಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವೆಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1938, ಪು. 189–190.
77. ಅಬಿಶಂಕರ್ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 423.
78. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲ್‌ಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ರೆವಿನ್ಯೂ ಫೈಲ್ ನಂ 21 ದಿ. 30.12.1907.
79. ಅಲೆಕ್ಸಾಂಡರ್ ರೀಡ್ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ. 15.5.1807 ಪೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್

ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ದಿ 8.6.1807, ನಂ. 445 ಪು. 3401–06.

80. ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸಿಸ್ಟಮ್ ಇನ್ ಕೆನರಾ ಆಫ್1848,ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಟಿ.ಎನ್.ಬ್ಲೇನ್ ಮಂಗಳೂರು, ದಿ. 20.09.1848, ಪ್ಯಾರಾ 54.

81. ಸ್ಟಾಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿಥ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1938. ಪು.132.

82. ರಿಪೊರ್ಟ್ ಆಫ್ ದಿ ಸೆಟ್ಲಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವೆನ್ಯು ಆಪ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಫಾರ್ ಫಸ್ಲಿ 1318. ಮದ್ರಾಸ್ 1910. ಪು. 37.

83. ರಿಪೊರ್ಟ್ ಆಪ್ ದಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್. 1937–38. ಮದ್ರಾಸ್ 1938.

84. ರಿಪೊರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಸೆಟ್ಲ ಮೆಂಟ್ ಆಪ್ ದಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವೆನ್ಯೂ ಆಪ್ ದಿ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಫಾರ್ ಫಸ್ಲಿ. 1306–1307. ಮದ್ರಾಸ್ 1899. ಪು.4–85.

85. ---------- ಮೇಲಿನಂತೆ-- ಪು. 76–84.

86. ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲಾ ಗಜೆಟ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟರಿ. ಮೇ.1.1922. ಮದ್ರಾಸ್ 1922.

ಅಧ್ಯಾಯ –5
ಭೂನೀತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ –5

ಭೂನೀತಿ ಮತ್ತು ಸಮಾಜ ರಚನೆ

19ನೆ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು 20ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಾದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಗತಿ,ಹೊಸ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಂದಾಗಿ ಮನುಕುಲದ ಮೂಲಭೂತ ನಂಬಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗತೊಡಗಿತು. ಮುದ್ರಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಿಂದಾಗಿ ಜ್ಞಾನದ ಹರಿವು ವ್ಯಾಪಕವಾಯಿತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸೂರ್ಯ ಮುಳುಗದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ನೈಜ ಅಧಿಪತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಆಧಿಪತ್ಯದ ಉತ್ತುಂಗ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ವಸಾಹತುಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದರು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭೂನೀತಿ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ರಚನೆಗೆ ಸಂಬಂದಿಸಿದಂತೆ ಅವರು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿದ ಕಾನೂನುಗಳು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಅದ್ಭುತ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಯಂತೆ ವಿವಿಧ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕವಾದ ಬದಲಾವಣೆಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ನೀತಿಯಿಂದ ಆಗತೊಡಗಿತು. ತಮ್ಮ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಹಾಗೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸಲು ಬ್ರಿಟಿಷರು ಇಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಅವುಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಮರ್ಥಕ ಅನುಯಾಯಿ ವರ್ಗವೊಂದನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದ್ದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿದೆ. ಆರೋಗ್ಯ, ಸಾರಿಗೆ, ಅರಣ್ಯ, ಭೂಸಂಬಂಧಿ ಕಾಯ್ದೆಗಳು, ಜನಗಣತಿ, ಭೂಸರ್ವೆ ಮತ್ತು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿದ್ದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾಂದಿಹಾಡಿತು. ಕೇವಲ ಹುಟ್ಟಿನ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಹಲವಾರು ಸಂಗತಿಗಳಿಗೆ ಹಕ್ಕುದಾರರಾಗುವ ಮತ್ತು ಬಹುತೇಕರು ಹಲವಾರು ಹಕ್ಕುಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ,ಆರ್ಥಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಚೌಕಟ್ಟನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿತ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಜಾತಿ ಮತ್ತು ಲಿಂಗದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಂದು ಸಾಂಸ್ಥೀಕರಣಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಧುನೀಕರಣದೊಂದಿಗೆ ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ನಾಶಹೊಂದಿ ಅದರ ಬದಲು ಹುಟ್ಟು ಯಾವುದೇ ಕಾರಣಕ್ಕೂ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬರ ಬದುಕಿನ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಬಾರದೆನ್ನುವ ಹೊಸ ಸ್ಥಿತಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದೇ ಆಧುನಿಕರಣದ ಆದರ್ಶ ರೂಪ. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ,ಆರೋಗ್ಯ ಸಾರಿಗೆಸಂಪರ್ಕ, ನಗರೀಕರಣ ಇತ್ಯಾದಿಗಳು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಪ್ರಕಟಣೆಗಳನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಕುಂಠಿತಗೊಳಿಸಿವೆ. ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಭುತ್ವದ ಮುಖವಾಣಿಯಾಗಿರುತಿತ್ತು.ಆದರೆ ವಸಾಹತುಪ್ರಭುತ್ವ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಚರಿತ್ರೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಶ್ರೇಷ್ಟತೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ವ್ಯಸನದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗೊಡ್ಡು ಹಾಗೂ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಎಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿತು.

ಪರಂಪರಾಗತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆಯು, ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವನ್ನು ಹುಟ್ಟು ಹಾಕುವುದರೊಂದಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ವೇಗವಾಗಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಗತೊಡಗಿತು.ಇದರೊಂದಿಗೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯ ವ್ಯಸನವು ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರಲಾರಂಬಿಸಿತು.

ಸಮಾಜದ ಹೊಸ ಸಂಬಂಧಗಳು:

ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಯಲ್ಲಿ 19ನೇ ಶತಮಾನವು ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಕಾಲಘಟ್ಟವೆಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿದೆ. 1800 ರಿಂದ 1900ರ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ದೇಶಿಯ ಚಿಂತನೆಯ ತಾಕಲಾಟಗಳು, ತಾತ್ವಿಕ ನಿಲುವುಗಳು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ವೈಚಾರಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಧರ್ಮ ಮತ್ತು ತಾತ್ವಿಕತೆಯಲ್ಲಿನ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಈ ಅವಧಿಯನ್ನು ಸಂಕೀರ್ಣಗೊಳಿಸಿದೆ. ಕರ್ನಾಟಕದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ 12ನೇ ಶತಮಾನದ ವಚನಚಳುವಳಿ, 16ನೇ ಶತಮಾನದ ದಾಸಪರಂಪರೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಹಾಗೂ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ವೈಚಾರಿಕ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿದವು. ಆಧುನಿಕ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ರಮ, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳು ದೇಶದೆಲ್ಲೆಡೆ ಜನರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿದವು. ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಗೊಡ್ಡು ಪರಂಪರೆ, ಮೂಢನಂಬಿಕೆ ಹಾಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂಧಾನುಕರಣೆಗಳು ಈ ಕಾಲದ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಒಡ್ಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗಬೇಕಾಯಿತು.ಇಂತಹ ಚಿಕಿತ್ಸಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯ ಹೊಸ ಗಾಳಿ ಬೀಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮೇಲ್ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವು ಪರಂಪರಾಗತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅನಿಷ್ಟಗಳನ್ನು ವೈಚಾರಿಕವಾಗಿ ನೋಡುವ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕನ್ನಡದ ಮೊದಲ ಕಾದಂಬರಿ ಇಂದಿರಾಬಾಯಿಯನ್ನು 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಂದರೆ 1899ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯವರಾದ ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರು ಬರೆದಿದ್ದರು. ಕಾದಂಬರಿಯ ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಲು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ವಿವಾಹದ ವಯಸ್ಸನ್ನು ಏರಿಸಬೇಕೆಂಬುದಾಗಿತ್ತು. ವಿಧವೆಯರ ಪುನರ್‌ವಿವಾಹದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಇದು ಎತ್ತಿಕೊಂಡಿದೆ. ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ ಕಾದಂಬರಿಯು ಹಿರಿಯರ ಕಿರಿಯರ, ಸಂಪ್ರದಾಯ ಆಧುನಿಕತೆಗಳ ನಡುವಿನ ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾದ ಮಠಗಳಲ್ಲಿರುವವರ ಜೀವನಶೈಲಿ ಮತ್ತು ನೈತಿಕ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಅದು ಟೀಕಿಸುತ್ತದೆ. 1905ರಲ್ಲಿ ಬೋಳಾರ ಬಾಬುರಾಯರು ತಮ್ಮ ವಾಗ್ದೇವಿ ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯ ಮೂಲಕ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಶೋಷಣೆ ಹಾಗೂ ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಅವನತಿಯನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಸಾಮಾಜಿಕ,ಧಾರ್ಮಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸಿದ ನೂತನ ಶಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಯ್ತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಳದಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಮಾನಸಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಗಳ ಕಾರಣವನ್ನು

ನೇರವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧಗೊಳಿಸಿತು. ಭಿನ್ನಮತ ಮತ್ತು ಪ್ರತಿಭಟನೆಗಳು ವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಬೌದ್ಧಿಕ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿತವಾಗಿತ್ತು. ಶತಮಾನಗಳ ಕಾಲ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಚಾರಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ರೂಢಿ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳ ಸಿದ್ಧಮಾದರಿಯಿಂದ ಎರಕಗೊಂಡ ಚಲನರಹಿತ ಜೀವನ ವಿಧಾನದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ನೂತನ ವಿಚಾರಧಾರೆಯು ದಿಢೀರನೆ ನುಗ್ಗಿ ಬಂದಿತು. ಅದು ಧರ್ಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಧಾರ್ಮಿಕ ಮನೋಧರ್ಮವನ್ನು ಹಾಗೂ ದೇಶ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಮೂಲವನ್ನು ಕುರಿತಾಗಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.[1] ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಂದು ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಘಟಕವಾಗಿ ಪರಿಗಣಿಸಿದಾಗ ಅಂತಹ ಘಟಕವು ಅನೇಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನೆಲೆಗಳುಳ್ಳ ಸಂಕೀರ್ಣ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿಯ ನಿಸರ್ಗವನ್ನು ವಿವರಿಸುವಾಗ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿನ ಸಮುದ್ರ, ನದಿ, ಬೆಟ್ಟಗಳು, ಭತ್ತದ ಗದ್ದೆಗಳು, ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳು, ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದ ದಟ್ಟ ಅರಣ್ಯ, ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಗಿಡಮರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪ್ರಕೃತಿ ಸೌಂದರ್ಯ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರನ್ನು ಸಾಹಸಿಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುವಾಗ ಸಾಹಸ ಎನ್ನುವ ಲಕ್ಷಣವು ಸವಾಲನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುವ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಎನ್ನಲೇಬೇಕು. ವರ್ಷದ ಮೂರು ಕಾಲಗಳಲ್ಲೂ ಬಿಸಿಲು, ಮಳೆ, ಚಳಿ ಎನ್ನದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ತಮ್ಮ ಕಸುಬನ್ನು ಒಂದು ಸವಾಲಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬೆಟ್ಟಗಳನ್ನು ಏರಿ ಇಳಿದು, ಹೊಳೆಯನ್ನು ದಾಟಿ, ಗದ್ದೆಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದು ತಮ್ಮ ಬದುಕಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಎಂತಹ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಸವಾಲನ್ನಾದರೂ ಎದುರಿಸಿ ಬದುಕಬೇಕಾದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯ ಈ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಹಸವೆಂಬ ವಿಶೇಷಣದಿಂದ ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬೆಟ್ಟಗಳ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ಹೊಲಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಕಾಡುಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಬೆಳೆಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಆ ಬೆಳೆಗಳ ಉತ್ಪನ್ನದಿಂದ ಬದುಕುವ ಸಾಹಸ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಎಂದರೆ ಅದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನ ಯಜಮಾನಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾರಂತರ ಚೋಮನದುಡಿ, ಬೆಟ್ಟದಜೀವ, ಮರಳಿ ಮಣ್ಣಿಗೆ, ಕುಡಿಯರ ಕೂಸು ಮುಂತಾದ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ನಿಸರ್ಗದ ಮೇಲೆ ಯಜಮಾನಿಕೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಬಯಸಿದ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ನಿಸರ್ಗದ ಸಂಬಂಧಗಳ ಭಿನ್ನ ವಿನ್ಯಾಸವನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ಚೋಮನ ದುಡಿ ಕಾದಂಬರಿಯಲ್ಲಿ ನಿಸರ್ಗದ ನಡುವೆ ಕೆಳಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಚೋಮ, ಕೃಷಿಯಂತಹ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಮಾಡುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಿಸರ್ಗದ ಯಜಮಾನಿಕೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವ ಚೋಮನ ನಿಸರ್ಗ ಸಹಜ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಅದುಮುವ ಪರೋಕ್ಷ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದೆ. ನಿಸರ್ಗ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳೆರಡೂ ಒಟ್ಟು ಸೇರಿದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬಹುತ್ವವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದು ಅದು ಯಾವತ್ತೂ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುತ್ತದೆ ಹಾಗೂ ವಿಘಟನೆಯನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುತ್ತದೆ.[2]

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ದೇವಾಲಯಗಳು,ಮಠಗಳು,ಜೈನ ಬಸದಿಗಳು ಹಾಗೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದು ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಾಮಾಜಿಕ ಹಾಗು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯದ ಸವಲತ್ತುಗಳು ದೊರಕಿದ್ದವು. ಬಹುದೊಡ್ಡ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಸೈನ್ಯ,ಕೈಕಾಲಿಗೆ ಸೇವಕರು,ಬಿಟ್ಟಿ ಮತ್ತು ಜೀತದಲ್ಲಿ ನಿರಂತರ ದುಡಿಯುವ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಪಡೆ ಅವರ ಹಿಂದೆ ಸದಾ ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಇವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ನಂತರದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಒಕ್ಕಲುಗಳು ಮತ್ತು ಗೇಣಿದಾರರು ಹಾಗೂ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೃಷಿಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದು ಸಮಾಜರಚನೆಯು ಬಹುತೇಕ ಕೃಷಿ ಮೂಲದಿಂದಾಗಿದೆ.[3] 1560ರ ನಂತರ ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಇನ್‌ಕ್ವಿಸೀಶನ್ ಎಂಬ ಮತೀಯ ನ್ಯಾಯಾಲಯವೊಂದರ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಗಿ, ಹಿಂದೂಧರ್ಮದಿಂದ ಅನೇಕರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರವಾಗಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಲಾಯ್ತು. ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಭಾಷೆ, ಆಚಾರ ವಿಚಾರ, ರೀತಿ ನೀತಿ ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಾಗ, ಸಾವಿರಾರು ದೇಶೀಯ ಕ್ರೈಸ್ತರು, ಕೊಂಕಣರು ಹಾಗೂ ಇತರ ಜಾತಿಯವರು ರಾತ್ರೋ ರಾತ್ರಿ ದಕ್ಷಿಣಭಾಗಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದರು. ಹೀಗೆ ವಲಸೆ ಬಂದವರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗಂಗೊಳ್ಳಿ, ಕುಂದಾಪುರ, ಬಸ್ರೂರು, ಮೂಲ್ಕಿ, ಶಿರ್ವ, ಮಂಗಳೂರು, ಬಂಟ್ವಾಳದಂತಹ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಾಯಕರು ಕ್ರೈಸ್ತರನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಆದರೆ ಟಿಪ್ಪುಸುಲ್ತಾನ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕ್ರೈಸ್ತರು ಬ್ರಿಟಿಷರ ಪರವೆಂಬ ಸಂದೇಹದಿಂದ ಮತ್ತು ತನ್ನದೇ ರಾಜಕೀಯ ಕಾರಣಗಳಿಗಾಗಿ ಸಾವಿರಾರು ಕ್ರೈಸ್ತರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಕೊಂಡೊಯ್ದು ಹಿಂಸೆ ನೀಡಿದನು.ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಂದಿಸಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರನ್ನು ಬಿಡುಗಡೆಗೊಳಿಸಲಾಗಿ, ಅವರು ವಾಪಾಸು ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು,ಆಗ ಈ ಹಿಂದೆ ಅವರ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಕೃಷಿಭೂಮಿ ಬೇರೆಯವರ ಪಾಲಾಗಿದ್ದು, ಅವರು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೆ ನೆಲೆನಿಂತು, ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆ, ಸರ್ಕಾರಿ ನೌಕರಿ ಮುಂತಾದ ಉದ್ಯೋಗಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.[4]

ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಉದ್ದಕ್ಕೂ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಗೌಪ್ಯತೆಯ ಕೊಳಗದೊಳಗೆ ಬಚ್ಚಿಡಲಾಗಿತ್ತು. ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಭಾರತವು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ನೀನು ಜ್ಞಾನಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಕೂಡದು ಎಂಬ ಘೋಷ ವಾಕ್ಯದೊಂದಿಗಿನ ವಿಶಿಷ್ಟ ನೆಲವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು. ಅದು ಅನೇಕ ತಲೆಮಾರುಗಳಿಗೆ ಶತ ಶತಮಾನಗಳಿಂದ ಶಾಪವಾಗಿ ಅಂಟಿತ್ತು. ವೇದವನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಆಲಿಸಿದ ಶೂದ್ರನ ಕಿವಿಗೆ ಕಾದ ಲೋಹದ ಎಣ್ಣೆ ಸುರಿಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸಾಮಾನ್ಯನೊಬ್ಬನ ಬದುಕು ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯ

ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹಾಗೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ಗುಲಾಮರಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಲ್ಲದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಈ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಪಾಶವಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೆ ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಹಿಂದೂಧರ್ಮದ ಶೋಷಣೆ ಅನಾಚಾರಗಳಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡು ಅವರದೇ ಆದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಗುಂಪನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು.ಅವರು ತಮ್ಮ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜೀವನ ವಿಧಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮಿಶನರಿಗಳ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಹೊಸ ಬದುಕನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1884ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇಂದಿ ತೆಗೆಯುವುದು ಮತ್ತು ಮದ್ಯಪಾನದ ವಿರುದ್ಧ ಬ್ಲೂರಿಬ್ಬನ್ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಲ್ಮಠದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಿಂದ ಉಂಟಾದ ಸುಧಾರಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯವಾದವು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ನೀತಿಗಳಾದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಆರ್ಥಿಕ ನೀತಿ, ಉದಾರವಾದಿ ಯೋಚನಾಕ್ರಮ, ಸಾಮಾಜಿಕ ರಾಜಕೀಯ ಸಮಾನತೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾಂದಿಯಾದವು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ಹೊಸ ಕೃಷಿ ನೀತಿಯಿಂದಾಗಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಡೆದಿವೆ.ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧವು ಭೂಮಿಯೊಡನೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನ ಹೊಂದಿದ ಸಂಬಂಧವಾಗಿದ್ದು ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವ, ಭೂಉತ್ಪನ್ನ ಮತ್ತು ಭೂಕಂದಾಯ ಆಡಳಿತವನ್ನೊಳಗೊಂಡಿದೆ. ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಕೃಷಿ ಸಮಾಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಹೀಗೆ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು – ಜಮೀನ್ದಾರರು, ಅಂದರೆ ಸ್ವತ: ಸಾಗುವಳಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಮೂಲಕ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಸುವವರು.ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು, ಇವರು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಿಂದ ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ದೂರದ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿಂದ ಕೃಷಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವವರು, ಬಡ ಸಾಗುವಳಿದಾರರು ಅಥವಾ ಬಡ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ತುಂಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವವರು, ಭೂ ರಹಿತ ಕೂಲಿಕಾರರು ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಿದ್ದು, ಕೆಳವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದರು.[5]

ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ನಾಶಮಾಡಿತು. ಈ ಹಿಂದೆ ರಾಜರೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನೀಲೇಶ್ವರ, ಕುಂಬಳ, ವಿಟ್ಲದ ರಾಜರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ತಮ್ಮ ಪರಂಪರಾಗತ ಯಜಮಾನಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಕೇವಲ ಜಮೀನ್ದಾರಾದರು. ಈ ಹಿಂದೆ ಗ್ರಾಮಗಳ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು, ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ತೀರ್ಮಾನಕಾರರಾಗಿದ್ದು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು

ನೇಮಿಸಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಜಾರಿಯಿಂದ ಪರಂಪರಾಗತ ಗ್ರಾಮದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡರು. ಮನ್ರೋ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ರೈತವಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ರೈತರ ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಪ್ರತಿ ರೈತರ ತುಂಡುಭೂಮಿಗೆ ಪಟ್ಟಾ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ನಗದಾಗಿ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಸರ್ಕಾರದ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯಿಂದ ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಯುಂಟಾಗಿ, ರೈತರು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರಲ್ಲಿ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಹಣ ಪಡೆದು ಭೂಕಂದಾಯದ ಕಿಸ್ತನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕಾಯ್ತು. ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರು, ಜಮೀನ್ದಾರರು ಕಂಪೆನಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾದರು. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥ ಬಡ್ಡಿದಾರರು ಕಂದಾಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ತೀರಾ ಸಲುಗೆಯಿಂದಿದ್ದು, ರೈತರು ಮತ್ತು ಸರ್ಕಾರದ ನಡುವೆ ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರ ವಿಪರೀತ ಬಡ್ಡಿಯಿಂದಾಗಿ ಬಡರೈತರ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂ ಕಂದಾಯ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಏಲಂ ಮಾಡಲಾಯ್ತು ಈ ಮೂಲಕ ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛ ಭೂವರ್ಗಾವಣೆ ನಡೆಯಿತು. ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೂ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಮತ್ತು ಜಮೀನ್ದಾರರಿದ್ದು ಅವರುಗಳು 50 ರಿಂದ 100 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆರಂಭದ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ನಿಯುಕ್ತರಾದ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರುಗಳು ಬಡ ರೈತರಿಂದ ಅತಿಯಾದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನುಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಿ ಸರ್ಕಾರದ ಕಂದಾಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ ಈ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಗೌರವ, ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನುಸರ್ಕಾರದ ಮಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಲ್ಲದೆ ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಕಾರಣರಾದವರಿಗೆ ಮುಂಭಡ್ತಿ ಹಾಗೂ ಪದೋನ್ನತಿ ದೊರೆಯುತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಕುರಿತು ಅವರು ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.[6] ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಧಿಕಾರಿ ವಲಯದಲ್ಲೂ ಭೂಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ಭಾವನೆ ಮತ್ತು ಶೋಷಣಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಮನೆ ಮಾಡಿತ್ತು.

ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು, ಜಮೀನ್ದಾರರು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಾವೇ ಸ್ವತ: ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡದೆ ಬಡರೈತರಿಗೆ, ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ, ಉಪಗೇಣಿದಾರರಿಗೆ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು.ಅವರಿಗೆ ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಯಾವುದೇ ರೀತಿಯ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧ ಮತ್ತು ಸಂಪರ್ಕವಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಅನುಪಸ್ಥಿತ ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿ ಬಡರೈತರ ದುಡಿಮೆಯ ಶ್ರಮದಿಂದ ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಐಶಾರಾಮದ ಜೀವನ ಸಾಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಮಂತ ರೈತರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಭೂಮಾಲಕ ವರ್ಗದವರು ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮನೆ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಮನೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.[7] ಬ್ರಿಟಿಷರ ಕಾಲದ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಖಾಯಂ ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳು, ಪರಂಪರಾಗತ ಗ್ರಾಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದವು.

1834ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಜರ್ಮನ್ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಆಗಮಿಸಿತು. ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಿಶನ್ 1841ರಿಂದ ಸ್ಥಳಿಯ ಭಾಷೆಯಾದ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತುತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಕೈಗೊಂಡಿತು.1847ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಬಲ್ಮಠದಲ್ಲಿ ದೈವಜ್ಞಾನ ಪಾಠಶಾಲೆಯನ್ನು (ಥಿಯೋಲಾಜಿಕಲ್ ಸೆಮಿನಾರಿ) ಆರಂಭಿಸಿದರು.ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಮಿಶನರಿಗಳು ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಆರಂಭ ಮಾಡಿದರು. ಬೈಬಲ್, ಸುವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ತುಳು ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಗೆ ಅನುವಾದ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆ ಮಾತೃಭಾಷೆಯಾದ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಪಠ್ಯ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಹೊರತಂದರು.ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನ ವಿಕ್ಟರ್‌ಹ್ಯೂಗೋನ ಘೋಷಣೆಯಾದ ಯಾರು ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆಯುತ್ತಾರೊ ಅವರು ಕಾರಾಗೃಹವೊಂದನ್ನು ಮುಚ್ಚುತ್ತಾರೆ ಎಂಬಂತೆ ಅನಕ್ಷರತೆ, ಮೌಢ್ಯ,ಶೋಷಣೆ, ಅಂಧಕಾರಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಮುಖವಾಡದಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್ನನ ಶಾಲೆಗಳನ್ನುಆರಂಭಿಸಿತು.[8] ಮತಾಂತರವನ್ನು ಮುಖ್ಯ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಸಿಕೊಂಡ ಮಿಶನರಿಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲದೆ, ವಾರದ ಸಂತೆ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜನರು ಸೇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಧರ್ಮಪ್ರಚಾರ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಿಗೆ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಬಾಧಿಸುವ ಕೆಲ ಕಾಯಿಲೆಗಳಿಗೆ ಸುಧಾರಿತ ಔಷಧ ಮತ್ತು ಪೇಯಕ್ಕಾಗಿ ಕಾಫಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಳಕೆಗೆ ತಂದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯರನ್ನು ತಮ್ಮತ್ತ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು. 1837ರಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಮಿಶನರಿಗಳು ಮಂಗಳೂರಿನ ಚಂದು ಮತ್ತು ತಿಮ್ಮಪ್ಪ (ಅಬ್ರಾಹಂ ಮತ್ತು ಪೀಟರ್ ಮತಾಂತರದ ನಂತರದ ಹೆಸರು) ಎಂಬ ಸ್ಥಳೀಯ ಬಿಲ್ಲವ ಜಾತಿಯವರನ್ನು ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ.ಹೀಗೆ ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಇವರೇ ಮಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರಥಮ ತುಳು ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಾದರು.[9] ಹರ್ಮನ್ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್‌ನ ಮತಪ್ರಚಾರ ತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಆನಂದರಾವ್ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಯುವಕ 1844ರಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ.ಈತನ ಮತಾಂತರವು ಪ್ರಥಮ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಮತಾಂತರವಾಗಿದೆ.ಮಿಶನರಿಗಳು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಮತಾಂತರಗೊಂಡರೆ ಅದರಿಂದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಮನಗಾಣುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಈ ಘಟನೆಯಿಂದ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಮಂಗಳೂರು ತಲ್ಲಣಿಸಿತ್ತು.[10] ಮತಾಂತರದ ನಂತರ ಈತ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹರ್ಮನ್ ಆನಂದ ರಾವ್ ಕೌಂಡಿನ್ಯ ಎಂದು ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡು ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರಕನಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ. 1883ರಲ್ಲಿ ಮಂಕಿ ರಾಮರಾವ್ ಎಂಬ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಆತನ ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆ. 1898ರಲ್ಲಿ ಬಸ್ರೂರಿನ ಶಿವರಾಮ ಎಂಬವ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆಗ ಬಸ್ರೂರಿನ ಮಿಶನ್ ಶಾಲೆಗೆ ಸ್ಥಳೀಯರು ಬೆಂಕಿ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ.[11] ಮಿಶನರಿಗಳು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ಮತಾಂತಗೊಂಡರೆ ಬಹುಬೇಗ ಸಾಕಷ್ಟು ಜನರನ್ನು ಸ್ವತ: ತಾವೇ

ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಿ ಸಮಾಜವನ್ನು ಕ್ರಿಶ್ಚಯನ್ನರಾಗಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಮತಾಂತರಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರು ತಮ್ಮ ಧರ್ಮವನ್ನು ಮತಾಂತರದ ಮೂಲಕ ಮಿಶನರಿಗಳು ಹಾಳುಗೆಡವುತ್ತಾರೆಂದು ಮನಗಂಡು ಅವರ ವಿರುದ್ದ ಉಗ್ರ ಪ್ರತಿಭಟನೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಆ ನಂತರ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನವರು ತಾವು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಜನರನ್ನು ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನಗಂಡು, ಕೇವಲ ಕೆಳಜಾತಿಯವರನ್ನಷ್ಟೇ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಮತಾಂತರ ಕಾರ್ಯ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಭೂಮಾಲಕರ ನಿರಂತರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ರಕ್ಷಣೆ, ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ರಕ್ಷಣೆ, ಮತಾಂತರಗೊಂಡವರಿಗೆ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ತೆರಿಗೆ ಮನ್ನಾ, ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಉದ್ಯೋಗ ಭರವಸೆ, ಹೊಸ ಬದುಕಿನ ಆಸೆ, ವಿಭಿನ್ನ ಐರೋಪ್ಯ ಜೀವನ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ಇವುಗಳು ಕೆಳವರ್ಗದವರನ್ನು ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರುವಂತೆ ಪ್ರಚೋದಿಸಿತ್ತು.[12] ಮತಾಂತರಗೊಂಡಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಹೊಸಬದುಕು ಸಿಗಬಹುದೆಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಹಾಗು ಹಿಂದೂ ಸಮಾಜದ ಧಾರ್ಮಿಕ,ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಊಳಿಗಮಾನ್ಯದವರ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ರೋಸಿ ಹೋಗಿದ್ದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರಲ್ಲಿ ಮಿಶನರಿ ಚಟುವಟಿಕೆ ಬದುಕಿನ ಬಗೆಗೆ ಹೊಸ ಕನಸನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಯೋತಿಭಾಫುಲೆಯಂತಹ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿದಲಿತರಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ ದೊರಕುತಿದ್ದುದೇಶೀಯ ರಾಜರುಗಳ ಅಸಮಾನತೆಯ ಜ‌ ್ಯಾಧಾರಿತ, ಶೋಷಣೆಯುಕ್ತ ಆಳ್ವಿಕೆಗಿಂತ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಮುಂದುವರಿಯುವಿಕೆಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ವಾದಿಸಿದ್ದರು.ಕಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆಯು ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ.

ಚಾರ್ಲ್ಸ್ ಪ್ಲೆಜಿಸ್ಟ್ 1851ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಮುದ್ರಣಾಲಯವನ್ನು ಆರಂಬಿಸಿದರು. ಈತ ಜೆಪ್ಪುವಿನಲ್ಲಿ 1865ರಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ರೆ.ಎ. ಮ್ಯಾನರ್ ಮೂಲ್ಕಿ ಮತ್ತು ಉಡುಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದರು. ಇವರು ತುಳು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ನಿಘಂಟನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನ ಪರ್ಡಿನಾಂಡ್ ಕಿಟೆಲ್ 1853ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರು. 1880ರಲ್ಲಿ ರೆ.ಫಾ.ಅಗಸ್ಟಸ್ ಮುಲ್ಲಾರ್ ಕಂಕನಾಡಿ ಆಸ್ಪತ್ರೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಇದು ಪಾದರ್ಸ್ ಮುಲ್ಲರ್ಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ ಮತ್ತು ಚಾರಿಟೇಬಲ್ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಯಿತು. 1900ರಲ್ಲಿ ಈತ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸಿದರು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನವರು, ಜಿಸುಯಿಸ್ಟರು, ಸ್ಥಳೀಯರು ಅನೇಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ತೆರೆದರು. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸೈಂಟ್ ಆ್ಯನ್ಸ್ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು. ಈ ಮೂಲಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಕೂಡ ನೀಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಚಾಲನೆ ದೊರೆತಂತಾಯ್ತು. ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್

ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಮತಾಂತರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಕ್ಯಾಥೋಲಿಕ್‌ರು ಸ್ಥಳೀಯರ ಬೌದ್ಧಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರು. 1882ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ವಿ.ವಿಯ ಸಂಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಂತ ಅಲೋಶಿಯನ್ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರ್ಮೆಲೈಟ್ ಮಿಶನರಿಗಳು ಸೈಂಟ್ ಆಗ್ನೇಸ್ ಕಾಲೇಜನ್ನು 1921ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದು ಭಾರತದಲ್ಲೆ ಪ್ರಥಮ ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜಾಗಿತ್ತು. 1924ರಲ್ಲಿ ಇದು ಮದ್ರಾಸ್ ವಿ.ವಿ. ಸಂಯೋಜನೆಯೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಥಮದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜಾಯಿತು. 1880ರಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕ್‌ರು ಕೊಡಿಯಾಲ್ ಬೈಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥಾಲಯವನ್ನು ತೆರೆದು ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗೆ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಓದಲು ಒಳ್ಳೆಯ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು.[13] ಪಾ. ಡೆನ್ನಿಸ್ ಕೊಯಿಲೊ ಸುರತ್ಕಲ್‌ನಲ್ಲಿ ವಾರದ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ,ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿ ಹಾಗೂ ಕ್ರೆಡಿಟ್ ಕೋ ಅಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸ್ಯಾಟಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ವೃತ್ತಾಂತ ಪತ್ರಿಕೆ ಹಾಗು ಕನ್ನಡಾನುವಾದದ ಅನೇಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಿತಿ ಮತ್ತು ಸುಧಾರಣೆಯ ಕುರಿತು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದವು.

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಅಂತ್ಯದ ವೇಳೆಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜ, ಆರ್ಯಸಮಾಜಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಥಿಯೋಸಾಫಿಕಲ್ ಸೊಸೈಟಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಡಿಪ್ರೆಸ್ಡ್‌ಕ್ಲಾಸಸ್ ಮಿಶನ್ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾವ್, ರಘುನಾಥಯ್ಯ ಮೊದಲಾದವರು ನವೋದಯ ಚಳುವಳಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅಮ್ಮೆಂಬಾಳ ಸುಬ್ರಾಯ ಪೈ ಕೆನರಾ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಮತ್ತು ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸರ್ಕಾರಿ, ಖಾಸಗಿ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಅನೇಕ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು, ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಆರಂಭವಾದವು. ಸಾರಿಗೆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾದವು. ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮ, ಹೆಂಚು, ಗೇರುಬೀಜ, ಕೈಮಗ್ಗ ಉದ್ಯಮ, ಕಾಫಿ ಕ್ಯೂರಿಂಗ್, ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, ಏಲಕ್ಕಿ ಸಂಸ್ಕರಣೆ, ಅಡಿಕೆ ಸಂಸ್ಕರಣೆ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ನೀಡಿದವು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ, ತೋಟಗಳು ವಿಸ್ತರಣೆಯಾದವು. ಖಾಸಗಿ ನೀರಾವರಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 20ನೆ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಾರವಾಯ್ತು.[14] ಬ್ರಿಟಿಷರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆ ಆಗತೊಡಗಿದ್ದು ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಅವರು ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಕಾರಣವಾದವು. ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ, ಉದಾರವಾದಿ ಯೋಚನಾಕ್ರಮ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಮಾನತೆಯು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಲೆಯ ತವರೂರಾಗಿದ್ದು, ಯಕ್ಷಗಾನ, ತಾಳಮದ್ದಲೆ, ಬೊಂಬೆಯಾಟ ಮತ್ತು ವೈವಿಧ್ಯಮಯ ಮನೋರಂಜನೆಗಳಾದ ಕಂಬಳ, ಕೋಳಿಕಟ್ಟಾ, ಸಿದ್ಧವೇಷ, ಆಟಿಕಳಂಜ, ಪರವರ ಕುಣಿತ, ಪಾಣರ ಆಟ ಹಾಗೂ ಜನಪದ ವೈವಿಧ್ಯಗಳಾದ ಭೂತಾರಾಧನೆಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳ ಕುರುಹುಗಳಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿದಿವೆ. ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟವು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಮನೋರಂಜನೆಯಾಗಿದ್ದು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತ, ಭಾಗವತ ಮತ್ತು ಪುರಾಣಗಳ ಆಯ್ದ ಭಾಗವನ್ನು ರಂಗಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ಅಭಿನಯಿಸಿ ತೋರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಯಕ್ಷಗಾನವನ್ನು ಆಂದ್ರದ ಕೂಚಿಪುಡಿ ಹಾಗೂ ಕೇರಳದ ಕಥಕ್ಕಳಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೋಲಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಮೇಳಗಳನ್ನು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು ಕಟೀಲು, ಧರ್ಮಸ್ಥಳ, ಮಂದರ್ತಿ, ಕೋಟ, ಮಾರಣಕಟ್ಟೆ ದೇವಸ್ಥಾನಗಳ ಯಕ್ಷಗಾನದ ಮೇಳಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದವು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನವು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿದ್ದು, 1948ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲಾಡಿ ಕೊರಗ ಶೆಟ್ಟರು ತಮ್ಮದೆ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಈರಾ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಮೇಳದಿಂದ ಟಿಕೆಟ್ ಮೂಲಕ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರದರ್ಶನ ಪ್ರವೇಶ ಅರಂಬಿಸಿದರು.[15] ಯಕ್ಷಗಾನದಂತೆ, ತಾಳಮದ್ದಲೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿದ್ದು ಹವ್ಯಾಸಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲಾವಿದರನ್ನು ಒಳಗೊಂಡ ತಂಡ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ತಾಳಮದ್ದಳೆಯನ್ನು ವಿವಿದೆಡೆ ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು.ಈ ಹವ್ಯಾಸಿ ಕಲಾವಿದರಲ್ಲಿ ಬಹುತೇಕರು ಅಧ್ಯಾಪಕರಾಗಿದ್ದು ಯಕ್ಷಗಾನ ತಾಳಮದ್ದಲೆಗೆ ಅವರ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾಗಿದೆ. 1930ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಅಧ್ಯಾಪಕ ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೋಜೀವಿನಿ ಸಭಾವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. ಅಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನ ತರಬೇತಿಯನ್ನು ನುರಿತ ಕಲಾವಿದರಿಂದ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಯಕ್ಷಗಾನ, ತಾಳಮದ್ದಲೆಗಳೆರಡೂ ಇಂದಿಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಂಗಾಸಕ್ತರಿಗೆ ಪ್ರಮುಖ ಮನೋರಂಜನಾ ಮಾಧ್ಯಮವಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ.[16] ಬೊಂಬೆಯಾಟವು ಇನ್ನೊಂದು ಜನಪದ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿದ್ದು ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಉಪ್ಪಿನಕುದ್ರುವಿನ ದೇವಣ್ಣ ಪದ್ಮನಾಭ ಕಾಮತರು ಇದನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. ಅವರ ನಂತರ ಅವರ ಮಗ ಕೊಗ್ಗ ಕಾಮತರು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಇದು ಗ್ರಾಮೀಣ ಜನರಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಮನೋರಂಜನೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ.[17] ಕಂಬಳವು ಕೃಷಿಕರ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಮನೋರಂಜನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧಿತ ಕ್ರೀಡೆಯಾಗಿದ್ದು ವಿಶಾಲವಾದ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಭೂಮಾಲಕರಾದ ಬಂಟರು ಮತ್ತು ಜೈನರು ಈ ಕ್ರೀಡೆಯನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು ಇದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಗವಾಗಿದೆ.ಇದನ್ನು ಡಿಸೆಂಬರ್ ಮತ್ತು ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗಳುಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1903–1909ರ ನಡುವೆ ಜಿಲ್ಲಾ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶರಾಗಿದ್ದ ಹಾರ್ಡಿಂಗ್ ಕಂಬಳದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಅಭಿಮಾನಿಯಾಗಿದ್ದ.[18] ಕೋಳಿಅಂಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಜನಪ್ರಿಯ ಹವ್ಯಾಸವಾಗಿದ್ದು ಎಲ್ಲಾ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲೂ ದೀಪಾವಳಿ, ಸಂಕ್ರಾಂತಿ, ಚೌತಿ, ಅಷ್ಟಮಿ, ಅಮವಾಸ್ಯೆ, ಹುಣ್ಣಿಮೆಗಳಂತಹ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಭೂತಾರಾಧನೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಮಾಜೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವ ಇನ್ನೊಂದು ಪರಂಪರೆ ಭೂತಸ್ಥಾನಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ

ಧಾರ್ಮಿಕ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಜನರ ಸಾಮಾನ್ಯ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಮಾನಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 20ನೆ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಆಧುನಿಕತೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಈ ಪುಟ್ಟ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ಸುಮಾರು 360 ಭೂತಗಳು ಪಾಡ್ದನ ಹೇಳುತ್ತಾ ದುಬೈ, ಮುಂಬೈಯಂಥ ಮಹಾನಗರಗಳಿಂದ ಆಗಮಿಸುವ ಭಕ್ತಾದಿಗಳಿಗೆ ಅಭಯ ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುತ್ತವೆ. ಈ ಭೂತಗಳ ಪಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಆಲಿಭೂತ, ಬೊಬ್ಬರ್ಯರಂಥ ಮುಸ್ಲಿಂ ದೈವಗಳು ಇವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗರಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ-ಚೆನ್ನಯ್ಯರೆಂಬ ದೈವಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಭೂತಾರಾಧನೆಯು ಕೃಷಿ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಯೋಜಿಸಿದ್ದು ಭೂತಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೃಷಿಕರೆ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಐಕ್ಯತೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರವಹಿಸಿದೆ. ಸೋದರಳಿಯನ ಮುಖಾಂತರ ವಾರಿಸುಹಕ್ಕು ಸ್ಥಾಪಿತವಾಗುವ ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮರುಮಕ್ಕತಾಯಮ್ ಎಂದು ಕರೆ ಯಿಸಿಕೊಂಡ ಅಳಿಯ ಸಂತಾನಕಟ್ಟು ಅಥವಾ ಭೂತಾಳ ಪಾಂಡ್ಯಕಟ್ಟು ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದ ಈಗಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ವರ್ಗಗಳು:

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆರ್ಯರ ಸಂತತಿಯವರೆನ್ನಲಾದ ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಹಾಗೂ ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದವರಾದ ಕೋಟ. ಕಂದಾವರ, ಶಿವಳ್ಳಿ ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಗದ ಸ್ಥಳೀಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು. ಆರ್ಯ ಸಂತತಿಯವರು ಕ್ರಿ.ಶ. 1560ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಬಂದವರಾಗಿದ್ದು ದ್ರಾವಿಡ ಮೂಲದವರು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿವಾಸಿಗಳು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[19] ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಾದ ಬಂಟರು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಮೊಗವೀರರು, ಮಲೆಕುಡಿಯರು ಮೊದಲಾದ ಜಾತಿಯವರು ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಳೀಯ ನಿವಾಸಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಎಡ್ಗರ್ ತರ್ಸ್ಟನ್ ಹೇಳುವಂತೆ ಕ್ರಿ.ಶ. 9ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಯಾತ್ರಿಗಳು ಶ್ರೀಲಂಕಾದ ಪವಿತ್ರ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುವ ಸಂದರ್ಭ ಮಲಬಾರಿನ ದೊರೆ ಪೆರುಮಾಳನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತು ಪೆರುಮಾಳ್‌ನನ್ನು ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಿದರು. ಮತಾಂತರಗೊಂಡ ಆತ ಅರೇಬಿಯಾಕ್ಕೆ ತೆರಳಿ ಅರೇಬಿಯಾದಿಂದ ತನ್ನ ಸಾಮಂತರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಮಲಬಾರಿನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕಡೆ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ಮಸೀದಿ ಕಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಆದೇಶಿಸುತ್ತಾನೆ.ಇದರಿಂದಾಗಿ ಕ್ರಮೇಣ ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮವು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಾರವಾಯ್ತು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[20]

ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮವು ಪ್ರಸಾರವಾಯ್ತು. ಕ್ರಿ.ಶ. 1623ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಭೇಟಿ ಇತ್ತ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಪ್ರವಾಸಿಗ ಡೆಲ್ಲಾವಿಲ್ಲಾ ಮಂಗಳೂರಿನ ಸುತ್ತಮುತ್ತ 3 ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ಕನ್ ಫೇರ್ಸ್ ಚರ್ಚುಗಳಿರುವುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.[21] 1560ರಲ್ಲಿ ಗೋವಾದಲ್ಲಿ ಪೊರ್ಚುಗೀಸರು ಶೋಧನಾ ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಇದರಿಂದ ಹೆದರಿ ಅನೇಕ

ದೇಶೀಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಓಡಿಬಂದರು. ಇಕ್ಕೇರಿಯ ಅರಸರು ಇವರಿಗೆ ಪೂರ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನೀಡಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಅವರು ಇಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ಕೃಷಿ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದರು. ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಗುಂಪುಗಳಿದ್ದು ತಮ್ಮ ಸಂಖ್ಯಾಬಲದಿಂದ ಮಾಪ್ಲಾಗಳು ಆಗ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿದ್ದರು. ಶೇಕರು, ಪಥಾನರು, ನವಾಯತರು ಮತ್ತು ಮುಘಲರು ಇತರ ಮುಸಲ್ಮಾನರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾಪ್ಲಾಗಳು ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೃಷಿ, ಚರ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರ ಹಾಗೂ ಪಶ್ಚಿಮಕರಾವಳಿಯ ಮೀನು ಸಂಸ್ಕರಣ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬಹು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಪ್ರಭಾವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.[22] ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಲ್ಲಿ ಜಿಸುಯಿಸ್ಟರಲ್ಲದೆ ಜರ್ಮನಿಯ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ರವರು 1834ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಧರ್ಮ ಪ್ರಚಾರ ಹಾಗು ಮತಾಂತರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದರು. 1871ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ 6½ ಇದ್ದ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು 1881ರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕೆಳಜಾತಿಯ ಹಿಂದೂಗಳಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಜೀವನ ಭದ್ರತೆಯ ಭರವಸೆ ನೀಡಿ ಈ ಮೂಲಕ ಅವರನ್ನು ಮತಾಂತರ ಗೊಳಿಸಿದರು.[23]

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪುರೋಹಿತರು ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ವಕೀಲರು ಗುಮಾಸ್ತರು ಹಾಗೂ ಶ್ಯಾನುಭೋಗರುಗಳಂತಹ ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನಮಾನದ ಹುದ್ದೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಇಡೀ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶೇ 4ರಷ್ಟಿದ್ದರೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ಅಂದರೆ ಶೇ 13ರಷ್ಟು ಇದ್ದಿದ್ದರು.[24] ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಯೆಂದರೆ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕಿನ ಕೊಲ್ಲೂರು, ಹಾಲಾಡಿ ಮತ್ತು ಚಕ್ರಾನದಿತೀರ, ಮಂಗಳೂರಿನ ನೇತ್ರಾವತಿ ಮತ್ತು ಗುರುಪುರ ನದಿತೀರ, ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಸೀತಾನದಿ ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಣನದಿ ತೀರದ ಫಲವತ್ತಾದ ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳು ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಧಾನ ಫಲಾನುಭವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.[25] ಆದರೆ ಕ್ರಮೇಣ ಇಲ್ಲಿನ ಸಾರಸ್ವತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಭೂ ಆಸಕ್ತಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಭೂಮಿಗಳನ್ನು ಮಾರಾಟ ಮಾಡಿ ಬಾಂಬೆ, ಮದ್ರಾಸ್ ಮುಂತಾದ ಮಹಾನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿದ್ದರು.[26] ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಹವ್ಯಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಳಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನ ಸಮಾಜವಾದ ಇಲ್ಲಿ ಬಂಟರು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಜೈನರು, ಮೊಗವೀರರು ಮುಂತಾದವರು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ಭೂಮಿಂಯೊಂದಿಗೆ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಂಬಂಧವಿರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದೊಡ್ಡ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಕುಟುಂಬದ ಏಳು ತಲೆಮಾರಿನವರು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ಜಾತಿಯವರು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಬಂಟರ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಬೀಡು ಮತ್ತು ಗುತ್ತುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತಿತ್ತು. ಯಜಮಾನರು ಕುಟುಂಬದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದು ಜಾತಿಯ

ಒಳಜಗಳಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೋಟ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ವಿದ್ವಾನ್ ಮಂಡಳಿಗಳಿದ್ದವು. ಬಿಲ್ಲವರು ಕೃಷಿಕರಾಗಿದ್ದು ಉಪಕಸುಬಾಗಿ ಶೇಂದಿಯನ್ನು ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು.[27] ಜೈನರು ಭೂಮಾಲಕರಾಗಿದ್ದು ಮೂಡಬಿದ್ರೆ, ಕಾರ್ಕಳ, ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ, ಉಡುಪಿ, ಮಂಗಳೂರು ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದರು. ಮೊಗವೀರರು ಮೀನುಗಾರರಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲೂ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ದೇವಾಡಿಗರು ದೇವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗೀತಸಾಧನ ನುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅನೇಕರು ಸಾಗುವಳಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸೇರೆಗಾರರುಗಳನ್ನು ನಗರದ ಲಿಂಗಾಯತ ರಾಜರುಗಳು ಸ್ಥಳಿಯ ಯೋದರ ಮೇಲಿನ ಅಪನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತಂದಿದ್ದು, ಇವರು ಕೂಡ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿಯವರು ಬಹು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇವರನ್ನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊಲೆಯರೆಂದು ಕರೆಯುಲಾಗುತಿತ್ತು. ಇವರು ಕೃಷಿ ಕೂಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಮೂಲದಾಳುಗಳು ಮತ್ತು ಸಾಲದಾಳುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತಿತ್ತು. ಮಲೆಕುಡಿಯರು ಬೆಟ್ಟದ ತಪ್ಪಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದು, ಕುಮರಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುವ ವಿಶಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇವರುಗಳಲ್ಲದೆ ಗೌಡರು, ಕುರುಬರು, ಗುಡಿಗಾರರು, ಕಂಚುಗಾರರು, ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು ಅಥವಾ ಆಚಾರಿಗಳು, ದೇವಾಂಗರು, ಪಟ್ಟೆಗಾರರು, ಗಾಣಿಗರು, ಕುಂಬಾರರು, ಖಾರ್ವಿಗಳು, ಅಗಸರು (ಮಡಿವಾಳರು) ಕ್ಷೌರಿಕರು, ಕೊರಗರು, ಕುಡುಬಿಗಳು, ನಳ್ಕಿಯವರು ಹೀಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯ ಜನರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು.[28] ಸೇವಾ ಜಾತಿಯುವರಾದ ಪಂಚಾಲರು ಚಿನ್ನದ ಕರಕುಶಲ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ವಿಶ್ವಕರ್ಮರ ಸ್ಥಿತಿ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. 1911ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಟ್ಟು 36,276 ಇದ್ದು ಅವರಲ್ಲಿ ಶೇ 90ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ಅವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿದ್ದರು. 1920ರವರೆಗೂ ವಿಶ್ವಕರ್ಮರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ಪದವೀಧರನಿರಲಿಲ್ಲ.[29] 20ನೇ ಶತಮಾನದ 2ನೇ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಬಹುತೇಕ ಜಾತಿಯವರು ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿಯು ಪಟ್ಟಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ ಈ ಮೂಲಕ, ಸರ್ಕಾರಿ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನು ಉತ್ತಮಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅನೇಕ ಜಾತಿಸಂಘಗಳು ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣ ಉದ್ಯೋಗ ಮತ್ತಿತರ ಸರ್ಕಾರದಿಂದ ದೊರಕುವ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ತಮ್ಮನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸುವಂತೆ ಪದೇ ಪದೇ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದರು.[30]

1835ಮತ್ತು1838ರಲ್ಲಿಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಮತ್ತು ದನಕರುಗಳ ತಾಲೂಕುವಾರು ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.[31]

ತಾಲೂಕು	ಜನಸಂಖ್ಯೆ		ದನಕರುಗಳು	
	1835	1838	1835	1838
ಮಂಗಳೂರು	97404	107942	54563	61603
ಬೇಕಲ್	129068	134477	104819	99704
ಬಂಟ್ವಾಳ	100406	114147	96906	104589
ಉಡುಪಿ	71111	75337	52062	55921
ಬಾರ್ಕೂರು	72891	76739	57242	62874
ಕುಂದಾಪುರ	72767	80004	55036	62549
ಒಟ್ಟು	**543647**	**588646**	**365592**	**447240**

ಮೇಲಿನ 3 ವರ್ಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ 8%, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಲ್ಲಿ 22% ಹಾಗೂ ಮುಸಲ್ಮಾನರ 11% ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಳವಾಗಿದೆ. ಜಾತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅದರ ಸದಸ್ಯತ್ವವು ಆಯ್ಕೆಯಾಗಿರದೆ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಂದುದಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಕೊನೆಯ ಜಾತಿವಾರು ಜನಗಣತಿ ವರದಿಯು 1911ರಲ್ಲಾಗಿದ್ದು ಅದರಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 111 ಜಾತಿಗಳನ್ನು ಭಾಷಾ ವಿಂಗಡಣೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾಖಲಿಸಿದೆ.[32] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿಕಾನೂನುಗಳು ಜಟಿಲವಾಗಿದ್ದು ಅಂತರ್‌ಜಾತಿಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಿಷೇದಿಸಿತ್ತು. ಅಂತರ್‌ಜಾತಿಯ ಭೋಜನವು ವಿರಳವಾಗಿದ್ದು ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಾನವ ಸಮಾನತೆ ಸಂಬಂಧಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಕಳಚಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನು ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದು ಅವರು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮೂಲಭೂತ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆ,ದೇವಸ್ಥಾನ,ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಬಳಸದಂತಹ ಸ್ಥಿತಿ ಅವರಿಗಿತ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 1870ರ ದಶಕದಲ್ಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಸಮಾಜದ ಶಾಖೆಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆದು ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದ ಜನರ ಏಳಿಗೆಯ ಕುರಿತು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದರು. ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾಯರು 1890ರಲ್ಲೆ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳವಳಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಅವರು ವಾಸಿಸುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನೈರ್ಮಲ್ಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಆದರೂ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಲಿಲ್ಲ.[33] 1927ರಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದು ಗಾಂಧೀಜಿಯವರ ಯೋಚನೆಯ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದು ಅನೇಕ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಸರ್ಕಾರವು 20ನೇ ಶತಮಾನದ

ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಅನೇಕ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿತು. ಮನೆನಿವೇಶನ ನೀಡುವುದು,ದರ್ಖಾಸ್ತು ಹಂಚುವುದು, ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಲೆಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ಬಾವಿ,ಅವರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರ ಬದುಕಿಗೆ ದಿಕ್ಕು ತೋರಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕಿತು. ಸರ್ಕಾರ 1920ರಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ದಲಿತರ ಏಳ್ಗೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಆ ಇಲಾಖೆಗೆ ವಹಿಸಲಾಯ್ತು.[34] ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳ ಮೂಲಕ ದೀನ ದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಟವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಷ್ಟಾನಗೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. 1932ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳ್ಮಣ್ಣಿನ ಸ್ಯೆಂಟ್ ಜೋಸೆಫ್ ಹೈಯರ್ ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಶಾಲೆಗೆ ದಲಿತ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಾತಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಹಿಂದೂಗಳು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆ ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿ ಸಮೀಪದ ನಂದಳಿಕೆಯ ಬೋರ್ಡ್ ಹೈಯರ್ ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಸ್ಕೂಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿದರು.[35] 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪುರ್ವಾರ್ದದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಸನ್ನಿವೇಶ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾವ್, ಕಾರ್ನಾಡ್ ಸದಾಶಿವರಾವ್, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರಂತಹ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರು ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳವಳಿ ಕೈಗೊಂಡಾಗ್ಯೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯಾದ್ಯಂತ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರು ಜೀತದಾಳುಗಳಾಗಿದ್ದು, ಭೂಮಾಲಕರ ನಿರಂತರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಸರ್ಕಾರದ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲಾರದೆ ಕಷ್ಟಕರ ಜೀವನ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾನಂತರ ಸರ್ಕಾರ 1949ರಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿತು.[36] ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರನ್ನು 4 ವರ್ಗಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಲಾಗಿತ್ತು.

1.ಕೃಷಿಕವರ್ಗ–ಭೂಮಾಲಕರು,

2.ಒಕ್ಕಲುಗಳು

3.ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಅಂದರೆ ಕೃಷಿಯಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಕೂಲಿ ಮಾಡುವವರು,

4.ವೃತ್ತಿಪರರು ಅಂದರೆ ಕರಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಗೆ ಸಂಬಂದಪಟ್ಟ ವ್ಯಾಜ್ಯಗಳ ತೀರ್ಮಾನಗಳು ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೆಟ್ಟಿಲೇರಲಾರಂಭಿಸಿದವು.[37] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರತಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲೂ ಗ್ರಾಮ ಮುನ್ಸೀಪರುಗಳನ್ನು ನೇಮಿಸಿತು. ಇವರನ್ನು ಕಂದಾಯ ವಿಭಾಗ ಅಧಿಕಾರಿಯು ನೇಮಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈತ ಆ ಗ್ರಾಮದ ನಿವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದು ಗಂಡಸಾಗಿರಬೇಕು. 25 ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಾಗಿದ್ದು ದೇಶ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಓದಲು ಬರೆಯಲು ತಿಳಿದಿರಬೇಕು. ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಕಿಸ್ತಿನ ರೂಪದಲ್ಲಿ10 ರೂಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಪಟ್ಟಾದಾರನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ಭೂಮಾಲಕನಿಗೆ ಗೇಣಿರೂಪದಲ್ಲಿ 10ರೂಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದೆ ಗೇಣಿ ಪಾವತಿ ಮಾಡುವವನಾಗಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ 20 ಎಕ್ರೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಇಲ್ಲದ ಭೂಮಿಯ ಇನಾಂದಾರನಾಗಿರಬೇಕು

ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುತ್ತಿರಬೇಕು.[38] 1818ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಸೌತ್ ಮತ್ತು ನಾರ್ಥ್ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು 670355 ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದ್ದು ಇದರಲ್ಲಿ 21280 ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಿದ್ದರು.[39] 1871ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಶೇಕಡಾವಾರು ಧರ್ಮವಾರು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಿಂದೂಗಳು 81.68%, ಮುಸಲ್ಮಾನರು 10.60% ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು 6.75% ಹಾಗೂ ಜೈನರು 0.97% ಇದ್ದರು. ಬಹುತೇಕ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಿಂದೂಗಳು ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಬಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು ಒಂದೇ ಬಳಿಯ ಸದಸ್ಯರು ಪರಸ್ಪರ ಮದುವೆಯಾಗುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಆಳವಾಗಿ ಬೇರು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದು, ಶಿಲಾಶಾಸನಗಳು, ಜನಪದ ಹಾಡು, ಪಾಡ್ದನಗಳು ಈ ಕುರಿತು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ನೀಡುತ್ತವೆ. ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಮುಖ ಜಾತಿಗಳನ್ನು ದಾಖಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾಕುಜಾತಿ ಎಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ. ವಿಜಯನಗರ ಮತ್ತು ಅವರ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ಉಂಬಳಿಯಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಮಠಗಳು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದ್ದವು.[40] ಬಿಲ್ಲವರು ಗರೋಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಾರಿಗಳಾಗಿ ಶೇಂದಿ ತೆಗೆಯುವವರಾಗಿ, ಕೃಷಿಕರಾಗಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿ ಆಳುಗಳಾಗಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.ಭೂತಾರಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ಲವರ ಉಪಸ್ಥಿತಿ ಅಗತ್ಯವಾಗಿತ್ತು.[41] ಮೊಗವೀರರು ಮೀನುಗಾರರಾಗಿದ್ದು ಇವರ ಕೇಂದ್ರ ಪೂಜಾಸ್ಥಳ ಬಾರಕೂರಿನ ಬೆಣ್ಣೆಕುದ್ರಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ಪ್ರಧಾನ ದೈವ ಬೊಬ್ಬರ್ಯಆಗಿತ್ತು.

1931ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವಿಧ ಧರ್ಮಗಳ ಲಿಂಗವಾರು ಜನಸಂಖ್ಯೆ [42]

ತಾಲೂಕು	ಹಿಂದೂಗಳು			ಮುಸಲ್ಮಾನರು			ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು			ಇತರರು		
	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಒಟ್ಟು	ಗಂ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಕುಂದಾಪುರ	68008	72492	135500	3689	4064	7753	2589	3013	5602	74	75	149
ಕಾರ್ಕಳ	55335	61508	116843	2732	2633	5365	7393	7847	15240	2698	2528	5221
ಉಡುಪಿ	91503	102442	193945	4512	4908	9420	11597	12413	24010	97	58	156
ಅಮೀನ್ ದೀವಿ	4	4	-	2680	2618	5298	-	-	-	-	-	-
ಮಂಗಳೂರು	112274	115581	227855	21623	24323	45946	31242	33718	64960	639	627	1266
ಕಾಸರಗೋಡು	106174	110634	216818	39581	41128	80709	2280	2207	4487	20	19	39
ಪುತ್ತೂರು(ಉಪ್ಪಿ)	84042	86190	170232	13282	12437	25719	3945	3972	7917	987	861	1798
ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು	512370	548847	1061187	88099	92111	180210	59046	63170	122216	4465	4165	8628

1891 ರಿಂದ 1931 ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆ[43]

ವರ್ಷ	ಜನಸಂಖ್ಯೆ
1891ರಲ್ಲಿ	1056081
1901ರಲ್ಲಿ	1134713
1911ರಲ್ಲಿ	1195227
1921ರಲ್ಲಿ	1247368
1931ರಲ್ಲಿ	1372241

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾತಿ, ಬುಡಕಟ್ಟು ಜನಾಂಗದ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ 1931ರಲ್ಲಿ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಲಿಂಗವಾರು[44]

ಹಿಂದೂಗಳು		ಗಂಡಸರು	ಹೆಂಗಸರು	ಒಟ್ಟು
ಅ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು:	ಶಿವಳಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	19933	21425	41358
	ಇತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	43298	44669	87967
	ಒಟ್ಟು	63231	66094	129325
ಆ)ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರು	ಆದಿದ್ರಾವಿಡ	7290	9229	16519
	ಬೈರ	889	990	1879
	ಚೆರುಮಾನ್	2891	3101	5992
	ಹೊಲೆಯರು	21319	2675	48034
	ಕುಡಿಯ	1775	1722	3497
	ಕುಡುಬಿ	5975	6036	12011
	ಮೈಲಾ	682	749	1431
	ಮುಂಡಾಲ	2843	3407	6250
	ನಲ್ಕೆಯವರು	730	759	1489
	ಇತರರು	25038	26710	51718
	ಒಟ್ಟು	69432	79418	148850
ಇ) ಇತರ ಹಿಂದೂಗಳು	ಬಂಟ	71309	75902	147211
	ಬೋಯಾ	1463	1527	2990
	ಗಾಣಿಗ	10728	11564	22292
	ನಾಯರ್	11525	11520	23045
	ಇತರರು	284652	302822	587474
	ಒಟ್ಟು	379677	403335	783012
ಈ) ಮುಸಲ್ಮಾನರು	–	88099	92111	180210
ಉ) ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು		59046	63170	122216
	ಜೈನರು	4465	4163	8628
ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ		663950	708291	1372241

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯವು ಉತ್ತಮವಾಗಿದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಜೈನರು ತಮ್ಮದೇ ಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಇತರ ಜಾತಿಯವರು ಬಳಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜಾತಿಗಳು ಅಳಿಯಕಟ್ಟನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ 14 ಕಟ್ಟುಗಳು 16 ಕಟ್ಟಳೆಗಳಿದ್ದವು. ಧಾರ್ಮಿಕವಾಗಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಜನ ದೇವರನ್ನು ನಂಬುತ್ತಿದ್ದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ದೈವಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ್ದರು. ದೈವಗಳನ್ನು ಕೋಲ, ನೇಮಗಳ ಸಂದರ್ಭ ಉಂಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದು ದೈವಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಸವವಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಪ್ರಮುಖ ದೈವಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಲಡೆ ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೈನ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನು ಬಸ್ತಿಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮುಸ್ಲಿಂರು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ತಮ್ಮದೆ ಆದ ಪ್ರಾರ್ಥನಾ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬಪದ್ಧತಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ದಿನಕ್ಕೆ 3 ಬಾರಿ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಬೆಲ್ಲನೀರು, ಮಜ್ಜಿಗೆ, ರಾಗಿನೀರು, ಎಳನೀರು, ಹಾಲು ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಯಾರಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಕಡಬು, ದೋಸೆ, ಪರಮಾನ್ನ, ಪಂಚಕಜ್ಜಾಯ ವಿಶೇಷ ಆಹಾರವಾಗಿದ್ದಿತ್ತು.ಮಾಂಸಹಾರಿಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. 1921ರ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 72.3% ಜನ ಕೃಷಿಯನ್ನವಲಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ 58% ನೈಜ ಕೃಷಿಕರಾದರೆ, ಉಳಿದ 42% ಜನ ಅವರನ್ನವಲಂಬಿಸಿದ್ದರು. ಆ ಕಾಲದ ದಲಿತರ ದು:ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಚೋಮನ ದುಡಿಯಲ್ಲಿನ ಚೋಮ ಮತ್ತು ಆತನ ಮಕ್ಕಳು ಉತ್ತಮ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದ್ದರು.[45] 1931ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸರಾಸರಿ ಚದರ ಮೈಲಿಗೆ 341 ಜನ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು, ಕುಂದಾಪುರದಲ್ಲಿ 241, ಕಾರ್ಕಳದಲ್ಲಿ 227, ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ 396, ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ 838, ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ 165, ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ 637 ಹಾಗೂ ಅಮಿನ್‌ದೀವಿ ದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ 1767ಜನ ವಾಸವಾಗಿದ್ದರು.

ಭೂಮಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ:

ಭೂಮಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಜೈವಿಕ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿರುವ ನಂಟಿದೆ. ಈ ನೆಲದ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ರೈತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯೆಂಬುದೊಂದು ಕೇವಲ ಹಂಚಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುಳಿಯದೆ ಅದು ಶತ ಶತಮಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ, ಅಧಿಕಾರದ ಹಾಗೂ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಭೂಮಿಯು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖ ಮಾನದಂಡವಾಗಿದೆ. ಆ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆಯನ್ನು ಆತ ಹೊಂದಿರುವ ಭೂಮಿ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡುವ ಭೂಕಂದಾಯ,ಹೊಂದಿರುವ ಭತ್ತದ ಕಣಜದ ಗಾತ್ರ, ಬೆಳೆಯುವ ಬೆಳೆ, ದನಕರುಗಳು, ಆತನಿಗಿರುವ ಒಕ್ಕಲುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದಾಗ, ಬಹುತೇಕ ಶೇ 75ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಬದುಕಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುವ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯು ತನ್ನದೇ ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿತ್ತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಜನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲು ಅಥವಾ ಗೇಣಿಗಾಗಿ ಪಡೆಯಲು ಉತ್ಸುಕರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಇತರೆಡೆಗಿಂತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಬೆಲೆಯು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮಾರಾಟವು ಕರಾವಳಿ ತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಇತರೆಡೆ ಹೆಚ್ಚಿನದು ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯಾಗಿತ್ತು, ಇಲ್ಲವೆ ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿತ್ತು.[46] ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಭೂಮಿಯ ಮಾರಾಟ ಬೆಲೆಯು ಅದು ಬೆಳೆಯುವ ವಾರ್ಷಿಕ ಉತ್ಪನ್ನದ ಆಧಾರದಿಂದ ನಿರ್ಧಾರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. 1814ರಲ್ಲಿ ಕರ್ನಲ್ ರೀಡ್ ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಗಿದ್ದಾಗ ಆತನ ವರದಿಯಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಮಾರಾಟ ಬೆಲೆಯು ಆ ಭೂಮಿಯ ಸತತ 11 ವರ್ಷದ ಒಟ್ಟು ಉತ್ಪನ್ನಕ್ಕೆ ಸಮನಾಗಿದೆ. ಆದರೆ 1850ರಲ್ಲಿ ಭೂಮಾರಾಟ ಬೆಲೆಯು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅದು

ಒಟ್ಟು 18 ರಿಂದ 20 ವರ್ಷಗಳ ಭೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದೆ.[47] ಹೀಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮಾರಾಟ ಬೆಲೆಯು ಏರುತ್ತಿರುವುದು ಭೂಮಿಯ ಬೇಡಿಕೆಯ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. 1880ರಲ್ಲಿ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯ ಬೆಲೆ ರೂ 100 ಆಗಿತ್ತು. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆ ವರ್ಷ ಭೂಮಿಯ ಬೆಲೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 240 ಆಗಿತ್ತು. 1885ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮಜಲು ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟುಭೂಮಿಗಳು ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 75ಕ್ಕೆ ಮಾರಾಟವಾಗಿದ್ದವು. 1893 ರಲ್ಲಿ ಕಾಸರಗೋಡಿನಲ್ಲಿ ನಂಜ ಮತ್ತು ಬೆಟ್ಟು ಭೂಮಿಗಳು ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 248ಕ್ಕೆ ಮಾರಾಟವಾಗಿತ್ತು.[48] 1930ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಖಾಲಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಂದಾಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಗೆ ತರುವ ಮತ್ತು ಯುವಕರನ್ನು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ನಿರ್ದೇಶಕರ ಮೂಲಕ ನೋಟೀಸನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಖಾಲಿ ಮತ್ತು ಬಂಜರು ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನಿಖೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು. ಅದರಂತೆ ಹೇರಳವಾದ ಪಾಳುಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇರುಕೃಷಿ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಳು ಬಿದ್ದ ನೂರಾರು ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅರ್ಹ ಯುವ ಉತ್ಸಾಹಿ ತರುಣರಿಗೆ ಕೈಗಾರಿಕೆ ಆರಂಭಿಸುವ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನೀಡಲಾಯ್ತು.[49]

ಭೂಮಿಯ ಮೌಲ್ಯವು ಅದರ ಫಲವತ್ತತೆ, ಅದಕ್ಕಿರುವ ನೀರಾವರಿ ಸೌಲಭ್ಯ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡಿತ್ತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಸ್ತಿಯಾದಂತೆ ಭೂಮಿಯ ಮೌಲ್ಯವು ಜಾಸ್ತಿಯಾಯಿತು. 1950ರಲ್ಲಿ ಬಾಗಾಯ್ತು ಭೂಮಿಯ ಬೆಲೆ ಎಕ್ರೆಗೆ ರೂ 7000 ಆಗಿತ್ತು. ಭೂಮಿಯು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಏಕತೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನಸಮೂಹವು ಕೃಷಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿರುವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಸಾರುತ್ತದೆ. ಭೂಉತ್ಪನ್ನ ಹಂಚಿಕೆ ಮತ್ತು ಭೂ ನಿಯಂತ್ರಣವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧದ ಹಾಗೂ ರಚನೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದು ಭೂ ಹಿಡುವಳಿಯು ರಕ್ತ ಸಂಬಂಧದ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಘನತೆ ಗೌರವ ಅಧಿಕಾರ ಹಾಗೂ ಅಂತಸ್ತಿನ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿತ್ತು.ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತ ಕೃಷಿ ಸಮಾಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಸಂಬಂಧವು ಭೂನಿಯಂತ್ರಣದೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿತ್ತು.

ಬಿಟ್ಟಿ– ಜೀತಪದ್ಧತಿ:

ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಮ್ಮಿಲನಗೊಂಡಿದ್ದ ಕರಾವಳಿತೀರ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶತಮಾನಗಳಿಂದಲೂ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಅನಿಷ್ಟಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿ ಅಥವಾ ಜೀತ ಪದ್ಧತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಉಚ್ಚ ವರ್ಣೀಯರು, ನಿಮ್ನ ವರ್ಣದವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಗುಲಾಮರನ್ನಾಸಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೀನಾಯವಾಗಿ ಕಂಡ ಗುಲಾಮ ಪದ್ಧತಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದುದ್ದಕ್ಕೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜನಜನಿತವಾಗಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯು ತೀರಾ

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು ಬಹುತೇಕ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಕಾನೂನುಗಳು ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿವೆ.[50] ಜೀತದಾಳುಗಳು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭೂರಹಿತ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಾರರ ಒಂದು ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದು ಇವರು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ತುಸು ದೂರದ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕರ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿದು ಉಳುವುದು ದನಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಕಡು ಬಡತನ ಅನಕ್ಷರತೆ ಅಜ್ಞಾನ ಅಂಧಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರೂ ಹಾಗೂ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಈ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೊರಗಡೆ ತಾನು ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡಲಾಗಲಿ ಮಾರಲಾಗಲಿ ವಹಿಸಲಾಗಲಿ ಒಂದು ತುಂಡುಭೂಮಿಯು ಇರದೆ ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ, ದಿನದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೊ ಅಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ನಿರಂತರ ಹಿಂಸೆ ಶೋಷಣೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಬಡಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಾದ್ಯಂತ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಂತ ಮತ್ತು ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಭೂಮಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಮನೆಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಳುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಶ್ರೀಮಂತಿಕೆ ಅಂತಸ್ತು ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಆತ ಹೊಂದಿರುವ ಆಳುಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಗುಲಾಮರನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಹಾಗಾಗಿ ಜೀತದಾಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿತ್ತು ಭಾರತದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಜೀತಪದ್ಧತಿಯು ಆಯಾಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಪ್ರದಾಯ, ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ಭೂಮಾಲಿಕರನ್ನು ಹೊಂದಿಕೊಂಡು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತಿತ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳುಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರಾಗಿದ್ದುಅವರು ತಮ್ಮ ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರಿಂದ ಪಡೆದ ಸಾಲವನ್ನು ಮರುಪಾವತಿಸಲಾಗದೆ ಸಾಯುವತನಕ ಭೂಮಾಲಕನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆತನ ಆದೇಶದಂತೆ ಯಾವುದೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಗುಲಾಮನಾಗಿರಬೇಕಿತ್ತು. ಹಿಂದೂ ಕಾನೂನಿನಂತೆ ಆಗ ಸುಮಾರು 15 ರೀತಿಯ ಗುಲಾಮ ಅಥವಾ ದಾಸ್ಯ ಪದ್ಧತಿಯಿದ್ದು ಅದರಂತೆ, ಹುಟ್ಟಿನಿಂದ, ಸೆರೆ ಹಿಡಿಯುವುದರಿಂದ, ಖರೀದಿಸುವುದರಿಂದ, ಅನುವಂಶೀಯವಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನು ತಾನೇ ಮಾರಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಗುಲಾಮಗಿರಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಜೀತದಾಳು ಪೂರ್ತಿ ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಆಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ. 19ನೇ ಶತಮಾನದವರೆಗೂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀತದ ಕುರಿತಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಮಾಹಿತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ 1801ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದ ಬುಕಾನನ್ನ ಇಲ್ಲಿ ಅಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುವ ಜೀತಪದ್ಧತಿ ಮತ್ತು ಗುಲಾಮಗಿರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಮಾಹಿತಿ ನೀಡಿದ್ದು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಇಲ್ಲಿನ ಜೀತದಾಳುಗಳ ನೈಜ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವಿವರಿಸುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಟ್ಟಭದ್ರ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಧಕ್ಕೆಯುಂಟಾಗುವುದೆಂದು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಏಕಪಕ್ಷೀಯವಾಗಿ ವಿವರಣೆ

ನೀಡಿದ್ದರು. ಅದಾಗ್ಯೂ ತಾನು ಕೇಳಿತಿಳಿದ ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಬುಕಾನನ್ ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ವರದಿ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಬುಕಾನನ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆಗ ಒಟ್ಟು 60 ಸಾವಿರ ಗುಲಾಮರಿದ್ದರು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ.[51] 1801ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ರಾವೆನ್‌ಶಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 396672 ಜನರಿದ್ದು ಇವರಲ್ಲಿ 52022 ಜನ ಗುಲಾಮರಿದ್ದರು ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. 1819ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುಲಾಮರ ಸಂಖ್ಯೆ 82 ಸಾವಿರವಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ 62 ಸಾವಿರ ಜನ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಾರರು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಹೀಗೆ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುಲಾಮರ ಸಂಖ್ಯೆಯು ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ 15ರಷ್ಟಿತ್ತು. 1851ರ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಗುಲಾಮರ ಸಂಖ್ಯೆ 105633 ಇದ್ದಿತ್ತು. ಗುಲಾಮರು ಸೂರ್ಯೋದಯದಿಂದ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತದ ತನಕ ಒಡೆಯನ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವು ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದುಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ದಿನದ ಊಟದ ಖರ್ಚಿನ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ತುಂಡುಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆತ ಒಮ್ಮೆ ಭೂಮಾಲಕನ ಸುಪರ್ದಿಗೆ ಬಿದ್ದ ನಂತರ ಖಾಯಂ ಆಗಿ ಸಂಸಾರ ಸಮೇತ, ಜೀವನ ಪರ್ಯಂತ, ಮೂಲದ ಆಳಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು.[52] ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜೀತದ ಗಂಡಸು ದಿನಕ್ಕೆ $1^1/_2$ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿ, ಹೆಂಗಸು 1 ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳು $^1/_2$ ಸೇರು ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಕೂಲಿಯಾಗಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಲ್ಲದೆ ವಾರ್ಷಿಕ ರೂ $2^1/_2$ ಮೌಲ್ಯದ ಬಟ್ಟೆಬರೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೂಲಿಯೊಂದಿಗೆ ಉಪ್ಪು ಮೆಣಸಿಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಎಲೆಅಡಿಕೆಗಾಗಿ ಸಣ್ಣ ಮೊತ್ತವನ್ನು ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[53] ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳನ್ನು ಮೂಲದಾಳುಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅವರು ಭೂಮಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಕ್ಕಳ ಬಳ್ಳಿಯ ಸಂಬಂಧ ಇರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರ ಕೆಲಸ ಕೇವಲ ಉಳುವುದು, ಬಿತ್ತುವುದು,ಕೊಯ್ಯುವುದು,ಗದ್ದೆಗೆ ಬೇಲಿ ಮಾಡುವುದು,ದನಕಾಯುವುದು,ಕ್ಯೊಲಿನ ನಂತರ ಮರಕಡಿಯುವುದು, ಅಡಿಕೆ ಸುಲಿಯುವುದು, ಮನೆ ರಿಪೇರಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಹೀಗೆ ವರ್ಷದ ಎಲ್ಲಾ ದಿನ ಅವರು ದುಡಿಯಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಮೂಲದಾಳುಗಳು ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದನಿಯ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಲಾಭಕ್ಕಾಗಲಿ, ನಷ್ಟಕ್ಕಾಗಲಿ ಹೊಂದುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ ದನಿಯು ಕೂಡ ಸಾಲವಿರಲಿ ಮೂಲವಿರಲಿ ಮೂಲದಾಳುಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯವೂ ಕೆಲಸ ನೀಡಿ, ಅವರ ಮಕ್ಕಳ ಮದುವೆಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ ಅವರನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಿತ್ತು. ನಿಮ್ನ ವರ್ಗದ ಈ ಜನರನ್ನು ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಜನ ಅದು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ಇದು ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಸಮಷ್ಟಿ ರೂಪದ ಒಂದು ಕೀಳು ಭಾವನೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ 1818ರಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಸಮೀಕ್ಷೆ ನಡೆಸಿದ್ದು ಸಮೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೆನರಾದ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳು ಭೂಮಾಲಕರ ಸ್ವಂತ ಆಸ್ತಿಯಾಗಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಮಾರುವ, ಅಡವು ಇಡುವ ಹಕ್ಕನ್ನು ಭೂಮಾಲಕ ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದಿದೆ. ಈ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳನ್ನು ಜೀತದಾಳುಗಳೆಂದು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿದೆ.[54] 1801ರಲ್ಲೆ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರಸ್ತಾಪ ಬೋರ್ಡ್ ಅಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮುಂದೆ ಬಂದಾಗ ಅಂದಿನ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ರಾವೆನ್

ಶಾ, ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಪರಂಪರಾಗತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಭೂಮಾಲಕರು ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಈ ಗುಲಾಮರನ್ನೇ ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದುಹಾಗೆ ಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ನಾಶಹೊಂದಿ ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಪೆಟ್ಟು ಬಿಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುತ್ತಾನೆ. ಇತನ ವರದಿಯ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತ ತನ್ನ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀತಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹಾಗೆ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತದೆ.[55] 1841ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಆಗಿದ್ದ ಬ್ಲೇರ್, ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಕಾನೂನುರೀತ್ಯ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದು ಯಾವುದೇ ಗುಲಾಮ ತನ್ನ ಮಾಲಕನನ್ನು ತೊರೆದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ಕ್ರಿಮಿನಲ್ ನ್ಯಾಯಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕು ಹಾಗೂ ಜೀತ ಪದ್ಧತಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ನೀತಿಯೊಂದನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ಯೆಯುಂಟಾದರೆ ಅದು ಭೂಕಂದಾಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರದ ಆದಾಯದ ಮೇಲೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.[56] ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮರ ಮಾರಾಟವು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಅದಕ್ಕೆ ಆತನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಬೇಕಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಬಲಿಷ್ಟ ಗುಲಾಮನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆ ಯುವಕನಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ರೂ 12 ರಿಂದ ರೂ 26 ಆಗಿದ್ದು, ಮಹಿಳೆಗೆ ರೂ 10 ರಿಂದ 24, ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ರೂ 4 ಆಗಿತ್ತು.[57] ಹೀಗೆ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತಪದ್ಧತಿಯು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ನೆಲೆ ನಿಂತಿತ್ತು.

1856ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಟ್ಟಣ ಭಾಗದ ಗುಲಾಮರ ಸಂಖ್ಯೆ [58]

ತಾಲೂಕು	ಒಟ್ಟು ಗುಲಾಮರು	ಭೂಮಾಲಕನನ್ನು ತೊರೆದು ಮುಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದವರು	ಶೇಕಡಾವಾರು
ಬಂಟ್ವಾಳ	32308	1158	4
ಬೇಕಲ್	14235	535	4
ಬಾರಕೂರು	11482	410	4
ಕುಂದಾಪುರ	11504	1372	12
ಬೆಳಗಿ	5103	550	11
ಸೂಂಡಾ	2239	368	16
ಸೂಪಾ	156	0	0
ಹೊನ್ನಾವರ	3879	2121	55
ಅಂಕೋಲಾ	2768	558	20
ಒಟ್ಟು ಜನ ಸಂಖ್ಯೆ	97082	7631	8

ಬಿಟ್ಟಿ ಸೇವೆಯು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಭೂಮಾಲಕತ್ವದೊಡನೆ ಪ್ರಚಲಿತವಾಗಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಯುರೋಪಿನ ಸರ್ಫ್ ಪದ್ಧತಿಯ ಮಾದರಿಯ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂದರ್ಭ ಚಾಲಗೇಣಿ ಅಥವಾ ವ್ಯಾದೆಗೇಣಿ ಒಕ್ಕಲುಗಳನ್ನು ಈ ಸೇವೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ ಒಕ್ಕಲು ನಿರಂತರ ಭೂಮಾಲಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿರಬೇಕು. ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಭೂಮಾಲಕ ಕೀಳುಗುಣಮಟ್ಟದ ಸಣ್ಣ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಗೇಣಿರಹಿತ ಸಾಗುವಳಿಗಾಗಿ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ವಾರದ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲಾ ದಿನಗಳಲ್ಲೂ ಒಡೆಯನ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ದುಡಿದ ಈತ ತನ್ನ ದುಡಿಮೆಗೆ ಭೂಮಾಲಕನಿಂದ ಯಾವುದೇ ಕೂಲಿ ಪಡೆಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಿಡುವಿನ ಸಮಯ ಹಾಗೂ ವಾರದ ಒಂದೆರಡು ದಿನ ತನಗಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕ ನೀಡಿದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಸಾಗುವಳಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಭೂಮಾಲಕನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಮದುವೆ, ಮತ್ತಿತರ ಸಮಾರಂಭಗಳಲ್ಲಿ, ಮಳೆಗಾಲ ಪೂರ್ವದ ರಿಪೇರಿ, ಬೇಲಿ, ಹೊಲದ ತಯಾರಿ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಈತ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕ ಆತನಿಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಳಿದಂತೆ ಆತನ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲವು ಕೂಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಬಿಟ್ಟಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು.[59] ಮತ್ತೊಂದು ರೀತಿಯ ಬಿಟ್ಟಿಯೆಂದರೆ ಆಳು ಭೂಮಾಲಕನಿಂದ ಗುಡಿಸಲು ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲು ಅಥವಾ ಮದುವೆಗಾಗಿಯೋ ಅಥವಾ ಇತರ ಅಗತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರೂ 20 ರಿಂದ 30ನ್ನು ಸಾಲವಾಗಿ ಪಡೆದಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆತ ಭೂಮಾಲಕನ ಮನೆಯ ಯಾವುದೇ ಕೆಲಸವನ್ನು ಅರ್ಧ ಸಂಬಳಕ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತಪದ್ಧತಿ ಅಥವಾ ಬಿಟ್ಟಿಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಕಾರನ ಬದುಕು ಶೋಚನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಇವರ ದುಡಿಮೆಗೆ ನಿಗದಿತ ಸಮಯವಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರ ಬದುಕು ಗುಲಾಮರ ಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಉತ್ತಮವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಅನೇಕ ಕಾನೂನುಗಳು ಜೀತಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡಿತ್ತು. 1833ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನು 4 ವರ್ಷದೊಳಗೆ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಆದೇಶಿಸಲಾಯ್ತು. ಈ ಕುರಿತು ಬ್ರಿಟನ್‌ನ 2 ಸದನಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಚರ್ಚೆಯಾಯ್ತು. 1833ರ ಚಾರ್ಟರ್ ಕಾಯ್ದೆಯ 88ನೇ ವಿಧಿಯಂತೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ನಿರ್ನಾಮ ಮಾಡಲು ಸೂಚಿಸಲಾಯ್ತು. 1843ರಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದೆ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿ ಗುಲಾಮಗಿರಿಯನ್ನು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯಾ ತೆಗೆದುಹಾಕಲಾಯ್ತು. 1861ರ ಪೆನಲ್ ಸಂಹಿತೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಗುಲಾಮನನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ಆತ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಒಳಪಡಬೇಕಿತ್ತು. 1855-56 ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಹ್ಯಾರೀಸ್ ಗುಲಾಮ ಪದ್ಧತಿಯ ನಿರ್ಮೂಲನೆಗೆ ಪಣ ತೊಟ್ಟಿದ್ದ. ಅದರೆ ಮೇ 1, 1855ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗುಲಾಮರ ಸ್ಥಿತಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯುತ್ತಾ ಬಹುತೇಕ ಗುಲಾಮರು ಈಗಲೂ ತಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರಂತೆ ಇದ್ದು, ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿರಲ್ಲ. ಆದರೆ ಗುಲಾಮರನ್ನು ನೋಡುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ಬದಲಾವಣೆಯಾಗಿದ್ದು, ಅವರನ್ನು ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ಜೀವ ವಸ್ತುಗಳಂತೆ

ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು, ಮಾರಾಟ ಮಾಡುವುದು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ.

20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಸರ್ಕಾರ ಸುಧಾರಣೆಯ ಮೂಲಕ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರನ್ನು ಮೇಲೆತ್ತುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದು ಅದರಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ನಿಮ್ನವರ್ಗದ ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ನಿವೇಶನ, ದರ್ಖಾಸ್ತುಗಳನ್ನು ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. 1930ರಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಕಳ ತಾಲೂಕಿನ ಬೆಳಂಜೆ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 20 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕುಚ್ಚೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 19 ಎಕ್ರೆ, ಚಾರದಲ್ಲಿ 30 ಎಕ್ರೆ, ಹೆಬ್ರಿಯಲ್ಲಿ 23 ಎಕ್ರೆ ಹಾಗೂ ಶಿವಪುರ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ 15 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಲಿತ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟು ಹಂಚಲಾಯಿತು.[60] 1932ರಲ್ಲಿ ಆದಿ ದ್ರಾವಿಡ ಗುಂಪಿನ ನಾಯಕರಾದ ಕಂಡಿಗ ಮುಖಾರಿ ಎಂಬವರು ತನ್ನ ಜನಾಂಗವು ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದು, ಮನೆ ನಿವೇಶನವಿಲ್ಲದೆ ಇರುವುದರಿಂದ ತಲಾ 10 ಸೆಂಟ್ಸ್‌ನಂತೆ 8 ಜನರಿಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಭೂ ಮಂಜೂರಾತಿ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಮನವಿ ಸಲ್ಲಿಸಿ ಭೂ ಮಂಜೂರಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು.[61] ಅನೇಕ ಭೂಮಾಲಕರ, ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೂ 1897ರಲ್ಲೇ ಮಂಗಳೂರಿನ ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾವ್‌ರವರು ದಲಿತರ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ದಲಿತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆದರು. ವಯಸ್ಕ ದಲಿತರಿಗೂ ರಾತ್ರಿಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆದರು. ಧಾರ್ಮಿಕ ದತ್ತಿ ಕಾಯ್ದೆ 1860ರ 21ನೇ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಸಮಿತಿಗಳನ್ನು ನೋಂದಾವಣೆ ಮಾಡಿದರು. 1922ರಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಸರ್ವೆಂಟ್ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸೊಸೈಟಿಗೆ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಿದರು. ಅತ್ತಾವರ ಮತ್ತು ದೇರೆಬೈಲ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು. ಕಾರ್ನಾಡ ಸದಾಶಿವರಾಯರು ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಅನಾಥಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು. ಮುಂದೆ ಸರ್ಕಾರ ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯ ಮುಖಾಂತರ ಇವರ ಉನ್ನತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿತು. ದಲಿತರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಮನೆ ನಿವೇಶನಗಳನ್ನು, ಕೃಷಿಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಹಂಚಲಾಯ್ತು. ಮಾರ್ಚ್ 1936ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 6422 ದಲಿತರಿಗೆ 3751 ಎಕ್ರೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ದಲಿತ ವರ್ಗದವರಿಗಾಗಿ ಸುಮಾರು 91 ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು. ಸರ್ಕಾರ ದಲಿತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕ, ಸ್ಲೇಟ್‌ಗಳನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ನೀಡಿತು. ಇವರಿಗಾಗಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿತು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗಾಗಿ ಸುಮಾರು 164 ದಲಿತರ ಕಾಲೊನಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ತೋಡಿತು. ದಲಿತರ ಕಾಲೊನಿಗಳಿಗೆ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.[62] ಕೆಳವರ್ಗದ ಕೂಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಶೋಷಿತರು, ಜೀವನ ಭದ್ರತೆ, ಉದ್ಯೋಗ ಭರವಸೆ, ಸ್ವಾವಲಂಬಿ ಜೀವನದ ಕನಸನ್ನು ಹೊತ್ತು ಭೂಮಾಲಕರ ಶೋಷಣೆ, ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ವತಂತ್ರ ಬದುಕಿನ ಸಮಾನತೆಯ ತತ್ವಾದರ್ಶಗಳಿಗೆ ಮಾರುಹೋಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಮತಾಂತರಗೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು.

1892–1916ರ ನಡುವೆ ಸರ್ಕಾರದ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಆಡಳಿತದ ತರಬೇತಿ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಓದುತ್ತಿರುವ ದಲಿತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮಾಸಿಕ ರೂ 2 ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವನ್ನು ನೀಡಲಾಯ್ತು. ದಲಿತ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಏರಿತು. ಆದರೆ 1918ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ದಲಿತರ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳ ಕುರಿತು ಸರ್ವೆ ನಡೆಸಿದಾಗ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಸವಲತ್ತುಗಳನ್ನು ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಅವುಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳ್ಳದೆ ಇದ್ದು ದಲಿತರ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯಾವುದೆ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. 1919ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರಿಯೊಬ್ಬನನ್ನು ದಲಿತ ವರ್ಗದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಲು ಸರಕಾರ ನೇಮಿಸಿತು. ಆತ ದಲಿತರ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯ ಕುರಿತು ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕುದಾದ ಸುಧಾರಣಾ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕಿತ್ತು. ಆದರೆ ಈ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮೇಲ್ ಜಾತಿಯವರಾಗಿದ್ದು ಸುಧಾರಣಾಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಶ್ರಮಿಕ ವರ್ಗದವರೆಂದರೆ ಮೊಗವೀರರು. ಸಮುದ್ರ ತೀರದಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಇವರಿಗೆ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಯೇ ಮುಖ್ಯ ಕಸುಬಾಗಿದ್ದಿತು. ದೋಣಿ ನಡೆಸುವುದು, ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದು, ಬಂದರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಲಿಗಳಾಗಿ ದುಡಿಯುವುದು, ಪಲ್ಲಕ್ಕಿ ಹೊರುವುದು ಇವರ ಕೆಲಸವಾಗಿದೆ. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಹಾಗೂ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಕ್ರಮಗಳು ಮತ್ತು ಸರಕಾರದ ಕಲ್ಯಾಣ ನೀತಿಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಹಾಗೂ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಒದಗಿಸಿದ್ದವು. ಈ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲಾ ಹಕ್ಕುಗಳ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸ್ಥಿತಿಗಿಂತ ಈ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಸಕಾರಾತ್ಮಕವಾಗಿದೆ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ.[63]

ಆಧುನಿಕತೆ:

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆ ಎಂದಾಗ ತೀರಾ ಪ್ರಸ್ತುತವಾಗಿರುವುದು ಎಂಬರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಅನೇಕ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತವನ್ನೆ ನಾವು ಆಧುನಿಕ ಎನ್ನುತ್ತೆವೆ. ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ಇಂಗ್ಲೀಷ್‌ಶಿಕ್ಷಣ, ಕೈತುಂಬಾ ಸಂಬಳ ತರುವ ಉದ್ಯೋಗ, ರಸ್ತೆ,ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ, ಹೊಸತನಕ್ಕಾಗಿ ತುಡಿಯುವ ಮನಸ್ಸು ಇವೇ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪೋಷಾಕುಗಳಾಗಿವೆ. ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜವೊಂದರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರತಿಬಿಂಬವಾಗಿರುತ್ತದೆ.ಇದು ಶಕ್ತಿಶಾಲಿ ಆಯುಧವಾಗಿದ್ದು,ಮನುಷ್ಯನನ್ನುದೈಹಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಬಲನನ್ನಾಗಿಸುವ, ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುವ ಸಮಪ್ರಮಾಣದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಶಿಕ್ಷಣವು ಮನುಷ್ಯನ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣೀಭೂತವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೂ ಆತನನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಯೆಡೆಗೆ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಏಣಿ ಮೆಟ್ಟಿಲಾಗಿದೆ.[64] 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಾದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಮನುಕುಲದ ಯೋಚನಾಕ್ರಮವನ್ನೇ ಬದಲಾಯಿಸಿತು.ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಂಬಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಅದೆಷ್ಟೋ ನಂಬಿಕೆಗಳು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸುಳ್ಳಾದವು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ 19ನೇ ಶತಮಾನದ

ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಾನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗತೊಡಗಿತು.ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದಾದ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಎನ್ನಬಹುದು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಮಿಶನರಿ ಶಾಲೆಗಳು ಅವು ಕಟ್ಟಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಹಾಕಿದವು. ವಸಾಹತುಪೂರ್ವ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸಂಘಟನಾತ್ಮಕವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವರ್ಗದವರಾಗಿದ್ದು, ಅವರಿಗೆ ದೇಶೀಯ ಶಾಲೆಗಳಾದ ಐಗಳ ಮಠದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[65] ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಶ್ರೀಮಂತರು, ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರವೇಶಾತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತರ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸೀಮಿತವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪಂಡಿತರು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಸ್ಥಳೀಯ ಶ್ರೀಮಂತರ,ಭೂಮಾಲಕರ ದೇಣಿಗೆಯಿಂದ ಅವುಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು.[66] ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅರೆಬಿಕ್ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಖಾಜಿಗಳು ಕುರಾನನ್ನು ಬೋಧಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಮಾಪ್ಲಾಗಳು ಜಾಸ್ತಿ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಲೆಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೆಲ ಮದರಸಗಳು ಕೂಡಾ ಆಗ ಮುಸ್ಲಿಂ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚರ್ಚುಗಳಲ್ಲಿ ಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅತೀ ಕಡಿಮೆ ಸಂಬಳ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. 1880ರಲ್ಲಿ ಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರ ಸಂಬಳವು ತಿಂಗಳಿಗೆ 6 ರಿಂದ 7 ರೂಪಾಯಿ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಆಹಾರ, ಬಟ್ಟೆ, ತರಕಾರಿಗಳು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಠ ಮಾಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಗ್ರಾಮದ ಜನರ ತಕರಾರನ್ನು ಬಗೆಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತ ನಿಗದಿ, ಕೃಷಿ ಕೆಲಸದ ಆರಂಭ ಹಾಗೂ ಊರಲ್ಲಿ ಯಕ್ಷಗಾನದಂತಹ ಮನೋರಂಜನಾ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇವರು ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲರಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಸ್ಥಾನಮಾನವಿರುತ್ತಿತ್ತು.[67]

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗೆ ಇದ್ದು, 1820ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯ ಗವರ್ನರ್ ಆಗಿದ್ದ ಮನ್ರೋ ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಹಾಗೂ ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಜಾರಿಗೆ ತಂದನು. ದೇಶೀಯರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ, ಕಂಪೆನಿ ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ವಿದೇಯರಾಗಿರುವ ಎಲೈಟ್ ವರ್ಗವೊಂದರ ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡುವುದು ಈ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸ್ಥಳೀಯರ ಒಂದು ಪಡೆಯನ್ನು ತಯಾರು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಸೂತ್ರವಾಗಿಸುವುದು ಅವರ ದೂರಾಲೋಚನೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರದ ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ದೇಶಾದ್ಯಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಪಡೆದುಕೊಂಡರು. 1834ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯ ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದು ಈ ಮಿಶನರಿಗಳು ಧರ್ಮಬೋಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1836ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಮಿಶನ್‌ಶಾಲೆ

ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಜಾತಿಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶ ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮಿಶನ್ ಶಾಲೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಬೇಗ ಜನಪ್ರಿಯವಾದವು.[68] ಕ್ರಮೇಣ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉಡುಪಿ, ಮೂಲ್ಕಿ, ಸಾಂತೂರು ಉಚ್ಚಿಲ ಹಾಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದರು. 1837ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಿನ ದಂಗೆಯ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ದಂಗೆಕಾರರು ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಹೃದಯ ಭಾಗವಾದ ಬಲ್ಮಠದಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿ, ಕಟ್ಟಡಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ ಇಟ್ಟರು.ಹಾನಿಗೀಡಾದ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1840ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಹರಾಜು ಮಾಡಿತು. ಆಗ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಬ್ಲೇರ್ ಈ ಭಾಗವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹರಾಜಿನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಈತ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿಗಳ ಆಪ್ತ ಸ್ನೇಹಿತನಾದದ್ದರಿಂದ ತಾನು ಏಲಂನಲ್ಲಿ ಪಡೆದ ಇಡೀ ಬಲ್ಮಠ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ಗೆ 1840 ರಲ್ಲಿ ಉಡುಗೊರೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ. ಅಂದಿನಿಂದ ಬಲ್ಮಠ ಪ್ರದೇಶವು ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯ ಕೇಂದ್ರವಾಯಿತು. 1853ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನ 50 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗೂ 8 ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳು ಇದ್ದವು. ಈ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ರೆ.ಹರ್ಮನ್ ಮೋಗ್ಲಿಂಗ್ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದು,ಇಲ್ಲಿ ಬೈಬಲ್ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯತೆ ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿಗಳಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಆರಂಭವಾಯ್ತು.[69] 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚು ಹಳ್ಳಿಯ ಮಕ್ಕಳ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಆವರಣದಲ್ಲೆ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿತ್ತು. 1854ರ ವುಡ್ಸ್‌ನ ರವಾನೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸರಣ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ವುಡ್ಸ್‌ನ ರವಾನೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣವು ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯಗಳಿಗಿಂತ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಭಾರತೀಯರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸರಣದ ಮೂಲಕ ನೀಡಬೇಕು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 1855–56ರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸರ್ಕಾರಿ ಶಾಲೆಗಳು ಆರಂಭವಾದವು.ಸರ್ಕಾರದ ಸಹಾಯ ಧನದಿಂದ ಅನೇಕ ದೇಶೀಯ ಶಾಲೆಗಳು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.[70] 1865ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಹೈಸ್ಕೂಲ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯ್ತು. 1868ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಸೆಕೆಂಡ್ ಗ್ರೇಡ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ಕಾಲೇಜಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಲಾಯ್ತು. ಸ್ಥಳೀಯ ಹಿಂದೂಗಳು ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸುತ್ತಾರೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ತಮ್ಮದೇ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1870ರಲ್ಲಿ ಸಾರಸ್ವತ ಸಮುದಾಯದವರು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಗಣಪತಿ ಹೈಸ್ಕೂಲ್‌ನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದರು. 1891ರಲ್ಲಿ ಕೆನರಾ ಹೈಸ್ಕೂಲನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯಿತು. 1878ರಲ್ಲಿ ಸೊಸ್ಯಾಟಿ ಆಫ್ ಜೀಸಸ್ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದು 1880ರಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪರ್ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1883ರಲ್ಲಿ ಈ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಸೆಕೆಂಡ್ ಗ್ರೇಡ್ ಕಾಲೇಜಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸಿ 1887ರಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡಿಸಲಾಯಿತು. 1892ರಲ್ಲಿ ದಲಿತವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು.[71] ಜಿಸುಯಿಸ್ಟ್

ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ತಮ್ಮ ಘನತೆ ಮತ್ತು ಶಿಸ್ತಿಗೆ ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದವು.ಈ ರೀತಿ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರತೊಡಗಿತು. 1871ರ ಮದ್ರಾಸ್ ಲೋಕಲ್ ಬೋರ್ಡ್ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೆ ಶಾಲೆಗಳನ್ನಾರಂಭಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸರಕಾರ ನೀಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು, ಶ್ರೀಮಂತರು, ಭೂಮಾಲಕರು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನಾರಂಬಿಸಲು ಮುಂದಾದರು. ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ 1892ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 542 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಕಾರ್ಯಾಚರಿಸುತಿದ್ದವು.[72]

1834ರಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಮೊದಲ ಮೂರು ದಶಕದವರೆಗೆ ಧರ್ಮಬೋಧನೆ, ಸಾಮಾಜಿಕ ಸುಧಾರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣಾಲಯಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ವೈದ್ಯಕೀಯ ಸೌಕರ್ಯ, ಆಧುನಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೋದ್ಯಮ, ವ್ಯಾಪಾರ, ಕೃಷಿ, ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ವಿಸ್ತರಣೆ, ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಭಾಷಾ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮುದ್ರಣಾಲಯ, ಪುಸ್ತಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಚಾರ ಮುಂತಾದ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹೊಸಯುಗ ಆರಂಭವಾಯಿತು.[73] ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಯಾಥಲಿಕ್ ಮತ್ತು ಪ್ರಾಟೆಸ್ಟಂಟ್ ಮಿಶನರಿಗಳ ಕೊಡುಗೆ ಅನನ್ಯ. 1865ರ ಮದ್ರಾಸ್ ನಗರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ನಗರಗಳ ಆಂತರಿಕ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ವಹಿಸಲಾಯ್ತು.ಅದರಂತೆ 1866ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯ್ತು. 1884ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂತು. ತಾಲೂಕು ಕೇಂದ್ರಗಳಾದ ಕುಂದಾಪುರ, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರುಗಳಲ್ಲಿ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾಯ್ತು.[74] ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನವರು 1865ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಜಪ್ಪುವಿನಲ್ಲಿ ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯೊಂದನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿಂದೀಚೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಶ್ರೀಮಂತರು, ಭೂಮಾಲಕರು ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳನ್ನು ಹೆಂಚಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಶೈಲಿಯ ಕಟ್ಟಡ ರಚನೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು.[75] ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಆರಂಭದಿಂದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ರ ಕಚೇರಿಯ ಬಹುತೇಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ಸಿವಿಲ್ ಮತ್ತು ಪ್ರೊವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಕೋರ್ಟಿನ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಲಬಾರ್ ಮೂಲದವರಾಗಿದ್ದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾರಸ್ವತರು,ಕೊಂಕಣರು, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದು ಸರ್ಕಾರಿ ಹುದ್ದೆಗೆ ಸೇರಿದರು. ಇದರಿಂದ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಿಯರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವವವು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. 1862ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಯುವಕನೋರ್ವ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಮೆಟ್ರಿಕ್ಯುಲೇಶನ್ ಪಾಸು ಮಾಡಿದ್ದ.[76]

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಮತ್ತು ವಿಮಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಕೊಡುಗೆ ಅಪಾರವಾದದ್ದು. 1888ರಲ್ಲೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಷಪ್ಪರ ಸಹಕಾರದೊಂದಿಗೆ, ರೋಮನ್

ಕ್ಯಾಥಲಿಕ್ ಪಯನಿಯರ್ ಫಂಡ್ ಲಿಮಿಟೆಡ್ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. 1929ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪಾಪ್ಯುಲರ್ ಇನ್ಸೂರೆನ್ಸ್ ಕಂಪೆನಿ ಆರಂಭವಾಯ್ತು.ಈ ವಿಮಾ ಏಜೆನ್ಸಿಗಳು ಶಿಕ್ಷಣ, ಮದುವೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಗೆ ವಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೈಗಾರಿಕೆ, ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸೇವೆ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು, ವಕೀಲರು, ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮಿಗಳು, ಭೂಮಾಲಕರು ಮತ್ತಿತರರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಬ್ಯಾಂಕ್ ಸ್ಥಾಪನೆಗೆ ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸ್ಥಳೀಯ ಹಣಕಾಸು ವ್ಯವಹಾರ ಸಾಲಪದ್ಧತಿಗಳಾದ ಹೊಲಿ, ಕುರಿ, ನಿಧಿಪದ್ಧತಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದು ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ಚುರುಕು ಬುದ್ಧಿಯವರಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಆಧುನಿಕ ಎನಿಸುವ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್‌ನತ್ತ ಸೆಳೆಯಿತು.[77] 1868ರಲ್ಲಿಬ್ಯಾಂಕ್ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್‌ನ ಶಾಖೆಯೊಂದನ್ನು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು.ಈ ಮೂಲಕ ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಗಮಿಸಿತು. 1906ರಿಂದ 1945ರ ನಡುವೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 22 ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳುಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು[78]

ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್	ಜುಲೈ 1, 1906
ಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ ಬ್ಯಾಂಕ್	ಅಕ್ಟೋಬರ್ 11,1923
ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್	ಫೆಬ್ರವರಿ 18, 1924
ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ	ಜೂನ್ 5, 1925
ವಿಜಯ ಬ್ಯಾಂಕ್	ಮೇ 2, 1931
ಬ್ಯಾಂಕ್ ಆಫ್ ಮಂಗಳೂರು	ಮೇ 4, 1931
ನಗರಕರ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ.	ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 25,1934
ಪೈ ಮನಿಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ.	ಡಿಸೆಂಬರ್ 21, 1934
ಅತ್ತೂರು ಆಂಡ್ ಜವಾಹರ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಲಿ.	ಜೂನ್ 29,1934.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಬಾರಿಗೆ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನವರು ಬಲ್ಮಠದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯ ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣ ಘಟಕವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ಕರ್ನಾಟಕ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಸೊಸ್ಯಾಟಿಯು ಇದನ್ನು ಬಲ್ಮಠ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಅಫ್ ಪ್ರಿಂಟಿಂಗ್ ಟೆಕ್ನಾಲಜಿ ಎಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿತು. ಜಿಸುಯಿಸ್ಟರು 1826ರಲ್ಲಿ ಕೋಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್ ಪ್ರೆಸ್ಸನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1854ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ರೆ.ಫಾ. ಮಿಟ್ಜ್ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಸೊಸ್ಯಾಟಿಯ ಮೂಲಕ ಹೊಲಿಗೆ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಮತಾಂತರ ಹೊಂದಿದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲಸ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಹೆಂಚಿನ ಬೇಡಿಕೆ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ಈಗಾಗಲೇ ಆರಂಭಿಸಲಾದ ಜೆಪ್ಪುವಿನ ಫ್ಯಾಕ್ಟರಿಯನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿ, 1882ರಲ್ಲಿ ಕುದ್ರೋಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಖೆಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆದಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳನ್ನು ಕಾಮನ್‌ವೆಲ್ತ್ ಟ್ರಸ್ಟ್‌ಲಿ. ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಪ್ರಪಂಚದಾದ್ಯಂತ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನ ಹೆಂಚು ಅತ್ಯುತ್ತಮ

ಗುಣಮಟ್ಟದ್ದಾಗಿದ್ದು ಮಂಗಳೂರು ಟೈಲ್ಸ್ ಎಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಯಾಯಿತು.[79] 1874ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ವರ್ಕ್‌ಶಾಪನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ರಿಪೇರಿ ಮಾಡುವ ಘಟಕವನ್ನು ಆರಂಬಿಸಲಾಯ್ತು. ನಂತರ ಬಲ್ಮಠದಲ್ಲಿ ಗೃಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು.[80] 1858ರಲ್ಲಿಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆ ಆರಂಭವಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. 1861ರಲ್ಲಿ 4 ಪ್ರಮುಖ ಘಾಟಿ ರಸ್ತೆಗಳಾದ ಸಂಪಾಜೆ, ಆಗುಂಬೆ, ಚಾರ್ಮಡಿ ಮತ್ತು ಮುಂಜ್ರಾಬಾದ್‌ಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು. ಅನೇಕ ಸ್ಥಳೀಯ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಆರಂಭಿಸಿ ಲೋಕೋಪಯೋಗಿ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 508$^1/_2$ ಮೈಲಿಗಳಷ್ಟು ಒಳ್ಳೆಯ ರಸ್ತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು. ಬಂಟ್ವಾಳ, ಮಂಗಳೂರು, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ, ಮೂಡಬಿದ್ರೆ ಮಂಗಳೂರು –ಬೈಂದೂರುಗಳ ನಡುವೆ ಹೊಸ ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಾಣಿಜ್ಯ ನಗರಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು. ಬಂಟ್ವಾಳವು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿತ್ತು. ಬಂಟ್ವಾಳದಂತೆ ಪಾಣೆಮಂಗಳೂರು, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ, ಪುತ್ತೂರು, ಮೂಡಬಿದ್ರೆ, ಮೂಲ್ಕಿ, ಕಾಸರಗೋಡುಗಳು ಕೂಡ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಾದವು. 1907ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು– ಕಲ್ಲಿಕೋಟೆ ನಡುವೆ ಮೊದಲ ರೈಲು ಯಾನ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. 1907ರಲ್ಲಿ ಆದ ರೈಲ್ವೆ ಸಂಪರ್ಕ, 1914ರಲ್ಲಿ ಪಾಣೆ ಮಂಗಳೂರು ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಾಣದಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.[81]

ಗೇರು ಉದ್ಯಮ ದೇಶದಲ್ಲೆ ಪ್ರಥಮ ಬಾರಿಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಬೀಡಿ ಉದ್ಯಮವು ಬೆಳೆದು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಅವರವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲೆ ಕುಳಿತು ಆದಾಯ ಗಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಮಾಡಿತು. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಜಿಲ್ಲೆಯವರು ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯದರು. ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯವರದ್ದಾಗಿದ್ದು ಉಡುಪಿ ಹೋಟೆಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ದೆಹಲಿ ಬೆಂಗಳೂರು, ಮದ್ರಾಸ್, ಹೈದರಾಬಾದ್‌ನಂತಹ ಪ್ರಮುಖ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲೂ ಹೋಟೆಲ್ ತೆರೆದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ನೆರವಾಗಿದ್ದರು. ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಾಗಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೆ ಅನೇಕ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ, ಜೀತಪದ್ಧತಿ,ವಿಧವಾ ಸಮಸ್ಯೆ, ಊಳಿಗಮಾನ್ಯ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಹಾಗು ವೈಚಾರಿಕ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ಯುವಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಮೂಡಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದವು. ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರಾದ ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾಯರು ಇಂದಿರಾಬಾಯಿ, ಬೋಳಾರ ಬಾಬುರಾಯರು ವಾಗ್ದೇವಿ ಹಾಗೂ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರ ಚೋಮನ ದುಡಿ, ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ ಕುಡಿಯರಕೂಸುಗಳಂತಹ ಕಾದಂಬರಿಗಳ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅನಿಷ್ಟ ಪದ್ಧತಿಗಳ ವಿರುದ್ಧ ಧ್ವನಿ ಎತ್ತಿದ್ದರು.[82]

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು, ಹಂಪನಕಟ್ಟಾ, ಕುಂದಾಪುರ, ಕಾಸರಗೋಡು, ಮಲ್ಪೆ, ಬೈಂದೂರು, ಮತ್ತು ಮೂಲ್ಕಿ ಹೀಗೆ 7 ಅಂಗೀಕೃತ ಬಂದರುಗಳಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಮೂಲಕ ಹೇರಳ ಆಮದು, ರಫ್ತು ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. 1930ರಿಂದ 1933ರವರೆಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಫ್ತು ರೂ 2,23,45631 ಆಗಿದ್ದು ಆಮದು ರೂ 1,12,97826 ಆಗಿತ್ತು.[83] ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿಯ ಸ್ಥಾಪನೆ, ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡುಗಳ ಆರಂಭ, ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ, ರಸ್ತೆ ರೈಲುಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಉದ್ಯಮಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ತೆರೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರೇರಕ ಶಕ್ತಿಯಾಗಿದ್ದವು. 1920ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದು, ಜಿಲ್ಲಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಮಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಚುನಾಯಿತ ಸದಸ್ಯರನ್ನು ನೇಮಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಈಗಾಗಲೆ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಪುನ: ಶಾಲೆ ತೆರೆಯಲು ಹಣ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಸಾಕಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲಾ, ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಲಾಯ್ತು.[84] ಅನೇಕ ದಾನಿಗಳು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಿದರು.ಇದರಿಂದಾಗಿ 1932ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1352 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದು, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 98000 ಇತ್ತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆಯು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ ಹಾಗೂ ಜಿಲ್ಲಾ, ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡುಗಳಿಗೆ 16 ವರ್ಷದೊಳಗಿನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಾಲೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದರೆ ಪೋಷಕರಿಗೆ ದಂಡ ವಿಧಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಅಧಿಕಾರ ನೀಡಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಾದ್ಯಂತ ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವಾಯ್ತು.[85] 1919ರ ಭಾರತ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾಯ್ದೆಯು ಪ್ರತಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲೂ ಒಬ್ಬ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರ ನೇಮಕಕ್ಕೆ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡಿತು. ಅದರಂತೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದಲ್ಲಿ 1920ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರ ನೇಮಕವಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯವರೇ ಆದ ಎ.ಬಿ.ಶೆಟ್ಟರು ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವರಾದರು. ಶಿಕ್ಷಣ ಸಚಿವಾಲಯಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ನೀಡಲು ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ 1923ರಲ್ಲಿ ಸೆಕೆಂಡರಿ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಬೋರ್ಡನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯ್ತು.ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ರಮಗಳಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1921ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಶೇ 16.2 ಪುರುಷರು ಹಾಗೂ 3.8% ಮಹಿಳೆಯರು ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದು 1951ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಶೇ 33.5 ಪುರುಷರು ಹಾಗೂ ಶೇ 16 ಮಹಿಳೆಯರು ಸಾಕ್ಷರರಾಗಿದ್ದರು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 7ರಿಂದ 14 ವರ್ಷದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಶೇ 76 ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಾತಿ ಪಡೆದಿದ್ದರು. 1881ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಸೈಂಟ್ ಅಲೋಶಿಯಸ್, ಮಂಗಳೂರಿನ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು, ಸೈಂಟ್ ಆಗ್ನೇಸ್ ಕಾಲೇಜು, ಸೈಂಟ್ ಆನ್ಸ್ ಹಾಗೂ 1948ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಎಂ.ಜಿ.ಎಂ ಕಾಲೇಜು ಇವುಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಿದ್ಯಾಸಕ್ತರ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ದಾರಿದೀಪವಾಗಿದ್ದವು. 1904 ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯ ಅಷ್ಟ ಮಠದ ಯತಿಗಳು ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ನಂತರ ಕಾರ್ಕಳ

ಹಾಗೂ ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಪೆರಡಲಗಳಲ್ಲೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು.[86]

ಮಹಿಳೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿತ್ತು. 1870ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆ್ಯಗ್ನೇಸ್ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ತೆರೆಯಲಾಯಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಮಿಶನರಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಉಡುಪಿ, ಉಳ್ಳಾಲ, ಕುಂದಾಪುರ, ಕೆಮ್ಮಣ್ಣು, ಕಲ್ಯಾಣಪುರ, ಬಸ್ರೂರುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಡುಗಿಯರಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು. 1947ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ 134 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು, 16 ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳು ಹಾಗು 1 ಪ್ರಥಮ ದರ್ಜೆ ಕಾಲೇಜು ಇದ್ದಿತ್ತು.[87] ಹುಡುಗಿಯರ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲೆ 2ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 1931ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ 4 ಇದ್ದ ಮಹಿಳಾ ಸಾಕ್ಷರತೆ 1951ರ ಜನಗಣತಿಯಲ್ಲಿ ಶೇ 16ಕ್ಕೇರಿತು.[88] ಆ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಮುಖ್ಯವಾಹಿನಿಗೆ ಬರತೊಡಗಿದರು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಕಲಿತರೆ ಮನೆಯೊಂದು ಬೆಳಗಿದಂತೆ ಎಂಬಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಗೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿತು. 1860 ರಿಂದ 1947ರ ನಡುವೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಮಿಶನರಿಗಳ ಕೊಡುಗೆ, ಸ್ಥಳೀಯರ ಸಹಕಾರ, ಸರ್ಕಾರದ ಕಾನೂನುಗಳು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದು ಇದರ ಪರಿಣಾಮ ಸೌತ್ ಕೆನರಾವು ಮುಂದೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲೇ ಪ್ರಮುಖ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವಂತಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳು, ಈ ಭಾಗದ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾಣಿಕೆ ನೀಡಿದ್ದವು. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಕುರಿತು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಹೇಳಲು ಬೋಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ಮುದ್ರಿತ ಲೇಖನಗಳು ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು,ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವು.[89] 1851ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನಿಯಿಂದ ತಂದ ದೊಡ್ಡ ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ 1893ರಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 400 ಜನ ಆ ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೆಸ್‌ನ ಮೂಲಕ ಒಂದೆಡೆ ಜ್ಞಾನದ ಪ್ರಸಾರ ನಡೆದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಸಮಾಜದ ನಿಮ್ನವರ್ಗದ ಅಸಹಾಯಕ ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ದೊರಕಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತುಳು ಕೀರ್ತನಗಳು ಜರ್ಮನ್ ಇವಾಂಜಲಿಕಲ್‌ನ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಪ್ರೆಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡಿತು. 1900ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 100 ಮಿಶನರಿಗಳು ಕಾರ್ಯಾಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಿಶನರಿಗಳು ಮತಾಂತರವನ್ನು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದು ಸ್ಥಳೀಯ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಕಂದಾಚಾರ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ, ಶೋಷಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಕ ಜನಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡ, ತುಳು ಭಾಷೆಗಳಿಗೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಲಾಯ್ತು. ಹರ್ಮನ್ ಮೂಗ್ಲಿಂಗ್, ವ್ಹೀಗಲ್, ಕಿಟೆಲ್‌ರಂತಹ ಮಿಶನರಿಗಳು

ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲೆ ಇದ್ದು ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಕಿಟೆಲ್ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿದನು. ಪಂಚತಂತ್ರ ಕಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಹಿಸ್ಟರಿ ಅಫ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್‌ನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಅನುವಾದಿಸಿದನು. 1894ರಲ್ಲಿ ಕಿಟೆಲ್ ಕನ್ನಡ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ನಿಘಂಟನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ್ದ. ಜೆಸುಯಿಸ್ಟರ ಕೊಡಿಯಾಲ್‌ಬೈಲ್ ಮುದ್ರಣಾಲಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಕಾರ್ಪೆಂಟರ್ ಅತ್ತಾವರ ಅನಂತಾಚಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಿಯಾಗಿದ್ದು ಈತ ಟೈಪ್ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ತಂದು ಅನೇಕರಿಗೆ ತರಬೇತಿ ನೀಡಿದ್ದ ನಂತರ ಬಾಂಬೆ ಗುಜರಾತ್‌ಗಳಲ್ಲೂ ದೇವನಾಗರಿ ಲಿಪಿಯ ಟೈಪ್‌ಗೂ ಅನಂತ ಶೇಡ್ಸ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ವಿಧಾನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದ.[90] ದೇಶಿಯರು 1880ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಪ್ರೆಸ್ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. 1947ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 100ಕ್ಕೇರಿತ್ತು.

ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಮತ್ತು ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಜ್ಞಾನಪ್ರಸರಣ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪರಂಪರೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವಲ್ಲಿ ತಮ್ಮದೇ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದ್ದವು. ಆಧುನಿಕತೆಯ ಹರಿಕಾರರಾಗಿ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ ಪುರುಷರು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಭಾಗದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಜೀವನದ ಕುರಿತು ಬರೆದರು. ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯ, ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ, ಗುಲ್ವಾಡಿ ವೆಂಕಟರಾವ್ ಮೊದಲಾದವರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸ್ಥಿತ್ವದಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಢನಂಬಿಕೆ, ಕಂದಾಚಾರ, ಜಾತೀಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ತಮ್ಮ ಹರಿತವಾದ ಬರವಣಿಗೆಯ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದರು. ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರು ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಯ ಅಗ್ರಗಣ್ಯರಾಗಿ 1919ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಈ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯ ಕುರಿತು ಜನಾಂದೋಲನ ರೂಪಿತವಾಯಿತು.ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಮುಖ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಾದ ವಿ.ಎಸ್.ಕಾಮತರ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ (1907), ಬಿ.ವಿಠಲರಾಯರ ಕಂಠೀರವ (1919), ಡಿ.ಕೆ. ಭಾರಧ್ವಜರ ತಿಲಕ ಸಂದೇಶ (1919), ಎ.ಬಿ. ಶೆಟ್ಟರ ನವಯುಗ (1921), ಎಚ್. ಆರ್. ಮಲ್ಯರ ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ (1921), ಕೆ.ಎಸ್. ಶಂಕರ ಭಟ್ಟರ ರಾಷ್ಟ್ರಬಂಧು (1928), ಕೆ.ವಿ. ಶೆಣೈಯವರ ಪ್ರಭಾತ (1928) ಮತ್ತು ಎಂ.ಬಿ. ಪ್ರಭುಗಳ ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರಚಾರಕ ಗಳು (1934) ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರಖರ, ಪ್ರಬುದ್ಧ ಲೇಖನಗಳೊಂದಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ನೀಡಿದ್ದವಲ್ಲದೆ ರಾಜಕೀಯ ಜಾಗೃತಿ ಉಂಟುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದವು.[91] 1941ರಲ್ಲಿ ವಿ.ಎಸ್. ಕುಡ್ವರು ನವಭಾರತ ಟೆಲಿಪ್ರಿಂಟ್‌ರ ಸೇವೆಯಿಂದ ವಿಶಾಲವಾದ ವರದಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೂಲೆಮೂಲೆಗೆ ತಮ್ಮದೆ ಸಾಗಾಟ ಸಂಸ್ಥೆ ಕೆನರಾ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಕನ್ವೇಯನ್ಸ ಮೂಲಕ(ಸಿ.ಪಿ.ಸಿ) ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ವಿತರಿಸಿದರು. 1947ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 90 ನಿಯತಕಾಲಿಕಗಳು, ಸಾಪ್ತಾಹಿಕ, ಮಾಸಿಕ,ದ್ವೈಮಾಸಿಕ, ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಪ್ರಕಟವಾಗುತಿದ್ದು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವನ್ನು ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ತವರೂರೆಂದೇ ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತು.20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ

ಚಿತ್ರಣವನ್ನೆ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. 1909ರಲ್ಲಿ ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರು ಪ್ರಥಮ ರೂರಲ್ ಕೋ ಅಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿಯನ್ನು ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಅಭಿಯಾನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲೂ ಪ್ರಸಾರಗೊಂಡಿತು.ಈ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕ ಸಹಾಯ ಹಾಗೂ ವಾರ್ಷಿಕ ಕೃಷಿಗೆ ತಗಲುವ ಖರ್ಚಿನ ಬಾಬ್ತು ಸಾಲ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಇವು ಕ್ರಮೇಣ ಅನೇಕ ರೈತರನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಿ ಗೊಳಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದವು.[92] 1901ರಿಂದ 1904ರವರೆಗೆ ಮಂಗಳೂರಿನ ಸಂತ ಆಲೋಶಿಯಸ್ ಕಾಲೇಜಿನಿಂದ ಪ್ರಕಟಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ ಜರ್ನಲ್ ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್ ತನ್ನ ಸಾಂವಿಧಾನಿಕ ಅನುಭವ, ಉದಾರವಾದಿ ಧೋರಣೆ, ನ್ಯಾಯ ಮತ್ತು ಘನತೆಯಿಂದ ಭಾರತದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದೆ ಇದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂಬಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಅದ್ಭುತ ಶಾಂತಿ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಿಯತ್ತ ದಾಪುಗಾಲಿಡುತ್ತಿದೆ ಎಂದಿದೆ.[93] ಇದು ಕೂಡ ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಪರವಾದ ಹೇಳಿಕೆಯಾದರೂ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರ ಮತ್ತು ಜರ್ನಲ್‌ಗಳ ಮುದ್ರಣವು ವ್ಯಾಪಕವಾದದ್ದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಜಾಗೃತಿಯು ಆರಂಭವಾಯ್ತು. 1920ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಕುರಿತು ವಿವರಿಸಲು ಶೌಕತ್ ಆಲಿಯವರೊಂದಿಗೆ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದ್ದು ಚಳುವಳಿಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಮಹಿಳೆಯರು ತಮ್ಮ ಆಭರಣಗಳನ್ನೇ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ನೀಡಿದರು. ಮೋನಪ್ಪ ತಿಂಗಳಾಯರು ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಹುದ್ದೆಗೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು. ಎ.ಬಿ ಶೆಟ್ಟಿ ಹಾಗೂ ಬಿ.ವಿ ಬಾಳಿಗರು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಅಸೆಂಬ್ಲಿ ಸದಸ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಬಂದರು. ಅನೇಕರು ಸರ್ಕಾರಿ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ನೀಡಿದರು. ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಹಾಗೂ ದೇಶೀಯ ವಸ್ತುಗಳ ಬಳಕೆ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ನ್ಯಾಯಾಲಯ ಬಹಿಷ್ಕಾರ ಸರ್ಕಾರಿ ಕಛೇರಿಗಳ ಮುಂದೆ ಧರಣಿ ನಡೆಸಲಾಯಿತು. ಮಂಗಳೂರು ಮತ್ತು ಉಡುಪಿ ಚಳುವಳಿಯ ಕೇಂದ್ರಗಳಾಗಿದ್ದವು. 1922ರಲ್ಲಿ ಸರೋಜಿನಿ ನಾಯ್ಡುರವರ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜಕೀಯ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು.[94]ಇದೆಲ್ಲವೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯತ್ತ ದಾಪುಗಾಲಿಡುತ್ತಿರುವುದರ ಸೂಚನೆಯಾಗಿದೆ.

1923ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರದ ಕಾರ್ಮಿಕ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯ್ತು. 1926-27ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ಮತ್ತು ಶೋಷಣೆಗೊಳಗಾದ ವರ್ಗದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ 80 ಕೋಅಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸ್ಯಾಟಿಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದು ಆ ಸೊಸೈಟಿಗಳ ಒಟ್ಟು ಸದಸ್ಯರ ಸಂಖ್ಯೆ 1806 ಆಗಿತ್ತು. 1944ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 437 ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದು 1948ರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಒಟ್ಟು 480ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾಪಿತ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಲು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ, ತಮಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿರುವ ಶಾಶ್ವತ ಸುರಕ್ಷಿತ

ತಡೆಗೋಡೆ (ಸೇಫ್ಟಿವಾಲ್) ಯಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಕಂಪೆನಿಯಲ್ಲಿ ಕಾರಕೂನರಾಗಿ ನಿರಂತರ ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪ್ರಸಾರ ಮಾಡಿದರು ಆದರೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಬದಲಾವಣೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಣೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಪರಂಪರಾಗತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಆಧುನಿಕರಾದರು. 1951ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಬೃಹತ್ ಉದ್ಯಮಗಳಾದ ಗೇರುಬೀಜ, ಬಟ್ಟೆ, ಮುದ್ರಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕಾಶನ ಹಾಗೂ ಹೆಂಚು ಮತ್ತು ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಮೋಟಾರು ವಾಹನಗಳ ರಿಪೇರಿ, ಕಾಫಿ ಕ್ಯೂರಿಂಗ್ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಾರಂಭ ಮಾಡಿದ್ದವು. 1941ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಹಿಂದೂಸ್ತಾನ್ ಸ್ಕೌಟ್ಸ್ ಸದಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ 3456 ಇದ್ದು, 1942–43ರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗಾಗಿ ಗೈಡ್ಸ್‌ನ್ನು ಕೂಡ ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1860–61ರಲ್ಲಿ ರೂ 27,543 ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿತ್ತು. 1883–84ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಸ್ತೆ ಕಾಮಗಾರಿಗಾಗಿ ರೂ 1,14,790ನ್ನು ಕಾಯ್ದಿರಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಕರಾವಳಿ ರಸ್ತೆ ಬೈಂದೂರಿನಿಂದ ಕವಾಯಿಯವರೆಗೆ 135 ಮೈಲಿ ಇದ್ದು ಇದರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಳಭಾಗದ ರಸ್ತೆಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಗೂ ಹಣ ಬಿಡುಗಡೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು.ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯ್ತು. ಹುಡುಗಿಯರಿಗಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು. ದೈಹಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲು ಸೂಚಿಸಲಾಯ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತಾಗಿ ಸುಮಾರು 200ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಮದ್ರಾಸ್ ಶಾಸನಸಭೆಯಲ್ಲಿಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೇಳಲಾಯ್ತು. ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ವೇತನವನ್ನು ಜಾರಿಗೊಳಿಸಲಾಯಿತು. 1920ರ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್ ಕಾಯ್ದೆಯಂತೆ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪಂಚಾಯತ್ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಚಾಲನೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಗ್ರಾಮದ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಗ್ರಾಮಸ್ಥರೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಮೂಲಕ ಸ್ವಸರ್ಕಾರವನ್ನು ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಲಪಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತಿಯದ್ದಾಯಿತು. ಇದು ಪೂರ್ತಿ ಚುನಾಯಿತ ಮಂಡಳಿಯಾಗಿದ್ದು ಮತದಾನಕ್ಕೆ ಆಸ್ತಿ ನಿರ್ಬಂಧವಿರಲಿಲ್ಲ. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚ್ಯಾತ್ ಗ್ರಾಮದ ರಸ್ತೆ ರಚನೆ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪ, ಸ್ವಚ್ಛತೆ, ಶೌಚಾಲಯ, ಸ್ಮಶಾನ ನಿರ್ಮಾಣ, ಜನನ ಮರಣ ನೋಂದಣಿ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಭೂಕಂದಾಯ ಸೆಸ್‌ನ್ನು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಒಂದು ಆಣೆಯಂತೆ ವಾರ್ಷಿಕ ವಸೂಲಿ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.ವಸೂಲಾದ ಈ ಹಣದಲ್ಲಿ 1/3 ಭಾಗ ಜಿಲ್ಲಾಬೋರ್ಡಿಗೆ, 1/3 ಭಾಗ ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡಿಗೆ, 1/6ಭಾಗ ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳಿಗೆ ಹಾಗೂ 1/6 ಭಾಗ ಗ್ರಾಮ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ನಿಧಿಗೆ ಬಳಸಲಾಯ್ತು. 1930ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಿಂದ ಭಾರತೀಯ ನಾಗರೀಕ ಸೇವಾ ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 16 ಮಂದಿ ತೇರ್ಗಡೆ ಹೊಂದಿದ್ದರು.[95]

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೂ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಾಗೃತಿಯ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ನುಡಿಗೆ ಹೊಸ ಜೀವಕಳೆ ಬಂದ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳ ಸೌಕರ್ಯ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಕ್ಕೆ ಹೊಸ ಜೀವ ಕಳೆ ತುಂಬಿ ಬಂತು. ನ್ಯಾಯ ಸಂಗ್ರಹ ಎಂಬ ಕಾನೂನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದು 1868ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. 1900ರಲ್ಲಿ ಸುವಾಸಿನಿ ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಯ್ತು. 1905ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಸೂಕ್ತಿ ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯೊಂದು ಪ್ರಕಟವಾಯ್ತು. ಜೈನರು ಸೂರಾಲು ಅರಮನೆ ನಾಗರಾಜಯ್ಯರ ಸಂಪಾದಕತ್ವದಲ್ಲಿ 1910ರಲ್ಲಿ ಜೈನಬಂದು ಎಂಬ ಪತ್ರಿಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಜೈನಧರ್ಮ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲೇಖನಗಳು ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದವು. ಎಂ.ಎಸ್.ಕಾಮತರು 1915ರಲ್ಲಿ ಬೋದಿನಿ ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು 1917ರಲ್ಲಿ ಅನಂದ ಎಂಬ ಪಕ್ಷಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು 1923ರಲ್ಲಿ ವಸಂತ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಡಿ.ಕೆ.ಭಾರಧ್ವಜರು ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ 1918ರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಸಂದೇಶ ಎಂಬ ಮಾಸಿಕವನ್ನು 1910ರಲ್ಲಿ ತಿಲಕಸಂದೇಶ ಎಂಬ ಮಾಸಿಕವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಭಾವಿ ರಾಜಕೀಯ ಮುಂದಾಳು ಎ.ಬಿ.ಶೆಟ್ಟರು 1921ರಲ್ಲಿ ನವಯುಗ ಎಂಬ ವಾರಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನುಆರಂಭಿಸಿದರು. ಕೆ.ಕೆ.ಶೆಟ್ಟಿಮತ್ತುನಾರಾಯಣ ಕಿಲ್ಲೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಸರ್ವೋದಯ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು.1937ರಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತ ಎಂಬ ವಾರಪತ್ರಿಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1919ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ಸಹಕಾರಿ ಎಂಬ ಮಾಸಿಕವು ಮುಂದೆ ಸಹಕಾರಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಡೆಯಿತು. ಉಡುಪಿಯ ಯು.ವ್ಯಾಸರಾಯರ ಪ್ರಕಾಶ ಮತ್ತು ವಿಕಾಸ, ಬನ್ನಂಜೆ ರಾಮಾಚಾರ್ಯರ ನವಶಕ್ತಿ, ಹೊನ್ನಯ್ಯ ಶೆಟ್ಟರ ಪ್ರಕಾಶಿನಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಆ ದಿನದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು. ಕಾರ್ಕಳದಿಂದ 1938ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಭಾತ ಪತ್ರಿಕೆ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ 1932ರಲ್ಲಿ ಸ್ವದೇಶಿ ಪ್ರಚಾರಕ ಎಂಬ ಮಾಸ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮುಸ್ಲಿಂ ಬಂಧುಗಳು 1935ರಲ್ಲಿ ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಕುಂಬ್ಳೆಯಿಂದ ಜ್ಯೋತಿ ಎಂಬ ಮಾಸಿಕವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸಾಹಿತ್ಯ, ಕಲೆ, ಧರ್ಮ, ತತ್ತ್ವಪ್ರಚಾರಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶವಾಗಿಟ್ಟು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಾಗಿದ್ದವು, ಸತ್ಯಾಗ್ರಹಿ, ದೇಶಭಕ್ತ, ಸರ್ವೋದಯ, ವಿಚಾರವಾಣಿ, ರಾಯಬಾರಿ, ಸಂಗಾತಿ, ಸಮದರ್ಶಿ, ಅರುಣ ಕೃಷಿಲೋಕ ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಹೊರಬರುತ್ತಿರುವ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭಾರತದ ಅಗ್ರಗಣ್ಯ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮಗಳಲ್ಲೂ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಹಲವು ಮಹಾನುಭಾವರು ದುಡಿದಿದ್ದರು. ಬೆನಗಲ್ ಶಿವರಾಯರಂತಹವರು ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊರಗೂ ಇತರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಲ್ಲೂ ನೆಲೆಸಿ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರು. 1906ರಲ್ಲಿ

ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಪ್ರಥಮ ಕಾರು ಬಂದಿತ್ತು. ಅದು ಈಗಲೂ ಸಂತ ಅಲೋಶಿಯಸ್ ಕಾಲೇಜಿನ ಮ್ಯೂಸಿಯಂನಲ್ಲಿದೆ.[96]

ಉದ್ಯಮಶೀಲರು, ಸಾಹಸಿಗಳಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರು ಪ್ರಮುಖ ನಗರಗಳಾದ ಮುಂಬೈ, ಮದ್ರಾಸ್, ಬೆಂಗಳೂರುಗಳಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಉದ್ಯಮ ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1912–13ರಲ್ಲಿ ಕನೆಮಾರ್ ವೆಂಕಪ್ಪಯ್ಯನವರು ಮೊತ್ತಮೊದಲಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತೀಯ ಹೋಟೆಲನ್ನು ಮುಂಬಯಿಯಲ್ಲಿ ವೆಲ್‌ಕಂ ಹೋಟೆಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನೊಂದಿಗೆ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಮುಂದೆ ವೆಂಕಟರಾಯರ ಕೋಮಲ ವಿಲಾಸ , ಹೆಬ್ಬಾರರ ಮೋಡರ್ನ್ ಹಿಂದೂಹೋಟೆಲ್ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯವರಿಂದ ಆರಂಭವಾದವು. ಸೀತಾರಾಮ್ ರಾವ್‌ರವರು ಮದ್ರಾಸಿನಲ್ಲಿ ಮೋಡರ್ನ್ ಕೆಫೆ, ದಾಸಪ್ರಕಾಶಗಳಂತಹ ಹೋಟೆಲನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು.[97] ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. 1841ರಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಪ್ರೆಸ್, 1844ರಲ್ಲಿ ನೆಯ್ಗೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ, 1851ರಲ್ಲಿ ಕೈಮಗ್ಗದ ಕಾರ್ಖಾನೆ, 1865ರಲ್ಲಿ ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ, 1874 ಹಾಗೂ 1889ರಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಿಣದ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳು, 1880ರಲ್ಲಿ ಪಾದರ್ ಮುಲ್ಲರ್ಸ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ, 1923ರಲ್ಲಿ ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಆಸ್ಪತ್ರೆ 1924ರಲ್ಲಿ ಗೇರು ಬೀಜ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು, ಆಸ್ಪತ್ರೆಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡವು.1911ರಲ್ಲಿ ಮಹಿಳಾ ಸಂಘಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ 22 ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ 165 ಜನ ಸಂಸ್ಥಾಪಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನವರು ಪದವೀಧರರಾಗಿದ್ದರು. 1947ರಲ್ಲಿ ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಇಲ್ಲದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 14 ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಕಂಪೆನಿಗಳು, 95 ಶಾಖೆಗಳ ಮೂಲಕ ವ್ಯವಹಾರ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. [98] ಹಳ್ಳಿಗೊಂದು ಶಾಲೆ ಹಾಗೂ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಇರಬೇಕೆಂಬುವುದು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲೆ ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರ ಆಶಯವಾಗಿತ್ತು.

1940ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಜನಾಂಗವಾರು ಪ್ರಾತಿನಿಧ್ಯ ಹೀಗಿದೆ.[99]

ಜಾತಿ/ಜನಾಂಗ	ಗಜೆಟೆಡ್ ಅಧಿಕಾರಿ	ನಾನ್ ಗಜೆಟೆಡ್		
		ರೂ.100ಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಸಂಬಳ	ರೂ 35 ರಿಂದ 100 ಸಂಬಳ	ರೂ 35ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	592	3363	8863	1514
ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರ ಹಿಂದೂಗಳು	424	2488	8357	33056
ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ	10	29	135	1966
ಮುಸಲ್ಮಾನರು	110	457	1606	9794
ಭಾರತೀಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು	154	734	1591	2837
ಇತರರು	8	4	19	100

1946-47ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮತ್ತು ಒಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಿತರು.[100]

ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ	1941ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಒಟ್ಟು ಜನಸಂಖ್ಯೆ			ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು		ಶಿಕ್ಷಿತರು 1946-47			ಒಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಿತರು 1947-48		
	ಪುರು.	ಮಹಿ.	ಒಟ್ಟು	1946-47	1947-48	ಪುರು	ಮಹಿ	ಒಟ್ಟು	ಪುರು	ಮಹಿ.	ಒಟ್ಟು
4047 ಚ.ಮೈಲಿ	735936	787380	1523516	1249	1267	1064681 14.5%	63478 8.1%	1699461 11.3%	107423 14.5%	65449 8.3%	172872 11.4%

1940ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ, ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಒತ್ತನ್ನು ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಬೋಧನಾ ಅನುದಾನವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯ್ತು. ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಪ್ರತಿತಿಂಗಳು ಗಜೆಟೆಡ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷರುಗಳ ಮತ್ತು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಶಾಸನಸಭೆಗಳ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳ ಸಭೆಯನ್ನು ಕರೆದು ಜನಸಾಮಾನ್ಯರ ಏಳ್ಗೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಪ್ರಮುಖ ವಿಷಯಗಳ ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಗ್ರಾಮೀಣ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ, ನೈರ್ಮಲ್ಯ, ಗ್ರಾಮೀಣ ರಸ್ತೆ, ಸ್ಥಳೀಯ ಭೂ ಹಿಡುವಳಿ, ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುತ್ತಾ ಅವುಗಳ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಲು ಕ್ರಮಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. 1916ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲಾ ಕೇಂದ್ರ ಸಹಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ರೈತ ಬೆಳೆದ ಬೆಳೆಗೆ ಯೋಗ್ಯ ಬೆಲೆ ಸಿಗುವಂತಾಗಲು ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಕೃಷಿಕರ ಸಹಕಾರಿ ಮಾರಾಟ ಸಂಘ(ಲಿ)ವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತುಂಗಕ್ಕೇರಿದ್ದು 1975ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಆಗ ಶೇ 80ರಷ್ಟು ಜನ ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಯ ಲಾಭ ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. 1945-46ರಲ್ಲಿ ಕಡ್ಡಾಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರಲಾಯ್ತು. ಇದನ್ನು ಮೂಲಶಿಕ್ಷಣವೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ತಾಂತ್ರಿಕ ಮತ್ತು ವಾಣಿಜ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ 1942ರಲ್ಲಿ ತೋನ್ಸೆ ಮಾಧವ ಪೈಯವರು ಮಣಿಪಾಲದಲ್ಲಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಜನರಲ್ ಎಜುಕೇಶನ್‌ನನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದರು. ಮಹಿಳೆಯರ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಶಾಲೆ ಆರಂಬಿಸಲಾಗಿದ್ದು ತಂದೆ ತಾಯಿಯಂದಿರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗುವುದು ಗೌರವದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೆಂಬ ಅರಿವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರು.

1931ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ತಾಲೂಕುವಾರು, ಜಾತಿವಾರು, ಲಿಂಗವಾರು ಸಾಕ್ಷರತೆ ಹೀಗಿದೆ.[101]

ತಾಲೂಕು	ಹಿಂದೂಗಳು				ದಲಿತ ವರ್ಗ		ಜೈನರು		ಮುಸ್ಲಿಂರು		ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು	
	ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು		ಇತರ ಹಿಂದೂಗಳು									
	ಗಂ.	ಮ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಗಂ	ಹೆಂ	ಗಂ	ಹೆಂ
ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ	–	--	–	–	--	–	–	–	265	4	–	–
ಕುಂದಾಪುರ	4558	747	5057	318	53	3	20	–	740	11	633	357
ಕಾರ್ಕಳ	3385	808	4512	653	67	3	1129	281	429	47	1111	322
ಕಾಸರಗೋಡು	5631	1484	14324	2301	253	66	11	3	4921	682	290	149
ಮಂಗಳೂರು	8841	3095	12857	2916	289	25	366	91	3137	525	8580	5473
ಪುತ್ತೂರು	5329	1357	6580	830	204	10	492	147	1371	193	669	282
ಉಡುಪಿ	7999	2118	9483	1249	187	32	54	23	928	163	3114	1763
ಒಟ್ಟು	35743	9699	52816	8267	1052	139	2072	545	11791	1625	14406	8346

1940ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಾದ್ಯಂತ ರೈತರಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧಾನಾತ್ಮಕ ಜ್ಞಾನ ಬೆಳೆಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಯಿತು. ಕೃಷಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ರೈತರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. 2 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೊಬ್ಬರಂತೆ ಕೃಷಿಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ನೇಮಿಸಲಾಯ್ತು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಯ ಬೆಳೆಗಳಿಗಾಗಿ ರೈತರ ಹೊಲದಲ್ಲಿಯೇ ಕೃಷಿತಜ್ಞರಿಂದ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ, ಹಸಿರು ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ, ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟುಗಳ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪ್ರಯೋಗದ ಮಹತ್ವ ತಿಳಿಸಲಾಯ್ತು. ಕೀಟ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಬೆಳೆರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಮಣ್ಣಿನ ಸವಕಳಿಕೆ ತಡೆಗಟ್ಟುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಪರಿಚಯಿಸಲಾಯ್ತು. ಗ್ರಾಮ ಕೃಷಿಕರ ಸಂಘ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹಬ್ಬ ಜಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ರೈತರಿಗೆ ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿಉಪಕರಣ ಕೊಳ್ಳಲು ತಕ್ಕಾವಿ ಸಾಲ ನೀಡಲಾಯ್ತು.[102] 1943–44 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಚಳಿವಳಿಗೊಂದು ಸಂಘಟಿತ ರೂಪ ಕೊಡಲಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲಾ ಟ್ರೇಡ್ ಯೂನಿಯನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ರಚನೆಯಾಗಿದ್ದು 1944–45ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನ ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ ಕಾರ್ಮಿಕರು ಸಂಘಟಿತರಾದರು. ಅವರ ಮೊದಲ ಮುಷ್ಕರ 1945ರಲ್ಲಿ ನಡೆಯಿತು. ಅದೇ ವರ್ಷ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಗೇರುಬೀಜ, ಕಾಫಿ ಮತ್ತು ಏಲಕ್ಕಿ ಸಂಸ್ಕರಣ ಕಾರ್ಮಿಕರ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಆರಂಭವಾದವು. 1947ರ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಚಳುವಳಿ ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಹಬ್ಬಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಮಂಗಳೂರು ಬಂದರು ಕಾರ್ಮಿಕರು, ಮೋಟಾರ್ ಮತ್ತು ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್ ಕಾರ್ಮಿಕರು, ದೋಣಿ ಕೆಲಸಗಾರರು, ಮೂರ್ತೆದಾರರು, ಹೋಟೆಲ್ ಕೆಲಸಗಾರರು, ನೌಕರರು, ಅಟೋರಿಕ್ಷಾ ಚಾಲಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸಂಘಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. 1946–47ರಲ್ಲಿ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕಿಸಾನ್ ಸಭಾಕ್ಕೆ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾದ ರೈತ ಸಂಘಟನೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ರೈತರನ್ನು

ಒಕ್ಕಲೆಬ್ಬಿಸುವ ಭೂಮಾಲಕರ ವಿರುದ್ದ ಹೋರಾಟ ಆರಂಭವಾಯ್ತು ಹೀಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ರೈತ ಚಳುವಳಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. 1944ರಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಸಿಟಿ ಬಸ್ಸು ಆರಂಭವಾಯ್ತು. 1952ರಲ್ಲಿ ಬಜ್ಪೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮಾನ ನಿಲ್ದಾಣ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡು ಮಂಗಳೂರನ್ನು ಭಾರತದ ವಾಯುಯಾನದ ನಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಿತು.[103] 1947ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಒಟ್ಟು 109 ಶಾಖೆಗಳಿದ್ದವು.

1947ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯವೇ ಆದ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಶಾಖಾ ವ್ಯವಹಾರ ಹೀಗಿದೆ.[104]

ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹೆಸರು	ಶಾಖೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ	ಠೇವಣಿ	ಮುಂಗಡ
ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕು	40	5 ಕೋಟಿ	1 ಕೋಟಿ
ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕು	58	3 ಕೋಟಿ	2 ಕೋಟಿ
ಕಾರ್ಪೋರೇಶನ್ ಬ್ಯಾಂಕು	32	2 ಕೋಟಿ	1 ಕೋಟಿ
ವಿಜಯಾ ಬ್ಯಾಂಕ್	13	30 ಲಕ್ಷ	27 ಲಕ್ಷ
ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್	9	51 ಲಕ್ಷ	41 ಲಕ್ಷ

ಆಧುನಿಕತೆಯು ಸದಾ ಚಲನಶೀಲವಾಗಿದ್ದು ಮಠಮಾನ್ಯಗಳಾಗಲಿ, ಜಮೀನ್ದಾರರಾಗಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರನ್ನು ಶೋಷಿಸುವುದು ಇದರಿಂದ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರು ಮುಂಬಯಿಯಂತಹ ಮಹಾನಗರದ ಸಂಪರ್ಕ ಪಡೆದು ಶ್ರೀಮಂತರಾದರು, ಜಮೀನುದಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಅದರ ಗತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಯಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ಕಳೆಗುಂದುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಾತಿಯುವರು ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಮಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಫಲದಿಂದಾಗಿಯೇ. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನ ಪಾದ್ರಿಗಳು ಮುದ್ರಣ ಯಂತ್ರ, ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ, ಜನರಿಗೆ ಉದ್ಯಮಶೀಲತೆ, ವ್ಯವಹಾರ ನೈಪುಣ್ಯ ಕಲಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಕ್ರೈಸ್ತ ಮಿಶನರಿಗಳು ಅಂದು ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆಯದಿದ್ದರೆ ಇಂದು ನಾವೆಲ್ಲಾ ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತನ್ನನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾವಂತರಾಗಿ ಕಡಲು ದಾಟಿದರು ಮುಂಬೈ ತಲುಪಿದರು ಹೋಟೆಲ್ ಉದ್ಯಮವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅಹೋರಾತ್ರಿ ದುಡಿದು, ಊರಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಹೊತ್ತರು. ಪರಊರಿನಿಂದ ಹೇರಳ ಹಣ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಉದಯ:

ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಕ್ರಿ.ಶ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಹಾಗೂ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಉದಾರವಾದಿ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವನ್ನು ಮಾದರಿಯಾಗಿರಿಸಿದರೆ ಭಾರತೀಯ

ಪ್ರತಿರೂಪವೆನಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವು ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ಭಾಷೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹರಡುವಿಕೆಯಿಂದ ಭಾರತೀಯ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವು ರಕ್ತ ಮತ್ತು ವರ್ಣದಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯರಾಗಿ, ಅಭಿರುಚಿ, ಅಭಿಪ್ರಾಯ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಬೌದ್ಧಿಕವಾಗಿ ಇಂಗ್ಲಿಷರಂತೆ ಇರುವ ವರ್ಗವೊಂದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದೆ ಎಂದು ಮೆಕಾಲೆ 1835ರ ಜನವರಿ 2ರಂದು ತನ್ನ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಬಂಧದ ಮಿನಿಟ್ ನಲ್ಲಿ ಹೇಳುತ್ತಾನೆ. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವೈಸರಾಯಿ ಲಾರ್ಡ್ ಡೆಫರಿನ್, ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಿಂದ ಈ ಹೊಸ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವು ಸೂಕ್ಷ್ಮದರ್ಶಕದ ಸಹಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಗೋಚರಿಸಲಾರದಷ್ಟು ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತವಾದದ್ದು (ಮೈಕ್ರೋಸ್ಕೋಪಿಕ್ ಮೈನಾರಿಟಿ) ಹಾಗೂ ಈ ವರ್ಗವು ಇಡೀ ಸಮೂಹದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ ಎಂದಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದಿಗೂ ಭಾರತದ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವನ್ನು ಎಲೈಟ್ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗವೆಂದೇ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ. ಈ ವರ್ಗವು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಭಾರತೀಯ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವು ನಾವು ರಫ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಎಲ್ಲಾ ಬ್ರಾಂಡ್‌ನ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿ ಮುಖ್ಯವಾದ ಜನರ ಒಂದು ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಪತ್ರಕರ್ತರು, ಬ್ಯಾರಿಸ್ಟರ್‌ಗಳು, ವೈದ್ಯರು, ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ವಿದ್ಯಾವಂತ ಪದವೀಧರರು ಮತ್ತು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು ಈ ವರ್ಗವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಬಳುವಳಿಯಾದ ಮದ್ಯಮವರ್ಗ ಎನ್ನಲಾಗಿದೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ವರ್ಗ ವಸಾಹತು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಲ್ಲವೆಂದಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ವರ್ಗದ ಅಂತಸ್ತಿನಲ್ಲಾದ ಬದಲಾವಣೆಯು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದು ಭಾಗವಹಿಸುವುದರಿಂದಾಗಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕರಣಗೊಳಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವಾಗಿರುತ್ತದೆ.. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಶಿಕ್ಷಿತ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಶಿಕ್ಷಿತ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಜನ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತೀಕರಣಗೊಂಡ ಖಾಸಗಿ ಬದುಕನ್ನು ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಭಾರತದ ಇತರೆಡೆಗಳಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ (Schezophrenic = ಇಚ್ಚಿತ್ತ ಎರಡು ಭಾಗಗಳಾದ ಮನೋವೃತ್ತಿ). ಆದರೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಭೌತಿಕವಲಯ ಹಾಗೂ ದೇಶೀಯ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಲಯಗಳ ನಡುವೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಭಾರತೀಯ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ ಎಂಬ ಸಂಗತಿ ಇರಲಿಲ್ಲ, ಕಾರಣ ಸ್ಥಳಿಯರನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ಹಾಗೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದಿಂದ ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸಲಾಗಿದ್ದು, ಕೇವಲ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ವಲಯದ ಮನೆವಾರ್ತೆಹಾಗು ಧಾರ್ಮಿಕ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳಿಗಷ್ಟೆ ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಈ ವರ್ಗದ ಎಲ್ಲೆಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಮತ್ತು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ನಡುವೆ ಮದ್ಯಸ್ಥಿಕೆಯದಾಗಿತ್ತು. ಇವರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತಗಾರರಿಗೆ ವಿಧೇಯರಾಗಿದ್ದು, ದೇಶಿಯ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ನಾಯಕತ್ವವನ್ನು ನೀಡುವವರಾಗಿದ್ದರು.ಇವರನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಸರ್ಕಾರದ ಕಛೇರಿಗಳಲ್ಲಿ ವಾಣಿಜ್ಯ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಲು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿತ್ತು.[105]

ಹೀಗೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಬ್ರಿಟಿಷರು ವಸ್ತುಶ ತಮಗೆ ಸರಿಹೊಂದುವ,ತಮ್ಮ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವನ್ನುಬಿಡಗೊಡದಾಗ್ಯೂ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಸಲೀಸು ಮುಂದುವರಿಕೆ, ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ, ಆಡಳಿತದ ಕೆಳವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳೀಯರ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿಗಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿ ದೇಶಿಯ ನಂಬಿಕೆ, ಆಚಾರ,ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಒರೆಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಚ್ಚುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿಧ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಯುವಕರ ಪಡೆಯನ್ನು ಲಾರ್ಡ್ ಡಫರಿನ್ ಮೈಕ್ರೋಸ್ಕೋಪಿಕ್ ಮೈನಾರಿಟಿಯೆಂದು ಕರೆದಿದ್ದು ಇವರನ್ನು ಭಾರತೀಯ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗವೆಂದು ಕರೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

1891ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಾರು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು ಮತ್ತು ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರ ಯಾದಿ[106]

ಜಾತಿ	ಗಂಡಸರು %		ಹೆಂಗಸರು %	
	ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು	ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು
ಹಿಂದೂಗಳು	9.53	87.04	0.43	99.32
ಮುಸಲ್ಮಾನರು	11.51	84.91	1.21	98.04
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು	10.02	83.52	3.10	94.42
ಜೈನರು	22.28	70.42	1.47	97.37
ಒಟ್ಟು	9.91	86.39	0.70	98.84

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1881 ರಿಂದ 1891 ರ ನಡುವೆ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ದ್ವಿಗುಣಗೊಂಡಿತ್ತು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ಪುರುಷರ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ದ್ವಿಗುಣಗೊಂಡಿತ್ತು. 3 ಪಟ್ಟು ಜಾಸ್ತಿ ಹುಡುಗಿಯರು ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಸರ್ಕಾರವು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ ಹಣ ರೂ 83,091 ರಿಂದ ರೂ 1,59,294 ಕ್ಕೆ ಏರಿದ್ದು, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ವ್ಯಯಿಸಿದ ಹಣ ರೂ 30,000 ದಿಂದ ರೂ 54848ರಷ್ಟು ಆಗಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಮಂಗಳೂರನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಂದಿನಿಂದ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ದೇಶೀಯ ಜನರ ಜೀವನ ಶೈಲಿ ಹಾಗೂ ಯೋಚನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಾಯಿತು. ದೇಶಿಯ ಉತ್ಪಾದನೆ ಮತ್ತು ಹಂಚಿಕೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೂ ಮೂಲಭೂತ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆರಂಭಗೊಂಡಿತು. ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕ್ರೂರ ವ್ಯಂಗ್ಯದಿಂದ ಅಧ:ಪತನದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೆಡೆಗೆ ದಾಪುಗಾಲಿಡಲಾರಂಬಿಸಿತು. ವಸಾತುಶಾಹಿ ಅಡಳಿತವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮೂಲವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆಯ ಉದ್ದೇಶದ ಈಡೇರಿಕೆಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಅದನ್ನು ಕಾಲೊನಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೊಳಿಸಿತು. ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ

ದೇಶೀಯ ಆರ್ಥಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತುಳಿದು ತನ್ನದೇ ಆದ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಶಿಕ್ಷಿತ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದವರ ಮೂಲಕ ಅದು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ತಂದಿತು. ವಿದೇಶಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಿತವಾದ ಹೊಸ ಆಡಳಿತವು ದೇಶಿಯ ಸ್ಥಳೀಯ ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಿಂದೆಂದೂ ಕಾಣದಷ್ಟು ದಿಕ್ಕೆಡಿಸಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಕೈಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರದ ಕುರಿತು ಉನ್ನತ ಜ್ಞಾನ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅವುಗಳನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯು ತನ್ನ ವಸಾಹತುಗಳಿಗೆ ತಲುಪಿಸಲೆತ್ನಿಸಿತ್ತು. ಈ ಬದಲಾವಣೆಯು ವರ್ಗರಚನೆ, ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣ, ಆಧುನಿಕ ರಾಜ್ಯದ ರಚನೆ ಹಾಗೂ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯ ಮೂಲಗಳಿಂದಾಗಿದ್ದು ಇದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದವರಿಂದ ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆಂಗ್ಲಭಾಷಾ ಮಾಧ್ಯಮವನ್ನು ದೇಶಿಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದುದರಿಂದ, ದೇಶೀಯರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕ,ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬದುಕು ಆರಂಭವಾಯ್ತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಸೃಷ್ಟಿ ಆಯಿತು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಈ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಇತರರು ಸಹಾ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿಗಳು ತುಳು ಭಾಷೆಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದ್ದರು. 1862ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ತುಳು ಪುಸ್ತಕ ತುಳು ಪತ್ರೋಲೆ ದುಂಬದವನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದರು. ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಿ ತುಳು ಜೋಕುಲು, ತುಳುನಾಡು ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. 1879–80ರಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ತುಳು ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷಾ ಮಂಜರಿಯನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದ್ದರು. ಪರ್ಡಿನಾಂಡ್ ಕಿಟೆಲ್ ಆಗ ತುಳುಭಾಷಾ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದರು.[107]

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಕಾಯ್ದೆ 1863 ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯ ಫಂಡ್ ಕಾಯ್ದೆ 1871 ಇವು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಭದ್ರ ಬುನಾದಿಯನ್ನು ನೀಡಿದವು. ಸರಕಾರ, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿಗಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ವಹಿಸಿಕೊಂಡವು. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಸಬ್ಸಿಡಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲಾಯ್ತು. ದಲಿತರ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲೂ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸಲಾಯ್ತು. ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದ ವರ್ಗದ ಆಯೋಗವು ಉತ್ತಮ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇಂತಹ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಊಟವನ್ನು ಧರ್ಮಾರ್ಥವಾಗಿ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಡ್ ಶಾಲಾ ಅಧ್ಯಾಪಕರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಪ್ರಚಾರ ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು.[108] ಮೀನುಗಾರರು, ಬಿಲ್ಲವರು, ಕುಡುಬಿಯವರು ವಿಶೇಷ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದರು. ಮಂಗಳೂರು ನಗರದಲ್ಲಿ ತುಳಿತಕ್ಕೊಳಗಾದವರಿಗಾಗಿ ಬೋರ್ಡಿಂಗ್ ಶಾಲೆಯನ್ನು ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು. ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ 5 ಬೋರ್ಡ್ ಹೈಯರ್ ಎಲಿಮೆಂಟರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. 1892ರಲ್ಲೇ ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾವ್ ರವರು ದಲಿತರಿಗಾಗಿ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಸಭಾಭವನವನ್ನು ತೆರೆದರು. 1934ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ 2ನೇ ಬಾರಿ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಬಂದಾಗ ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾಯರ

ಹರಿಜನೋದ್ಧಾರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಗುರು ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದ್ದರು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕಾಯ್ದೆ 1920ರಂತೆ ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕೇಂದ್ರಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆಯಲಾಯ್ತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ತನ್ನ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದಂತೆ, ಇತರ ಪಂಗಡಗಳಾದ ರೋಮನ್ ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕರು, ಅಪೊಲಿಸ್ಟಿಕರು, ಜಿಸುಯಿಸ್ಟರು, ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಮ್ಮದೇ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣದ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅನೇಕ ಜಾತಿ ಸಂಘಟನೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಜಾತಿಯವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಶ್ರಮಿಸಿದ್ದವು.

1891 ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ **ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರು** [109]

ತಾಲೂಕು	ಗಂಡಸರು ಶೇಕಡಾ		ಹೆಂಗಸರು ಶೇಕಡಾ	
	ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು	ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	ಅನಕ್ಷರಸ್ಥರು
ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ	19.16	77.73	1.77	97.22
ಕುಂದಾಪುರ	9.54	86.95	0.27	99.48
ಕಾಸರಗೋಡು	10.77	85.90	0.75	98.86
ಮಂಗಳೂರು	10,27	85.09	1.25	97.82
ಉಡುಪಿ	10.04	86.03	0.40	99.32
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	6.96	90.89	0.33	99.52
ಒಟ್ಟು ಶೇಕಡಾ	9.91	86.39	0.70	98.84%

1891ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ ಶೇ 10ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದು, ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರು ಶೇ 1ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದರು. ಮಾರ್ಚ್ 31, 1893 ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 579 ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದು, 468 ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಹಾಗೂ 111 ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿದ್ದವು. 4 ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣ ಇಲಾಖೆ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, 142 ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳು ಮತ್ತು 13 ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಮಂಗಳೂರು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದು, 232 ಶಾಲೆಗಳು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಿಧಿಯಿಂದ ನಡೆಯುತಿದ್ದವು. 77 ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ಯಾವುದೇ ಅನುದಾನವಿರಲಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟು 111 ಪೂರ್ತಿ ಖಾಸಗಿ ಮತ್ತು ದೇಶಿಯ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಾಗಿದ್ದು, ಸಾರ್ವಜಕ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ 2 ಕಲಾ ಕಾಲೇಜು, 5 ಪ್ರೌಢ ಶಾಲೆಗಳು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಾಗೂ 7 ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ, 10 ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಾಗೂ 2 ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ, 186 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು ಹುಡುಗರಿಗೆ ಹಾಗೂ 6 ಹುಡುಗಿಯರಿಗೆ 1 ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆ ಅಧ್ಯಾಪಕರಿಗೆ ಹಾಗೂ 1

ಅಧ್ಯಾಪಿಕೆಯರಿಗಾಗಿ ತೆರೆದಿತ್ತು. 1893 ಮಾರ್ಚ್ 31 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 20457 ಆಗಿದ್ದು ಅದರಲ್ಲಿ 17482 ಹುಡುಗರು ಹಾಗೂ 2975 ಹುಡುಗಿಯರಿದ್ದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಶೇ 75 ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದು, ತರಬೇತಿ ಕಾಲೇಜಿನ 42 ಅಧ್ಯಾಪಕರಲಿ 22 ಜನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರು. ಕನ್ನಡ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಓದುವ ಎಲ್ಲಾ 27 ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಬಹುತೇಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯವರ ಮಕ್ಕಳೇ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಾಯೋಜಿತ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು.

1891 ರಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಜಾತಿವಾರು ವರ್ಗೀಕರಣ ಹೀಗಿದೆ.[110]

ಜಾತಿ	ಪುರುಷರು	ಮಹಿಳೆಯರು
ಯುರೋಪಿಯನ್/ ಯುರೋಶಿಯನ್	34	37
ಸ್ಥಳೀಯ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು	2740	1127
ಮುಸಲ್ಮಾನರು	2427	305
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು	4797	715
ಇತರ ಜಾತಿಯ ಹಿಂದೂಗಳು	6518	771
ಪರೈಯರು	951	15
ಇತರರು	15	5
ಒಟ್ಟು	**17482**	**9975**

1891ರಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಂದಿರ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ವರ್ಗೀಕರಣ .[111]

ವರ್ಗ	ಸಂಖ್ಯೆ	ಶೇಕಡಾವಾರು
ಅಧಿಕಾರಿಗಳು	1130	5.52
ಸಣ್ಣ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು	1724	8.43
ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು	3655	17.87
ಭೂಮಾಲಕರು	10537	51.51
ಕರಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರು	777	3.80
ಕೂಲಿಗಳು	1583	7.74
ಭಿಕ್ಷುಕರು	175	0.85
ಇತರರು	876	4.28
ಒಟ್ಟು	**20457**	**100%**

ಅಧಿಕಾರಿಗಳು, ವ್ಯಾಪಾರಸ್ಥರು, ಭೂಮಾಲಕರ ಮಕ್ಕಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯ ಪಡೆದುಕೊಂಡಿದ್ದು ಕೆಳವರ್ಗದವರು ಶಿಕ್ಷಣ ಸೌಲಭ್ಯದಿಂದ

ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾರಣ ಕೆಳವರ್ಗದವರಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತಾಗಿ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಯಾವುದೇ ಜಾಗೃತಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಹಾಗೂ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮಂತೆ ಕುಲಕಸುಬನ್ನೆ ಮುಂದುವರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಯು, ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಕೆಳಜಾತಿಯವರಲ್ಲಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ 31, 1893ರಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1811 ಮೈಲಿ ಡಾಂಬರು ರಸ್ತೆ ಇತ್ತು. ಅಂಚೆ ಇಲಾಖೆಯ ಕೇಂದ್ರ ಕಛೇರಿ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿತ್ತು. 1893–94ರಲ್ಲಿ ಅಂಚೆ ಕಚೇರಿಯ ಉಳಿತಾಯ ಖಾತೆಯಲ್ಲಿ ರೂ 1,25,125ನ್ನು ತೊಡಗಿಸಲಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ ಸೌಕರ್ಯ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿತ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಒಟ್ಟು 28 ಪ್ರವಾಸಿ ಬಂಗ್ಲೆಗಳಿದ್ದವು. 1907ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ರೈಲ್ವೇಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜನ ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವವರಲ್ಲಿ 948 ಜನ ವಾರ್ಷಿಕ ರೂ 1000ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ವಿರುವವರು, 72 ಜನ 2000ದಿಂದ 5000ದವರೆಗೆ ಆದಾಯವಿರುವವರು, 12 ಜನ 5000 ದಿಂದ 10000ವರೆಗೆ ಆದಾಯವಿರುವವರು, ಒಬ್ಬರು ರೂ 30,000 ದಿಂದ 40,000ದವರೆಗೆ ಆದಾಯವಿರುವವರು, ಒಬ್ಬರು ರೂ 40 ಸಾವಿರದಿಂದ 50000 ಆದಾಯವಿರುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಶೇ 76.45 ಜನರು 1000ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಆದಾಯ ಹೊಂದಿದ್ದು ಶೇ 16.29 ಜನ ರೂ 1000 ದಿಂದ 2000 ಆದಾಯವಿರುವವರು. ಶೇ 5.89 ಜನ 2000 ದಿಂದ 5 ಸಾವಿರ ಆದಾಯವಿರುವವರಾಗಿದ್ದು, ಶೇ 0.97 ಜನ 5 ರಿಂದ 10 ಸಾವಿರ ಆದಾಯವಿರುವವರು ಹಾಗೂ ಶೇ 0.48 ಜನ ರೂ 10 ಸಾವಿರಕ್ಕಿಂತ ಜಾಸ್ತಿ ಆದಾಯವಿರುವವರಾಗಿದ್ದರು. ಕೃಷಿ ಆದಾಯಕ್ಕೆ ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ಇತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜನ ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆಯನ್ನು ಪಾವತಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿ ತೆರಿಗೆ ಮೊತ್ತ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಇದು ಮದ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಸಂಖ್ಯೆ ವರ್ಷಂಪ್ರತಿ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿತ್ತು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1888 ರಿಂದ 1893 ರವರೆಗೆ ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ವಿವರ.[112]

ವರ್ಷ	ಒಟ್ಟು ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು	ಒಟ್ಟು ಮೊತ್ತ
1888–89	1301	30,886
1889–90	1407	34,436
1890–91	1395	33,574
1891–92	1435	33,199
1892–93	1605	37,939

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1922 ರಿಂದ 1927ರ ವರೆಗೆ ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವವರು.[113]

ವರ್ಷ	ಒಟ್ಟು ತೆರಿಗೆ ನೀಡುವವರು	ಆದಾಯ ತೆರಿಗೆ ಬೇಡಿಕೆ ರೂ
1922–23	375	1,20,670
1923–24	365	1,21,290
1924–25	326	1,12,862
1925–26	398	1,36,398
1926–27	795	1,40,589

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುವಿದ್ಯಾವಂತರು.[114]

1871		1881	
ಪುರುಷರು	**ಮಹಿಳೆಯರು**	**ಪುರುಷರು**	**ಮಹಿಳೆಯರು**
1513505	36502	2054491	133612

1881 ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 907297 ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಇದ್ದು 1966 ಜನ ಹೊರ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ವಲಸೆ ಹೋಗಿದ್ದರು.1881ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶಿಯ ಶಾಲೆಗಳಿರುವ ಒಟ್ಟು ಗ್ರಾಮಗಳು 111 ಆಗಿದ್ದು ಒಟ್ಟು 123 ದೇಶಿಯ ಶಾಲೆಗಳಿದ್ದವು. ದೇಶಿಯ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 4119 ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತಿದ್ದುಒಟ್ಟು 169 ಅಧ್ಯಾಪಕರಿದ್ದರು.

1921 ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ತಾಲೂಕುಗಳಲ್ಲಿ ಲಿಂಗವಾರು ಶಿಕ್ಷಿತರ ವರದಿ ಈ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.[115]

ತಾಲೂಕಿನ ಹೆಸರು	ಒಟ್ಟು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು		ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	
	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು
ಕುಂದಾಪುರ	9583	810	689	45
ಕಾರ್ಕಳ	10114	1586	646	65
ಉಡುಪಿ	17652	2814	1434	162
ಅಮೀನ್ ದೀವಿ	158	1	6	–
ಮಂಗಳೂರು	29422	8014	6665	2529
ಕಾಸರಗೋಡು	19557	3101	1043	94
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	11448	1873	620	167
ಒಟ್ಟು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	97934	18199	11109	2732

1921ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಾರು ಶಿಕ್ಷಿತರು.

ಹಿಂದುಗಳು	75255	10690	7334	705
ಮುಸಲ್ಮಾನರು	9507	1169	346	23
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು	11290	5856	3358	1984
ಇತರರು	1882	484	71	20

1921ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ 18, ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಶೇ 14 ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಲ್ಲಿ ಶೇ 32 ಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿದ್ದರು. 1925–26 ರಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ಒಟ್ಟು ರೂ 11,01,352 ಖರ್ಚಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ರೂ 1,23,256, ಪ್ರೌಢಶಾಲಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ರೂ 3,49,281 ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ರೂ 5,49,951 ಹಾಗೂ ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ರೂ 67,569 ಮತ್ತು ತಾಂತ್ರಿಕ ಹಾಗೂ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ರೂ 11,295ನ್ನು ಸರ್ಕಾರ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರ ಸಂಖ್ಯೆ ಜಾಸ್ತಿ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಕಲಿತವರ ಸಂಖ್ಯೆ ತೀರಾ ಕಡಿಮೆ ಇತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಂಟ ಮನೆತನದ ನಿಟ್ಟೆಗುತ್ತು ಮಹಾಲಿಂಗ ಅಡ್ಯಂತಾಯರು 1912ರಲ್ಲೇ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಎಡಿನ್‌ಬರ್ಗ್‌ಗೆ ತೆರಳಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪದವಿ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಹಾಗೂ ಅವರು 1947 ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ವಾಣಿಜ್ಯ ಮತ್ತು ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಜಂಟಿ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರಕಾರದ ಸೇವೆಯಿಂದ ನಿವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದರು.

1931 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸ್ಥಿತಿ.[116]

ತಾಲೂಕು	ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು		ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	
	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು
ಕುಂದಾಪುರ	11061	1536	1213	160
ಕಾರ್ಕಳ	10633	2204	1146	152
ಉಡುಪಿ	21780	5348	2876	601
ಮಂಗಳೂರು	34078	12133	9595	3623
ಅಮೀನ್‌ದೀವಿ	268	4	6	–
ಕಾಸರಗೋಡು	25430	4685	1923	193
ಪುತ್ತೂರು(ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ)	14645	2719	1454	205
ಒಟ್ಟು	117895	28629	18213	4934

1931ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಿತರ ಸಂಖ್ಯೆ 1891ಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿದ್ದು, ಶಾಲೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲೂ ಸರ್ಕಾರಿ, ಖಾಸಗಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಆರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯರ ಒಲವು ಅಧಿಕವಾಯ್ತು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕೂ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಒತ್ತು ಕೊಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದರು.

1931ರಲ್ಲಿಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವಾರು ಶಿಕ್ಷಿತರು ಈ ರೀತಿ ಇದೆ.[117]

ಧರ್ಮವಾರು	ಒಟ್ಟು ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು		ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಅಕ್ಷರಸ್ಥರು	
	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು	ಗಂಡು	ಹೆಣ್ಣು
ಹಿಂದೂಗಳು	89611	18105	12445	1582
ಮುಸಲ್ಮಾನರು	11791	1625	682	26
ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರು	14406	8346	4896	3313
ಜೈನರು ಹಾಗೂ ಇತರರು	2087	553	190	13

1931ರಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂಗಳಲ್ಲಿ ಶೇ 21, ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲಿ ಶೇ 15 ಹಾಗೂ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಲ್ಲಿ ಶೇ 38, ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಿದ್ದರು. ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ನರಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಶಿಕ್ಷಿತರಿದ್ದರು.ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಹಿಳೆಯರು ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಮಾರ್ಚ್ 31, 1933 ಕ್ಕೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಒಟ್ಟು ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರು.[118]

ಒಟ್ಟು ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು	ಸರ್ಕಾರಿ	ಮುನ್ಸಿಪಲ್	ಸ್ಥಳೀಯ	ಅನುದಾನಿತ	ಅನುದಾನ ರಹಿತ	ಒಟ್ಟು	ಒಟ್ಟು ವಿದ್ಯಾವಂತರು		
							ಗ	ಹೆ	ಒಟ್ಟು
ಕಲಾಕಾಲೇಜು	1	–	–	5	–	6	599	79	678
ಪ್ರೌಢ ಶಾಲಾ ಹುಡುಗರಿಗಾಗಿ	1	–	8	11	–	20	6602	497	7099
ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಹುಡುಗಿಯರಿಗಾಗಿ	50	12	629	490	27	1208	66097	19143	85240
ಪ್ರಾ. ಶಾಲೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರಿಗೆ	1	9	96	27	–	133	1518	9599	11117
ಅಧ್ಯಾಪಕರ ತರಬೇತಿ	2	–	–	–	–	2	284	–	284
ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆ ಹೆಂಗಸರು	2	–	–	1	–	3	–	158	158
ಇತರ ವಿಶೇಷ ಶಾಲೆಗಳು	1	–	–	4	–	5	2130	4	2134
ಒಟ್ಟು	60	21	732	544	27	1384	77267	31488	108755

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 1932–33 ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರವು ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಶಾಲೆಗಳಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು ರೂ 15,50,800 ಆಗಿದ್ದು ಕಾಲೇಜುಗಳಿಗೆ ರೂ 96,800, ಪ್ರೌಢಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ರೂ4,40,841, ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ರೂ 33,738, ತರಬೇತಿ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ರೂ 64,748, ತಾಂತ್ರಿಕ ಶಾಲೆಗಳಿಗೆ ರೂ 15,175ನ್ನು ಖರ್ಚು ಮಾಡಲಾಗಿತ್ತು.

1934 ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ರೀತಿಯ ಶಾಲೆಗಳು ಹೀಗಿವೆ. [119]

ಮ್ಯಾನೇಜಮೆಂಟ್	ಒಟ್ಟು ಶಾಲೆ	ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಂಖ್ಯೆ	ಖರ್ಚು ರೂ
ಸರ್ಕಾರಿ	56	2749	39445
ಮುನ್ಸಿಪಲ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್	628	38637	368023
ಸ್ಥಳೀಯ ಬೋರ್ಡ್	628	38637	368023
ಅನುದಾನಿತ ಮಿಶನ್ ಶಾಲೆಗಳು	473	42469	300835
ಅನುದಾನ ರಹಿತ ಶಾಲೆಗಳು	10	385	1352
ಒಟ್ಟು	**1178**	**86309**	**732721**

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರಸಾರ ದಿನೇ ದಿನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. 1931ರ ಜನಗಣತಿಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶೇ 11 ಅಕ್ಷರಸ್ಥರಿದ್ದರು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲೆ ಶಿಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ 2ನೇ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿತ್ತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ದ್ರಾವಿಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಬಂಟರು ಮತ್ತು ಗೌಡ ಸಾರಸ್ವತರು, ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಮಕ್ಕಳ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸಕ್ಕಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲಾ ವರ್ಗದ ಜನ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಸ್ತರಣೆಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ವಹಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯಗೊಳಿಸಲಾಯ್ತು. ಇದರಿಂದ ಅನೇಕ ಬಡ ಮಕ್ಕಳು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಾಯಿತು. 1921ರಿಂದ 1947ರವರೆಗೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ ಶಿಕ್ಷಣವು ವ್ಯಾಪಕವಾಗಿ ಪ್ರಸಾರವಾಯ್ತು. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ 3 ಕಾಲೇಜುಗಳಿದ್ದವು. ಸರ್ಕಾರಿ ಕಾಲೇಜು, ಸಂತ ಅಲೋಶಿಯಸ್ ಮತ್ತು ಸಂತ ಆಗ್ನೇಸ್, 1918ರಲ್ಲಿ ಅನಿಬೆಸೆಂಟರ ನಾಯಕತ್ವದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ಉತ್ತೇಜನ ನೀಡುವ ಸಲುವಾಗಿ ಬೆಸೆಂಟ್ ಮಹಿಳಾ ಕಾಲೇಜನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ದೇಣಿಗೆಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರ, ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಮಿಶನರಿಗಳು ಹಾಗೂ ಸ್ಥಳೀಯರು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ನೀಡಿದ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಶಿಕ್ಷಿತರಾದರು. ಶಿಕ್ಷಣವು ಅವರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಶಿಕ್ಷಿತವರ್ಗ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಯೋಚನಾ ಕ್ರಮ ಹಾಗೂ ಆದರ್ಶಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಾದ್ಯಂತ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಸಹೃದಯಿ ಜಮೀನ್ದಾರರು, ಶ್ರೀಮಂತರು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನವಾಗಿ ನೀಡಿದ್ದನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. 1931ರಲ್ಲಿ ಮಿತ್ತೂರು ನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರು ತಮ್ಮ ವರ್ಗಭೂಮಿ 0.72 ಎಕ್ರೆಯನ್ನು ಮಿತ್ತೂರು ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬೋರ್ಡ್ ಶಾಲೆ, ಆಟದ ಮೈದಾನ ಹಾಗೂ ಹೂದೋಟಕ್ಕಾಗಿ ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕು ಬೋರ್ಡಿಗೆ ದಾನವಾಗಿ ನೋಂದಾವಣೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು.[120] ಇದೇ ರೀತಿ ಅನೇಕ ಭೂಮಾಲಕರು

ಶಿಕ್ಷಣಪ್ರೇಮಿ ಜಮೀನ್ದಾರರು ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ವರ್ಗಭೂಮಿಯನ್ನು ಶಾಲಾ, ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ದಾನ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಟ್ರಸ್ಟ್, ಸಮಿತಿಗಳ ಮೂಲಕವೂ ಶಾಲಾಕಾಲೇಜನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸರ್ಕಾರವು ತಾಲೂಕು, ಜಿಲ್ಲಾ ಬೋರ್ಡ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಸಾಕಷ್ಟು ಸರಕಾರಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉದ್ದೇಶವಾದ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದ ಉದಯಕ್ಕೆ ನಾಂದಿಹಾಡಿತು.

ಕೃಷಿ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ಮುಖಾಮುಖಿ:

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ನೀತಿಗಳಿಂದಾಗಿ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧಭಾಗದಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಹೊಸಬಗೆಯ ಕೃಷಿ ಸಂಬಂಧದ ಸಂವೇದನೆಯಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ತಮ್ಮನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಅನೇಕ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಸರಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ತಂದಿತು.ಸ್ಥಳಿಯ ಶಿಕ್ಷಿತ ಭೂಮಾಲಕರು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಆರಂಭಿಸಿದರು. 1909ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಮೊಳಹಳ್ಳಿ ಶಿವರಾಯರು ಪ್ರಥಮ ರೂರಲ್ ಕೋಆಪರೇಟಿವ್ ಸೊಸೈಟಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಆನಂತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಸಹಕಾರ ಚಳುವಳಿಯ ಅಭಿಯಾನ ಆರಂಭವಾಯಿತು.ಈ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ರೈತರಿಗೆ ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಅನಾದಿಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರ ಕಪಿಮುಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರನ್ನು ಅವರ ಕಿರುಕುಳದಿಂದ ಪಾರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದಂತಾಯ್ತು.[121] 1919-1926ರ ನಡುವೆ ಕೃಷಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಅವು ರೈತರೊಡನೆ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿ ಕುರಿತು ಸಂವಾದ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವು ಹಾಗೂ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಮೂಲಕ ಪ್ರಚಾರ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲಾ ಸೆಂಟ್ರಲ್‌ಬ್ಯಾಂಕ್ ಇದ್ದು 9 ಕೃಷಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು, ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಲು, ತೋಟ ಮಾಡಲು, ಬಾವಿತೋಡಲು ಹೀಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ರೈತರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿದರದಲ್ಲಿ ಸಾಲ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದವು.ಈ ಮೂಲಕ ರೈತರ ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿಗೆ ಸ್ಪಂದಿಸಲಾರಂಬಿಸಿದ್ದವು.

1932 -33ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳು ನೀಡಿದ ಶೇಕಡಾವಾರು ಸಾಲ [122]

ಭೂಮಾಲಕರಿಗೆ	30.74%
ಒಕ್ಕಲುಗಳಿಗೆ	53.66%
ಕೂಲಿಕಾರರಿಗೆ	6.32%
ಇತರರಿಗೆ	9.08%

1920ರಿಂದ 1925ರ ನಡುವೆ ಭೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ತಾಲೂಕುವಾರು ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ಸಾಲ ನೀಡಿದ್ದು [123]

ತಾಲೂಕು	1920	1921	1922	1923	1924	1925
ಕುಂದಾಪುರ	–	100	350	6960	4700	1500
ಕಾರ್ಕಳ	–	–	–	6800	2000	–
ಉಡುಪಿ	–	–	–	47850	81550	3810
ಮಂಗಳೂರು	–	400	–	168775	41150	29750
ಕಾಸರಗೋಡು	–	1200	1000	13800	10125	4625
ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ	2060	–	225	12000	2355	475
ಒಟ್ಟು	**2060**	**1700**	**1575**	**255685**	**91880**	**40160**

1932ರಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳು ಭೂ ಸಂಬಂಧ ನೀಡಿದ ಒಟ್ಟು ಸಾಲ ರೂ 3,62,163 ಆಗಿತ್ತು. 1932ರಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಉದ್ದೇಶಗಳಿಗಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೈತರಿಗೆ ನೀಡಿದ ಸಾಲದ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ.[124]

ಸಾಗುವಳಿ ಖರ್ಚಿಗಾಗಿ	16284
ದನ ಕೊಳ್ಳಲು	9806
ಸರ್ಕಾರ ಕಿಸ್ತ್ ಕಟ್ಟಲು(ಭೂಕಂದಾಯ)	24902
ಭೂಮಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ	19198
ಕಚ್ಚಾ ವಸ್ತು ಖರೀದಿಗಾಗಿ	6882
ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ	76540
ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ	2155
ಮನೆಕಟ್ಟಲು ,ರಿಪೇರಿ ಮತ್ತು ಕೊಳ್ಳಲು	10246
ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ರಿಪೇರಿ	758
ಭೂಮಿ ಖರೀದಿಗಾಗಿ	5990
ಆಹಾರ ಮತ್ತು ಜೀವನಾವಶ್ಯಕ ವಸ್ತು ಕೊಳ್ಳಲು	96918
ಹಳೆ ಸಾಲ ತೀರಿಸಲು	86249
ಮದುವೆಗಾಗಿ	4496
ಇತರ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗಾಗಿ	1033
ಇತರ	526
ಒಟ್ಟು ರೂ	3,62,163

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಹೇರಳವಾದ ಅಕ್ಕಿ ದೇಶವಿದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸ್ಟೀಮ್ ನೇವಿಗೇಶನ್‌ನ (ಬಿ. ಐ.ಎಸ್.ಎನ್) ಹಡಗುಗಳು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆದಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುಂಬೈಯಿಂದ ಮಂಗಳೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ವಾರಕ್ಕೆ 2 ಬಾರಿ ಗಂಗೊಳ್ಳಿ ಬಂದರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಗಂಗೊಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಗ ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಮಂಜುಗಡ್ಡೆ ಕಾರ್ಖಾನೆ, ಬೋಟು ತಯಾರಿಕಾ ವರ್ಕ್‌ಶಾಪ್‌ಗಳು ಇದ್ದವು. ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಇಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಟೆಲಿಗ್ರಾಫ್ 15.02.1865ರಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾಯ್ತು.[125] ಕೃಷಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗೆ ರಸ್ತೆ ಸಂಪರ್ಕವು ತೀರಾ ಅಗತ್ಯವಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 19ನೆ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ಡಾಮರೀಕರಣಗೊಳಿಸಿ (ಮೆಕೆಡಮೈಸಡ್) ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಲಾಯ್ತು.

1903ರಿಂದ 1933ರ ನಡುವೆ ತಾಲೂಕುವಾರು ರಸ್ತೆ ಮೈಲೇಜು [126]

ತಾಲೂಕು	1903ರಲ್ಲಿ ಮೈಲು	1933 ರಲ್ಲಿ ಮೈಲು
ಕಾಸರಗೋಡು	144	223
ಮಂಗಳೂರು (ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿಬಿಟ್ಟು)	134	231
ಮಂಗಳೂರು ಮುನ್ಸಿಪಾಲಿಟಿ	50	57
ಉಡುಪಿ	123	213
ಕುಂದಾಪುರ	160	214
ಕಾರ್ಕಳ	117	220
ಪುತ್ತೂರು	307	411
ಒಟ್ಟು	**1035**	**1553**

19ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ವಿಪರೀತ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಬಂಡವಾಳದಿಂದ ದೇಶೀಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ನಾಶವಾದವು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯು ಬ್ರಿಟಿಷರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದು ವಾಣಿಜ್ಯ ಕೃಷಿಗೆ ಒತ್ತು ಹಾಗೂ ಅದರ ರಫ್ತಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನವು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ತರ್ಕದ ಭಾಗವಾಗಿತ್ತು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ $\frac{3}{4}$ ಭಾಗ ಸಮುದ್ರ ವ್ಯಾಪಾರವು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಇದರಿಂದಾಗಿ ಮಂಗಳೂರು ಪ್ರಮುಖ ನಗರ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಬ್ರಿಟಿಷರು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡ ನಂತರ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಜನಾಂಗಗಳು ಸೂರತ್, ಕಛ್ ಮತ್ತು ಬಾಂಬೆ ಮತ್ತಿತರ ಭಾಗದಿಂದ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಬಂದು ನೆಲೆಸಿದರು. 1830ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರವು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಂಡಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇಶದೊಡನೆ

ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದುಇಲ್ಲಿನ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಅಕ್ಕಿ ಹಾಗು ಮತ್ತಿತರ ಸಾಂಬಾರು ಪದಾರ್ಥಗಳಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಬೇಡಿಕೆ ಇತ್ತು. **1838–39ರಿಂದ 1844–45ರ ನಡುವೆ ಕೆನರಾದಿಂದ ರಫ್ತಾಗುವ ಅಕ್ಕಿಯ ವಿವರ ಮುಡಿಗಳಲ್ಲಿ.**[127]

ವರ್ಷ	**ಅರೇಬಿಯಾ**	**ಬಾಂಬೆ**	**ಗೋವಾ**	**ಫ್ರೆಂಚ್ ಬಂದರು**	**ಮಲಬಾರ್**	**ಇತರೆಡೆ**	**ಒಟ್ಟು ರಫ್ತು**
1838–39	455986	683873	135727	7319	75119	3744	1361767
1841–42	426515	513342	84356	5976	65198	280	1096188
1844–45	519483	511046	120094	5271	89951	1972	1247787

ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದವು. ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಮೂಹವಾದ ಬಳಂಜರು, ನಾನಾ ದೇಶಿಗಳು, ಗಾವರಸ್‌ರು ಮತ್ತು ಕೋಮಟಿಗಳು ತಮ್ಮದೇ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಸಂಘದ ಮೂಲಕ ವಿದೇಶಿ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಘಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಬಲ ಆರ್ಥಿಕ ನೆಲೆಗಟ್ಟಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿಯೊಂದಿಗೆ ನಿಕಟ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿರುತಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 180 ಕಿ.ಮೀ ಕರಾವಳಿ ತೀರ ಪ್ರದೇಶವಿದ್ದು, ಆರು ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳಿದ್ದವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳೂರು ಸರ್ವಋತು ಬಂದರಾಗಿದೆ. ಕುಂದಾಪುರ ಬಂದರು, ಚಕ್ರಾ ಮತ್ತು ಹಾಲಾಡಿ ನದಿಯ ಸಂಗಮವಾದ ಗಂಗೊಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಹೊಸನಗರ, ಸಾಗರ, ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಮತ್ತು ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ವಸ್ತುಗಳು ಇಲ್ಲಿಗಾಗಮಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮೂಲ್ಕಿ ಬಂದರಿನಿಂದ ಮೀನು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಲ್ಪೆ ಬಂದರಿನಿಂದ ಮರ, ಹೆಂಚು ಮತ್ತು ಇಟ್ಟಿಗೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೈಂದೂರು ಬಂದರು ತೀರಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಬಸ್ರೂರು ಮತ್ತು ಬಾರಕೂರು ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಕಾಲದ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿದ್ದವು. ಪುತ್ತೂರು, ಉಪ್ಪಿನಂಗಡಿ ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದು ಕಾಥೇವಾರ, ಕಛ್ ಮತ್ತು ಮುಂಬಾಯಿಗೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಬೊಂಬಾಯಿಯ ಅನೇಕ ವ್ಯಾಪಾರಿ ಘಟಕಗಳು ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಶಾಖೆ ತೆರೆದಿದ್ದು ಅಡಿಕೆ ವ್ಯಾಪಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. 1891ರಲ್ಲಿಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 1500 ಜನ ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. 1895–96ರಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 11 ಹೆಂಚಿನ ಕಾರ್ಖಾನೆಗಳಿದ್ದು ಯಂತ್ರದ ಮೂಲಕ ಹೆಂಚನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಉಡುಪಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆಯ ಕಾರ್ಖಾನೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಗಂಧದ ಎಣ್ಣೆ ರಫ್ತು ಮಾಡಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದು ಚೈನಾಕ್ಕೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು.[128] ಬೆಳ್ತಂಗಡಿ ಸಮೀಪದ ನೆರಿಯಾದಲ್ಲಿ ಏಲಕ್ಕಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದ್ದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಅದು ಇಂಗ್ಲೆಂಡ್, ಅಮೇರಿಕಾ, ಅರೇಬಿಯಾ ಮತ್ತು ಪರ್ಶಿಯಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ರಫ್ತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸೀಮೆಎಣ್ಣೆಯನ್ನು ನ್ಯೂಯಾರ್ಕ್‌ನಿಂದ, ಖರ್ಜೂರವನ್ನು ಪರ್ಶಿಯಾದಿಂದ ಆಮದು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಂಗಳೂರು ಬಂದರಿಗೆ ಖಾಯಂ ಆಗಿ

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕಂಪೆನಿ ಹಡಗುಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾವು ಅದಾಗಲೇ ವಾಣಿಜ್ಯ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿದೇಶೀ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿತ್ತು.[129] 18.09.1883ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ರಫ್ತು ರೂ 180983 ಆಗಿದ್ದು, ಆಮದು ರೂ 24,72,323 ಅಗಿತ್ತು. ಆಮದು ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಲು ಕಾರಣ ಆಮದಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳು ಇಲ್ಲಿಂದ ಘಟ್ಟದ ಮೇಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೂ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ ಸ್ಥಳೀಯರಿಗೆ ವಿದೇಶಿ ವಸ್ತುಗಳ ಮೇಲಿನ ವ್ಯಾಮೋಹವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು.[130] 1882ರಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಯ್ತು. ಇಲಾಖೆಯು ಕೃಷಿಸಂಘಟನೆ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆ ಹಾಗೂ ಗ್ರಾಮದ ರೆಕಾರ್ಡ್‌ಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರಮುಖ ನೀತಿಗಳು ಗ್ರಾಮೀಣ ಸಮೂಹದ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಕರವಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಸರ್ಕಾರದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ರಾಜಕೀಯ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುವುದಾಗಿದ್ದಿತ್ತು.[131] ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಪ್ರವಾಸಿಗರು ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಪ್ರಬಲ ಪ್ರತಿಪಾದಕರಾಗಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದ ಶಾಂತಿ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸ್ಥಾಪಿತವಾಯ್ತು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಕ್ರಮಣದ ನಂತರದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ರೈತದಂಗೆ, ಅಶಾಂತಿ ಹಾಗೂ ವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಬಾರಿ ಏರಿಳಿತ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅತಿಯಾದ ಭೂಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ, ಮಧ್ಯವರ್ತಿಗಳ ವಿಚಿತ್ರ ಹಾವಳಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯ ವ್ಯಾಪಾರೀಕರಣವು ಭಾರತದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಂತೆ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ಸಮಾನವಾಗಿ ನಡೆಯುತಿತ್ತು.[132]

1940ರ ಸುಮಾರಿಗೆ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಾದ್ಯಂತ ರೈತರಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಸಂಶೋಧನಾ ಜ್ಞಾನ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಲಾಯ್ತು.ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲಾಗಿದ್ದು ಕೃಷಿಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಕುರಿತು ರೈತರಿಗೆ ಇಲಾಖೆಯ ಮೂಲಕ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಲಾಗುತಿತ್ತು. ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ 2 ಜಿಲ್ಲೆಗಳ ಮೇಲ್ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಒಬ್ಬ ಕೃಷಿ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರನ್ನು ನೇಮಿಸಲಾಗುತಿತ್ತು. ಸುಧಾರಿತ ತಳಿಯಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ ಹಾಗು ಬೆಳೆಗಾಗಿ ರೈತರ ಹೊಲಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ತಜ್ಞರಿಂದ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಆರ್ಥಿಕ ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ, ಹಸಿರು ಗೊಬ್ಬರ ಬಳಕೆ, ಅಮೋನಿಯಂ ಸಲ್ಫೇಟ್ ಬಳಕೆ ಮತ್ತು ಜೈವಿಕ ರಸಗೊಬ್ಬರಗಳ ಪ್ರಯೋಗದ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ ರೈತರಿಗೆ ತಿಳಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಕೀಟ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಬೆಳೆರೋಗ ನಿಯಂತ್ರಣದ ಹೊಸ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆ ಮೂಲಕ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಧಾರಿತ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ರೈತರಿಗೆ ತಕ್ಕಾವಿ ಸಾಲವನ್ನು ಸರಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ನೀಡಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರಾವರಿಯು ಕೃಷಿಯ ಅವಿಭಾಜ್ಯ ಅಂಗವಾಗಿದ್ದು, ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 21 ಪ್ರಮುಖ ನದಿಗಳಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಸರಕಾರ ಯಾವುದೇ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ.

ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದ ಬಹುತೇಕ ನದಿಗಳು ವರ್ಷವಿಡಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದು ನೀರು ಸಮುದ್ರ ಸೇರುತ್ತಿತ್ತು. ರೈತರು ಸಾಗುವಳಿಗಾಗಿ ಮಾನ್ಸೂನ್ ಮಾರುತಗಳನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಸುಗ್ಗಿ ಬೆಳೆಗೆ ದೇಶೀಯ ವಿಧದ ನೀರಾವರಿ ಅಂದರೆ ಮೂಡಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಕೃತಕವಾಗಿ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ, ಮರದಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೃತಕ ನೀರಾವರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸರಕಾರ ದಿವ್ಯ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಪುತ್ತೂರು ತಾಲೂಕಿನ ಸುಳ್ಯದ ಒಬ್ಬ ರೈತ 1928ರಲ್ಲಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ಕಲೆಕ್ಟರರಲ್ಲಿ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ನ ಮೂಲಕ ನದಿಯ ನೀರನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಮನವಿ ಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಜಿಲ್ಲಾಕಲೆಕ್ಟರ್ ತನಗೆ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಮಂಜೂರು ಮಾಡುವ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನ ಅಸಹಾಯಕತೆ ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಕೊನೆಗೆ ಮನವಿಯನ್ನು ಭೂಕಂದಾಯ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಇವರಲ್ಲಿ ಕಳುಹಿಸಲಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರ ಅವರ ಮನವಿಯನ್ನು ಪುರಸ್ಕರಿಸಿ ಸರ್ಕಾರ ಬಯಸಿದಾಗ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್‌ನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂಬ ನಿಬಂಧನೆ ವಿಧಿಸಿ ಪಂಪ್‌ಸೆಟ್ ಬಳಸಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡುತ್ತದೆ.[133] ರೈತರು ನೀರಾವರಿ ಸಂಬಂಧ ಕೃಷಿಗೆ ಆಧುನಿಕ ಸ್ಪರ್ಶ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದಾಗಲೂ ಸರ್ಕಾರ ತೀವ್ರ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯವಹಿಸಿ, ರೈತರ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಚಿವುಟಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 2ನೇ ಮಹಾಯುದ್ಧದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪನೆಗೊಂಡ ಗ್ರಾಹಕರ ಸಹಕಾರ ಸಂಘ ಸಹಕಾರಿ ಚಳುವಳಿಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾಗಿದ್ದು ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಸಣ್ಣ ಕೃಷಿಕರನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರ ಕಪಿಮುಷ್ಠಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತಿ ಗೊಳಿಸಿತು.[134]

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ ಕೆ.ಎಸ್ (ಸಂ)_ ಮಂಗಳೂರು ಸವನಿಯರ್, 1957 ಮಂಗಳೂರು, ಪು.150.

2. ಉಷಾ ಕಟ್ಟೆಮನೆ, ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ(ಸಂ) _ಕಡಲ ತಡಿಯ ತಲ್ಲಣ. 2010, ಬೆಂಗಳೂರು, ಪು. 2–3.

3. ಜಗದೀಶ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಬಿ. ಆಗ್ರೋ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ರಿಲೇಶನ್ ಇನ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ 1000–1600 ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂಧ, ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ 1992, ಪು. 217.

4. ಕ್ರಾಂತಿ ಕಿರಣ್ ಪೆರೀಸ್– ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಾಂಟ್ರಿಬ್ಯುಶನ್ ಇನ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, ಬಾಂಬೆ 1999, ಪು.43.

5. ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್ – ಪೆಸೆಂಟ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ _ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ 43 ನೇ ಸೆಶನ್, ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ 1982, ಪು. 2.

6. ಶ್ಯಾಮ್ ಭಟ್ ಎನ್.__ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ1998. ಪು.201–211.

7. ಅಬಿಶಂಕರ್‌ಕೆ (ಸಂ)– ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯಗಜೆಟ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್, 1973 ಬೆಂಗಳೂರು, ಪು.99.

8. ಕ್ರಾಂತಿ ಕಿರಣ್ ಪೆರೀಸ್– ಮೇಲಿನಂತೆ – ಪು.89.

9. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1899 ಮಂಗಳೂರು ಪು. 101.

10. ಕ್ರಾಂತಿ ಕಿರಣ್ ಪೆರೀಸ್– ಮೇಲಿನಂತೆ –ಪು.36.

11. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1899 ಮಂಗಳೂರು ಪು.64–65.

12. ಡೆನ್ನಿಸ್ ಪೆರ್ನಾಂಡಿಸ್ ತುಳುನಾಡ್ ಇನ್ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರೈಟಿಂಗ್ಸ್ ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ 2006, ಪು.250..

13. ಕರುಣಾಕರ ಹೆಚ್ – ಸೋಶಿಯೊ ಇಕನಾಮಿಕ್ ಕಂಡೀಶನ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1860–1947 ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂಧ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ. 1984, ಪು. 119–123.

14. ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲಾದಳಿತ – ಪೊಲಿ ಕೆನರಾ 200. ಬಿ.ವಿ ಕಕ್ಕಿಲ್ಲಾಯ–ಲೇಖನ– ಚಳುವಳಿಯ ನೆನಪುಗಳು 2000 ಮಂಗಳೂರು, ಪು. 72–74.

15. ಕರುಣಾಕರ ಹೆಚ್ ಮೇಲಿನಂತೆ – –ಪು.140.

16. ಪ್ರಭಾಕರ ಜೋಷಿ._ಜಾಗರ, ಚೊಕ್ಕಾಡಿ,1984.ಪು.100.

17. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ–ಪು.99.

18. ಚಿತ್ತರಂಜನ್ ದಾಸ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಬೋಳ– ಕಂಬಳ, ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ1983, ಪು.2.

19. ಎಂ.ಗೋವಿಂದ ಪೈ ದೀವಿಗೆ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ, ಭಂಡಾರ್‌ಕಾರ್ಸ್

ಕಾಲೇಜು ಕುಂದಾಪುರ 1964, ಪು. 4.

20. ಎಡ್ಗರ್ ತರ್ಸ್ಟನ್– ಕಾಸ್ಟ ಆಂಡ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಆಪ್ ಸದರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್.1907.ಸ.4.ಪು.484.
21. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1895, ಪು. 119.
22. ಸವರಿನ್ ಸಲ್ಡಾನ––ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಾನಿಟಿ ಇನ್ ಕೆನರಾ.ಸಂ.1.ಕಾರವಾರ.1958.ಪು.44.
23. ಸೆನ್ಸಸ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1881.ಮ್ಯಾಕ್ ಐವರ್ಸ್ ರಿಪೋರ್ಟ್.ಮದ್ರಾಸ್ 1882,ಪು.21.
24. ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ದಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸಂ. 1895 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.552.
25. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1895, ಪು. 119.
26. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ.ಕೆ.–ಮೆಮೋಯರ್ಸ್. ಸಂ3 ಬೆಂಗಳೂರು 1977.ಪು.76–77.
27 ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ ಎ ಜರ್ನಿ ಪ್ರಂ ಮದ್ರಾಸ್ ಥ್ರೂ ದಿ ಪ್ರಾವಿನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಮೈಸೂರು ಮಲಬಾರ್ ಆಂಡ್ ಕೆನರಾ ಸಂ. 3 ಲಂಡನ್ 1807,ಪು.52.
28 ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ. – ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಸಂ. 1 ಪು. 164–181. ಮದ್ರಾಸ್, 1894.
29. ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸ್‌ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1911 ಮದ್ರಾಸ್ 1962, ಪು. 39–41.
30. ಜಿ. ಓ. ನಂ.792, 793, 650, 1 ಜೂನ್ 8 ಜುಲೈ ಮತ್ತು 1920 ಹೊಂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಸೀರೀಸ್ ಪು. 1,4,20. ಮೆಮೋರಾಂಡಮ್ ಸಬ್‌ಮಿಟೆಡ್ ಬೈ ದೇವಾಡಿಗ ಕಮ್ಯುನಿಟಿ, ವಿಶ್ವಕರ್ಮ ಕಮ್ಯುನಿಟಿ ಟು ಗವರ್ನರ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪಾರ್ ಇನ್‌ಕ್ಲುಶನ್ ಇನ್ ಬ್ಯಾಕ್ ವರ್ಡ್ ಕಮ್ಯುನಿಟಿ ಲಿಸ್ಟ್ ದಿ. 26 ಅಗೋಸ್ಟ್ 1919, ಪು.3, ದಿ.5.10.1919.
31 ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಪ್ ಜಮಾಬಂಧಿ ಆಪ್ ಕೆನರಾ ಫಾರ್ ಫಸ್ಲಿ– 1248.ಮಂಗಳೂರು 1894.ಪು.3.
32. ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸ್‌ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1911 ಮದ್ರಾಸ್ 1962 ಪು. 39–41.
33 ಎಡ್ಗರ್ ತರ್ಸ್ಟನ್ ಇಥ್ನೋಗ್ರಾಫಿಕ್ ನೋಟ್ಸ್ ಇನ್ ಸದರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ವಾಲ್ಯೂಮ್ 2, ಪು. 126.
34 ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1895, ಪು. 186.
35 ಲೆಟರ್ ಪ್ರಂ ದಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಕ್ಯಾಥೊಲಿಕ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಟು ದಿ ಡೈರೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ದಿ.15.10.1935 ಪು.2 ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಮದ್ರಾಸ್.
36 ಜಿ.ಓ. ಸಂ. 642 ದಿ. 6.01.1949 ಹೋಂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಸಿರೀಸ್

1949 ಮದ್ರಾಸ್.

37 ಶ್ಯಾಮ್ ಭಟ್ ಎನ್.__ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ1998. ಪು.210.

38 ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಗಜೆಟ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ 1922 ಮೇ ಲಾ ಡಿಪಾರ್ಟ್ ಮೆಂಟ್ ಮದ್ರಾಸ್.

39 ಕ್ರಾಂತಿ ಕೆ. ಪೆರಸ್– ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಾಂಟ್ರಿಬ್ಯೂಶನ್ ಟು ಕೆನರಾ ಬಾಂಬೆ 1999 ಪು.18.

40 ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಶನ್ಸ್.ಸಂ.7.ಸಖೆ.326,339.

41 ಇಂಡಿಯನ್ ಆ್ಯಂಟಿಕ್ವಾಯರಿ, ಸಂ. 23 ಪು.40.

42 ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1938 ಪು. 104.

43 ಸೆನ್ಸ್‌ಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಸಂ. 14 ಮದ್ರಾಸ್ ಭಾಗ 2 ಇಂಪಿರಿಯಲ್ ಆಂಡ್ ಪ್ರವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಟೇಬಲ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1932 ಪು.11.

44 ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1938, ಪು. 109.

45. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ. ಕೆ. – ಚೋಮನ ದುಡಿ ರಿಪ್ರಿಂಟ್ 2001 ಬೆಂಗಳೂರು,ಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಣಿ, ಪು.5–6.

46. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಮನ್ರೋ ಲೆಟರ್ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್, ದಿ.9.12.1800, ಪ್ಯಾರಾ 3.

47. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ರೀಡ್ಸ್ ಲೆಟರ್ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್, ದಿ 7.1.1814, ಪು.5.

48. ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1880, ಪು 131–135.

49. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫೀಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮಂಗಳೂರು ಫೈಲ್ ಆರ್ ಡಿ ಐ ಎಸ್ ನಂ 61/1935, ದಿ.31.12.1934, ಪು.20–23.

50. ವಿವೇಕ ರೈ (ಸಂ) _ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ 2006, ಪು. 103.

51. ಪ್ರಾನ್ಸಿಸ್ ಬುಕಾನನ್ ಮೇಲಿನಂತೆ––ಪು. 5–8.

52. _______ ಮೇಲಿನಂತೆ –––ಪು. 140.

53. ಥಾಮಸ್ ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ದಿ.ಜುಲೈ 10,1819.

54. ಮಿನಿಟ್ ಆಫ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ಜನವರಿ 1818.

55. ಎಕ್ಸ್‌ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟ್ ಆಫ್ ದಿ ಲೆಟರ್ ಪ್ರಂ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಟು ದಿ ಗವರ್ನರ್ ದಿ 9 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 1801.

56. ಟಿ.ಎಂ. ಬ್ಲೇರ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟ್ ಆಫ್ ಉಡುಪಿ ಟು ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಪ್ರೊವಿನ್ಸಿಯಲ್ ಕೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸರ್ಕ್ಯೂಟ್ ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಡಿವಿಜನ್ ತೆಲ್ಲಿಚೇರಿ ದಿ.11.02.1841 ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ 2.8.1841 ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್, ಮದ್ರಾಸ್ 1842.

57. ಹ್ಯಾರಿಸ್ ಟಿ. ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಟು ದಿ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ ದಿ.10,7.1819 ಪಾರ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಪೇಪರ್ಸ್ ಜ್ಯುಡೀಶಿಯಲ್ 1828 ಪು. 843–44.

58. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಟು ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಮದ್ರಾಸ್ 1856 ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್ 18.

59. ಸ್ಟರಕ್ ಜೆ. _ ಮೇಲಿನಂತೆ --ಪು. 131.

60. ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟ್ 1930 ಮದ್ರಾಸ್ ಪೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಪು.29.

61. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫೀಸ್ ಆಪ್ ದಿ ಡೆಪ್ಯೂಟಿ ಕಮೀಶನರ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಆರ್.ಡಿ.ಐ.ಎಸ್. 2868/33 ದಿ.14.6.1933. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಛೇರಿ ಮಂಗಳೂರು.

62 ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938, ಮದ್ರಾಸ್ ಪು.204–207.

63. ಅಭಿಶಂಕರ್.ಕೆ,– ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು.70–71.

64. ಗ್ರೋಥ್ ಆಫ್ ಹೈಯರ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಇನ್ ಸದರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1885, ಪು.6.

65. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಜುಕೇಶನ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1871, ಪು.42.

66. ಸತ್ಯನಂದನ –ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1894, ಪು 22–23.

67. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಜುಕೇಶನಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ 1871, ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.69.

68. ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿಶನರೀಸ್ ಕಾನ್ಪರೆನ್ಸ್ 1858 ಮಂಗಳೂರು, ಪು.98.

69. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1840–1855 ಮಂಗಳೂರು, ಪು.116.

70. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1860–61 ಮದ್ರಾಸ್ 1861, ಪು.243.

71. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1894 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 196.

72. ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ 1885 ಸಂ. 1 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 569.

73. ಪಾದೆಕಲ್ಲು ವಿಷ್ಣುಭಟ್ –ತುಳುವರಿವರು ಉಡುಪಿ 1999, ಪು. 217.

74. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)_ ಮೇಲಿನಂತೆ --ಪು70–71.

75. ಕೃಷ್ಣಾನಂದ ಹೆಗ್ಡೆ – ದಿ ವರ್ಲ್ಡ್ ಆಫ್ ಬಂಟ್ಸ್ ಉಡುಪಿ 2006, ಪು. 49.

76. ಸಾಮ್ಯುವೆಲ್ ಮಿಲಿ – ಕೆನರಾ ಪಾಸ್ಟ್ ಆಂಡ್ ಪ್ರೆಸೆಂಟ್ ಮಂಗಳೂರು 1884, ಪು 27–28.

77. ಸುರೇಂದ್ರರಾವ್.ಬಿ.–ದಿ ಅಂಬ್ಯುಯೆನ್ಸ್ ಆಫ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಕರ್ನಾಟಕ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಪ್ಲಾಟಿನಂ ಜ್ಯುಬಿಲಿ ಸವನಿಯರ್ 1999 ಮಂಗಳೂರು, ಪು. 19.
78. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)_ ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು.263–64.
79. ಆ್ಯನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಮಂಗಳೂರು 1909 ಪು.69.
80. ಹರಿದಾಸ ಭಟ್ ಕೆ.ಎಸ್ (ಸಂ)_ ಮಂಗಳೂರು ಸವನಿಯರ್ 1957 ಮಂಗಳೂರು, ಪು.150.
81. ಮೋಹನಕೃಷ್ಣ. ರೈ._ ಅರ್ಬನೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಮಂಗಳೂರು, ಎ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೀರಿಯೆನ್ಸ್ (1799–1947) ಅಪ್ರಕಟಿತ ಪಿ.ಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಂಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ 2000, ಪು. 86.
82. ಪೊಲಿ ಕೆನರಾ 200. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ 2000 ಮಂಗಳೂರು, ಪು. 83–84.
83. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.297.
84. ಜಿ.ಒ ಸಂಖ್ಯೆ 793 ದಿ 8.7.1920 ಹೋಂ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಪು. 2.
85. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1932 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.286.
86.ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಆನ್ ದಿ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ.1924.ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.254.
87. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1938, ಪು. 245.
88. ಸೆನ್ಸಸ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1951 ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1952, ಪು.52.
89. ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿಶನರಿ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1858, ಪು.108.
90. ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ದಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸಂ. 1895 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.552.
91. ದಿಬ್ಬಣ– ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ ಸಂ. 1, ಪು. 11–12.
92. ಕರುಣಾಕರ ಕೆ –ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು.196.
93. ಡೆನ್ನಿಸ್ ಫೆರ್ನಾಂಡಿಸ್_ ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು. 315–16.
94. ದಿವಾಕರ ಆರ್.ಆರ್_ ಕರ್ನಾಟಕ ಥ್ರೂ ದಿ ಏಜಸ್ ಧಾರವಾಡ1968,ಪು–168.
95. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1938, ಪು. 51.
96. ಶಿವರಾಮ ಪಡಿಕ್ಕಲ್– ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. ದಶಮಾನೋತ್ಸವ ಸಂಚಿಕೆ 1991 ಮಂಗಳೂರು, ಪು.34.
97. ಪೊಲಿ ಕೆನರಾ –200 ದ.ಕ ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ 2000 ಮಂಗಳೂರು, ಪು.281.
98. ಮೋಹನಕೃಷ್ಣ. ರೈ._ ಮೇಲಿನಂತೆ––ಪು.268.
99. ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಆನ್ ದಿ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್ ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ.1947–48.ಮದ್ರಾಸ್, ಪು.254

100.ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1940 ಮದ್ರಾಸ್, ಪು. 6.

101. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938, ಪು. 141–42.

102. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)_ ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು. 548.

103. ಬಿ ಸುರೇಂದ್ರ ರಾವ್, ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ (ಸಂ)_ ರಿಟ್ರೈವ್ಡ್ ಎಕ್ರೆ ಮಂಗಳೂರು ವಿವಿ ಪ್ರಸಾರಾಂಗ ಮಂಗಳೂರು 2000, ಪು.70.

104. ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟ್ ಜೂನ್ 30, 1930,ಪು.88.

105. ಸಂಜಯ ಜೋಶಿ (ಸಂ) _ದಿ ಮಿಡ್ಲ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಇನ್ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ಓ.ಯು.ಪಿ ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ 2010, ಪು. 67.

106. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ _ ಮೇಲಿನಂತೆ––ಪು. 110–11.

107. ಮೋಹನಕೃಷ್ಣ. ರೈ._ ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು.268.

108. ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟ್ ಜೂನ್ 30, 1930,ಪು.88.

109. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ _._ ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 112.

110. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ _ ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು. 113–14.

111. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ _ ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 112.

112. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ __ ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 182.

113. ಸ್ಟುವರ್ಟ್ _ ಮೇಲಿನಂತೆ–– ಪು. 182.

114. ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಪ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಪ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ.ಇಯರ್ಲಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಸಂ1. ಮದ್ರಾಸ್ 1885. ಪು.497–503.

115. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸರ್ವೇ ಮಣಿಪಾಲ 1970, ಪು.18.

116. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938, ಪು. 141–42.

117. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938, ಪು. 141–42.

118. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)_ ಮೇಲಿನಂತೆ– ಪು.263–64.

119. ದರ್ಶನ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂಚಿಕೆ 2005–06 ಭಂಡಾರ್‌ಕಾರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು, ಕುಂದಾಪುರ, ಪು.25.

120. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938, ಪು. 141–42.

121. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಪ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಪ್ ರೆವೆನ್ಯೂ.1847.ಪು.4174.

122. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಮಂಗಳೂರು ಸಂ 1, 1.1.1934 ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ದಿ. 1.1.1934 ಆರ್ ಡಿ ಐ ಎಸ್ 3173/33 ದಿ. 1.1.1934, ಪು.33.
123. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಅಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ 1938, ಪು. 141–42.
124. ದರ್ಶನ ವಾರ್ಷಿಕ ಸಂಚಿಕೆ 2005–06 ಭಂಡಾರ್‌ಕಾರ್ಸ್ ಕಾಲೇಜು ಕುಂದಾಪುರ, ಪು.25.
125. ಗುನ್ನಾರ್ ಮಿರ್ಡಾಲ್– ಏಶಿಯನ್ ಡ್ರಾಮಾ ಸಂ. 2, ಪು.1367.
126. ಬಿ ಸುರೇಂದ್ರ ರಾವ್, ಚೆನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ-- ಪು.70.
127. ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಶನ್ 1942 ಮದ್ರಾಸ್ ದಿ.5.5.1942. ಪು.340.
128. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್ಸ್ ಲೆಟರ್ ಟು ದಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವೆನ್ಯೂ.ದಿ 14.2.1928.
129. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್ಸ್ ಲೆಟರ್ ಟು ದಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವೆನ್ಯೂ.ದಿ 14.2.1928.
130. ಅಬಿಶಂಕರ್ ಕೆ (ಸಂ)– ಮೇಲಿನಂತೆ-- ಪು.263–64.
131. ಅ. ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್(ಸಂ)– ಸುದರ್ಶನ ಟಿ.ಎಂ.ಎ. ಪೈ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ 1977 ಮುಲ್ಕಿ, ಪು.365.
132. ಪೊಲಿ ಕೆನರಾ 200, ಮಂಗಳೂರು 2000, ಪು. 74–81.
133. ಮದ್ರಾಸ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1940, ಮದ್ರಾಸ್ ಪು.35.
134. ಆರ್. ಗೋಪಾಲ್ (ಸಂ) –ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ 2007 ಮೈಸೂರು ಪು. 336.

ಅಧ್ಯಾಯ – 6
ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು

ಅಧ್ಯಾಯ 6

ಅಧ್ಯಯನದ ಫಲಿತಗಳು

ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ, ಜೈವಿಕ, ಭಾಷಾ ವೈವಿಧ್ಯ, ಜಾತಿ, ಧರ್ಮ, ವೃತ್ತಿ ವೈವಿಧ್ಯತೆಗಳು ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯದ್ದಾಗಿವೆ. ಕನ್ನಡ, ತುಳು, ಕೊಂಕಣಿ, ಬ್ಯಾರಿಭಾಷೆ, ಮರಾಠಿ, ಚಿತ್ಪಾವನಿ, ಕುಂದಗನ್ನಡ ಹೀಗೆ ಬಹುಭಾಷೆಗಳು ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದಿವೆ. ನಿಸರ್ಗ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ದೈವ ಭೂತಗಳು, ಗ್ರಾಮ, ಮಾಗಣೆ, ನಾಡನ್ನು ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಆಗಮ ಆಚರಣೆಯ ಶೈವಶಕ್ತಿ, ವೈಷ್ಣವ ಪಂಥದ ದೇವಾಲಯಗಳು, ಆರಾಧನೆಗಳು, ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಕಾಣಸಿಗುತ್ತವೆ. ಜೈನಧರ್ಮ ಐತಿಹಾಸಿಕವಾಗಿ ಸ್ಥಳೀಯ ರಾಜಮನೆತನದವರ ಧರ್ಮವಾಗಿದ್ದು ಬಸದಿಗಳು, ಮಾನಸ್ತಂಭಗಳು, ಗುಮ್ಮಟಗಳು, ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಶಿಲ್ಪಕಲೆಯ ಗೌರವ ತಂದುಕೊಟ್ಟಿವೆ. ಇಸ್ಲಾಂ ಧರ್ಮದ ದರ್ಗಾಗಳು, ಮಸೀದಿಗಳು, ಕ್ರೈಸ್ತ ಧರ್ಮದ ಇಗರ್ಜಿಗಳು ಇಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಭಾಗವಾಗಿ ನೆರೆಕರೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನ ತಮ್ಮ ಜೀವನ ವಿಧಾನದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೇ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಮೆಲ್ವರ್ಗದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ,ಬಂಟರು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಗೆ ಸಮನಾದ ಸ್ಥಾನಮಾನ ಇವರಿಗೆ ಇಂದಿಗೂ ಲಭ್ಯವಾಗಲೇ ಇಲ್ಲ. ಸೀಮೆ, ಮಾಗಣೆ, ಗುತ್ತು ಮುಂತಾದ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳು ಜಾತ್ಯಾಧರಿತ ಜಮೀನ್ದಾರಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತವೆ. ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆ ಪ್ರವೇಶವಾಗುವವರೆಗೆ ಈ ಆಡಳಿತ ಘಟಕಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಧಿಕಾರ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಸೀಮೆ ಮಾಗಣೆಗಳಲ್ಲಿ ಜೈನರು ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗಿದ್ದರೆ ಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಗುತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬಂಟರು ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು.ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧಾರ್ಮಿಕ ಆಚರಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಎತ್ತರದ ಸ್ಥಾನ ಹೊಂದಿದ್ದರು.ಉಳಿದ ಜಾತಿಯವರಾದ ಬಿಲ್ಲವರು, ಮೋಗವೀರರು, ಮಡಿವಾಳರು, ಕುಂಬಾರರು, ಗಾಣಿಗರು, ವಿಶ್ವಕರ್ಮರು, ಕೊಂಕಣಿಗರು, ದೇವಾಡಿಗರು ಭೋವಿಯರು, ಪರವರು, ಪಂಬಾರರು, ನಲಿಕೆಯವರು ಹಾಗು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಜಾತಿಯವರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇವರ ಸ್ಥಾನಮಾನವನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಹಕ್ಕು ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೆಲ್ವರ್ಗದವರದ್ದಾಗಿತ್ತು.ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಬಂಟರು ಮತ್ತು ಜೈನರು ಅವೈಧಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯವರಾದರು,ತಮ್ಮಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಿಂದಾಗಿ ಮೇಲ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಉಳಿದ ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನ ಸಮಾಜದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಆಶೋತ್ತರಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ಸಾಧನಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಇರುವಿಕೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯ್ತು. ಈ ರೀತಿಯ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸಮಾಜವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಪ್ರಧಾನ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಸವಲತ್ತು. ಸವಲತ್ತನ್ನು ಯಾರು ಹೊಂದುತ್ತಾರೊ ಅವರು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮತ್ತು ಗೌರವವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಧರ್ಮದ ಮೂಲಕ ಇದನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದರೆ ಬಂಟರು ಮತ್ತು ಜೈನರು ತಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರದ ಮೂಲಕ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡರು. ಈ ತ್ರಿಕೋನ ಮೈತ್ರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸವನ್ನೇ ತಿರುಚುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ

ಹೊಂದಿತ್ತು. ಇವರೊಳಗಿನ ಒಪ್ಪಂದಗಳು ಹಾಗು ಒಡಂಬಡಿಕೆಗಳು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೆ ರೂಪಿಸುವ ಮಾರ್ಗಗಳಾಗಿವೆ. ಜೈನ ಅರಸುಮನೆತನಗಳು ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯಾಡಳಿತವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ ಅಂದಿನಿಂದ ಬಂಟ ಜನಾಂಗದೊಡನೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಬಂಧ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರ ಕುರಿತು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳಿವೆ. ಈ 2 ಜನಾಂಗಗಳು ಧನಿಗಳಾಗಿಯೆ ಇದ್ದು ಕೆಳವರ್ಗದ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರ ಅಧಿಕಾರ ಚಲಾಯಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಂತ್ರಣ ಮತ್ತು ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಇವರಿಂದಲೇ ನಡೆಯುತಿತ್ತು. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಗುತ್ತು ಮನೆಗಳು ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪೋಷಕವಾಗಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೆಚ್ಚಿನ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮತ್ತು ಬಂಟರ ನಡುವೆ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅರ್ಚಕರಾಗಿದ್ದು ಬಂಟರು ಆಡಳಿತದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಾಗಿದ್ದರು. ಸಮಾಜದ ತಾತ್ವಿಕ ಮತ್ತುಸಾಮಾಜಿಕ ಚೌಕಟ್ಟು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲೇ ರೂಪುಗೊಳ್ಳತೊಡಗಿತು. ಹೀಗೆ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಂಡು ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಬಿಡದೆ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಸಂಪ್ರದಾಯವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯೊಂದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ರೂಪುಗೊಂಡಿತ್ತು.

ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಟ್ಟಿದ್ದು, ಯುರೋಪಿನಲ್ಲಾದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲಶ್ರುತಿಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ವಸಾಹತುಗಳ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮದೆ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿರುವುದನ್ನು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ತಲತಲಾಂತರದಿಂದಲೂ ಭೂಮಿಯು ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿದ್ದು, ಕೃಷಿಪ್ರಧಾನ ನಾಡಾಗಿರುವ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಜನರ ಬದುಕಿಗೆ ಅನಿವಾರ್ಯವಾದ ಕೃಷಿಯು ಕೇವಲ ಬೇಸಾಯವಾಗಿರದೆ, ನಂಬುಗೆಬದ್ಧವಾದ ಒಂದು ಮತಕರ್ಮವಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭದ ಉಳುಮೆ, ಬೀಜ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದು, ನಾಟಿ, ಕದಿರು ಕಟ್ಟುವುದು, ಕೊಯ್ಲುಕೊಯ್ಯುವುದು, ಭತ್ತ ರಾಶಿಮಾಡಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವುದು ಇವುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪೂಜಾ ನಿಷ್ಠೆಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಕಸುಬುಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಭೂಮಿತಾಯಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ ನಡೆದರೆ ಭಯವಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಇಲ್ಲಿಯ ಜನರ ದೃಢವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಪರಂಪರಾಗತವಾಗಿ ಈ ಭೂಪ್ರದೇಶವನ್ನು ತುಳುನಾಡೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿತ್ತಾದರೂ, ಸಾಕಷ್ಟು ಜನ ತುಳುವಿನೊಂದಿಗೆ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಹಾಗೂ ಕಲ್ಯಾಣಪುರ ಹೊಳೆಯಿಂದ ಈಚೆ ಶಿರೂರಿನವರೆಗಿನ ಜನ ಕುಂದಗನ್ನಡವನ್ನು ಮಾತನಾಡುತ್ತಾರೆ. 16ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಕೆನರಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದ್ದು, ಮುಂದೆ ಬ್ರಿಟಿಷರೂ ಅದೇ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. 1799ರ 4ನೇ ಆಂಗ್ಲೋ ಮೈಸೂರು ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರು ನೇರವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳ ಮೂಲಕ ಆಳ್ವಿಕೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷರ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮಾದರಿಯ ಆಧುನಿಕತೆಯು, ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮೂಲವಾದ ಆರ್ಥಿಕ ಶೋಷಣೆ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಧಾಳಿಯಿಂದ

ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಅದ:ಪತನದತ್ತ ಕೊಂಡೊಯ್ದಿತ್ತು. ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂನಿಯಂತ್ರಣ ಹಾಗೂ ಸಮಾಜ ರಚನೆ ಎಂಬ ಈ ಅಧ್ಯಯನವು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಂತಹ ಪ್ರದೇಶವೊಂದರಲ್ಲಿ ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತವನ್ನರಿಯುವುದರ ಮೂಲಕ ನಾಗರಿಕ ಯಂತ್ರವೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿಕೊಂಡ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದು ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ದೋರಣೆಯಾದ ಶೋಷಣೆಯನ್ನು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹೇಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನಗೊಳಿಸಿತೆಂಬ ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಿಯುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರ, ಬಾಸೆಲ್‌ಮಿಶನ್ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ಸ್ಥಾಪನೆ, ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದ ಬೆಳವಣಿಗೆ, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂಮಾಪನ ಮತ್ತು ಭೂ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಥೂಲವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾದ ಬಹುತೇಕ ಆಧಾರಗಳು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಗಾರರ ವರದಿಗಳು, ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್‌ಗಳು, ಮಿನಿಟ್ಸ್‌ಗಳು, ಜಿಲ್ಲಾ ಕಲೆಕ್ಟರ್‌ಗಳ ಪತ್ರ ವ್ಯವಹಾರಗಳು, ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ವರದಿಗಳು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರಿ ಸೇವೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಿತ ವರ್ಗದ ಬರಹಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಪೂರಕವಾಗಿದ್ದು, ವಸಹಾತುಶಾಹಿ ಸಮರ್ಥನೆಯ ಘೋಷವಾಕ್ಯಗಳಾದ ವೈಟ್‌ಮೆನ್ಸ್ ಬರ್ಡನ್ (white men's burden) ಮತ್ತು ನಾಗರಿಕ ಯಂತ್ರ (Civilizing Mission) ಎಂಬ ಎರಡು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಚಿಂತನೆಯ ಮೂಲದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಮೂಲತ: ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯ ಪ್ರಬಲ ಸಮರ್ಥಕರಾದ ಈ ವರ್ಗದವರು ತಮ್ಮ ವರದಿಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಉನ್ನತಾಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು, ಆಡಳಿತಗಾರರನ್ನು ಓಲೈಸಿ, ಈ ಮೂಲಕ ತಾವು ವೈಯಕ್ತಿಕ ಲಾಭಗಳಿಕೆಯ, ಪದೋನ್ನತಿ ಗಳಿಕೆಯಂತಹ ಹುನ್ನಾರದಿಂದ ಬರೆದವುಗಳಾಗಿವೆ. ಬಹುತೇಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಪದೋನ್ನತಿ ಹಾಗು ವಾರ್ಷಿಕ ವಿಶೇಷ ಮುಂಬಡ್ತಿ ಗಳಿಕೆಗಾಗಿ ಬ್ರಿಟಿಷರನ್ನು ಓಲೈಸುವ ಇರಾದೆ ಹೊಂದಿದ್ದು ಅವರ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠೆ,ವ್ಯಾಪಕ ಪಕ್ಷಪಾತ, ಏಕಪಕ್ಷೀಯ ನಿಲುವುಗಳು,ದೇಶೀಯರ ಕುರಿತ ಪೂರ್ವಗ್ರಹಪೀಡಿತ ನಂಬಿಕೆಗಳಿಂದಾಗಿ ಅವರ ಬರಹಗಳು ವಸ್ತುನಿಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿವೆ. ಆದಾಗ್ಯೂ ಈ ಅವಧಿಯ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಇವುಗಳೇ ಪ್ರಮುಖ ಆಧಾರಗಳು ಹಾಗೂ ದಾಖಲೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವಲ್ಲದೆ ಕೆಲ ಪ್ರವಾಸಿ ಗ್ರಂಥಗಳು, ದೇಶಿಯ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಬರಹಗಾರರ ಬರಹಗಳು, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯೋತ್ತರದಲ್ಲಿ ಬರೆದ ಕೆಲ ಗ್ರಂಥಗಳು, ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಆ ಕಾಲದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಗಳು, ಆಚರಣೆಗಳ ಕುರಿತು ವಿಶೇಷ ಬೆಳಕನ್ನು ಚೆಲ್ಲುತ್ತವೆ. ಈ ಅಧ್ಯಯನದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತಪೂರ್ವ ಹಾಗೂ ಆಡಳಿತ ಕಾಲದ ಭೂಕಂದಾಯ ನೀತಿ, ಕೃಷಿವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಪ್ರಮುಖ ಗೇಣಿಪದ್ಧತಿಗಳು, ಭೂಮಾಲಕ ಗೇಣಿದಾರರ ಸಂಬಂಧಗಳು, ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತ, ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಸುಧಾರಣೆಗಳು, ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಭೂಮಾಪನ ಮತ್ತು ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ, ಕಂದಾಯ ವಸೂಲಿ, ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದಾದ ಪರಿಣಾಮಗಳು, ನ್ಯಾಯಾಲಯಗಳ

ಸ್ಥಾಪನೆ, ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಚಟುವಟಿಕೆ, ಸಮಾಜದ ವಿವಿಧ ಜಾತಿ ಧರ್ಮಗಳು, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗದ ಉದಯ ಹೀಗೆ ವಿಭಿನ್ನ ಪಲ್ಲಟಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಈವರೆಗೆ ಸಂಶೋಧನೆಗೊಳಪಡದ ಮತ್ತು ಅತೀ ಮುಖ್ಯವೆಂದೆನಿಸಿದ ಸಂಶೋದನೆಗೆ ಒಳಪಡಬೇಕಾದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಆಳವಾಗಿ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಈ ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ಈ ಹಿಂದೆ ಕಂಡರಿಯದ ಅನೇಕ ಹೊಸ ವಿಷಯಗಳು ಹೊರಬಂದಿದ್ದು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಇದು ತನ್ನದೇ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತದೆಂದು ಭಾವಿಸಲಾಗಿದೆ. ಆಧುನೀಕರಣದ ಆಸಕ್ತಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಪರಂಪರೆ, ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು, ಆಚರಣಾತ್ಮಕ ಜಾಲಗಳನ್ನು ಹಿಂದೆಂದಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ನೆಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಜನಗಣತಿವಾರು ಜನಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಭೌಗೋಳಿಕ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿ ಅಂಕಿ ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ನಿಖರವಾಗಿ ನಿಡಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಚರಿತ್ರೆಯಾದ್ಯಂತ ಸ್ಥಳೀಯ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟ ಕಾರಣ ವಿಶಿಷ್ಟ ಪ್ರಾದೇಶಿಕತೆಯನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಆಚಾರ ವಿಚಾರಗಳೊಂದಿಗೆ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದು ಆ ಮೂಲಕ ಈ ಭಾಗವು ಇತರ ಭಾಗಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರು. ವಿಜಯನಗರ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕಾಲದಿಂದಲೆ ಮಂಗಳೂರು ಪ್ರಮುಖ ವ್ಯಾಪಾರೀ ಕೇಂದ್ರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಕೃತಿದತ್ತ ಕೊಡುಗೆಯಾದ ಬಂದರುಗಳು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದವು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಕುರಿತ ಬಹುಪಾಲು ಬರವಣಿಗೆಯು ಭೂಕಂದಾಯಕ್ಕೆ ಮೀಸಲಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಥಮ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಮನ್ರೋ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತಾನು ಗಳಿಸಿದ ಭೂ ಕಂದಾಯ ನಿಗದಿಯ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಜಾರಿಗೆ ತರುತ್ತಾನೆ. ಹೊಸ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಸರಕಾರದೊಡನೆ ನೇರ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧಿಸುವಂತಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭೂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಯಾಯಿತು. ಭೂಮಾಲಕತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಅನೇಕ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾದವು. ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಭೂಅಳತೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿ ಹಿಡುವಳಿದಾರನ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳತೆ ಮಾಡಿ, ಸರ್ಕಾರಕ್ಕೆ ನೀಡಬೇಕಾದ ಭೂಕಂದಾಯವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಪಟ್ಟಾದ ಮೂಲಕ (ಟೈಟಲ್ ಡೀಡ್ಸ್) ಪ್ರತಿ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಿಗೂ ನೀಡಲಾಯ್ತು. ಪಟ್ಟಾದಲ್ಲಿ ಭೂವಿಸ್ತೀರ್ಣ ಮಣ್ಣಿನ ಗುಣ, ಭೂಮಿಯ ವಿದ ಮತ್ತು ಆ ಭೂಮಿಯ ಕಂದಾಯ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ನಮೂದಿಸಲಾಯ್ತು.ಇದರಿಂದ ಹಿಡುವಳಿದಾರರು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸರ್ಕಾರದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೊಳಪಡುವಂತಾಯ್ತು. ಪಾಳುಬಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಭೂರಹಿತರಿಗೆ ಮಂಜೂರು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಹೊಸ ಭೂಮಾಲಕರು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡರು. ಈ ಹಿಂದೆ ಕೃಷಿಕೂಲಿಗಳಾಗಿದ್ದ ಅನೇಕರು ಸರಕಾರದ ಹೊಸ ಕ್ರಮದಿಂದ ಭೂಮಾಲಕರಾದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜನರ ಮಾನಸಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದಲ್ಲದೆ,

ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಿತಿಗತಿ ಉತ್ತಮವಾಗತೊಡಗಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿರ್ಬಂಧ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲೂ ಉದಾರ ಮನೋಭಾವ ಬೆಳೆಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ಉತ್ತೇಜನ ಹಾಗೂ ಕೃಷಿಮೂಲದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳ ವಿಸ್ತರಣೆಯು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ತರ್ಕದ ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಭೂಮಿ ಮನುಷ್ಯನ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಅಸ್ಮಿತೆಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮನುಷ್ಯನ ಮೂಲಭೂತ ಅಗತ್ಯಗಳಲ್ಲೊಂದು, ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಭೂಮಿ ಜೈವಿಕ ಸಂಗಾತಿಗಳಾಗಿರುವ ನಂಟಿದೆ. ಈ ನೆಲದ ಬದುಕಿನೊಂದಿಗೆ ರೈತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಆತ್ಮಸಂಗಾತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಭೂಮಿಯೆಂಬುದೊಂದು ಕೇವಲ ಹಂಚಿಕೆಯ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗುಳಿಯದೆ ಅದು ಶತ ಶತಮಾನದಿಂದ ಮನುಷ್ಯನ ಅಸ್ತಿತ್ವದ, ಅಧಿಕಾರದ ಹಾಗೂ ಬದುಕಿನ ಪ್ರಶ್ನೆಯಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಾದ ಒಟ್ಟಾರೆ ಪಲ್ಲಟಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲೂ ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕಿನ ಕುರಿತ ಜಾಗೃತಿ ಹಾಗೂ ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಇವು ಗೇಣಿದಾರರಲ್ಲಿ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದುದಲ್ಲದೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕರ ಕಣ್ಮರೆ ಹಾಗೂ ಗೇಣಿದಾರರೆ ನೈಜ ಸಾಗುವಳಿದಾರರಾಗಿ ಮೂಡಿಬಂದಿರುವುದು ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದ ಭೂಸಂಬಂದದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಜೀತದಾಳುಗಳು ಕೃಷಿ ಉತ್ಪಾದನಾ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಭೂರಹಿತ ಕೃಷಿ ಕೂಲಿಗಾರರ ಒಂದು ವರ್ಗವಾಗಿದ್ದು ಇವರು ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಿಂದ ತುಸು ದೂರದ ಗುಡಿಸಲುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಿರಂತರವಾಗಿ ಭೂಮಾಲಕರ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದು ನೇಗಿಲು ಹಿಡಿದು ಉಳುವುದು ದನಕರುಗಳನ್ನು ಸಾಕುವುದು ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ತೀರಾ ಕೆಳಮಟ್ಟದ ಕಡು ಬಡತನ ಅನಕ್ಷರತೆ ಅಜ್ಞಾನ ಅಂಧಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರೂ ಹಾಗೂ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ಜನಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜನವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದರು. ಈ ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಇರುವ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಹೊರಗಡೆ ತಾನು ಉಡುಗೊರೆ ಕೊಡಲಾಗಲಿ ಮಾರಲಾಗಲಿ ವಹಿಸಲಾಗಲಿ ಒಂದು ತುಂಡುಭೂಮಿಯು ಇರದೆ ತನ್ನ ಒಡೆಯನಿಂದ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ, ದಿನದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ಬೇಕೊ ಅಷ್ಟು ಕಡಿಮೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾ ನಿರಂತರ ಹಿಂಸೆ ಶೋಷಣೆ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಬಡಜೀವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು.ವಸಾಹತು ಆಡಳಿತದ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವರುಗಳು ನಿರಂತರ ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಗಾಗಿದ್ದರು. 1930ರಿಂದೀಚೆ ತೋಟಗಾರಿಕೆ ಬೆಳೆಗಳಾದ ಅಡಿಕೆ, ತೆಂಗು, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಗೆ ಮಾರುಕಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ಬೆಲೆ ದೊರೆತುದರ ಪರಿಣಾಮ ತೋಟ ಹೊಂದಿದ ರೈತರು ಶ್ರೀಮಂತರಾದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಓದಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಮಧ್ಯಮವರ್ಗವು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿತು. ಇವರುಗಳು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿಸುಧಾರಿತ ತಾಂತ್ರಿಕತೆಯನ್ನು ಬಳಸಿ ಆಧುನಿಕತೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು

ಅಲ್ಲದೆ ಹೊಸಮಾದರಿ ತಳಿಯ ಬೀಜ, ಆಧುನಿಕ ಕೃಷಿ ಉಪಕರಣಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಜಪಾನ್ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ತಾಂತ್ರಿಕ ಕೃಷಿಯನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಇದರಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿಕರ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಣೆಯಾಯಿತು. ಕೃಷಿಕರ ಸಂಘಟನೆಗಳು, ಕೃಷಿ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳು ಕ್ರಮೇಣ ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿ, ಕೃಷಿಕರು ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಕುರಿತು ಸರ್ಕಾರದ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವ ಮತ್ತು ಮನವೊಲಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು 20ನೆ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. 1910ರಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುತ್ತೂರಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಪುತ್ತೂರು ಭೂಮಾಲಕರ ಸಂಘವು ಇಂತಹ ಪ್ರಯತ್ನದ ಮೂಲಕ ಕೆಲ ಸವಲತ್ತನ್ನು ಸರಕಾರದಿಂದ ಪಡೆಯುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಯಿತು.ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಸಹಕಾರಿ ಚಳವಳಿಯು ಸಹಕಾರಿ ಸಂಘಗಳಿಂದ ರೈತರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಲ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸಿತು ಹಾಗೂ ಬಡ್ಡಿ ವ್ಯವಹಾರದವರ ವಿಷವರ್ತುಲದಿಂದ ರೈತರನ್ನು ಪಾರು ಮಾಡಿತು. ದೇಶದ ಇತರ ಭಾಗಗಳಂತೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆಯಾದ್ಯಂತ ಒಬ್ಬನ ದುಡಿಮೆಯನ್ನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಸದಾ ಕುಳಿತು ತಿನ್ನುವ, ದುಡಿಯುವವನನ್ನು ಸದಾ ಅವಿದ್ಯೆ, ಅಜ್ಞಾನ, ಅಂಧಕಾರ ಹಾಗೂ ಬಡತನದಲ್ಲಿಡುವ ಭೂಮಾಲಿಕತ್ವದ ಅನಿಷ್ಟ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇದ್ದಿತ್ತು. ಇದನ್ನು ನೋಡುವಾಗ ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಈಗ ನಾವು ಓದುವ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ, ಜನಸಾಮಾನ್ಯ, ರೈತ, ಭೂಮಾಲಕ, ಧನಿ–ಒಕ್ಕಲು, ಪ್ರಗತಿಶೀಲ–ವೈಚಾರಿಕ, ಧರ್ಮ–ಪರಂಪರೆ ಮುಂತಾದ ಶಬ್ದಗಳಿಗೆ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಏನೂ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸುತ್ತದೆ. 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಗ್ಯಾಟ್ ಒಪ್ಪಂದದ ಮೊದಲ ಬಲಿ ಭಾರತದ ರೈತನೆ. ಅಮೇರಿಕದ ಸಬ್ಸಿಡಿಯುಕ್ತ ಕೃಷಿ ಉತ್ಪನ್ನಗಳೊಂದಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಧಿಸಲಾಗದೆ ಭಾರತದ ರೈತರು ತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಅಗ್ಗದ ಬೆಲೆಗೆ ಮಾರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾರಿ ನಂತರ ಅವರುಗಳು ನಗರಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಮಿಕರಾಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ತಲತಲಾಂತರದಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೂ ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಆಡಳಿತಗಾರರ ದುರಾಡಳಿತಕ್ಕೆ ನೇರ ಬಲಿಯಾದವರು ಈ ದೇಶದ ಮಣ್ಣಿನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನೈಜ ರೈತರು.

19ನೆ ಶತಮಾನದ ಮಿಶನರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಿಂದಾದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣದ ಅನುಷ್ಠಾನವು, ದೇಶಿಯ ಶಿಕ್ಷಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿತು. ಈ ಹಿಂದೆ ಹಿಂದೂ ಮತ್ತು ಮುಸ್ಲಿಂ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕತೆಯನ್ನು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟು ವೇದಾಂತ, ದೈವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಲಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣ ಪದ್ಧತಿಯು ಕ್ರಿಯಾಶೀಲತೆ,ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಮನೋಭಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗತ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಪ್ರಗತಿಪರ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒತ್ತು ನೀಡಿತು.ಜರ್ಮನ್ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿಗಳ ಹಾಗೂ ಜಿಸುಯಿಷ್ಟರ ಆಗಮನವು ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನೇ ಮಾಡಿತು. ಈ ಹಿಂದೆ ನಗರ ಕೇಂದ್ರಿತವಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯ

ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಿಗೂ ಕೊಂಡೊಯ್ಯಲಾಯಿತು. ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ, ಮೇಲ್‌ವರ್ಗದ ಮಕ್ಕಳಿಗಷ್ಟೆ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಶಿಕ್ಷಣವು ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗದವರಿಗೂ ಭೇದ ಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮಿಶನರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವಂತಾಯಿತು.ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರಲ್ಲೂ ಉಂಟಾದ ಜನಜಾಗೃತಿಯಿಂದಾಗಿ ದಿನೇದಿನೆ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗತೊಡಗಿತು. ಕ್ರಮೇಣ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣದ ಕುರಿತು ಜನಜಾಗ್ರತಿ ಉಂಟಾಯಿತು.ಇದರಿಂದ ಸ್ಫೂರ್ತಿ ಪಡೆದ ಸ್ಥಳಿಯ ವಿಚಾರವಂತರು, ವಿದ್ಯಾಭಿಮಾನಿಗಳು ದೇಶೀಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮವಾಗಿ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬಹಳಷ್ಟು ಜನ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಆವರೆಗಿನ ಬೌದ್ಧಿಕ ಸ್ಥಗಿತವನ್ನು ಕೊನೆಗೊಳಿಸಿ, ಐರೋಪ್ಯ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದುಕೊಂಡಿತು. ಶಿಕ್ಷಣವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರಿಗೆ ಸಂಜೀವಿನಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅದು ಮಾನಸಿಕ ವೈಶಾಲ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿ, ಆರೋಗ್ಯವಂತ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವುದೆಂಬ ಅರಿವು ಜನರಲ್ಲುಂಟಾಗತೊಡಗಿತು. ಈಗಾಗಲೇ ಜನರಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮೂಲಭೂತವಾದಿ ಹಾಗೂ ಜಡಭರಿತ ಮೂಢನಂಬಿಕೆಗಳು ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಮಾಯವಾಗತೊಡಗಿದವು. ಶತಶತಮಾನಗಳಿಂದ ತುಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟವರು, ಅವಕಾಶವಂಚಿತರೂ ಕೂಡ ವಸಾಹತು ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅವಕಾಶ ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದ ತುಸುವೇಗ ಪಡೆದುಕೊಂಡ ಆಧುನಿಕತೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ನಾಂದಿ ಹಾಡಿತು. 1872ರ ವಿಶೇಷ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆಯು ಅಂತರ್‌ಜಾತಿ ವಿವಾಹವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತಲ್ಲದೆ 1923ರಲ್ಲಿ ಈ ಕಾಯ್ದೆಯನ್ನು ತಿದ್ದುಪಡಿ ಮಾಡಿ ಅಂತರ್‌ಜಾತೀಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ಕಾನೂನುರೀತ್ಯಾ ಸಮ್ಮತಿಸಲಾಯ್ತು. ತನ್ಮೂಲಕ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಅಂತರ್‌ಜಾತಿ ವಿವಾಹಗಳು ನಡೆದವು. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಕೋಟ ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತರು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೇತರರನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಅಂತರ್‌ಜಾತಿ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿ ಹಾಕಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾವಂತ ಯುವಕರು ಪೇಟೆ-ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆನಿಂತು ತಮ್ಮ ಮೂಲಸಂಸ್ಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಳೆಗಳನ್ನು ಮೀರಿ ಹೊಸ ಬದುಕನ್ನು ಕಂಡುಕೊಂಡರು. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಿಕ್ಷಣದಿಂದಾದ ಬದಲಾವಣೆಯು ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಜಾತ್ಯಾತೀತ ಮನೋಭಾವನೆಯನ್ನು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸಿತು. ಈ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜವು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿ ಸಮಾನತೆಯೆಡೆಗೆಹೆಜ್ಜೆಹಾಕಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಯುರೋಪ್‌ನಲ್ಲಾದ ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಮನುಕುಲದ ಮೇಲೆ ವಿಚಿತ್ರ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಅನೇಕ ಪರಂಪರಾಗತ ನಂಬಿಕೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯಲಾಯಿತು. ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಉದಾರವಾದಿ ಯೋಚನೆಗಳು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಮಾನಸದಲ್ಲಿ ಸಂಚಲನ ಉಂಟುಮಾಡಿದ್ದು, ಸ್ಥಳೀಯ ಸಾಹಸಿ ಉದ್ಯಮಶೀಲ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಜನರ ಮೇಲೆ ಇದು ಗಾಢ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರಿತು. ಯಾವುದೇ ಹೊಸ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತತ್‌ಕ್ಷಣ ಸ್ವೀಕರಿಸುವ

ಛಾತಿಗೆ ಖ್ಯಾತರಾದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯನ್ನು ಬಹು ಬೇಗ ತಮ್ಮದಾಗಿಸಿಕೊಂಡರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜಿಲ್ಲೆಯು ದೇಶದಲ್ಲೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಔದ್ಯಮಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಾಗೂ ಇತರೆ ಎಲ್ಲಾ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೂ ಅಗಾಧ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ಕಾಣುವಂತಾಯಿತು.ಇವೆಲ್ಲದರ ಪರಿಣಾಮ ಜಿಲ್ಲೆಯು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕತೆಯಿಂದ ಆಧುನಿಕತೆಯೆಡೆಗೆ ದಾಪುಗಾಲಿಡಲು ದಿಕ್ಸೂಚಿಯಾಯಿತು.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯು ಆ ಕಾಲದ ಬಹುದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಪರಾಧವಾಗಿದ್ದು,ನಾಗರಿಕ ಸಮಾಜ ತಲೆತಗ್ಗಿಸುವಂತಾಗಿತ್ತು. ಇದು ಅವೈಚಾರಿಕ, ಅವೈಜ್ಞಾನಿಕವಾಗಿದ್ದು ದೇಶದಾದ್ಯಂತಹ ಮಹಾತ್ಮಾ ಗಾಂಧೀಜಿಯವರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡುವ ಮೊದಲೇ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಕುದ್ಮಲ್ ರಂಗರಾಯರು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಹೋರಾಟ ಮಾಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಹಾನ್ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕರೆನಿಸಿದ್ದರು. 19ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಪ್ರಬಲ ವರ್ಗದ ಜನರ ವಿರೋಧದ ನಡುವೆಯೂ ಮಿಶನರಿಗಳು,ತೀರಾ ಹಿಂದುಳಿದ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ, ಪರಿಶಿಷ್ಟ ಜಾತಿ ಜನಾಂಗದ ಅವಕಾಶವಂಚಿತ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಾತಿ ನೀಡಲಾರಂಭಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ ಮೊದಲಾದ ಸೌಲಭ್ಯ ನೀಡಿ ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಬದುಕಿಗೆ ದಾರಿ ತೊರಿಸಿ ಮನಪರಿವರ್ತಿಸಿ ಮತಾಂತರಕ್ಕೊಳಪಡಿಸಿದರು. 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಾರ್ಧ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸುಧಾರಣಾ ಚಳುವಳಿಗಳು, ಶಿಕ್ಷಿತ ದೇಶೀಯ ಜನಸಮುದಾಯ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪ್ರಣೀತ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡು ಸಮಾನತೆ, ಮಾನವತೆ, ಸಹಬಾಳ್ವೆ ಮುಂತಾದ ಆಧುನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದ್ದು,ಇದರಿಂದ ಅಂಧಶ್ರದ್ಧೆ, ಕಂದಾಚಾರಗಳಿಗೆ ಕ್ರಮೇಣ ಕಡಿವಾಣ ಬಿತ್ತು. 1955ರಲ್ಲಿ ಸರ್ಕಾರ ಜಾರಿಗೆ ತಂದ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣಾ ಕಾಯ್ದೆಯು ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಗಂಭೀರ ಅಪರಾಧವೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿತು. ಕಾನೂನಿಗಿಂತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಜಾಗ್ರತಿ ಸಮುದಾಯದ ಸಾಮೂಹಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿಗಳು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆಯ ಆಚರಣೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರನ್ನು ಪರಿವರ್ತನೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸಿತು.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಯೋಚನೆಗಳು, ಆಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ, ಮೊದಲಾದವು ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕ್ರಮೇಣ ವಿಭಜಿಸಿತು. ವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ,ಸ್ವಾವಲಂಬನೆಯ ಬದುಕು, ವೈಯಕ್ತಿಕ ಜೀವನಪದ್ಧತಿ ಇವು ಮಹಿಳೆಯರ ಸ್ಥಾನಮಾನದಲ್ಲೂ ಗಮನಾರ್ಹ ಬದಲಾವಣೆ ತಂದಿತು. ಮಹಿಳೆಯೊಬ್ಬಳು ಕಲಿತರೆ ಶಾಲೆಯೊಂದನ್ನು ತೆರೆದಂತೆ ಎಂಬ ನಾಣ್ಣುಡಿಯಂತೆ 20ನೆ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಮಿಶನರಿ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಶಿಕ್ಷಣ ನೀಡಲು ಆರಂಬಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಿಳೆ ನಾಲ್ಕು ಗೋಡೆಯಿಂದಾಚೆ ಬಂದು ಸ್ವಂತ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲುವ ಸ್ಥಿತಿ ದೇಶದ ಇತರೆಡೆಯಂತೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹಳ

ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಅಳಿಯ ಸಂತಾನ ಪದ್ಧತಿ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ್ಯೂ, 1868ರ ನಂತರ ಈ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧ ವ್ಯಾಪಕ ವಿರೋಧ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳ ಕಡೆಯಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಆಚರಣೆ ಮಾಡುವವರು ಕೂಡ ತಮ್ಮ ಆಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಸರಿಯಾದ ಪಾಲನ್ನು (ಹಿಸ್ಸೆ) ನೀಡುವ ಕುರಿತು ವ್ಹೀಲನ್ನು ಬರೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕ್ರಮೇಣ ಲಿಂಗಭೇದವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯ ಆಸ್ತಿಯ ಕಾನೂನುರೀತ್ಯ ವಾರೀಸುದಾರರಾಗಬೇಕಾಯ್ತು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರದಿಂದ ಹಾಗೂ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಅಳವಡಿಕೆಯಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪರಂಪರಾಗತ ರೂಡಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹವನ್ನು ತಡೆಹಿಡಿಯಲಾಯ್ತು. ವಿಧವೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿ ಕೋನ ಬದಲಾಗತೊಡಗಿತು. 1930ರ ನಂತರ ಮಹಿಳಾ ಶಿಕ್ಷಣ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಗತಿ ಕಂಡು ವಿದ್ಯಾವಂತ ವಿಧವೆಯರು ಕೂಡ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಉದ್ಯೋಗ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಯುವ ವಿಧವೆಯರ ಪುನರ್ವಿವಾಹ ನಡೆಯಿತು. ಮಹಿಳೆಯರಿಗೆ ಆಸ್ತಿ ಮತ್ತು ವಿಚ್ಛೇದನದ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಾನೂನು ರೀತ್ಯ ನೀಡಲಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಒಟ್ಟಾರೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪರಿವರ್ತನೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಳೀಯರು ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಆಧುನಿಕ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೇ ಶತಮಾನದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಆರಂಭವಾದ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಮಾಸಿಕಗಳು, ಜರ್ನಲ್‌ಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿ ಹಾಗೂ ಜ್ಞಾನ ಗಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಮುಖ ಹೆಜ್ಜೆಯಾಗಿವೆ. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನರಿಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ಥಳೀಯರು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಂಗಳೂರಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳನ್ನು ತೆರೆದು ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಗೆ ಪೂರಕ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರು.

ಯುರೋಪ್‌ನಲ್ಲಿ ಆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಾದ ಹೊಸ ಆವಿಷ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಜ್ಞಾನದಹರಿವನ್ನು, ವೈಚಾರಿಕ ಯೋಚನೆಗಳನ್ನು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೂ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳ ಮೂಲಕ ಸ್ಥಳಿಯ ಭಾಷೆಗೆ ತರ್ಜುಮೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು, ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿ ಕಡಿಮೆ ಬೆಲೆಗೆ ನೀಡುವುದರ ಮೂಲಕ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ವಾತಾವರಣ ನಿರ್ಮಾಣವಾಯ್ತು. ಈ ಹಿಂದೆ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವರು, ಇದೀಗ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವೈಜ್ಞಾನಿಕ, ಕೈಗಾರೀಕರಣ, ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ,ತಾರ್ಕಿಕ, ಸಮಾನತೆಗಳ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದರ ಮೂಲಕ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಸಂವೇದನೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉದ್ಯೋಗವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದವರು, ಆಧುನಿಕತೆಯ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೈಗಾರಿಕಾಕ್ರಾಂತಿಯ ಫಲದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಹೊಸ ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗಗಳನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕೈಗಾರಿಕಾ ಕ್ರಾಂತಿಯಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಗುಡಿಕೈಗಾರಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕರಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರು ಹೊಸ ಉದ್ಯೋಗದತ್ತ ಗಮನಹರಿಸಿ ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗೆ ವಲಸೆ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ತನ್ಮೂಲಕ ಈ

ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪಾರಂಪರಿಕ ಔದ್ಯೋಗಿಕ, ರಚನೆಯನ್ನು ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಮುದ್ರಣಾಲಯಗಳು ಶಾಲಾ ಪಠ್ಯಪುಸ್ತಕಗಳು, ಗ್ರಂಥಗಳು, ಚಾರ್ಟ್, ಭೂಪಟಗಳನ್ನು ಮುದ್ರಿಸಿದವು. ದೇಶೀಯ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿ ಕನ್ನಡ, ತುಳು ಮತ್ತು ಕೊಂಕಣಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಣಗೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಸ್ಥಳಿಯರಿಗೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ವಿಚಾರಧಾರೆಗಳನ್ನು ಓದಿ ಅರ್ಥ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪ್ರಗತಿಪರ ವೈಚಾರಿಕ ಕಥೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳು ಹೊರಬಂದು ಇವು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಮೈಲಿಗಲ್ಲಾದವು.

ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಲಾದ ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನ, ಕಂಠೀರವ, ನವಯುಗದಂತಹ ಅನೇಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಜನರಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬಹುತೇಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹೋರಾಟಗಾರರು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಶಿಕ್ಷಣ ಪಡೆದವರಾಗಿದ್ದು ಆಧುನಿಕ ಚಿಂತನೆಯನ್ನು ಮೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಅದಾಗಲೆ ಕನ್ನಡ ಪತ್ರಿಕೋದ್ಯಮದ ತವರೂರಾಗಿತ್ತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೇರಳವಾದ ಕೈಗಾರಿಕೆಗಳು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಹೆಂಚು, ಗೇರುಬೀಜ, ಕಾಫಿಕ್ಯೂರಿಂಗ್, ಮುದ್ರಣ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕಾಮಗಾರಿಗಳು ಹೇರಳ ಮಾನವ ಶಕ್ತಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಲಾರಂಭಿಸಿದ್ದು,ಆ ಮೂಲಕ ಉದ್ಯೋಗಾವಕಾಶಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾ ಸ್ತರಗಳಲ್ಲೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ಆಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನಪದ ಕಲೆ, ಜನಜೀವನ, ಪಾರಂಪರಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಜೀವಂತವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿವೆ. ಶ್ರೇಷ್ಠ ಜನಪದ ಕಲೆಯಾದ ಯಕ್ಷಗಾನ, ತಾಳಮದ್ದಲೆ, ಕಂಬಳ, ಕೋಳಿ ಅಂಕ, ಭೂತದ ಕೋಲ ಗ್ರಾಮೀಣ ಹಬ್ಬಹರಿದಿನಗಳು ಈಗಲೂ ಜೀವಂತವಾಗಿದ್ದು, ಗ್ರಾಮೀಣ ಕೃಷಿಯಾಧರಿತ ಜನರ ಬದುಕಿನ ಭಾಗವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭೂತಾರಾಧನೆಯು ಇಂದಿಗೂ ಶಕ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು ದೈವಸ್ಥಾನಗಳು, ಆಲಡೆಗಳು, ಗರಡಿಗಳು ಈ ಭಾಗದ ಜನಪದ ಪರಂಪರೆಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗುಳಿದಿವೆ.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್‌ನ ಮತಾಂತರ ಚಟುವಟಿಕೆಯು 1837ರಲ್ಲೆ ಆರಂಭಗೊಂಡಿದ್ದು ಕ್ರಮೇಣ ಗ್ರಾಮೀಣ ಬಡಜನರಿಗೆ ಆಹಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ ಹಾಗೂ ಆತ್ಮಸ್ಥೈರ್ಯ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಮತಾಂತರಗೊಳಿಸಿದರು. ಈ ಮತಾಂತರಕ್ಕೆ ಕೂಲಿಕಾರ್ಮಿಕರು, ಜೀತದಾಳುಗಳು, ದಲಿತರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಭೂಮಾಲಕರ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಯಿಂದ ಬೇಸತ್ತು ಅವರಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವ, ತಮ್ಮದೇ ಸ್ವಂತ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವ, ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ ಸಮಾನತೆಗಳಿಸುವ, ಸರ್ಕಾರದ ತೆರಿಗೆ ವಿನಾಯಿತಿ ಪಡೆಯುವ ಕಾರಣಗಳು ಪ್ರಮುಖವಾಗಿವೆ. ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯು ಕೆಳವರ್ಗದ ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಡುಗಟ್ಟಿತ್ತು. 1860ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಪುಣೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಟ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಕನಾದ, ಮಹಾತ್ಮಾ ಜ್ಯೋತಿ ಭಾಪುಲೆ ದೇಶೀಯ ಅರಸರ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾಲಕರ ಶೋಷಣೆ,ಅಸಮಾನತೆ, ವರ್ಗತಾರತಮ್ಯ, ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತೆ, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ

ತಾರಕ್ಕೇರಿದ್ದು, ಬ್ರಿಟಿಷರು ಭಾರತೀಯರೆಲ್ಲರನ್ನು ಜಾತಿ, ಮತ ಧರ್ಮದ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾರೆಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯೇ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸೌತ್‌ಕೆನರಾದಲ್ಲೂ ಇದೇ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಳಜಾತಿಯ ಜನ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆಯನ್ನು, ಮಿಶನರಿ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದ್ದರು ಹಾಗು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಸಿಗುವ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನ, ಸಮಾನತೆಗಳಿಂದಾಗಿ ವಸಹಾತು ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು ಮಿಶನರಿಗಳ ನಿರ್ದೇಶನದಂತೆ ಹೊಸ ಜೀವನವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಿದ್ದರು. ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕವಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ತನ್ನದೇ ಆದ ಪುರಾತನ ಪರಂಪರೆಯಿದೆ. 20ನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಡಿಯಿಟ್ಟ ಆಧುನಿಕತೆ ಈ ಪಾರಂಪರಿಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ವಿರೂಪಗೊಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿಯ ಕಂಬಳ, ನಾಗಮಂಡಲ, ಭೂತಾರಾಧನೆ, ಜಾತ್ರೆ, ಉತ್ಸವ ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟಗಳು ಬದಲಾವಣೆಯ ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ಹೊಸ ಆಯಾಮ ಪಡೆದು ಜೀವಂತವಾಗಿ ಇಂದಿಗೂ ಮುಂದುವರಿದಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯು ಕಳೆದ 150 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಪ್ರಭಾವಕ್ಕೊಳಗಾಗಿ ಅನೇಕ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದಿಂದ ಸಂಚರಿಸಲು ಮಾರ್ಗಗಳು ನಿರ್ಮಾಣವಾದವು. ಜಿಲ್ಲೆಯ ಉತ್ತರ, ದಕ್ಷಿಣವನ್ನು ಜೋಡಿಸಲು ಹೊಳೆಗಳಿಗೆ ಸೇತುವೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾದವು. ನಿಧಾನವಾಗಿ ಆಧುನಿಕತೆಯ ಭರಾಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗಳು, ಸಾಲುಮರಗಳು, ಪ್ರಾಣಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಕ್ಷೀಣಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದವು. ಪ್ರಭುತ್ವಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಕೃಷಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಈ ಜಿಲ್ಲೆ ವಿಶಾಲವಾದ ಕೃಷಿಭೂಮಿಯ ಒಡೆತನವನ್ನುಆ ಮೂಲಕ ಆಳುವ ಮಂದಿಗೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕೃಷಿಯಿಂದಲೇ ಪೂರ್ಣ ಬದುಕನ್ನು ಸಾಗಿಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ ಭೂ ಒಡೆತನದ ಪ್ರಭುತ್ವದಿಂದಲೇ ಉಳಿದೆಲ್ಲಾ ಸೌಲಭ್ಯಗಳು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಕೃಷಿಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಅಧ್ಯಕ್ಷತೆಯಲ್ಲಿ ಕೈಕಸುಬುಗಳ ಸೇವಕರಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕೈಂಕರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ರಚನೆಯೊಂದು, ಆಧುನಿಕ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಮತ್ತು ಯಾಂತ್ರೀಕರಣದ ಫಲವಾಗಿ 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಬರಲಾರಂಭಿಸಿತು.

ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಮತ್ತು ಆಧುನಿಕತೆಗಳು ಸಮಾನಾರ್ಥಕಗಳಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ಬ್ರಿಟನ್‌ನಲ್ಲಿ ಲೌಕಿಕ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳು ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತು ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆಯ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಳಿಯುವಿಕೆಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿತು.ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸ ಪಡೆದ ಭಾರತದ ಆಧುನಿಕರು ವಸಾಹತುಶಾಹಿಗೂ, ಆಧುನಿಕರಣಕ್ಕೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ ಹೋದರು. ಅವರಿಗೆ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯೇ ಆಧುನೀಕರಣಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಹೆಸರಾಗಿತ್ತು. ಉದಾರ ಪ್ರಜಾಸತ್ತಾತ್ಮಕ

ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಪಶ್ಚಿಮವನ್ನು ಕಾಲೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿರಂಕುಶ, ಶೋಷಣಾರಹಿತ ವಸಾಹತುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕಗೊಳಿಸದಾದರು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಭಾರತೀಯರ ದುರಂತವೆಂದರೆ 19ನೇ ಶತಮಾನದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ವಸಾಹತುಶಾಹಿಯೇ ಪ್ರಬಲವಾದ ಪ್ರಭಾವವಾದದ್ದು. ಭಾರತದ ವಿದ್ಯಾವಂತ ಆಧುನಿಕರು ದೇಶದ ಪ್ರಗತಿಗಾಗಿ ಕ್ಷಣ ಸಿದ್ಧವಾದ ಕ್ಷಿಪ್ರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದರು. ಅದು ಮೂಲವನ್ನು ಇರುವಂತೆಯೇ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಮತ್ತು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ನಕಲು ಮಾಡುವುದಾಗಿತ್ತು. ಇದು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಳ್ವಿಕೆ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಮೇಲೆಯೂ ಅನಿವಾರ್ಯ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತು. ಅನುಕರಣ ಲಕ್ಷಣವು ಒಂದು ಹೊಸ ರೂಪ ಪಡೆಯಿತು. ಅದು ಅನುಕರಣೆಯ ಅನುಕರಣೆ ಯಾಯಿತು. ಇದೆ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸನಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಜಾತಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮಹಿಳೆಯರು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಹವ್ಯಾಸಗಳ ದಾಸರಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅವರು ಕಾಫಿಯನ್ನು ದಿನದ ಮೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಬಾರಿ ಕುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರು ಇದು ಆಧುನಿಕತೆಯ ಅಂಧಾನುಕರಣೆಯಾಗಿದೆ.

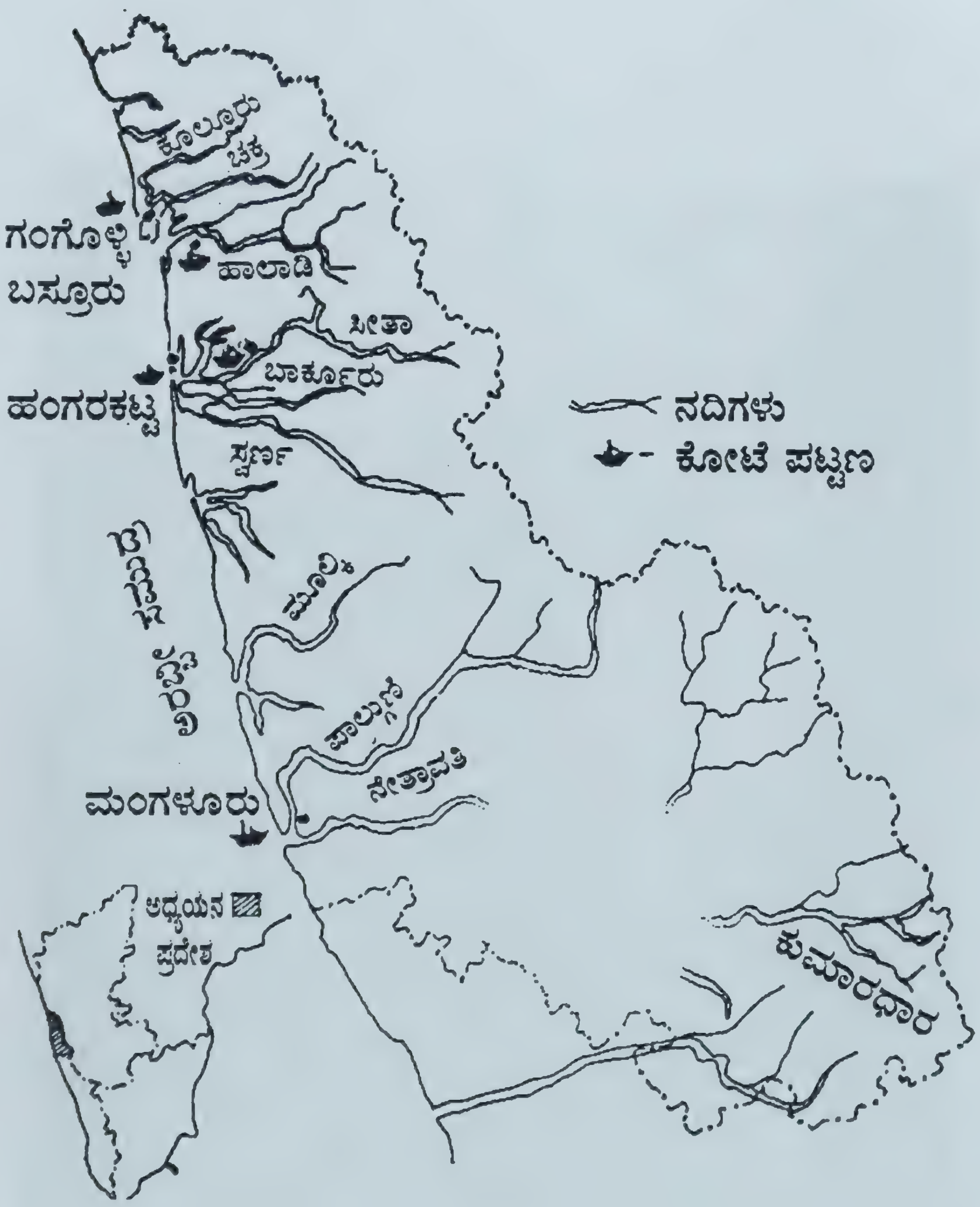
ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ಪ್ರಗತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಾದ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದೆ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ರಸ್ತೆಗಳು ಈ ಅವದಿಯಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದವು. ಹೊಸ ರಸ್ತೆಗಳು ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವು ಬಹುತೇಕ ರಸ್ತೆಗಳು ಡಾಂಬರೀಕರಣಗೊಂಡವು. ಪ್ರಮುಖ ರಸ್ತೆಗಳು ವ್ಯಾಪಾರಿ ಕೇಂದ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಿತು. ಪ್ರಮುಖ ಘಾಟಿ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೊರಭಾಗದೊಡನೆ ವ್ಯಾಪಾರ ವ್ಯವಹಾರದ ಸಂಪರ್ಕ ಸುಲಭವಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ 6 ಪ್ರಮುಖ ಬಂದರುಗಳಿದ್ದು ಮಂಗಳೂರು ಸರ್ವಋತು ಬಂದರಾಗಿದ್ದು ದೇಶವಿದೇಶದ ಅನೇಕ ಹಡಗುಗಳು ವರ್ಷವಿಡೀ ಇಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. 1907ರ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಂದ ರೈಲ್ವೆ ಸಂಪರ್ಕ ಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದು ಕೇರಳ, ಮದ್ರಾಸ್‌ಗಳ ನಡುವೆಯೂ ಸುಲಭ ಸಂಪರ್ಕ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ರೈಲ್ವೇ ಸಂಪರ್ಕವು ಸರ್ವತೋಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯ್ತು, ಇದರಿಂದಾಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅನೇಕ ಯುವಕರು ಉನ್ನತ ವ್ಯಾಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಮದ್ರಾಸ್‌ನತ್ತ ಮುಖ ಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಕಾನೂನು, ಸ್ನಾತಕೋತ್ತರ, ವೈದ್ಯಕೀಯದಂತಹ ಉನ್ನತ ಶಿಕ್ಷಣವು ಸುಲಭ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಉಡುಪಿ ಹೋಟೇಲ್ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹೋಟೇಲ್ ಉದ್ಯಮವು ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಹರಡಿತು. ಹೀಗೆ ಸಾರಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲಾದ ಅದ್ಭುತ ಪ್ರಗತಿ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಆಧುನಿಕತೆಯೊಂದಿಗೆ ತೆರೆದುಕೊಂಡದ್ದಲ್ಲದೆ,ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನ ಊರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆ ಶಿಕ್ಷಣ, ಉದ್ಯೋಗ, ಉದ್ಯಮ, ವ್ಯವಹಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಹಕರಿಸುವಂತಾಯಿತು. ದೇಶದಾದ್ಯಂತ ಉಡುಪಿ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳೆಂಬ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾಹಸಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯ ಜನ ಹೊಟೇಲ್‌ಗಳನ್ನಾರಂಭಿಸಿ, ಸ್ಥಳೀಯ ಬಡ ನಿರುದ್ಯೋಗಿ

ಯುವಕರಿಗೆ ಉದ್ಯೋಗ ನೀಡಿ, ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಡೆಯಿಂದ ಹಣ ಸಂಚಲನವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಇಂದಿಗೂ ಬಾಂಬೆ, ಮದ್ರಾಸ್, ಬೆಂಗಳೂರು, ದೆಹಲಿಯಂತಹ ಮಹಾನಗರಗಳಲ್ಲೂ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜನರ ಹೋಟೆಲ್‌ಗಳು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿವೆ. ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೊರಜಗತ್ತಿನಿಂದ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅತಿಕ್ರಮಣವಾದಾಗ್ಯೂ ಹೇರಳ ಹಣ ಹರಿದು ಬರುವುದು ಆ ಕಾಲದ ಪ್ರಮುಖ ಬೆಳವಣಿಗೆಯಾಗಿದೆ.

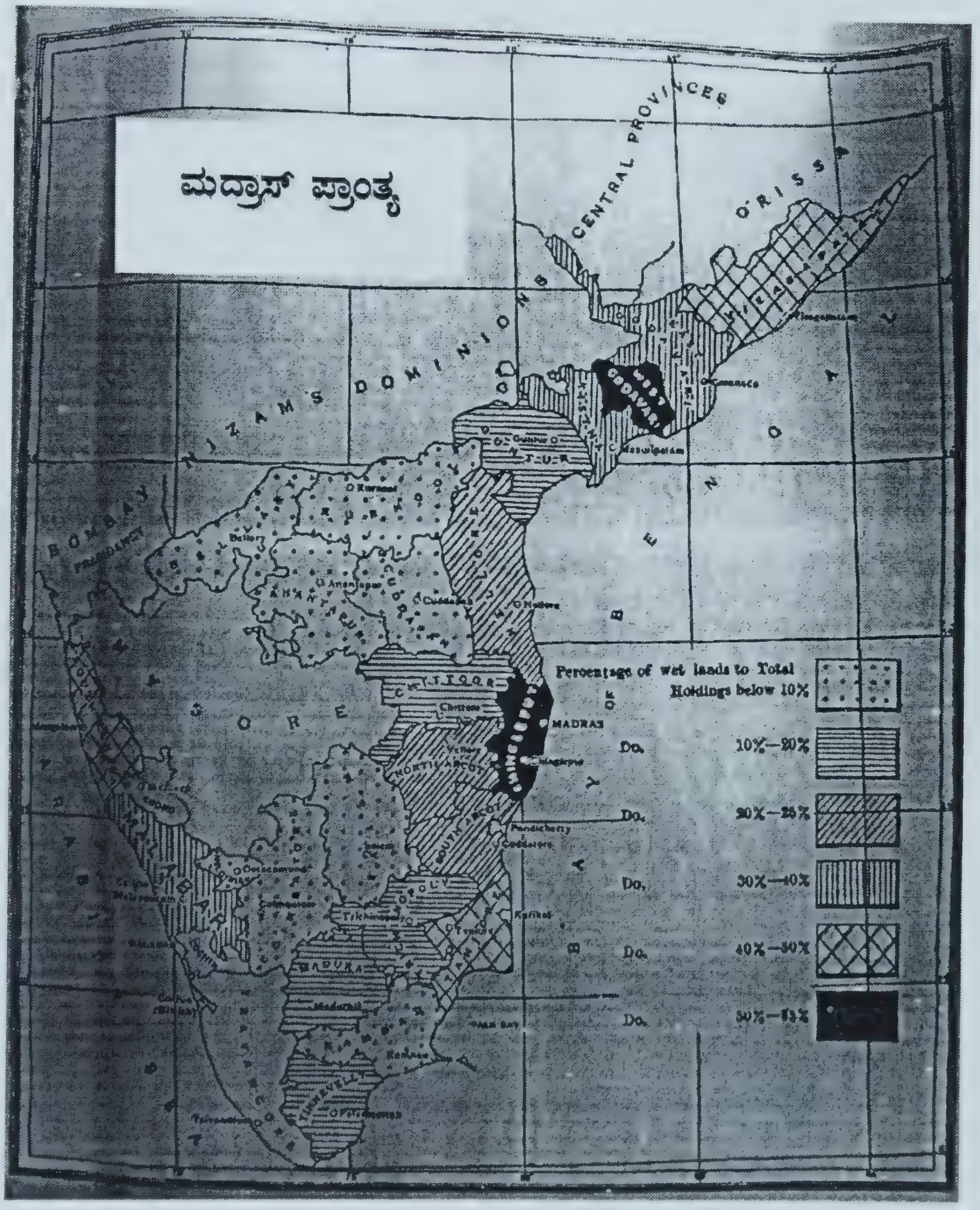
ಇತಿಹಾಸವು ಜನರ ಕ್ರಿಯಾಶೀಲ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವಿಕೆಯಿಂದ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂತಹುದು. ಚರಿತ್ರೆಯ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾನವನ ಆಶಯಗಳು, ಆಶೋತ್ತರಗಳು, ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ನಿರ್ಣಾಯಕ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಕೈಗಾರಿಕೆ, ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ, ಆರ್ಥಿಕ, ಸೈನಿಕ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನ ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲಾರಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದುವರಿದ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದದ ವಸಾಹತುಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆಗಾಗಿ ಕೊಂಡೊಯ್ಯುವ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ವಸಾಹತುಶಾಹಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ರಾಷ್ಟ್ರಗಳು ತಮ್ಮ ಆರ್ಥಿಕತೆಯನ್ನು, ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಾವೇ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವ ವಸಾಹತುಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವ ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಕಬಳಿಸಿ ತಮ್ಮ ದೇಶದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ವಸಹಾತುಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇರಿದವು. ಆ ಮೂಲಕ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಮುಗ್ಧ ರಾಷ್ಟ್ರವೊಂದನ್ನು ವಸಹಾತುಶಾಹಿಯು ತನ್ನ ಅಡಿಯಾಳಾಗಿಸಿತು. ಸೌತ್ ಕೆನರಾದಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತನೆ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಕಂಡುಬಂದಿದ್ದು 20ನೇ ಶತಮಾನದ ಪೂರ್ವಾರ್ಧದವರೆಗೂ ಮುಂದುವರಿಯಿತು.

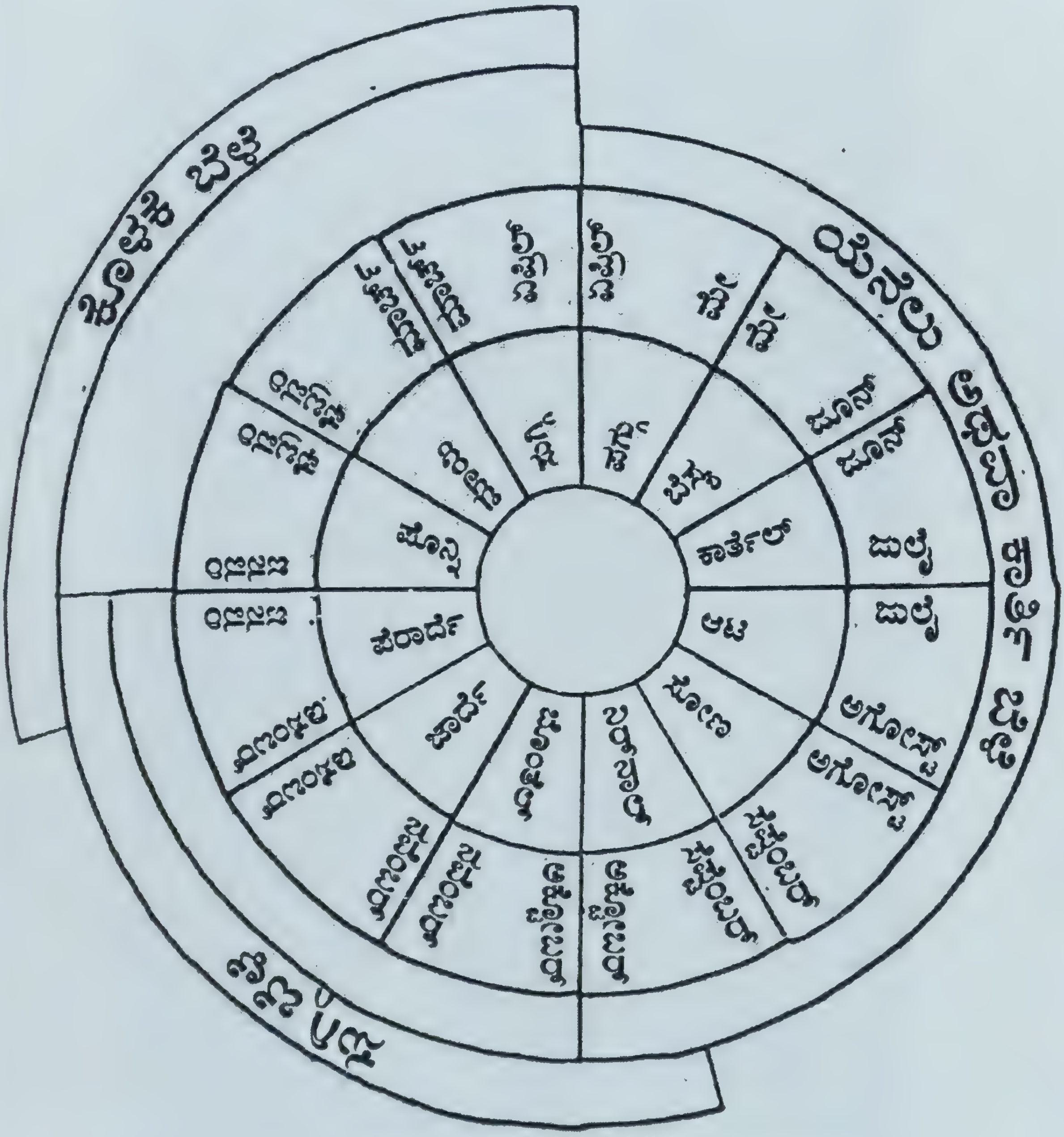
----- 00 ----

ಛಾಯಾ ಚಿತ್ರಗಳು

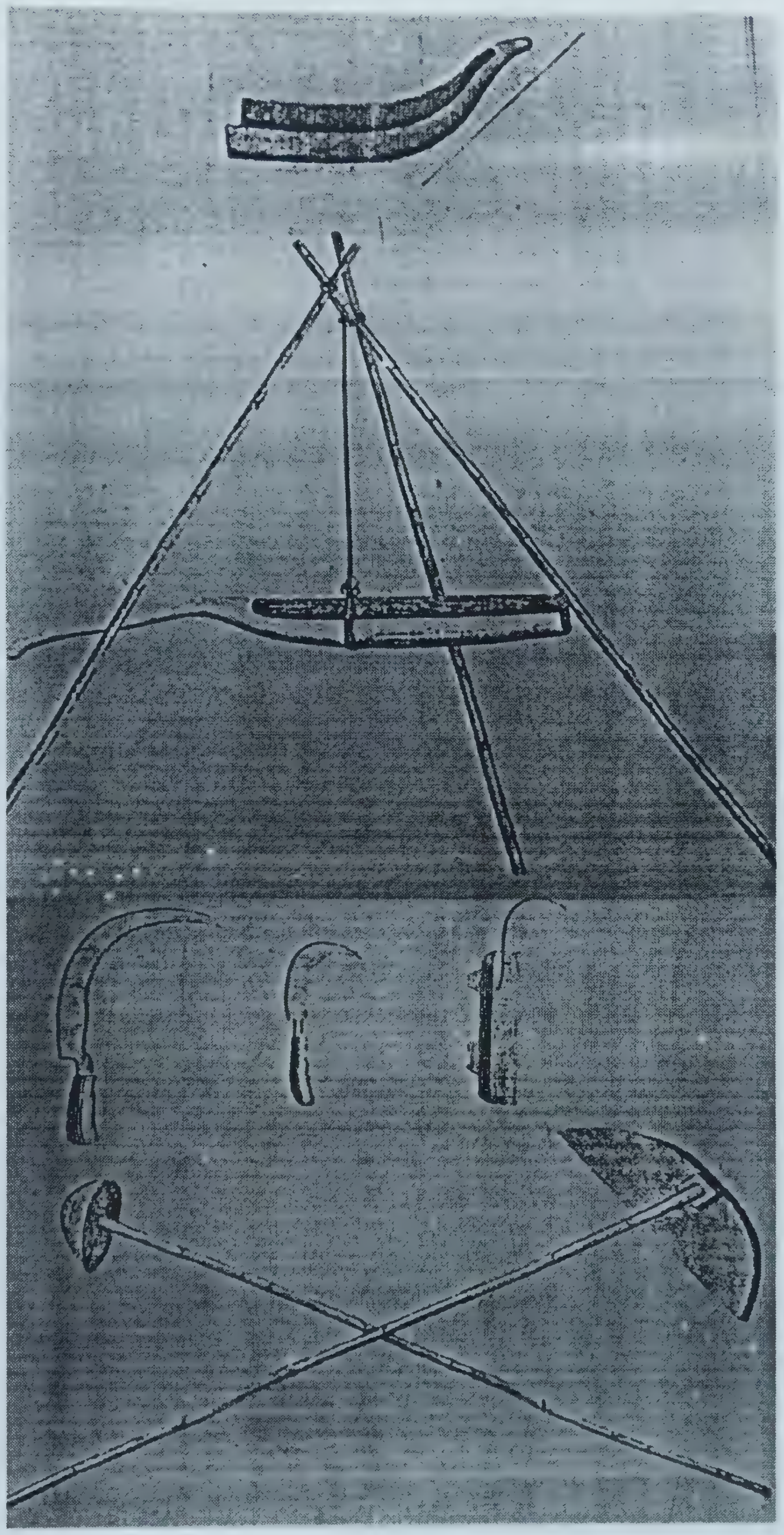

ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ನದಿಗಳು ಮತ್ತು ಕೋಟೆಗಳು

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ
CENTRAL PROVINCES
ORISSA
NIZAM'S DOMINIONS
BOMBAY PRESIDENCY
MADRAS
Percentage of wet lands to Total Holdings below 10%
Do. 10%—20%
Do. 30%—40%
Do. 40%—50%

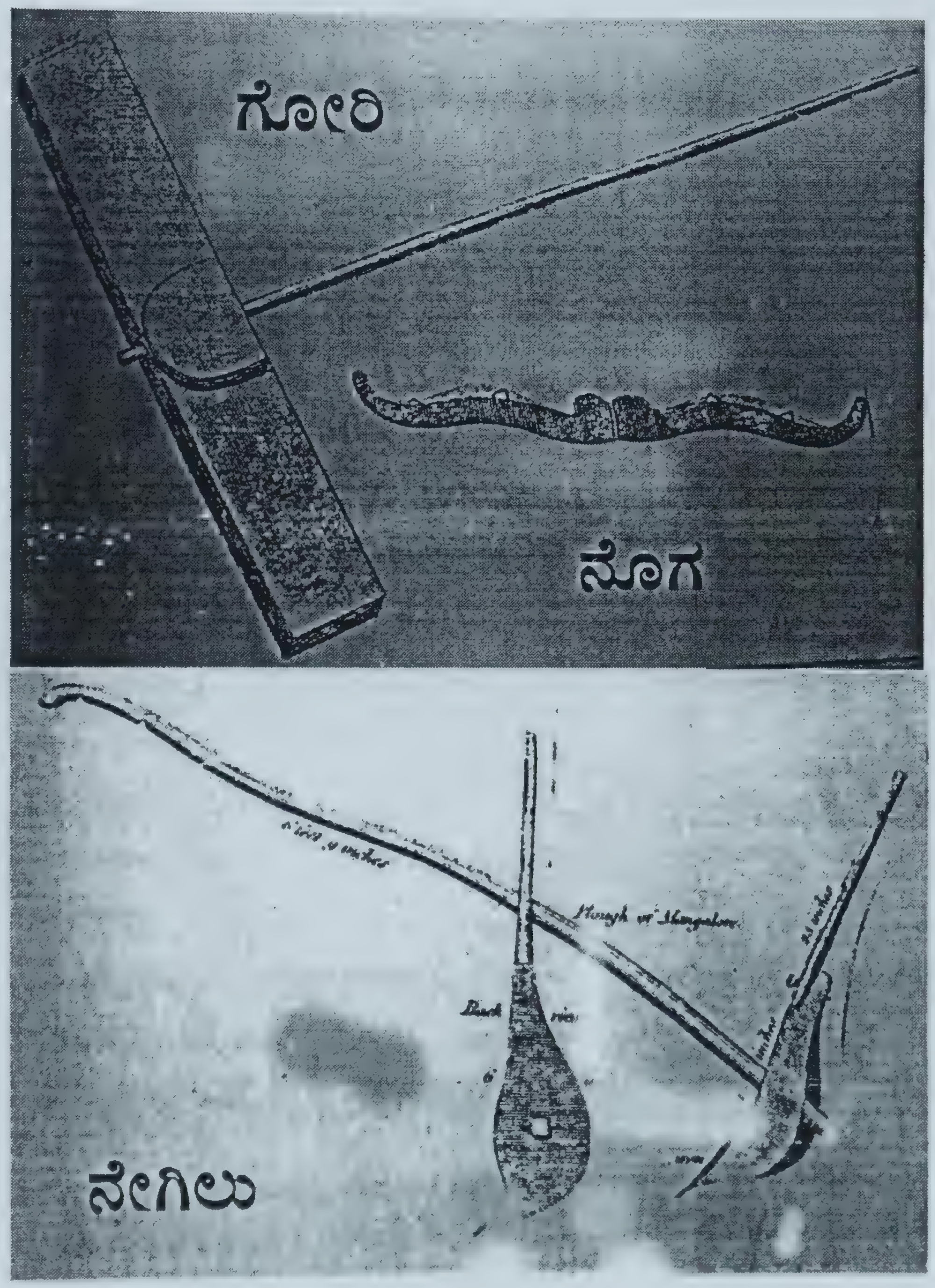

ಸೌತ್ ಕೆನರಾದ ಬೆಳೆ ಕಾಲಮಾನ
(Crop Seasons)

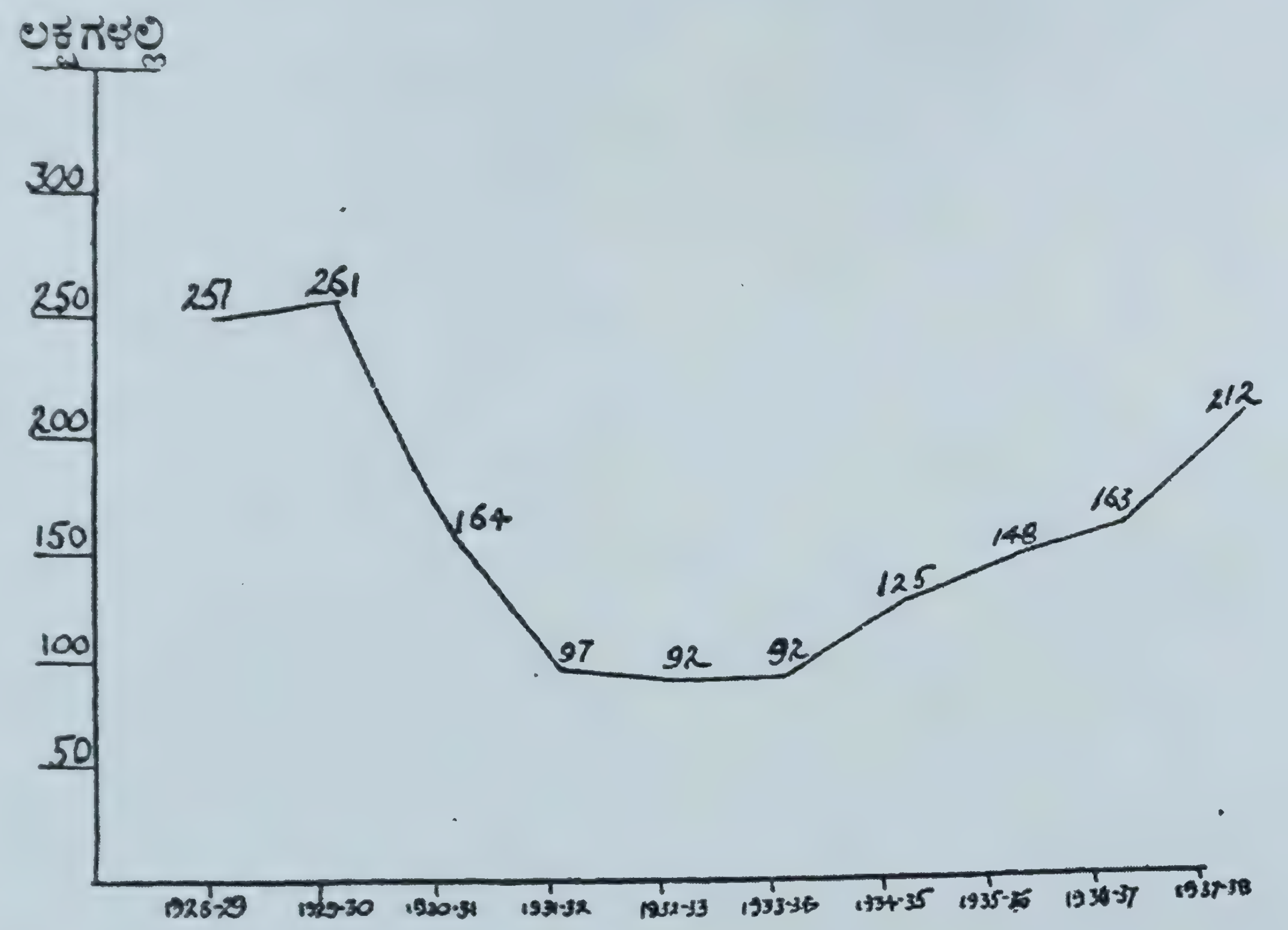
ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಕೃಷಿ ಸಾಧನಗಳು

V

ವಸಾಹತು ಕಾಲದ ಕೃಷಿ ಸಾಧನಗಳು

ಅನುಬಂಧಗಳು

ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷಿ ಸಹಕಾರ ಸಂಘಗಳಿಂದ ಸಾಲ 1928 - 29ರಿಂದ
1937-38ರ ವರೆಗೆ
(ಆಧಾರ: ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಟಿವ್ ವರದಿಗಳು)

Institutions chiefly intended for Depressed Classes on the 31st March 1916.

Classes of institutions.		Public Institutions. Government. Schools.	Government. Pupils.	Municipal Board. Schools.	Municipal Board. Pupils.	Local Board. Schools.	Local Board. Pupils.	Aided. Schools.	Aided. Pupils.	Unaided. Schools.	Unaided. Pupils.	Total of public Institutions. Schools.	Total of public Institutions. Pupils.	Private institutions. Schools.	Private institutions. Pupils.	Grand total. Schools.	Grand total. Pupils.
Public institutions—																	
Secondary schools for	Boys ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	Girls ..	..	..	..	..	..	..	4	345	..	..	4	345	..	..	4	345
Elementary schools for	Boys ..	11	431	79	4,649	572	19,952	3,766	101,835	713	16,277	5,141	143,144	..	..	5,141	143,144
	Girls ..	2	171	..	..	6	212	74	4,464	8	438	90	5,285	..	..	90	5,285
Training schools for	Masters ..	1	59	..	..	..	..	1	29	..	..	2	88	..	..	2	88
	Mistresses.	..	..	..	..	..	..	5	92	..	..	5	92	..	..	5	92
Other special Schools for	Boys ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	Girls ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Total of public institutions ..		14	661	79	4,649	578	20,164	3,850	106,765	721	16,715	5,242	148,954	..	..	5,242	148,954
Private institutions—																	
Advanced schools for	Boys ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
	Girls ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Elementary Schools for	Boys ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	121	2,610	121	2,610
	Girls ..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	2	28	2	28
Total of private Institutions..		..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	123	2,638	123	2,638
Grand Total ..		14	661	79	4,649	578	20,164	3,850	106,765	721	16,715	5,242	148,954	123	2,638	5,365	151,592

ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಳಿದ ವರ್ಗದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು
(ಆಧಾರ: ಶಿಕ್ಷಣ ವರದಿ ೧೮೮೧-೧೯೩೧ ಮದ್ರಾಸ್)

III

Register A – Survey and Settlement Register of 70 Shivalli Village, Udupi Taluk, South Canara District for Fasli 1317

[illegible]	Sub-division	Old warg and Kudithala number	Wet (W-1=first-class wet, W-2=second class wet, W-3=third class wet), Garden (G);Dry (D);or Poramboke(P)	Single crop (1) or double crop(2)	Class and sort of soil	Taram	Rate per acre		Extent		Assessment		Number and name of pattadar	Name of mulganidar if any	Remarks
[illegible]	2	3	4	5	6	7	8		9		10		11	12	13
							Rs.	A	Acs.	C	Rs.	A			
[illegible]	1 2	93/1	P W-2	... 1	.. 7-3	... 4	.. 4	.. 0	0 3	97 45	.. 13	.. 13	4. Vencatakrishna 3. P.N. Vencat Rao 5. Hoovia Shetti	Manjai Prabhu	Channel
[illegible]	3	93/1 84/1	W-1 W-2	2 1	7-2 7-2	2 3	7 5	8 0	4 1	45 14	33 5	6 11	1. –Do- 2. Hoovia Shetti	...	Sub divided into Acs. C. Rs A P A 0 83 4 2 and B 0 31 1 9 and B transferred to No.8.Nagamma Shedthi -vide Tashildar order No.465 dated 13th September 1907
[illegible]	1 2	85/4	P W-1	.. 2	... 7-1	... 1	... 8	... 12	0 0	8 41	.. 3	.. 10	... 10.Lakshmi Samutha Thirthaswami of Shirur mutt	.... Ramakrishna Bhandai	Channel
[illegible]			D	...	7-4	4	1	0	36	22	36	4	...	....	Extent and assessment corrected into Acs. C Rs A P 45 18 45 3 0 and Subdivided into A 20 53 20 9 0 B 24 85 24 10 0 and the portion assigne on patta to l.Vencatakrishna-vide Tahsildar's o No. 281 dated 25th August 1908
[illegible]	1	81/1	W-2	2	7-1	2	7	8	0	55	4	2	2.Vibhudapriya thirtha swamiji of Admar mutt	....	....
[illegible]	2 3	82/1 82/3	W-1 G	2 ...	7-2 7-1	2 2	7 7	8 0	0 0	14 43	1 3	0 0	6. KalyaniMahalakshmi	...	
[illegible]			D	...	7-5	5	0	12	0	18	0	2	8. Nagamma Shedthi	...	Assigned on patta to 2.Vibhudapriya Thirthasw of Admar mutt-vide Tahasildar order No. 261,

ಪಹಣಿ ಪತ್ರ (ಆಧಾರ : ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡತ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಎಗ್ಮೋರ್)

ENCLOSURE I TO REGISTER A – ABSTRACT TO REGISTER A FOR FASLI 1317

Wet Garden Dry or Poranboke	Class and sort of soil		Taram	Single crop or double crop	Rate per acre			Extent		Assess-ment			Remarks
1	2		3	4	5			6		7			8
Wet. First class	Red loam	7-1	1	2	8	12	0	2	81	24	9	0	
		7-2	2	2	7	8	0	4	74	35	8	0	
	Total							7	55	60	1	0	
	Red sand	8-1	2	2	7	8	0	0	52	3	15	0	
		8-2	3	2	6	4	0	2	62	16	6	0	
	Total							3	14	20	5	0	
	Total Wet I class							10	69	80	6	0	
Wet. second class	Red loam	7-1	2	2	7	8	0	1	12	8	7	0	
			3	1	6	0	0	0	82	4	15	0	
	Total							1	94	13	6	0	
		7-2	3	2	6	4	0	0	62	8	15	0	
			3	1	5	0	0	1	91	9	9	0	
	Total							2	53	18	8	0	
		7-3	4	1	4	0	0	2	45	13	13	0	
	Total Red loam							7	92	40	11	0	
	Red Sand	8-2	4	1	4	0	0	8	1	12	1	0	
	Total Wet 2 class							10	93	52	12	0	
Wet .third class	Red loam	7-2	5	1	4	0	0	0	18	0	12	0	
		7-3	4	1	3	0	0	5	13	15	7	0	
	Total Wet 3 class							5	31	16	3	0	
	Total wet							26	93	149	5	0	

ಪಹಣಿ ಪತ್ರ (ಆಧಾರ : ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡತ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಎಗ್‌ಮೋರ್)

Profession		Number of Pattadars	WET		Garden		Dey.		Remarks
			Extent.	Assessment	Extent.	Assessment	Extent.	Assessment	
1		2	3	4	5	6	7	8	
			ACS C.	Rs A	ACS C	RS. A	ACS. C	Rs A	
1.	Agriculturists	4	-0 59	4 7	+0 1	-0 3	+24 67	24 11	
2.	Field labourers	...	...	...	...	...	... ...	... ...	
3.	Traders	1	...	...	...	...	+0 15	0 2	
4	Ordinary money lenders	1					-0 31	0 5	
5.	Vakils	...	...	...	...	...	...	...	
6.	Officials	1	+0 59	4 7	...	...	-1 6	2 2	
7.	Other professional men.	...	...	...	...	....	....	...	
8	Banks and nidhis	...	... ...	....	...	....	.....	...	
9	Religions and charitable institution	1	...	...	-0 1	+0 3	+50 64	50 9	

ಪಟ್ಟಾದಾರರ ವೃತ್ತಿ ಬದಲಾವಣೆ (ಆಧಾರ : ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡತ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಎಗ್‌ಮೋರ್)

ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

ಗ್ರಂಥ ಋಣ

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಆಧಾರಗಳು

ಅ. ಪತ್ರಾಗಾರ

1. ಭೂಕಂದಾಯ ದಾಖಲೆಗಳು. 1857— 1922 ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಚೇರಿ, ಮಂಗಳೂರು.
2. ಭೂಕಂದಾಯ ನಿಗದಿ ದಾಖಲೆ 1922–1947 ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಬೆಂಗಳೂರು.
3. ಭೂಕಂದಾಯ ಕಡತಗಳು 1881–1909 ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ ಕಛೇರಿ, ಮಂಗಳೂರು.
4. ಭೂಕಂದಾಯ ಇಲಾಖೆಯ ಇಂಡೆಕ್ಸ್ 1903 –1910, 1913, 1920 ಸರ್ಕಾರಿ ಆದೇಶಗಳು ಫೋರ್ಟ್ ಸೈಂಟ್ ಜಾರ್ಜ್ ಮದ್ರಾಸ್ ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಎಗ್ಮೋರ್, ಚೆನ್ನೈ.
5. ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಗಜೆಟ್, ಮದ್ರಾಸ್ ವಿಭಾಗೀಯ ಪತ್ರಾಗಾರ, ಮೈಸೂರು.
6. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್‌ರೆವಿನ್ಯೂ 1880–1916 ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಎಗ್‌ಮೋರ್, ಚೆನ್ನೈ.
7. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1860–1920 ತಮಿಳುನಾಡು ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ ಎಗ್‌ಮೋರ್ ಚೆನ್ನೈ.
8. ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ 1840– 1930 ಕರ್ನಾಟಕ ಥಿಯೋಲಾಜಿಕಲ್ ಕಾಲೇಜು ಮಂಗಳೂರು.
9. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯ ಪತ್ರಾಗಾರ– ವಿಧಾನ ಸೌಧ ಬೆಂಗಳೂರು.
10. ಎಸ್. ಆರ್.ಸಿ ಎಸ್. ಕೆ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಜಮಾ ಬಂದಿ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1248. ಮಂಗಳೂರು 1894 ಪು. 3.

ಪ್ರಕಟಿತ

1. ಅಬ್‌ಸ್ಟ್ರಾಕ್ಟ್ ಆಫ್ ಕರೆಸ್ಪಾಂಡೆನ್ಸ್ ಬಿಟ್ವೀನ್ ಟಿ. ಮನ್ರೋ ಮತ್ತು ಮದ್ರಾಸ್ ಸರ್ಕಾರ 1886 ಮದ್ರಾಸ್.
2. ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1898.
3. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಇನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪ್ರಂ 1860 – 1935 ಮದ್ರಾಸ್.
4. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪ್ರಂ 1860–61 ಟು 1929–30 ಮದ್ರಾಸ್.

5. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿಶನರಿ ಕಾನ್ಫರೆನ್ಸ್ 1858– ಮಂಗಳೂರು 1858.
6. ಪ್ರೊಸಿಡಿಂಗ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ 1833–1916 ಮದ್ರಾಸ್.
7. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ರಾಘವಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಸ್. (ಸಂ)– ಮೆಮೊರಾಂಡಮ್ ಆನ್ ದಿ ಪ್ರೊಗ್ರೆಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಡ್ಯುರಿಂಗ್ ದಿ ಲಾಸ್ಟ್ 40 ಇಯರ್ಸ್ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರೂಲ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1893.
8. ಮೆಮೊರಾಂಡಮ್ ಆನ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಮೆಸರ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1833.
9. ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ 3 ಸಂಪುಟ ಮದ್ರಾಸ್ 1885.
10. ಮಲಬಾರ್ ಮ್ಯಾರೇಜ್ ಕಮೀಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1891.
11. ಲ್ಯಾಂಡ್ ಅಸೆಸ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1853.
12. ಪಾರೆಸ್ಟ್ ಅಪರೇಶನ್ಸ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1864.
13. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಸದರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಬ್ರಹ್ಮ ಸಮಾಜ ಮದ್ರಾಸ್ 1892.
14. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ರೈತವಾರಿ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಇನ್ ಕೊಯಂಬುತ್ತೂರು ಜೆ. ಸಲ್ಲಿವನ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1866.
15. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಇಂಟರ್ನಲ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1911.
16. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ವೇಜಸ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1908.
17. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ರಾಯಲ್ ಕಮೀಶನ್ ಆನ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ ಡೆಲ್ಲಿ 1928.
18. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಿಸ್ಟ್ ಅಸೋಸಿಯೇಶನ್ ಪುತ್ತೂರು 1913 ಮದ್ರಾಸ್.
19. ಸೆಲಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಗವರ್ನಮೆಂಟ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಸೀರೀಸ್ ನಂ. 9, ಮದ್ರಾಸ್ 1916.
20. ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮಂಗಳೂರು 1879.
21. ಎ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಮಂಗಳೂರು 1905.
22. ಪ್ರೊಸೀಡಿಂಗ್ಸ್ ಅಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಜ್ಯುಡಿಶಿಯಲ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1910.
23. ಮದ್ರಾಸ್ ಬೋರ್ಡ್ ಆಫ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಇಂಡೆಕ್ಸ್ 1853, 1883, 1890, 1893, 1903, 1905, 1910, 1916, 1867, ಸಂ. 2 ಮದ್ರಾಸ್.
24. ಶಾರ್ಪ್ ಹೆಚ್. (ಸಂ) – ಸೆಲೆಕ್ಷನ್ ಪ್ರಂ ದಿ ಎಜ್ಯುಕೇಶನಲ್ ರೆಕಾರ್ಡ್ಸ್ ಡೆಲ್ಲಿ 1965.
25. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಬ್ಲೇರ್ ಪ್ರಿನ್ಸಿಪಾಲ್ ಕಲೆಕ್ಟರ್ ಆನ್‌ದಿ ಮೊಡಿಫಿಕೇಶನ್ ಆಫ್ ಬೆರೀಸ್ ಇನ್ ಕೆನರಾ 1897 ಮದ್ರಾಸ್.

26. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಮಿ. ಮಾಲ್ಟ್‌ಬಿ ಆನ್ ದಿ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1259. 1907 ಮದ್ರಾಸ್.

27. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ಸೆಟ್ಲ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಲ್ಯಾಂಡ್ ರೆವಿನ್ಯೂ ಆಫ್ ದಿ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1252, ಬ್ಲೇರ್ ಮದ್ರಾಸ್.

28. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ಸಿವಿಲ್ ಜಸ್ಟೀಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪಾರ್ ದಿ ಇಯರ್ 1890–91 ಟು 1900–01 ಮದ್ರಾಸ್.

29. ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆನ್ ದಿ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಫ್ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಪಾರ್ ಥ್ರೀ ಇಯರ್ಸ್ 1889 ಟು 1923 ಮದ್ರಾಸ್.

30. ರೆವಿನ್ಯೂ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1861–62 ಮದ್ರಾಸ್.

31. ಜಮಾಬಂದಿ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಶಿವಳ್ಳಿ ವಿಲೇಜ್ ಉಡುಪಿ ತಾಲೂಕು ಪಾರ್ ಪಸ್ಲಿ 1907, ಮದ್ರಾಸ್ 1908.

ಜನಗಣತಿ ವರದಿ

1. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1871 ದಿ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1873.

2. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1881 ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಆಫ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1883.

3. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1891 ಮದ್ರಾಸ್ 1892.

4. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1901 ಮದ್ರಾಸ್ 1902.

5. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1911 ಮದ್ರಾಸ್ 1912.

6. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1921 ಮದ್ರಾಸ್ 1923.

7. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1931 ಮದ್ರಾಸ್ 1912.

8. ಇಂಪೀರಿಯಲ್ ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1951 ಮದ್ರಾಸ್.

9. ಸೆನ್ಸಸ್ ಹ್ಯಾಂಡ್ ಬುಕ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ 1951 ಬೆಂಗಳೂರು 1958.

10. ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1961 ಮದ್ರಾಸ್ 1963.

11. ಸೆನ್ಸಸ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ 1971 ಪಾಪ್ಯುಲೇಶನ್ ಆಫ್ ವಿಲೇಜಸ್ ಆಂಡ್ ಟೌನ್ಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಬೆಂಗಳೂರು 1972.

ಗಜೆಟಿಯರ್‌ಗಳು ಮತ್ತು ಮ್ಯಾನುವಲ್‌ಗಳು

1. ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ ಜೆ. ಸ್ಟರಕ್ ಸಂ.1 ಮದ್ರಾಸ್ 1894.

2. ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಸ್ಟುವರ್ಟ್ ಹೆಚ್.ಎ ಸಂ. 2 ಮದ್ರಾಸ್ 1895.

3. ಸ್ಟಾಟಿಸ್ಟಿಕಲ್ ಎಪೆಂಡಿಕ್ಸ್ ಟು ದಿ ಟೂ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಟುಗೆದರ್ ವಿದ್ ಸಪ್ಲಿಮೆಂಟ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1905, 1915 ಮತ್ತು ಸಂ. 3, 1938.

4. ಮಾಕ್ಲೀನ್.ಸಿ.ಡಿ.__ಮಾನುವಲ್ ಆಫ್ ದಿ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶ್ನ್ ಆಪ್ ದಿ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಅದೆನ್ಸಿ ವಾಲ್ಯುಮ್1 ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ 1987.

5. ಲೋಗಾನ್ .ಡಬ್ಲ್ಯೂ. (ಸಂ) – ಮದ್ರಾಸ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ಸ್ ಮಲಬಾರ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1901.

6. ಅಭಿಶಂಕರ್ ಕೆ. (ಸಂ) – ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾಬೆಂಗಳೂರು 1973.

7. ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್, (ಸಂ) – ಗಜೆಟಿಯರ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ ಸ್ಟೇಟ್ ಭಾಗ 1,1982 ಭಾಗ 2, 1983 ಬೆಂಗಳೂರು.

ಎಫಿಗ್ರಾಫಿಕ್

1. ಆನುವಲ್ ರಿಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇಪಿಗ್ರಾಫಿ 1931–32 (ಎ. ಆರ್. ಎಸ್.ಐ.ಈ)

2. ಎಪಿಗ್ರಾಪಿಯಾ ಇಂಡಿಕಾ ಸಂ.9 ಸಂ. 17

3. ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಇನ್‌ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್ ಸಂ. 7,9

4. ಎಪಿಗ್ರಾಫಿಯಾ ಕರ್ನಾಟಕ.

ವೆಬ್‌ಸೈಟ್‌ಗಳು

1. ಮ್ಯಾಪ್ಸ್ ಇಂಡಿಯಾ.ಕಾಮ್

2. ಗೂಗಲ್‌ವಿಕಿಪಿಡಿಯಾ.ಕಾಮ್ಸ್

ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಮಹಾಪ್ರಬಂಧಗಳು

1. ಅರುಣ ಕುಮಾರ್. ಎಸ್. ಆರ್– ತುಳುನಾಡಿನ ಆಲಡೆಗಳು, ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ. 2010.

2. ಕರುಣಾಕರ ಕೆ.–– ಸೋಶಿಯೋ ಇಕನಾಮಿಕ್ ಕಂಡೀಶನ್ ಆಫ್ ಸೌತ್‌ಕೆನರಾ 1860–

1956 ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಮೈಸೂರು ವಿ.ವಿ 1984.

3. ಕ್ರಾಂತಿ ಕೆ. ಪೆರಿಯಾಸ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಕಾಂಟ್ರಿಬ್ಯೂಶನ್ ಟು ಸೌತ್ ಕೆನರಾ, ಪ್ರಕಟಿತ ಪಿಎಚ್.ಡಿ ಪ್ರಬಂಧ ಬೊಂಬೆ ವಿ.ವಿ.2003.
4. ಗಣನಾಥ ಶೆಟ್ಟಿ ವೈ–ತುಳುನಾಡಿನ ಜನಪದ ಆಟಗಳು 1995 ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ .
5. ಜಗದೀಶ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಬಿ. ಆಗ್ರೋ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ರಿಲೇಶನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಸ್ಟ್ರಕ್ಚರ್ ಇನ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ 1000–1600 ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ 1992.
6 ಮಾಲತಿ ಕೆ. ಮೂರ್ತಿ– ಟ್ರೇಡ್ ಆಂಡ್ ಕಾಮರ್ಸ್ ಇನ್ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1799–1862 ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. 1992 ಮಂಗಳೂರು.
7. ಮೋಹನ್ ಕೃಷ್ಣ ರೈ ಅರ್ಬನೈಸೇಶನ್ ಆಫ್ ಮಂಗಳೂರು, ಎ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪೀರಿಯೆನ್ಸ್ ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. 2003.
8. ಡೆನ್ನೀಸ್ ಫೆರ್ನಾಂಡಿಸ್ ತುಳುನಾಡ್ ಇನ್ ಯುರೋಪಿಯನ್ ರೈಟಿಂಗ್ಸ್, ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ 2008.
9. ಪೀಟರ್ ವಿಲ್ಸನ್ ಪ್ರಭಾಕರ್–– ಬಾಸೆಲ್ ಮಿಶನ್ ಇನ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ ಅಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ 1989.
10. ಶ್ಯಾಮ್ ಭಟ್ ಎನ್ –ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಎ ಸ್ಟಡಿ ಇನ್ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಂಡ್ ರೀಜನಲ್ ರೆಸ್ಪಾನ್ಸ್ ಪ್ರಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ. 1989.
11. ಶ್ರೀಧರ್ ನ್ಯಾಕ್ ಬಿ – ಸೊಸೈಟಿ ಆಂಡ್ ಪಾಲಿಟಿಕ್ಸ್ ಇನ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1500–1800, ಅಪಕಟಿತ ನಿಬಂಧ ಮಂಗಳೂರು ವಿ.ವಿ 2007.

ಎಂ.ಫಿಲ್ ಪ್ರಬಂದಗಳು

1. ಹಿಮಕರ ಎ.ಕೆ. _ದಿ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಪ್ ಅಗ್ರಿಕಲ್ಚರಲ್ ಪ್ರೊಡಕ್ಷನ್ ಇನ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಡ್ಯೂರಿಂಗ್ ದಿ 18 ಸೆಂಚುರಿ. ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು ವಿ. ವಿ. ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ.1987.
2. ಸತೀಶ್ ಗಟ್ಟಿ_ಫರ್ನೀಚರ್ ಆಪ್ ಎಂಪಾಯರ್–ಅ ಸ್ಟಡಿ ಆಫ್ ಗಜೆಟಿಯರ್ಸ್ ಅಂಡ್ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟ್ ಮ್ಯಾನುವಲ್ಸ್ ಆಪ್ ಕೂರ್ಗ್, ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಆಂಡ್ ಮಲಬಾರ್.ಮಂಗಳೂರು ವಿ. ವಿ. 1995.

ಸೆಕೆಂಡರ್ (ಅನುಷಂಗಿಕ) ಆಧಾರಗಳು – ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಅನಂತ ಕೃಷ್ಣ ಅಯ್ಯರ್ – ದಿ ಮೈಸೂರ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಕಾಸ್ಟ್ಸ್ 2 ಸಂಪುಟಗಳು ಮದ್ರಾಸ್1936.
2. ಅಯ್ಯಂಗಾರ್ ಎಸ್. ಎಸ್–ಲ್ಯಾಂಡ್ ಟೆನ್ಯೂರ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಮದ್ರಾಸ್ 1922.
3. ಅರಿವಳಗನ್ – ಸೆಲ್ಫ್ ರ್‍ಯಾದ್‌ರ್ ದೆನ್ ಅದರ್ ಟವರ್ಡ್ಸ್ ಸೆಬ್ಜೆಕ್ಟಿವ್ ಇತ್ನೋಗ್ರ್ಫಿ ಆಫ್ ಕಾಣಿ ಕಮ್ಯುನಿಟಿ ಮದ್ರಾಸ್ 2010.
4. ಆಶೀಶ್‌ನಂದಿ– ದಿ ಇಂಟಿಮೇಟ್ ಎನಿಮಿ ಲಾಸ್‌ಆಂಡ್ ರಿಕವರಿಆಫ್ ಸೆಲ್ಫ್‌ಅಂಡರ್ ಕಲೋನಿಯಾಲಿಸಂ ಡೆಲ್ಲಿ 1983.
5. ಇರ್ಫಾನ್ ಹಬೀಬ್ ––ಎಸ್ಸಯ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ–ಟವರ್ಡ್ಸ್ ಎ ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸ್ಟ್ ಪರ್ಸೆಪಸೆನ್ ¹ಹಲಿ 1995.
6. ––––––ಮೆಡಿವಲ್ ಇಂಡಿಯಾ ದಿ ಸ್ಟಡಿ ಆಫ್ ಎ ಸ್ವಿಲೈಸೇಶನ್ ನ್ಯೂ ಡೆಲ್ಲಿ 2007.
7. ––––––ಷಸ್ಸೆಯ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ–ಟವರ್ಡ್ಸ್ ಎ ಮಾರ್ಕ್ಸಿಸ್ಟ್ ಪರ್ಸೆಪಶನ್ ದೆಹಲಿ 1995.
8. ಇಂಡಿಕಾ––ಪ್ಲಾಟಿನಂ ಜುಬಿಲಿ ಆಫ್ಟ್ ದಿ ಹೆರಸ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟೂಟ್ –2001.ಮುಂಬೈ.
9. ಎಡ್ಗರ್ ತರ್ಸ್ಟನ್ ಕಾಸ್ಟ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಟ್ರೈಬ್ಸ್ ಅಫ್ ಸದರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ 8 ವ್ಯಾಲ್ಯೂಮ್ಸ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1909.
10. ಎಡ್ವರ್ಡ್ ಸೈದ್– ಓರಿಯಂಟಲಿಸಂ ಲಂಡನ್ 1978.
11. ಎರಿಕ್ ಸ್ಟೋಕ್ಸ್ – ದಿ ಪೆಸೆಂಟ್ ಆಂಡ್ ದಿ ರಾಜ್ ದೆಹಲಿ.
12. ಕ್ರಾಂತಿ ಕೆ. ಪೆರಿಯಾಸ್ – ದಿ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ ಇಂಪ್ಯಾಕ್ಟ್ ಇನ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಬಾಂಬೆ 1999.
13. ಕೃಷ್ಣಾ ಸ್ವಾಮಿ ಎಸ್. ವೈ   ರೂರಲ್ ಪ್ರಾಬ್ಲಮ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1947 ಮದ್ರಾಸ್.
14. ಕೊಸಾಂಬಿ. ಡಿ.ಡಿ –ಇಂಟ್ರಾಡಕ್ಷನ್ ಟು ದಿ ಸ್ಟಡಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಬಾಂಬೆ 1947.
15. ಗುನ್ನಾರ ಮಿರ್ಡಾಲ್– ಎಶಿಯನ್ ಡ್ರಾಮಾ.
16. ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ ಪಿ – ಆಂಟಿಕ್ಯುಟೀಸ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಉಡುಪಿ 1968.
17. –––––––––– – ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ತುಳುವಾ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್ ಮಣಿಪಾಲ 1975.
18. ಗೋಪಾಲ್ ಎಂ. ಎಚ್   ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ಸ್ ಮೈಸೂರು   ಆ್ಯನ್ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಸ್ಟಡಿ ಬೆಂಗಳೂರು 1971.
19. ಚಿಟ್ನೀಸ್ ಕೆ. ಎನ್   ಕೆಳದಿ ಪೊಲಿಟಿ ಧಾರವಾಡ 1974.

20. ಜವಾಹರಲಾಲ್ ನೆಹರು   ಡಿಸ್ಕವರಿ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ, ದೆಹಲಿ 1982.
21. ಜೆಮ್ಸ್ ಮಿಲ್––ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಪ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಲಂಡನ್ 1824.
22. ಜಾ.ಡಿ. ಎನ್.– ಎನ್ಸಿಯೆಂಟ್ ಇಂಡಿಯಾ 1977 ನ್ಯೂ ದೆಹಲಿ.
23. ತಿಂಗಳಾಯ.ಎನ್.ಕ್. – ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸಾಗಾ – ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ಸ್ ಮಂಗಳೂರು 1999.
24. –––––– ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ಕೆನರಾ ಎಗ್ರಿಕಲ್ಚರ್ಮಂಗಳೂರು 1989.
25. ದೀಪಕ್ ರಂಜನ್ ದಾಸ್   ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಅಫ್ ಡೆಕ್ಕನ್ ದೆಹಲಿ 1969.
26. ದಿವಾಕರ್ ಆರ್ ಆರ್ (ಸಂ) ಕರ್ನಾಟಕ ಥ್ರೂ ದಿ ಎಜೇಸ್ ಬೆಂಗಳೂರು 1968.
27. ಧರ್ಮ ಕುಮಾರ––ಲ್ಯಾಂಡ್ ಆಂಡ್ ಕಾಸ್ಟ್ ಇನ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ 1965.
28. ನಬೊರೊ ಕರಾಸಿಮಾ – ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್ ಸೊಸ್ಯಾಟಿ ಸ್ಟಡೀಸ್ ಫ್ರಂ ಇನ್ಸ್ಕ್ರಿಪ್ಷನ್ಸ್ ಕ್ರಿ.ಶ. 850 –1800 ದೆಹಲಿ 1984.
29. ನಾರಾಯಣನ್. ಎಂ ಜಿ. ಎಸ್–ರೀ ಇಂಟರ್ಪ್ರಿಟೇಶನ್ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ತ್ರಿವೆಂಡ್ರಂ, 1977.
30. ನೀಲಕಂಠ ಶಾಸ್ತ್ರಿ ಕೆ. ಎ.ಎನ್–(ಸಂ) ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ಮದ್ರಾಸ್ 1953.
31. ನೀಲಮಣಿ ಮುಖರ್ಜಿ – ದಿ ರೈತವಾರಿ ಸಿಸ್ಟಂ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1792 –1827 ಕಲ್ಕತ್ತಾ 1962.
32. ನೈಪಾಲ್ ವಿ.ಎಸ್– ಊಂಡೆಡ್ ಸಿವಿಲೈಶೇಶನ್.
33. ಪಾಯಸ್ ಪಿಡೆಲೆಸ್ ಪಿಂಟೊ– ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯನ್ಸ್ ಇನ್ ಕೋಸ್ಟಲ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಸಮನ್ವಯ ಮಂಗಳೂರು. 1999.
34. ಪಾರ್ಥೊ ಚಟರ್ಜಿ – ನೇಶಲಿಸ್ಟ್ ಥಾಟ್ ಆಂಡ್ ಕಲೋನಿಯಲ್ ವರ್ಲ್ಡ್ ಎ ಡಿರೈವೇಟಿವ್ ಡಿಸ್ಕೋರ್ಸ್ ದೆಹಲಿ 1987.
35. ಪಾಮ್ದತ್ ಆರ್   ಇಂಡಿಯಾ ಟುಡೇ.
36. ಪಿಯತ್ರೊ ಡೆಲಾವೆಲಾ – ದಿ ಟ್ರಾವೆಲ್ಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ 2 ವಾಲ್ಯೂಮ್ಸ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಲೇಟೆಡ್ ಬೈ ಗ್ರೇ.ಲಂಡನ್ 1892.
37. ಬರ್ನಲ್ ಎ.ಸಿ – ದಿ ಡೆವಿಲ್ ವರ್ಶಿಪ್ ಆಫ್ ದಿ ತುಳುವಾಸ್. ಮಂಗಳೂರು, 1894.
38. ಬಾಳಿಗ ಬಿ.ಎಸ್ – ಸ್ಟಡೀಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಎಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಮದ್ರಾಸ್ 1960.
39. ಬೀಗಲ್ ಹೋಲ್   ಥಾಮಸ್ ಮನ್ರೋ ಆಂಡ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಆಫ್ ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಟಿವ್ ಡಾಕ್ಟ್ರಿನ್ಸ್ ಇನ್   ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ ಆಕ್ಸ್‌ಫರ್ಡ್ 1966.
40. ಬೇಡನ್ ಪೌಲ್ –ಲ್ಯಾಂಡ್ ಸಿಸ್ಟಂಸ್ ಆಫ್ ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಇಂಡಿಯಾ 3 ಸಂಪುಟಗಳು ಲಂಡನ್ 1872.

41. ------ ಇಂಡಿಯನ್ ವಿಲೇಜ್ ಕಮ್ಯುನಿಟಿ. ಲಂಡನ್. 1896

42. ಬರ್ಟನ್ ಸ್ಟೈನ್ – ಎಸ್ಸೇಯ್ಸ್ ಆನ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ 1976.

43. ----- ಪೆಸೆಂಟ್, ಸ್ಟೇಟ್ ಆಂಡ್ ಸೊಸೈಟಿ ಇನ್ ಮಿಡಿವಲ್ ಸೌತ್ ಇಂಡಿಯಾ ದೆಹಲಿ 1980.

44. ಬೈಲಿ ಸಿ. ಎ_ ರೂಲರ್ಸ್ ಟೌನ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಬಜಾರ್ .ಓ.ಯು.ಪಿ. ದೆಹಲಿ, 1992.

45. ಮಹಾತ್ಮಾಗಾಂಧಿ – ಕನ್‌ಸ್ಟ್ರಕ್ಟಿವ್ ಪ್ರೋಗ್ರಾಮ್ ಈಟ್ಸ್ ಮೀಟಿಂಗ್ ಆ್ಯಂಡ್ ಪ್ಲೇಸ್ 1941 ಅಹಮದಾಬಾದ್.

46. ಮಹಾಲಿಂಗಂ ಟಿ.ವಿ– ಅಡ್ಮಿನಿಸ್ಟ್ರೇಶನ್ ಆಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಲೈಫ್ ಇನ್ ದಿ ವಿಜಯನಗರ ಎಂಪಾಯರ್. ಮದ್ರಾಸ್ 1955.

47. ಮಿಶ್ರ.ಬಿ.ಬಿ.__ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಮಿಡಲ್ ಕ್ಲಾಸಸ್.ಲಂಡನ್ 1961.

48. ಮುದ್ದಾಚಾರಿ – ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ. ಮೈಸೂರು, 1982.

49. ಮೊಹಿಬುಲ್ ಹಸನ್– ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್. ಕಲ್ಕತ್ತಾ ,1871.

50. ರಮೇಶ ಕೆ.ವಿ – ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ ದಾರವಾಡ 1970.

51. ರಾಬರ್ಟ್ ಎರಿಕ್ ಫ್ರೈಕನಬರ್ಗ್_ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಂಟ್ರೋಲ್ ಆಂಡ ಸೋಶಿಯಲ್ ಸ್ಟ್ರಕ್ಚರ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ 19860 ಡೆಲ್ಲಿ.

52. ರಾಬರ್ಟ್ ಸಿವೆಲ್__ಎ ಫರ್ಗೋಟನ್ ಎಂಪಾಯಾರ್,ಲಂಡನ್ 1900.

53. ವಿಲಿಯಂ ಪಾಯಸ್ ವಿನ್ಸೆಂಟ್ ಮೆಂಡೋನ್ಸ್– ದಿ ಲ್ಯಾಂಡ್ ಕಾಲ್ಡ್ ಸೌತ್ ಕೆನರಾ. ಮಂಗಳೂರು, 2000.

54. ರೋಮಿಲಾ ಥಾಪರ್__ಪಾಸ್ಟ ಆಂಡ್ ಪ್ರಿಜುಡಿಸ್. ಡೆಲ್ಲಿ, 1996.

55. ------- ಎನ್‌ಶಿಯಂಟ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ, ಸಂ ಇನ್‌ಟರ್ ಪ್ರಿಟೇಶನ್ಸ್. ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, 1978.

56. ರೈಸಲ್ ಹರ್ಬರ್ಟ್ಸ್ – ದಿ ಪೀಪಲ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಲಂಡನ್, 1908.

57. ರಾಂತು .ಎಂ. ಎನ್. – ಇಂಡಿಯಾ ಇನ್‌ಟ್ರಾನ್ಸಿಶನ್. ಬಾಂಬೆ, 1971.

58. ವಸಂತ್ ಮಾಧವ ಕೆ.ಜಿ– ದಿ ರಿಲೀಜಿಯನ್ಸ್ ಇನ್ ಕೋಸ್ಟಲ್ ಕರ್ನಾಟಕ 1500– 1763. ದೆಹಲಿ, 1985.

59. ------- ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಇಟ್ಸ್ ಅಗ್ರೇರಿಯನ್ ರಿಲೇಶನ್ಸ್ ದೆಹಲಿ 1991.

60. ವಾಹಬ್ ದೊಡ್ಮನೆ – ಮುಸ್ಲಿಂಸ್ ಇನ್ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ. ಮಂಗಳೂರು, 1993.

61. ಶಾರದಾರಾಜು– ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಕಂಡೀಶನ್ಸ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1800– 1850. ಮದ್ರಾಸ್, 1941.

62. ಶ್ಯಾಂ ಭಟ್ ಎನ್– ಸೌತ್ ಕೆನರಾ 1799–1860. ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, 1998.

63. ಶಿವಣ್ಣ ಕೆ. ಎಸ್ – ಅಗ್ರೇರಿಯನ್ ಸಿಸ್ಟಂ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ 1336–1761. ಮೈಸೂರು, 1983.

64. ಶೇಖ್ ಆಲಿ.ಬಿ –ಬ್ರಿಟಿಷ್ ರಿಲೇಶನ್ಸ್ ವಿಥ್ ಹೈದರ್ ಆಲಿ. ಮೈಸೂರು, 1963.

65. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಎಂ. ಎನ್– ಸೋಶಿಯಲ್ ಚೇಂಜಸ್ ಇನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ದೆಹಲಿ, 1968.

66. ---------ಸೋಶಿಯಲ್ ಚೇಂಜಸ್ ಇನ್ ಮೋಡರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ನ್ಯೂಡೆಲ್ಲಿ, 1972.

67. ಸತ್ಯನಂದನ್ – ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಎಜ್ಯುಕೇಶನ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ .ಮದ್ರಾಸ್, 1894.

68. ಸದಾಶಿವನ್ ಡಿ –ಗ್ರೂಪ್ ಆಫ್ ಪಬ್ಲಿಕ್ ಒಪೀನಿಯನ್ ಇನ್ ಮದ್ರಾಸ್ ಪ್ರೆಸಿಡೆನ್ಸಿ 1858–1909.ಮದ್ರಾಸ್,1978.

69. ಸವರಿನ್ ಸಿಲ್ವಾ –ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕ್ರಿಶ್ಚಿಯಾನಿಟಿ ಇನ್ ಕೆನರಾ ಸಂ.1, 1958 ಸಂ.2 1961, ಕಾರವಾರ.

70. ಸಾಕಿ – ಮೇಕಿಂಗ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪೀಪಲ್ ಆಂಡ್ ದೇರ್ ಪಾಸ್ಟ್ ಸಂ.1 – ಸ್ಟೋನೇಜ್ ಟು ಮರ್ಕೆಂಟಲಿಸಂ. ವಿಮುಕ್ತಿ ಬೆಂಗಳೂರು ,1998.

71. ಸಾಲೆತ್ತೂರ್ ಬಿ.ಎ – ಕರ್ನಾಟಕ ಟ್ರಾನ್ಸ್ ಓಶಿಯಾನಿಕ್ ಕಾಂಟ್ಯಾಕ್ಟ್ಸ್.ಧಾರವಾಡ, 1956.

72. ------- – ಸೋಶಿಯಲ್ ಆಂಡ್ ಪಾಲಿಟಿಕಲ್ ಲೈಪ್ ಇನ್ ದಿ ವಿಜಯನಗರ ಎಂಪೈರ್ –2 ಸಂಪುಟಗಳು. ಮದ್ರಾಸ್, 1934.

73. ------- ಎನ್ಸಿಯಂಟ್ ಕರ್ನಾಟಕ, ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ತುಳುವಾಸ್. ಸಂ 1 ಪೂನಾ, 1936.

74. ಸುಮಿತ್ ಸರ್ಕಾರ್ – ಮಾಡರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ದೆಹಲಿ, 1983.

75. ಸುರೇದ್ರ ರಾವ್.ಬಿ,ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ(ಸಂ)_ರಿಟ್ರೈವ್ಡ್ ಏಕ್ರೆ. ಮಂಗಳೂರು,2001.

76. ಸುರೇಂದ್ರರಾವ್. ಬಿ--(ಸಂ)–ಬಂಟ್ಸ್ ಇನ್ ಹಿಸ್ಟ್ರಿ ಆಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್, ಮಂಗಳೂರು. 2010.

77. ಸೂರ್ಯನಾಥ ಕಾಮತ್ ಯು–ಎ ಕನ್‌ಸೈಸ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಕರ್ನಾಟಕ. ಬೆಂಗಳೂರು, 1980.

78. ಸಂಜಯ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಂ –(ಸಂ)_ ಮರ್ಚಂಟ್ಸ್, ಮಾರ್ಕೆಟ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಸ್ಟೇಟ್ ಇನ್ ಅರ್ಲಿ ಮೋಡರ್ನ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಆಕ್ಸ್‌ಪರ್ಡ್, 1990.

79. ----- ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ದಿ ಪೋರ್ಟ್ ಆಫ್ ಬಸ್ರೂರು ಆಂಡ್ ರೈಸ್ ಟ್ರೇಡ್ ಇನ್ ಕೆನರಾ ಕೋಸ್ಟ್ ಇನ್ ಸೆವೆಂಟೀಂಥ್ ಸೆಂಚುರಿ. ಆರ್ಕ್ಸ್ ಪರ್ಡ್, 1991.

80. ಸಂಜಯ ಜೋಶಿ (ಸಂ) –ದಿ ಮಿಡ್ಲ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಇನ್ ಕಲೋನಿಯಲ್ ಇಂಡಿಯಾ. ಓ. ಯು. ಪಿ. ದೆಹಲಿ.2010.

81. ಹರಿದಾಸ್‌ಭಟ್.ಕೆ.ಎಸ್‌ಎ ಸೋಶಿಯೋ ಇಕಾನಾಮಿಕ್ ಸರ್ವೇ ಆಫ್ ಮಣಿಪಾಲ, ಉಡುಪಿ .1965.

ಕನ್ನಡ ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಅಡ್ಯನಡ್ಕ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ - ಸಂ ಟಿ.ಎಂ.ಎ ಪೈ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ ಮುಲ್ಕಿ 1977.
2. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ ಅವಿಲು. ಪುತ್ತೂರು, 1978.
3. -------- ತುಳು ಬದುಕು, ಕೋಟೆಕಾರ್ ಮಂಗಳೂರು. 1984.
4 . ಅಶೋಕ .ಟಿ.ಪಿ (ಸಂ)_ ಕೆ.ವಿ ಸುಬ್ಬಣ್ಣ ಅವರ ಆಯ್ದ ಬರಹಗಳು 2005 ಹೆಗ್ಗೋಡು.
5. ಇಂದಿರಾ ಹೆಗ್ಡೆ___ಬಂಟರು_ಒಂದು ಸಮಾಜೋ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ,ಬೆಂಗಳೂರು 2004.
6. ಉಷಾ ಕಟ್ಟೆಮನೆ,ಬಿಳಿಮಲೆ (ಸಂ)-ಕಡಲ ತಡೀಯ ತಲ್ಲಣ. ಬೆಂಗಳೂರು. 2010.
7. ಕಾಮತ್ .ಎಂ.ವಿ.- ಎ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಒಡೆಸ್ಸಿ ಕೆನರಾ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಬೆಂಗಳೂರು, 1991.
8. ಭಟ್ ಎನ್.ಟಿ. (ಸಂ)_ಪ್ರಸಂಗ 40, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋದನಾ ಕೇಂದ್ರ ಉಡುಪಿ. 2010.
9. ಕಮಲಾಕ್ಷ ಪಿ - ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹರಿಜನ, ಗಿರಿಜನರ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಇತಿಹಾಸ. ಮಂಗಳೂರು, 1968.
10. ಕಿಲ್ಲೆ ಎನ್. ಎಸ್, ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆ - ಪ್ರಾಚೀನ ತುಳುನಾಡು. ಮಂಗಳೂರು ,1954.
11. ಕುವೆಂಪು ಮಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮದುಮಗಳು, 1967. ಮೈಸೂರು.
12. - - ಕಾನೂರು ಸುಬ್ಬಮ್ಮ ಹೆಗ್ಗಡತಿ -1960. ಮೈಸೂರು.
13. ------ - ಶೂದ್ರ ತಪಸ್ವಿ. 1944, ಮೈಸೂರು.
14. ಕುಶಾಲಪ್ಪ ಗೌಡ, ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ (ಸಂ)_ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೈಪಿಯತ್ತುಗಳು ,ಉಜಿರೆ, 1983.
15. ಕೇಶವ ಕೃಷ್ಣ ಕುಡ್ವ-ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಇತಿಹಾಸ (ತುಳುವ ಚರಿತ್ರೆ)ಮಂಗಳೂರು. 1948, ಕಾರ್ಕಳ.
16. ಕುಂದಾಪುರ- ಎ ಸವನಿಯರ್ ಕೆನರಾ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿಯಲ್ ಆಂಡ್ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಕುಂದಾಪುರ. 1959.
17. ಗಣಪತಿ ರಾವ್ ಐಗಳ್ ಎಂ- ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಇತಿಹಾಸ. 1923, ಮಂಗಳೂರು.
18. ಗುಣಪಾಲ ಕಡಂಬ_ಕಂಬಳ ಒಂದು ಪಕ್ಷಿನೋಟ ,ಉಜಿರೆ,2009.
19. ಗುರುರಾಜ ಭಟ್ ಪಿ - ತುಳುನಾಡು .1963, ಉಡುಪಿ.
20. ---------- - ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನಿಕರು. ಉಡುಪಿ, 1966.
21. ------ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ತುಳುವರು, ತುಳುವ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಬೆಂಗಳೂರು, 1972.
22. ----------- ಉಡುಪಿಯ ಇತಿಹಾಸ. ಬೆಂಗಳೂರು, 1972.

23. ------------ ಎ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ದಿ ಅಕಾಡೆಮಿ ಆಫ್ ಜನರಲ್ ಎಜುಕೇಶನ್ ಮಣಿಪಾಲ.ಟಿ.ಎಮ್. ಎ ಪೈ ಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ ಸಂಪುಟ. ಉಡುಪಿ, 1969.
24. ಗೋಪಾಲ್.ಆರ್. (ಸಂ)_ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಪುರಾತತ್ವ. ಮೈಸೂರು,2007.
25. ಗೊಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ ಶೇಣಿ– ಯಕ್ಷಗಾನ ಮತ್ತು ನಾನು. ಪುತ್ತೂರು, 1981.
26. ಚಂದ್ರಪೂಜಾರಿ ಎಂ_ಸಂಶೋಧನ ಜವಾಬ್ದಾರಿ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗಕನ್ನಡ.ವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ, 2008.
27. ಚಿತ್ತರಂಜನದಾಸ್ ಶೆಟ್ಟಿ ಬಿ – ಕಂಬಳ .ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ, 1983.
28. ಚಿದಾನಂದ ಮೂರ್ತಿ–ಕನ್ನಡ ಶಾಸನಗಳ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ. ಮೈಸೂರು, 1966.
29. ಚಿನ್ನಪ್ಪ ಗೌಡ –ಭೂತಾರಾದನೆ ಮಂಗಳೂರು, 1983.
30. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ನಂಗಲಿ – ಹಸಿರು ಪಿರಮಿಡ್. 2007, ತಿಪಟೂರು.
31. ಚಂದ್ರಶೇಕರ ಟಿ.ಆರ್.__ವಚನ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆಯಾಮಗಳು, 2004, ಬೆಂಗಳೂರು.
32. ಚಾಂಡಾಳ– ಕರ್ನಾಟಕ ದಲಿತ ಚಳುವಳಿ ಮತ್ತು ಡಾ. ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಪ್ರಭಾವ. 2002, ಚಿಕ್ಕ ತಿರುಪತಿ.
33. ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ– ತುಳುವ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ. ಉಡುಪಿ .2010.
34. ನ.ಕೃ. ತಿಂಗಳಾಯ – ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕುಗಳ ಹುಟ್ಟು ಮತ್ತು ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಬೆಂಗಳೂರು, 1986.
35. ----ಸ್ವತಂತ್ರ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬ್ಯಾಂಕಿಂಗ್ ಬೆಳವಣಿಗೆ . ಮಂಗಳೂರು ವಿವಿ.1998.
36. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲಾಡಳಿತ (ಸಂ) ಪೊಲಿ, ಕೆನರಾ 200. ಮಂಗಳೂರು, 2001.
37. ದಿಬ್ಬಣ_ಸೌತ್ ಕೆನರಾಜಿಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಮರಣ ಸಂಚಿಕೆ.ಜಿಲ್ಲಾಸಾಹಿತ್ಯಸಮ್ಮೇಳನ. ಮಂಗಳೂರು, 1971.
38. ನಟರಾಜ್ ಹುಳಿಯಾರ್– ಗಾಳಿ ಬೆಳಕು ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಬರಹಗಳು. 2002, ಬೆಂಗಳೂರು.
39. ನಾಗಲೋಟಿ ಮಠ. ಸ.ಜ. – ವಿಜ್ಞಾನ ಸಾಹಿತ್ಯ 2000. ಬೆಂಗಳೂರು, 2001.
40. ನಾಗೇಗೌಡ. ಎಚ್. ಎಲ್. ಲೇಖನ – ಪ್ರವಾಸಿ ಕಂಡ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ–ಸುದರ್ಶನ ಟಿ.ಎ.ಪೈ ಅಭಿನಂದನ ಗ್ರಂಥ. ಮುಲ್ಕಿ. 1977.
41. ನಾವಡ ಎ.ವಿ –ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ–ಕುಂದಾಪುರ, 1975.
42. ಪಟ್ಟಾಬಿರಾಮ ಸೋಮಯಾಜಿ (ಸಂ)_ ಹತ್ತು ಸಮಸ್ತರ ಜೊತೆ.2010, ಬೆಂಗಳೂರು.
43. ಪಿಯಸ್ ಫಿಡೆಲಸ್ ಪಿಂಟೊ – ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ಕ್ರೈಸ್ತರ ಇತಿಹಾಸ ಕ್ರಿ.ಶ 1500–1763. ಸಮನ್ವಯ ಮಂಗಳೂರು ,1999.
44. ಪೀಟರ್.ಜೆ.ಕ್ಲಾಸ್, ಎ.ವಿ. ನಾವಡ_ತುಳುವ ದರ್ಶನ, ಕುಂದಾಪುರ, 1987.
45. ಪುಂಡಿಕ್ಯಾ ಗಣಪತಿ ಭಟ್– ತೌಳವ. ಮೂಡಬಿದಿರೆ, 1997.

46. ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಬಿಳಿಮಲೆ - ಕರಾವಳಿ ಜಾನಪದ .ಮಂಗಳ ಗಂಗೋತ್ರಿ, 1990.
47. ಬಾರ್ಕೂರು ಉದಯ-ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿ ಮತ್ತು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯವಾದ. ಗುಂಡ್ಮಿ, 2006.
48. ಮಯ್ಯಾ.ಪಿ.ಎನ್. - ಕೋಟದವರು. ಮಂಗಳೂರು, 1998.
49. ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕೂಡ್ಲಿಕೆರೆ - ಭೂ ಹೋರಾಟದ ಕಥನ. ಬೆಂಗಳೂರು, 2010.
50. ಮ್ಯಾನರ್ ಎ - ತುಳು ಪಾಡ್ದನಗಳು ಮಂಗಳೂರು, 1983.
51. ಮಾಲತಿ.ಕೆ.ಮೂರ್ತಿ, ನರಸಿಂಹ ಮೂರ್ತಿ (ಸಂ) _ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು. ಕುಂದಾಪುರ, 1994.
52. ಮುರಾರಿ ಬಲ್ಲಾಳ್. ನಿ. - ಉಡುಪಿಯ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಕಥನ. 1998, ಉಡುಪಿ.
53. ಮೋಹನಕೃಷ್ಣ ರೈ -ನಗರೀಕರಣ. ಹಂಪಿ, 2005.
54. -----------ತುಳು ಸಂಸ್ಕೃತಿ,ಚತುರ್ಮುಖಿ ಅದ್ಯಯನ .ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡವಿ.ವಿ. ಹಂಪಿ1999.
55. ---------- (ಸಂ)__ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನ ಸಂಪುಟ 3.ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ ಹಂಪಿ2008.
56. ಪಾದೆಕಲ್ಲು ವಿಷ್ಣುಭಟ್ _ಅನನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿ, ಮೂಡಬಿದ್ರೆ 2010.
57. _______________ _(ಸಂ)_ ಯಕ್ಷಗಾನ ಗ್ರಂಥ ಸೂಚಿ, ಉಡುಪಿ 2010.
58. --------------ತುಳುವರಿವರು. ಉಡುಪಿ.2010.
59. ರಮೇಶ. ಕೆ.ವಿ.-- ತುಳುನಾಡಿನ ಇತಿಹಾಸ .ಮೈಸೂರು, 1969.
60 __________ತುಳುನಾಡಿನ ಶಾಸನಗಳು .ಮೈಸೂರು ,1978.
61. ರಮೇಶ್ ಕೆ.ವಿ, ಎಂ.ಜೆ. ಶರ್ಮ - ತುಳುನಾಡಿನ ಅರಸು ಮನೆತನಗಳು ಉಜಿರೆ, 1985.
62. ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ. - ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಮುಖಾಮುಖಿ. ಹಂಪಿಕನ್ನಡವಿ. ವಿ. 2000.
63. ರಾಜಾರಾಮ ಹೆಗಡೆ -ಭಾರತೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಸಾಹತೋತ್ತರ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನೂತನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು. ಬೆಂಗಳೂರು, 2004.
64. ಲಿಂಗದೇವರು ಹಳೆಮನೆ_ರೂಪ ರೂಪಗಳನು ದಾಟಿ, ಬೆಂಗಳೂರು,2003.
65. -------------- ಅವಕಾಶ - ಬೆಂಗಳೂರು, 2008.
66. ವಸಂತ ಮಾಧವ ಕೆ.ಜಿ_ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದ ರಾಜಕೀಯ ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಸಂಶೋಧನೆ. ಮಂಗಳೂರು, 1998.
67. ವಾದಿರಾಜ ಭಟ್ ಕೆ - ಪಾಡ್ದನೊಲು. ಕಿನ್ನಿಗೋಳಿ, 1983.
68. ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪೂಜಾರಹಳ್ಳಿ(ಸಂ)_ಚರಿತ್ರೆ ಅಧ್ಯಯನಸಂಪುಟ4.ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ ಹಂಪಿ,2008.
69. ವಿವೇಕ ರೈ.ಬಿ.ಎ.-ತುಳುವ ಅಧ್ಯಯನ.ಮಂಗಳೂರು.1980.
70. ---------ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಪೂರ್ವ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ.ಮಂಗಳೂರು.1982.
71. ---------(ಸಂ) ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ. ವಿ. 2007.
72. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತ - ಬೆಟ್ಟದ ಜೀವ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಣಿ. ಬೆಂಗಳೂರು, 2003.

73.- ---- ಮೈಮನಗಳ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಣಿ. ಬೆಂಗಳೂರು, 2003.

74.- ----- ಚೋಮನ ದುಡಿ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಣಿ, ಬೆಂಗಳೂರು. 2003.

75.- ----- ಹೆತ್ತಳಾ ತಾಯಿ ಶಿವರಾಮಕಾರಂತರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶ್ರೇಣಿ. ಬೆಂಗಳೂರು, 2003.

76.- -------- ಸ್ಮೃತಿ ಪಟಲದಿಂದ .ಬೆಂಗಳೂರು, 1977.

77. ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆ ಪೊಳಲಿ – ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆ. ಮಂಗಳೂರು. 1913.

78. ------------ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಚರಿತ್ರೆ ಮತ್ತು ಭೂತಾಳ ಪಾಂಡ್ಯನ ಅಳಿಯ ಸಂತಾನಕಟ್ಟು ಮಂಗಳೂರು 1915.

79. ಶೆಟ್ಟಿ ಎಸ್.ಡಿ – ತುಳುನಾಡಿನ ಜೈನಧರ್ಮ. ಉಡುಪಿ, 1999.

80. ಶೇಖ್ ಆಲಿ.ಬಿ. (ಸಂ)– ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆ ಸಂಪುಟ 4,5,6,7 ಹಂಪಿ ಕನ್ನಡ ವಿ.ವಿ 1997.

81. ಶೆಟ್ಟರ್ .ಷ. __ಶಂಗಂ ತಮಿಳಗಂ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ನಾಡು ನುಡಿ, ಆರಂಭ ಕಾಲದ ದ್ರಾವಿಡ ಸಂಬಂದದ ಚಿಂತನೆ, ಬೆಂಗಳೂರು,2007.

82. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಹೆಗ್ಡೆ.ಬಿ._ತುಳುನಾಡವರ ಸಮಾಜ–ತುಳುನಾಡವರ ರೀತಿರಿವಾಜುಗಳು. ಬೆಂಗಳೂರು. 2010.

83. ಸಚ್ಚಿದಾನಂದ ಹೆಗ್ಡೆ.ಬಿ._ತುಳು ಭಾಷೆ–ತುಳುನಾಡು,ಬೆಂಗಳೂರು,2010.

84. ಸತ್ಯ ಮಿತ್ರ ಬಂಗೇರ– ಅಳಿಯ ಸಂತಾನದ ಗುತ್ತು. ಉಡುಪಿ, 1930.

85. ಸತ್ಯಮೂರ್ತಿ.ಬಿ.ಜಿ. – ಸಾಹಿತಿ ಮಾಹಿತಿ ಕೋಶ. 2005, ಬೆಂಗಳೂರು.

86. ಸುಮತೀಂದ್ರ ನಾಡಿಗ್__ಮತ್ತೊಂದು ಸಾಹಿತ್ಯ ಚರಿತ್ರೆ,2003,ಬೆಂಗಳೂರು.

87. ಸೇಡಿಯಾಪು ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್– (ಸಂ)–ತೆಂಕ ನಾಡು.ಕಾಸರಗೋಡು.1947.

88. ಹೆರಂಜೆ ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್, ಮುರಳೀಧರ್ ಉಪಾಧ್ಯ ಹಿರಿಯಡಕ – ಗೋವಿಂದ ಪೈ ಸಂಶೋಧನಾ ಸಂಪುಟ .ಉಡುಪಿ,1995.

89. ಹೇಮಾವತಿ.ಎನ್.ಹೆಗ್ಗಡೆ (ಸಂ) _ತುಳುವರ ದರ್ಶನ, ವಿಶ್ವ ತುಳು ಸಮ್ಮೆಳನೊ2009,ಉಜಿರೆ.

ಜರ್ನಲ್‌ಗಳು

1. ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಕೆನರಾ ಚೇಂಬರ್ ಆಫ್ ಕಾಮರ್ಸ್ ಆಂಡ್ ಇಂಡಸ್ಟ್ರಿ ಮಂಗಳೂರು 1970.
2. ಇಂಡಿಕಾ – ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ದಿ ಹೆರೇಸ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಂಡ್ ಕಲ್ಚರ್ 2001.
3. ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಲಿ ಜರ್ನಲ್ಸ್ ಆಫ್ ದಿ ಮಿಥಿಕ್ ಸೊಸೈಟಿ ಸಂ. 48, 62, 1981 ಬೆಂಗಳೂರು.
4. ದಿ ಇಂಡಿಯನ್ ಇಕನಾಮಿಕ್ ಆಂಡ್ ಸೋಶಿಯಲ್ ಹಿಸ್ಟರಿ ರಿವೀವ್ ಪ್ರಂ 1975–1990.
5. ಇಕಾನಾಮಿಕ್‌ಆಂಡ್‌ಪೊಲಿಟಿಕಲ್‌ವೀಕ್ಲೀ
6. ಜರ್ನಲ್ ಆಪ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಪ್ ಹಿಸ್ಟಾರಿಕಲ್ ರಿಸರ್ಚ್‌ಡೆಲ್ಲಿ.

7. ಜರ್ನಲ್ ಆಪ್ ಇಂಡಿಯನ್ ಕೌನ್ಸಿಲ್ ಆಪ್ ಸೊಶಿಯಲ್ ಸಯನ್ಸ್ ರಿಸರ್ಚ್ ಬೆಂಗಳೂರು.

8. ಪ್ರಸಂಗ_38_ಪ್ರಾದೇಶಿಕ ಸಂಶೋದನ ಕೇಂದ್ರ ಉಡುಪಿ, 2006.

ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

1. ಕಂಠೀರವ ಮಂಗಳೂರು.

2. ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ ಮಂಗಳೂರು.

3. ನವಯುಗ ಮಂಗಳೂರು.

4. ವೇದ ಸಂದೇಶ ಮಂಗಳೂರು.

5. ಸತ್ಯ ದೀಪಿಕೆ, ಮಂಗಳೂರು.

00000000000()0000000000